

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

สุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE BASIC EDUCATION HOME SCHOOL MODEL IN THE 21ST CENTURY

SUTTHILUCK KANTHIPAN

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy in Educational Administration

October 2021

Copyright 2021 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ของ สุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลันติ บุรณะชาติ)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ่นทอง)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กัณมา)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตีมา วรณศรี)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

เรื่อง:	รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21
ผู้วิจัย:	สุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์, วิทยานิพนธ์: กศ.ด. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดาวัลย์ อุ๋นกอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา
คำสำคัญ:	การศึกษาขั้นพื้นฐาน, การจัดการศึกษาโดยครอบครัว, ศตวรรษที่ 21

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 205 คน บ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบตรวจสอบความเหมาะสมร่างรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 86 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินความเป็นไปได้มากที่สุดและมีความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเครือข่ายสนับสนุน รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และ ด้านหลักสูตร ตามลำดับ 2) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้ 2) หลักสูตรเอกัตบุคคล 3) ทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แพลตฟอร์ม คอร์สออนไลน์ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ คือ ด้านการดำเนินการ ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ ขั้นวัดผลประเมินผลและขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม 3) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุดและมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด

Title: THE BASIC EDUCATION HOME SCHOOL MODEL IN THE 21ST CENTURY

Author: Sutthiluck Kanthipan, Dissertation: Ph.D (Educational Administration), University of Phayao, 2021

Advisor: Assistant Professor Dr. Santi Buranachart Co–advisor Assistant Professor Dr.Thidawan Unkong Assistant Professor Dr.Namfon Gunma

Keywords: The Basic Education, Home School, The 21st Century

ABSTRACT

This research aimed to study 1) status and guidelines of the basic education home school model in the 21st century 2) development of the basic education home school model in the 21st century 3) The feasibility and profitability assessment the basic education home school model in the 21st century. The method of conducting research is divided into 3 steps. Step 1 is status and guidelines of the basic education home school model in the 21st century. The sample was 205 homeschool family followed Krejcie and Morgan's stable. They were selected by Stratified Random Sampling, 5 home school best practice and 7 experts. They were selected by Purposive Sampling. The instrument for collecting data was questionnaire and interview form. Analysis data by percentage, Mean, Standard deviation and Content Analysis. Step 2 is development of the basic education home school model in the 21st century by Focus Group Discussion of 12 experts. Analyze the data by analyzing the content. Step 3 is feasibility and profitability assessment the basic education home school model in the 21st century. The sample was 86 homeschool family followed size by determined using a 20% criterion. Specific (Purposive Sampling) research tool is a form to assess the suitability of the model. The data were analyzed using mean and standard deviation. The research results were found as follows; 1) State and guidelines of the basic education home school model in the 21st century was at a high level 2) The basic education home school model in the 21st century have 7 components which were Element 1 Principles and Objectives. Element 2 Inputs are as follows: 1) Network to support education management consisting of 1) educational managers 2) agencies that conduct education management, such as the Office of Educational Service Areas, which has 3 work groups. is an educational management promotion group Policy and Plan Group Supervision group to monitor and evaluate educational management and financial and property group 3) schools 4) school networks and social networks 5) establishments 6) religious institutions 7) learning centers 2) Home study course 3) Educational resources consist of educational management plans, platforms, online courses, learning resources, and budgets. Element 3 is the process, which consists of 5 steps: preparation for educational management. educational management planning process learning management steps Measurement, Evaluation and Learning Improvement Stages. Element 4: Output: 9 competencies. Element 5 Outcome. Element 6 Feedback. Element 7 Environments 3) The feasibility and profitability assessment results of the basic education home school model in the 21st century was at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์และเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวลัย อุ่นกอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา ตลอดจนคณาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ ๆ เจ้าหน้าที่ทุกคนในวิทยาลัยการศึกษ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง รวมทั้งให้คำแนะนำองค์ความรู้แนวทางการศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเครื่องมือ และทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลสำคัญแก่ผู้วิจัย จนช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณครอบครัวบ้านเรียน เครือข่ายบ้านเรียนล้านนา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทุกท่านที่ได้ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและศึกษาเยี่ยมชมข้อรับความรู้ ให้คำแนะนำ องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นทุกครั้งที่ไปเยือน

และขอขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับความห่วงใยและกำลังใจจาก ครอบครัวกันธิพันธ์ และคู่สมรส ซึ่งเป็นที่รักยิ่ง ที่คอยห่วงใย สนับสนุนการศึกษาเพื่อรอความสำเร็จของผู้วิจัย และเป็นแรงใจสำคัญจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ต
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	10
บทที่ 2	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)	12
การจัดการโดยครอบครัว	21
ทิศทางแนวโน้มในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21	83
ทรัพยากรการเรียนรู้	110
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง	110

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	134
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	142
กรอบแนวคิดการวิจัย	154
บทที่ 3	155
วิธีดำเนินการวิจัย.....	155
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวใน ศตวรรษที่ 21.....	159
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวใน ศตวรรษที่ 21 มี 2 ชั้น โดยวิธีการดำเนินการ ดังนี้.....	166
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	169
บทที่ 4	172
ผลการวิจัย	172
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวใน ศตวรรษที่ 21.....	172
ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวใน ศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 2 ส่วน.....	211
ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 39- 47	280
บทที่ 5	291
บทสรุป.....	291
สรุปผลการวิจัย	292
อภิปรายผลการวิจัย	297
ข้อเสนอแนะ.....	309

บรรณานุกรม	312
ภาคผนวก	321
ภาพผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	322
ภาพผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการศึกษา ชั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	324
ภาพผนวก ค ตารางแสดงสรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อมูลตามความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	333
ภาพผนวก ง แบบสัมภาษณ์รูปแบบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	344
ภาพผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำ วิทยานิพนธ์	345
ภาพผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์และศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธี ปฏิบัติที่ดี	346
ภาพผนวก ช หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ...	347
ภาพผนวก ซ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21	348
ภาพผนวก ฌ แบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัด การศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	359
ภาพผนวก ญ ภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง บ้านเรียน น้องแปลนปูน	366
ภาพผนวก ฎ ภาพประกอบการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	373
ภาพผนวก ฏ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	374
ประวัติผู้วิจัย	376

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	39
ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้เรียนและบ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย ปี 2562-2663 ที่ได้ทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....	57
ตาราง 3 แสดงความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	58
ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบแนวคิดการสอนแบบโฮมสคูลกับโรงเรียนทั่วไป.....	64
ตาราง 5 แสดงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของเครือข่าย P21	108
ตาราง 6 แสดงทรัพยากรเรียนรู้.....	110
ตาราง 7 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	116
ตาราง 8 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	164
ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 205)	196
ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (n = 205)	197
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา	198
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านหลักสูตร	200
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านทรัพยากรทางการศึกษา.....	202
ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้.....	204
ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตจัด.....	205

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้าน การดำเนินการขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา.....	207
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้าน การดำเนินการ ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้.....	208
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้าน การดำเนินการ ขั้นวัดผลประเมินผล	209
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้าน การดำเนินการ ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้	210
ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้าน การดำเนินการ ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้	228
ตาราง 21 แสดงประเด็นที่ 2 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของกระบวนการ (Process) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21.....	235
ตาราง 22 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (n = 12)	258
ตาราง 23 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ (n = 12)	259
ตาราง 24 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) (n = 12).....	259
ตาราง 25 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (n = 12)	260
ตาราง 26 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน ผู้จัดการ ศึกษา (n = 12)	261
ตาราง 27 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (n = 12)	262

ตาราง 28 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (โรงเรียน) (n = 12)	263
ตาราง 29 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม) (n = 12)	263
ตาราง 30 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (สถาน ประกอบการ) (n = 12)	265
ตาราง 31 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (สถาบัน ศาสนา) (n = 12)	265
ตาราง 32 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (ศูนย์การ เรียนรู้) (n = 12)	266
ตาราง 33 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (n = 12).....	267
ตาราง 34 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (หลักการของ หลักสูตร) (n = 12)	267
ตาราง 35 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (ขั้นตอนในการ จัดทำหลักสูตรบ้านเรียน) (n = 12).....	268
ตาราง 36 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ทรัพยากรการศึกษา (n = 12)...	269
ตาราง 37 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) (n = 12).....	270

ตาราง 38 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นการเตรียมการจัด การศึกษา (n = 12).....	271
ตาราง 39 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นการ วางแผนการจัด การศึกษา (n = 12).....	271
ตาราง 40 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ (N = 12).....	273
ตาราง 41 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นวัดผลประเมินผล (n = 12)	275
ตาราง 42 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ (n = 12).....	276
ตาราง 43 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) (n = 12).....	277
ตาราง 44 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) (n = 12)	278
ตาราง 45 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) (n = 12).....	279
ตาราง 46 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) (n = 12)	280
ตาราง 47 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 86)	280
ตาราง 48 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (n = 86).....	281

ตาราง 49 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 1 หลักการและ วัตถุประสงค์ (n = 86).....	283
ตาราง 50 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) (n = 86)	284
ตาราง 51 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) (n = 86).....	285
ตาราง 52 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) (n = 86)	286
ตาราง 53 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) (n = 86)	287
ตาราง 54 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) (n = 86)	289
ตาราง 55 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการ จัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments) (n = 86)	290

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	37
ภาพ 2 แสดงสรุปขั้นตอนการขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว.....	42
ภาพ 3 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย.....	10
ภาพ 4 แสดงฐานข้อมูลจำนวนบ้านที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยปี 2562 (ที่จดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่).....	56
ภาพ 5 แสดงสรุปฐานข้อมูลจำนวนบ้านที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยปี 2562	57
ภาพ 6 แสดงวิชาแกนและประเด็นสำคัญในศตวรรษที่ 21.....	85
ภาพ 7 แสดงทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21.....	85
ภาพ 8 แสดงระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21.....	90
ภาพ 9 แสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ "สมรรถนะ" THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF "COMPETENCY".....	92
ภาพ 10 แสดงกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	97
ภาพ 11 แสดงองค์ประกอบของระบบพื้นฐาน.....	131
ภาพ 12 แสดงรูปแบบระบบสังคมของโรงเรียน.....	132
ภาพ 13 แสดงระบบของการบริหารโรงเรียน.....	133
ภาพ 14 แสดงองค์ประกอบของระบบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21.....	134
ภาพ 15 แสดงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	136
ภาพ 16 แสดงการสร้างโมเดล.....	137
ภาพ 17 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	154
ภาพ 18 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	159
ภาพ 19 แสดง (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21.....	214

ภาพ 20 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21.....	150
ภาพ 21 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีบ้านเรียนน้องแปลนปุ่น	366
ภาพ 22 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี	367
ภาพ 23 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ครอบครัว “ชาญชุติวาณิช” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร.....	369
ภาพ 24 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ครอบครัวนายชัชชัย สุรัตน์ (บ้านดินภูเขาไฟ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.....	370
ภาพ 25 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี บ้านเรียนทางช้างเผือก	371
ภาพ 26 แสดงภาพประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายบ้านเรียนล้านนา	372
ภาพ 27 แสดงภาพประกอบการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ	373

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสังคมมีเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก นักคิดในแวดวงต่าง ๆ ของโลกและไทยต่างให้ความสนใจกับสภาพสังคมเป็นอย่างยิ่งนักคิดทั้งหลายเรียกสังคมของมนุษยชาติในอนาคตในชื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นโลกที่เน้นเรื่องกัลยาณมิตรมีการเปลี่ยนรูปแบบของคนจากต่างคนต่างปิดไปสู่อันต่างคนต่างเปิด เป็นโลกที่ก้าวข้ามสังคมที่เน้นการแข่งขันไปสู่การร่วมสร้างสรรค์ เป็นโลกที่ภูมิปัญญาได้พัฒนาก้าวข้ามทรัพย์สินทางปัญญาสู่ภูมิปัญญามหาชน มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต ปัจจุบันโลกแห่งการศึกษาได้ก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งรูปแบบการเรียนรู้ก็ต้องปรับปรุงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย การศึกษาไทยในปัจจุบันเป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง มีหลากหลายรูปแบบให้มนุษย์ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองได้อย่างรวดเร็วโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของไทย เพื่อให้ก้าวทันโลกยุคใหม่ที่ไร้ขอบเขตภายใต้จินตนาการของมนุษย์ที่สร้างขึ้น (พัชรพรพิณ พุ่มดำ, 2558) การจัดการศึกษาเพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้านแล้ว จึงไม่ควรจำกัดการเรียนแต่ระบบใดระบบหนึ่ง เพราะปัญหาจากระบบโรงเรียนกำลังสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่เชื่อถือกันมานานนั้นไม่ถูกต้อง การศึกษาทางเลือกจึงเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาการศึกษาในระบบและเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม การศึกษาทางเลือกนั้นมีใช้ของใหม่แต่อย่างไร หากแต่เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับมานาน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและกำหนดไว้ในมาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายรัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัยอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย

โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษายึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 12 กำหนดให้นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคลและครอบครัว องค์กร สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง ในมาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับและการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว ในมาตรา 12 ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 15 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย อาจจัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบ ดังความในมาตรา 13 และ 14 กำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง บุคคล และครอบครัวมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ คือ การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาสอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดและทำให้เกิดการศึกษาทางเลือกขึ้น การศึกษาทางเลือกจึงเป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาตามปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของบุคคลตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาและการเรียนรู้หรือตามปรัชญาความเชื่อทางการเมือง ปรัชญาความเชื่อทางศาสนาและความศรัทธา หรือเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะมิใช่การศึกษาที่จัดให้กับบุคคลทั่วไป หรือแม้กระทั่งการสนองตอบของบุคคลที่จะปฏิเสธระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในการศึกษาระบบปกติ การจัดการศึกษาทางเลือกในปัจจุบันสามารถเห็นได้จาก รูปแบบของโรงเรียนวิถีธรรม โรงเรียนวิถีธรรมชาติการสอนแบบ Home-based learning หรือการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาหลักสูตร การจัดบรรยากาศให้เข้ากับวิถีของชุมชนและความเชื่อเป็นหลัก

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2522 สามารถจัดแบ่งพัฒนาการได้เป็นสองยุค (ยุทธชัย เฉลิมชัย, 2543) เกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยการคืนสิทธิและส่งเสริมบทบาทของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน สถาบันทางการศึกษา สถานประกอบการ และทุกสถาบันทางสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยทั้งนี้ อัตราการขยายตัวของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยเป็นไปอย่างก้าวกระโดดจากสถิติพบว่าในปี พ.ศ. 2546 มีเด็กอยู่ในระบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 76 คนจาก 57 ครอบครัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547ก) จนถึงปัจจุบันปี 2562 มีถึง 433 ครอบครัวและมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2562) ซึ่งเหตุผลหลักที่ทำให้ผู้ปกครองหันมาจัดการศึกษาโดยครอบครัวคือ ต้องการให้การเรียนรู้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต ตรงตามศักยภาพของผู้เรียน เป็นรายบุคคล แนวโน้มการขยายตัวของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวหรือบ้านเรียนไทยจะมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การจัดการศึกษาโดยครอบครัวหรือโฮมสคูล (Home School) นับเป็นทางเลือกหนึ่งที่กฎหมายเปิดโอกาสให้พ่อแม่มีส่วนจัดการศึกษาให้ลูก ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของพ่อแม่ผู้ปกครองชาวไทยจำนวนมาก ด้วยเหตุผลหลายประการไม่ว่าจะเป็น ขาดความศรัทธากับระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ไม่มั่นใจในคุณภาพของโรงเรียนและครูผู้สอน รวมทั้งจากผลการวิจัยจำนวนมากที่พบว่าเด็กโฮมสคูลมีพัฒนาการและความสามารถทั้งในด้านวิชาการ บุคลิกภาพ และพัฒนาการทางอารมณ์ดีกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียน รวมทั้งเด็กไม่มีปัญหาในด้านทักษะสังคมอย่างที่กังวล (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555)

ทั้งนี้ความตระหนักในการสร้างทักษะชีวิตและการทำงานให้แก่ผู้เรียนมิได้ปรากฏอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเท่านั้น แต่ยังปรากฏอยู่ที่ศตวรรษที่ 21 กล่าวได้ว่าประเทศไทยนั้นต้องเผชิญกับวิกฤตทางการศึกษาหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการศึกษาที่ไม่ทั่วถึงและไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวนนักเรียนที่ตกหล่นจากระบบการศึกษาค่อนข้างมาก ใช้วิธีการจัดการศึกษาที่ล้าสมัย รวมถึงมีการตื่นตัวของกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย ทำให้เกิดปัญหาความด้อยคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาของประเทศชั้นนำอื่น ๆ เพราะระบบการศึกษาของโรงเรียนยังคงยึดติดกับวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ทำให้ผู้เรียนถูกปลูกฝังด้วยการเรียนรู้แบบท่องจำเพื่อนำไปสอบมากกว่าที่จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์

และมุ่งสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนเรียนรู้มาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองและสังคมได้ กล่าวคือ เด็กไทยนั้นมีสมรรถนะที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น อันเป็นเรื่องที่เสียเปรียบอย่างมากในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ และจากสาเหตุดังกล่าวทำให้ทางภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนรู้เสียใหม่ โดยเปลี่ยนจุดเน้นจากที่เคยเป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหา (content-based) คือเน้นเนื้อหาวิชาและมีมาตรฐานและตัวชี้วัดจำนวนมากไปเป็นหลักสูตรที่เป็นฐานสมรรถนะ (competency-based) คือมุ่งไปยังพฤติกรรมที่ผู้เรียนโดยตรง ยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลัก เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเมื่อผ่านการเรียนรู้ โดยกำหนดให้หลักสูตรฐานสมรรถนะนั้นเป็นแนวทางในการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้เกิดการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต (นรรีชต์ ผันเชียร, 2563)

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาโดยครอบครัวยังมีปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้ในระยะเริ่มต้น ยังเป็นการลองผิดลองถูกและไม่เป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัว ซึ่งล้วนผ่านการศึกษาในระบบรวมทั้งผู้จัดการศึกษา จำเป็นต้องใช้เวลามากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความมั่นใจในแนวทางที่ควรจะเป็นการขาดข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ทำการจัดการเรียนรู้และยังเป็นแนวทางการศึกษารูปแบบใหม่ที่สังคมยังไม่เข้าใจและไม่เชื่อมั่นในคุณภาพของการเรียนการสอนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในลักษณะนี้ และครอบครัวยังขาดทักษะในการวัดและประเมินผล ไม่ทราบว่าจะประเมินอย่างไร และขาดความมั่นใจในการประเมิน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552ข) และสังคมในระดับโลกในวันเวลานี้ผลกระทบหนึ่งที่ปฏิเสธมิได้ก็คือการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่แพร่กระจายในจำนวนของผู้ติดเชื้อไปทั่วโลก อาชีพการงานของผู้ปกครองหลายครอบครัวต้องอยู่ในภาวะวิกฤต การตกงานหรือการไม่มีงานทำ การต้องแสวงหางานหรือเงินหนทางใหม่เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว มีอาจจกรวมถึงระบบการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน สถาบันการศึกษา และเนื่องจากในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 ที่ผ่านมา ส่งผลให้โรงเรียนต้องเลื่อนเปิดเทอมออกไป ทำให้คุณพ่อคุณแม่และผู้ปกครองหลายท่านต้องหันมาจัดการเรียนการสอนให้เด็ก ๆ กันเองที่บ้าน ซึ่งก็เป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครองบางกลุ่มที่ต้องศึกษาและหาสื่อการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ มาสอนเด็ก ๆ กันที่บ้าน เพื่อไม่ให้พวกเขาต้องขาดช่วงในการเรียน

เป็นเวลานานเกินไป และหันมาความสนใจมาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยครอบครัวมากยิ่งขึ้น (ไซ อัจฉนา, 2563)

จากประเด็นปัญหาและสถานการณ์ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคตรวมไปถึงความต้องการจำเป็นของผู้ปกครองที่จัด และอยู่ในช่วงตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างรูปแบบ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทของการจัดการศึกษาในประเทศไทยในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ ผู้ปกครองทั้งใหม่และเก่าใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไปในสังคม ที่ต้องการทราบถึงกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

คำถามการวิจัย

1. สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีรูปแบบ เป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีผลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมทั้งแบบปริมาณและคุณภาพดำเนินการ ผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21

1. การศึกษาพหุกรณีเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่ดี มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ บ้านเรียนที่มีการจดทะเบียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่ดี

2. การศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิถึงแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

2.1 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้กำกับดูแล มีบทบาทและมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

3. การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จากแบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จดทะเบียนจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 433 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 205 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

การร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลสภาพและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion: FGD ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้กำหนดขอบเขตของการดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นนักบริหาร อาจารย์ระดับอุดมศึกษาหรือนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 4 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้วยแบบสอบถามความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่จดทะเบียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 433 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 86 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากร้อยละ 20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ของประชากรทั้งหมดและดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา

ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพ่อแม่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการอย่างเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ให้แก่บุตรของตนตามศักยภาพความถนัด ความสนใจของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่ครอบครัวจัดให้ในชีวิตจริง

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 หมายถึง องค์ประกอบของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) เครื่องมือสนับสนุนการจัดการศึกษา 2) หลักสูตรบ้านเรียน 3) ทรัพยากรการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนวัดผลประเมินผล และขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และองค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments)

หลักการและวัตถุประสงค์ หมายถึง แนวทางปฏิบัติและผลที่ต้องการให้บรรลุในการจัดการการเรียนรู้ที่พ่อแม่ได้จัดขึ้นสำหรับลูกๆ โดยมีสิทธิคุ้มครองตามกฎหมายเป็นการศึกษาทางเลือก ที่เน้นเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการหรือข้อจำกัดของแต่ละครอบครัว มีความยืดหยุ่นโดยเน้นที่วิถีชีวิต เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เอง มีความสุขกับการเรียนรู้ และรู้วิธีสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21 ได้แก่ 1) เครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย (1.1) ผู้จัดการศึกษา (1.2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา (1.3) โรงเรียน (1.4) สถานประกอบการ (1.5) เครือข่ายบ้านเรียน (1.6) สถาบันศาสนา และ (1.7) ศูนย์การเรียนรู้ 2) หลักสูตร เอก์ต้นบุคคล และ 3) ทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แพลตฟอร์ม คอร์สออนไลน์ แหล่งเรียนรู้ และงบประมาณ

กระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นตอนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตและการยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นตอนดำเนินการจัดการการเรียนรู้ 4) ขั้นวัดผลประเมินผล และ 5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้

ผลผลิต หมายถึง พฤติกรรมของผู้เรียนบ้านเรียนที่แสดงออกถึงความสามารถของการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ประการ ดังนี้ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 5) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 6) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 7) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 8) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ และ 9) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และสำนึกสากล

ผลลัพธ์ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นต่อยอดจากสมรรถนะ 9 ประการของผู้เรียนบ้านเรียน ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) 2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) 3) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) 4) ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness)

ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การจัดการศึกษาของผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษา และจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สภาพแวดล้อม หมายถึง สภาวะใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บ้านเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อ การเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในบ้าน นอกบ้าน รวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ สถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ทางธรรมชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
2. ได้แนวทางในการพัฒนาและวางแผนการวัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับครอบครัวที่จัดการศึกษา
3. ได้แนวทางในการวางแผนและกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่สนใจจัดการศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไปที่ต้องการทราบถึงกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้ครอบคลุมประเด็นการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอหัวข้อตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)
2. การจัดการศึกษาโดยครอบครัว
 - 2.1 นิยามและความหมายของการจัดการโดยครอบครัว
 - 2.2 แนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
 - 2.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย
 - 2.4 การบริหารจัดการและแนวทางจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
 - 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว
 - 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับไฮบริดคูลแบบโฮบริด (Hybrid Homeschooling)
3. ทิศทางแนวโน้มในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21
 - 3.1 แนวคิดและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
 - 3.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงระบบ
 - 4.1 ความหมายของระบบ
 - 4.2 หลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ
 - 4.3 องค์ประกอบของระบบ
5. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
 - 5.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 5.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 5.3 คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ
 - 5.4 การพัฒนารูปแบบ
 - 5.5 การตรวจสอบรูปแบบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)

ความหมาย

การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาตามปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของบุคคลตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาและการเรียนรู้ หรือตามปรัชญาความเชื่อทางการเมือง ปรัชญาความเชื่อทางศาสนา และความศรัทธา หรือเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะมิใช่การศึกษาที่จัดให้กับบุคคลทั่วไป หรือแม้กระทั่งการสนองตอบของบุคคลที่จะปฏิเสธระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในการศึกษาระบบปกติ จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ตัวอย่างการจัดการศึกษาทางเลือกในปัจจุบันสามารถเห็นได้จากรูปแบบของโรงเรียนวิถีธรรมชาติ โรงเรียนวิถีธรรมชาติ การสอนแบบ Home-based learning หรือ Home-school เป็นต้น ซึ่งมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาหลักสูตร การจัดบรรยากาศให้เข้ากับวิถีของชุมชน และความเชื่อเป็นหลัก

การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) เป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบแตกต่างไปจากการศึกษาตามแนวกระแสหลักในระบบทั่วไป การศึกษาทางเลือกจัดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย การศึกษาทางเลือกจึงมีหลายรูปแบบแต่ทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ

ความเป็นมา

ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ปรัชญาการศึกษาทางเลือกที่สำคัญสามแนวทางได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน คือ ปรัชญาการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ (Waldorf) ของรูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner, 1861–1925) ปรัชญาการศึกษาแบบมอนเตสซอรี (Montessori) ของมาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori, 1870–1952) และปรัชญาการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิลล์ (Summerhill) ของอเล็กซานเดอร์ นีลส์ (Alexanders S. Neill, 1883–1973) ปรัชญาการศึกษาแบบวอลดอร์ฟมองว่าการศึกษาเป็นการสร้างตัวตนของเด็กแต่ละคน เพื่อเข้าใจชีวิตและความสัมพันธ์กับโลกภายนอกอย่างสมดุล จึงต้องให้การศึกษาแก่เด็กแบบองค์รวมทั้งสมอง จิตใจและการกระทำด้วยมือ พัฒนาเด็กไปตามช่วงอายุ สร้างความสมดุลระหว่างวิชาการ ศิลปะและการฝึกฝนด้านการปฏิบัติ เคารพในลักษณะปัจเจกของเด็กแต่ละคน เพื่อให้บรรลุ

ศักยภาพสูงสุดของตนเองได้ โรงเรียนวอลดอร์ฟแห่งแรกเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1919 สำหรับลูกคนงานในโรงงานแห่งหนึ่งในประเทศเยอรมนี ส่วนปรัชญาการศึกษาแบบมอนเตสซอรีมองว่าการศึกษาคควรเป็นการปลูกฝังให้เด็กเจริญเติบโตไปตามความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก จึงมุ่งเน้นจัดสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ให้เด็กได้มีอิสระในการเรียนรู้และทำงานด้วยตนเอง กิจกรรมที่เด็กทำจะต้องมีความหมายหรือมีการเรียนรู้แฝงอยู่ โรงเรียนที่ยึดแนวคิดแบบมอนเตสซอรีแห่งแรกตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1907 ในประเทศอิตาลี สำหรับปรัชญาการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิลล์เชื่อว่าเด็กเป็นสิ่งมีชีวิตที่ดี เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความฉลาด การศึกษาจึงต้องให้เสรีภาพกับเด็กในการเลือกเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามที่เด็กต้องการ ซึ่งจะทำให้เขาสามารถพัฒนาตนเองได้มากที่สุด การเรียนเป็นการเลือกไม่ใช้การบังคับหรือทำให้กลัว โรงเรียนจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อและคุ้มครองการมีเสรีภาพของเด็ก โรงเรียนซัมเมอร์ฮิลล์ แห่งแรกก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1921 ในสหราชอาณาจักรในช่วงคริสต์ทศวรรษ 70 ได้เกิดกระแสการเคลื่อนไหวการต่อต้านการศึกษากระแสหลัก โดยจอห์น โฮลท์ (John Holt, 1923-1985) ซึ่งเป็นผู้เสนอแนวคิด un-schooling และเป็นผู้บุกเบิกและสนับสนุนการศึกษาแบบบ้านเรียน (Homeschooling) ในประเทศสหรัฐอเมริกา งานเขียนชิ้นสำคัญของโฮลท์ที่มีส่วนสนับสนุนการเคลื่อนไหว เช่น How Children Learn.1967, Instead of Education: Ways to Help People Do Things Better.1976, Teach Your Own. 1981 นอกจากงานของโฮลท์แล้วยังมีงานเขียนที่ทำให้กระแสของการต่อต้านการศึกษากระแสหลักขยายตัวเพิ่มขึ้น เช่น งานของ อิวาน อิลลิช (Ivan Illich, 1926-2002) เรื่อง Deschooling Society.1970 งานของเปาโล แฟร์เร (Paulo Freire, 1921-1997) เรื่อง Education as the Practice of Freedom.1967 และ Pedagogy of the Oppressed. 1968 งานของอดัม เคิล (Adam Curle, 1916-2006) เรื่อง Education for Liberation, 1973

การศึกษาทางเลือกในประเทศไทยเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2522 เมื่อโรงเรียนหมู่บ้านเด็กก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นบ้านและโรงเรียนสำหรับเด็กที่ถูกทารุณกรรม เด็กกำพร้าเด็กที่ถูกทอดทิ้งเด็กที่ครอบครัวแตกแยก และเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน โดยนำปรัชญาการศึกษาแบบซัมเมอร์ฮิลล์มาปรับใช้ร่วมกับหลักพุทธธรรมก่อนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 มีโรงเรียนทางเลือกหลายแห่งก่อตั้งขึ้นด้วยปรัชญาและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ โรงเรียนสมบูรณวิทย์ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก โรงเรียนอนุบาลกรแก้ว โรงเรียนมีนประชาพิทยาศาสตร์ โรงเรียนวรณสว่างจิต โรงเรียนอนุบาลจันทร์เจ้า โรงเรียนทอสี โรงเรียนวณิชยา โรงเรียนอมตยกุล โรงเรียนสัตยาไส โรงเรียนวัดหนองลม โรงเรียนอนุบาลยุวมิตร โรงเรียนปัญญาภัย และโรงเรียนรุ่งอรุณ หลังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้ มีโรงเรียนทางเลือกก่อตั้งเพิ่มขึ้น

อีกหลายโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนม่อนแสงดาวธรรมชาติวิทยา โรงเรียนปิติศึกษา โรงเรียนอนุบาลพลอยภูมิ โรงเรียนจิตตเมตต์ (ปฐมวัย) โรงเรียนแสนสนุกไตรทักษะ โรงเรียนสัมมาสิกขาสันตือโคก โรงเรียนนครคุณสิกขาลัย โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนนานาชาติเมธา โรงเรียนบ้านกอมองทะเล โรงเรียนอนุบาลช้างเผือก โรงเรียนบ้านอุ่มรัก โรงเรียนสยามสามไตร โรงเรียนมัธยมมิชชั่นพัฒนา และโรงเรียนโຈ้ะมาโลลือหล่า ปัจจุบันโรงเรียนทางเลือก 12 โรงเรียน เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนวรรณสว่างจิต โรงเรียนนครคุณสิกขาลัย โรงเรียนทอสี โรงเรียนสยามสามไตร โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก โรงเรียนจิตตเมตต์ (ปฐมวัย) โรงเรียนหมูป่าบ้านเด็ก โรงเรียนสัมมาสิกขาสันตือโคก โรงเรียนสัตยาไส และโรงเรียนเมธา ได้รวมตัวเป็นเครือข่ายโรงเรียนไทยไทเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษาไทยให้ออกจากข้อจำกัดเพื่อเปิดเผยและพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ (เครือข่ายโรงเรียนไทยไท, 2558)

นอกจากการจัดการศึกษาทางเลือกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ยังมีการจัดการศึกษาทางเลือกในระดับอุดมศึกษาด้วย เช่น สถาบันอาศรมศิลป์ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนหรือมหาวิทยาลัยชีวิต วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล และวิทยาลัยสาวิกาสิกขาลัย

การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว หรือกลุ่มครอบครัว หรือบ้านเรียน (Homeschool) เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2528 ก่อนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้ เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของโรงเรียนทางเลือก และจำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาเพิ่มขึ้น หลังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2547 ได้มีประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวแก่ผู้เรียน ข้อมูลจากการสำรวจของโครงการวิจัยการศึกษาทางเลือก: ฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ที่ดำเนินโครงการระหว่าง วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 พบว่าการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว กลุ่มครอบครัว หรือเครือข่ายครอบครัว มีเกือบ 100 ครอบครัว กลุ่มครอบครัว หรือเครือข่ายครอบครัวที่จัดการศึกษาได้รวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เช่น สมาคมบ้านเรียนไทย (Thai Homeschool) และปัจจุบันครอบครัวที่จัดการศึกษา เครือข่ายบ้านเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ก่อ รูปเป็น “ภาศึบ้านเรียน” เพื่อร่วมกันสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การสร้างและสืบทอดองค์ความรู้โดยครุภูมิปัญญาพบได้ทั่วไปในทุกภูมิภาคของประเทศไทยในช่วง 3-4 ทศวรรษที่ผ่านมาเช่นเดียวกับการเรียนรู้ผ่าน กิจกรรมซึ่งเป็นการ

เรียนรู้ที่กว้างขวางและหลากหลายที่สุด ปัจจุบันครุภูมิปัญญา มักจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ขึ้นที่ชุมชนของตนเอง เช่น ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงตนเองบ้านวังขาม อ.ศรีเทพ จ.เพชรบูรณ์ ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ลุ่มน้ำลี้ อ.ลี้ จ.ลำพูน ศูนย์ฝึกอบรมเกษตรผสมผสานบ้านโนนรัง-บุรพา อ. ชุมพวง จ. นครราชสีมา ศูนย์เรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น “สวนลุงโชค” อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา มหาชีวาลัยอีสาน อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ สถาบันพัฒนาทรัพยากรและเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา อ.แม่ทา จ.เชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง อ. ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช และศูนย์เกษตรกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมชุมชนคีรีวง อ. ลานสกา จ. นครศรีธรรมราช นอกจากนี้ยังเกิดเครือข่ายครุภูมิปัญญาในองค์ความรู้ชุดเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือในภูมิภาคเดียวกัน เช่น เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครือข่ายพ่อครูแม่ครุภูมิปัญญาล้านนา 13 กลุ่มซึ่งจัดตั้งเป็น “โองสขอมพัฒนา”

ในปี พ.ศ. 2553 เครือข่ายโรงเรียนไทยไท เครือข่ายการศึกษาทางเลือกในภูมิภาค โรงเรียนทางเลือก สถาบันอุดมศึกษาทางเลือก สถาบันที่จัดอบรมหลักสูตรเพื่อการพัฒนา เครือข่ายบ้านเรียน เครือข่ายเยาวชนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา กลุ่มเยาวชนเครือข่ายเกษตรกรรมภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ องค์การพัฒนาเอกชนที่สนใจงานด้านการศึกษา ได้ร่วมกันจัดตั้งองค์กรประสานงานการศึกษาทางเลือกขึ้น มีสถานะเป็นสภาการศึกษาทางเลือก เพื่อมุ่งปฏิรูปการเรียนรู้เชิงรุก โดยเชื่อมโยงประสบการณ์การจัดการศึกษาทางเลือกสู่สถานศึกษาและหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ

การจัดการศึกษาทางเลือกในสังคมไทย

เนื่องจากการศึกษาทางเลือกมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ โครงการวิจัยการศึกษาทางเลือก: ฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ จึงจำแนกการศึกษาทางเลือกออกเป็น 7 ฐานการเรียนรู้ ดังนี้

1. การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว กลุ่ม และเครือข่ายครอบครัว เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจัดขึ้นสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกในครอบครัว มีทั้งแบบที่นำเด็กออกจากโรงเรียนมาจัดการศึกษาเอง หรือมีข้อตกลงร่วมกับครอบครัวอื่น ๆ หรือจัดร่วมกับโรงเรียนบางแห่งโดยจัดเป็นชั้นเรียนร่วมเฉพาะบางวิชา เป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระความรู้และกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 23 และมาตราที่ 24 โดยออกแบบการศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญา ความเชื่อ หรือจุดมุ่งหมายของครอบครัว ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดหรือธรรมชาติของผู้เรียนและบริบทของครอบครัว บางครอบครัวดำเนินถึง

ความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนแต่ไม่ยึดตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ แต่บางครอบครัวก็ยึดทุกมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด แผนการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัวจึงมีความหลากหลายทั้งด้านเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ ส่วนการประเมินผลใช้วิธีที่หลากหลายตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง อาทิ การสังเกตของพ่อแม่ แบบบันทึกพัฒนาการ บันทึกการเรียนรู้ของลูก ชิ้นงาน แฟ้มสะสมผลงาน ทดสอบ สาระความรู้บางเรื่อง สอบถามจากบุคคลใกล้ชิด เด็กปฐมวัยใช้แบบประเมินพัฒนาการของบ้านเรียนโดยปรับให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัว และครอบครัวร่วมประเมินกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การเลื่อนระดับการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. การศึกษาทางเลือกที่อิงกับระบบรัฐ เป็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระบบที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยปรัชญาและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพตามความแตกต่างของผู้เรียนเน้นความรู้เชิงประสบการณ์และการปฏิบัตินอกระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่จัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่ปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับปรัชญาในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนทางเลือกมีแนวทางในการจัดการศึกษา ดังนี้ ด้านปรัชญาและจุดมุ่งหมาย โรงเรียนทางเลือกให้คุณค่าต่อความเป็นมนุษย์และความหลากหลาย เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีอิสระทางปัญญา มีความสุขและความสร้างสรรค์ สามารถประสบความสำเร็จได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนด้านหลักสูตร โรงเรียนทางเลือกออกแบบ/ปรับหลักสูตรให้มีความสมดุล ผสมผสาน ครอบคลุมองค์รวมทั้งหมดของชีวิต ทั้งวิชาการและวิถีชีวิต ความรู้ และคุณธรรม ภูมิปัญญาตะวันตกและตะวันออก ความเป็นสากลและความเป็นไทย บางโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรตามแนวปรัชญาการศึกษาใหม่ เช่น วอลดอร์ฟ นีโอ-ฮิวแมนนิสต์ (Neo-Humanist) แนวคิดการสร้างความรู้ใหม่ (Constructivism) พุทธธรรมประยุกต์ เรจจิโอเอมีเลีย (Reggio Emilia) คริสตียาไลบาบา ด้านการจัดการเรียนรู้ เน้นวิธีการเรียนรู้มากกว่าความรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ ผู้เรียนสร้างทางเลือกและวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้ เน้นการเรียนรู้จากความเป็นจริง นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ มีความสุขในการเรียนจนเกิดความรักที่จะเรียนรู้ทั้งสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ เกิดความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ด้านการวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องให้เห็นพัฒนาการตามสภาพจริง ผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนอย่างตระหนักในความแตกต่างของทักษะ ปัญญา ความถนัด ความสามารถ ความสนใจตามธรรมชาติของผู้เรียน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งเป็นทางการ

และไม่เป็นทางการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล/กลุ่ม สร้างโอกาสให้ทุกคนสามารถประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ตามศักยภาพของแต่ละคน

3. การศึกษาทางเลือกสายครุภูมิปัญญา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยมีพ่อครู แม่ครู ประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ โดยอาจเป็นทั้งผู้จัด และผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ ความรู้ที่ครุภูมิปัญญาถ่ายทอดมีเนื้อหาที่หลากหลาย มีทั้งที่จัดทำเป็นหลักสูตร เช่น หลักสูตรวิทยากรกระบวนการผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งพาตนเองและการพึ่งพากันเอง หลักสูตรการจัดทำแผนแม่บทชุมชน หลักสูตรการพัฒนาอาชีพหลักและสร้างอาชีพเสริม หลักสูตรการจัดศูนย์เรียนรู้ชุมชน หลักสูตรการพัฒนาองค์กรหลักสูตรวิถีชีวิตชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรการทำเกษตรและการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง หลักสูตรการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีอาชีพ หลักสูตรเส้นทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ความรู้ที่ถ่ายทอดเฉพาะเรื่อง เช่น ศิลปะการต่อสู้ของล้านนาโบราณ ฟ้อนเจิง ฟ้อนดาบ ตีกลองสะบัดชัย เครื่องเคลือบดินเผา เครื่องเงิน ลงรัก เขียนชาติ ขูดลาย ของเล่นล้านนา ศิลปกรรม สลาล้านนาตามฮีตโดยฮอย โคมล้านนา ซอพื้นเมือง ลาดัด หนังตะลุง ทอผ้า ทำกริช การแกะสลัก การทำเกษตรอินทรีย์ การแพทย์พื้นบ้าน การใช้สมุนไพรรักษาโรค การอ่านเขียนอักษรโบราณ การเลี้ยงวัว แพะ แกะครบวงจรโดยไม่กินหญ้า การเลี้ยงเป็ดและไก่คอสลอน การทำไข่เค็มสมุนไพร การทำเตาแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ การเลี้ยงปลาบ่อสามด้าน การทำอาหารปลา การทำปลาเค็มอบดิน การทำจุลินทรีย์หน่อกล้วย การเลี้ยงจุลินทรีย์ การทำปุ๋ยหมัก การเพาะเห็ดอบโอ่ง การทำฮอริโมนเห็ด การทำน้ำมันไบโอดีเซล การทำน้ำส้มควันไม้ การทำน้ำยาล้างจาน เป็นต้น การจัดการเรียนรู้ของครุภูมิปัญญาเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ บอกเล่า และการสาธิตหรือเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ “ทำให้อู อยู่ให้เห็น เป็นตัวอย่าง”

4. การศึกษาทางเลือกสายศาสนธรรม เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนักบวชในศาสนา หรือผู้ปฏิบัติธรรมให้แก่ นักบวชหรือฆราวาสในสำนัก-นิกายนั้น ๆ หรือประชาชนที่สนใจทั่วไป โดยยึดหลักทางพุทธธรรมและการพัฒนาคุณลักษณะภายในเพื่อไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เนื้อหาสาระการเรียนรู้มีความแตกต่างไปตามจุดเน้นของแต่ละสำนัก-นิกาย มีทั้งที่เคร่งครัดทางศีลและฝึกตนผ่านกิจกรรมงานในวิถีชีวิต ได้แก่ สันติอศก เน้นปรัชญาพุทธและกระบวนการทางปัญญา ได้แก่ สวณโมกขพลาราม ประสมประสานทั้งทางปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธแก่นักบวชหญิง ได้แก่ สารีกาลิกชาลย์

5. การศึกษาทางเลือกที่เป็นสถาบันนอกระบบรัฐ เป็นการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มการศึกษาที่จัดตั้งเป็นสถาบัน มีโครงสร้างการบริหาร คณะกรรมการ ระบบการจัดการ

มีการพัฒนาองค์ความรู้และยกระดับเป็นหลักสูตร กลุ่มเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้มีทั้งบุคคลกลุ่มและชุมชน ส่วนใหญ่ดำเนินการหรือได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชน และบางสถาบันดำเนินการโดยนักวิชาการอิสระหรือครูภูมิปัญญา เนื้อหาและการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย บางสถาบันพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้เอง บางสถาบันเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนดูงาน การถ่ายทอดทักษะและประสบการณ์ เช่น สถาบันผ้าทอมือหรือภูษชัย เป็นสถาบันที่รวบรวมพ่อครู แม่ครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าด้วยมือแก่เยาวชนและผู้สนใจ รวมทั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการออกแบบลวดลายผ้าทอโบราณและการพัฒนาการทอผ้าลวดลายใหม่ ส่วนสถาบันชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นสถาบันที่จัดกระบวนการเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนและระบบตลาดที่เป็นธรรมโดยการฝึกอบรมที่ศูนย์เรียนรู้ราชภัฏชาวบ้าน และสนับสนุนให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมรวมกลุ่มและปฏิบัติจริงในครอบครัว ไร่นา และชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านชุมชนเกษตรกรรมยั่งยืน เสมสิกขาลัยเป็นสถาบันที่จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีจิตวิญญาณแบบองค์รวม เน้นเนื้อหาการกลับมาหาความสุขและความมั่นคงภายในแห่งชีวิตและสนับสนุนผู้เรียนให้ฝึกฝนตนเองในทุกด้านของชีวิต หลักสูตรการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 หมวดวิชาคือ ชุมชนวิชาการเข้าใจและเปลี่ยนแปลงตัวเอง สร้างสรรค์สัมพันธภาพ เข้าใจธรรมชาติ เข้าใจสังคม เข้าถึงความงาม และวิธีการแสวงหาความรู้

6. การศึกษาทางเลือกกลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายตามบริบทของชุมชน การจัดกิจกรรมมีความต่อเนื่องและมีการรวบรวมองค์ความรู้และยกระดับความรู้เพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อมา ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมด้านการงานอาชีพ เช่น กลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร การเพิ่มผลผลิต การแปรรูป การเลี้ยงสัตว์ เหล้าพื้นบ้าน กิจกรรมการพัฒนาคูณภาพชีวิตและสวัสดิการชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารข้าว กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กิจกรรมการฟื้นฟู สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เช่น การรักษาด้วยสมุนไพร หมอเมือง กิจกรรมการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น กลุ่มป่าชุมชน กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา ผ่านการปฏิบัติ การสาธิต การทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกอบรม กลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้บางกลุ่มมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือข้ามกลุ่มข้ามชุมชน เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ เครือข่ายหมอเมือง-สมุนไพร เครือข่าย เหล้าพื้นบ้าน

7. การศึกษาทางเลือกผ่านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่ผ่านสื่อมวลชนประเภท สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อชุมชน อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยว หรือแหล่งเรียนรู้ เช่น นิติสารสารคดี ซึ่งเป็นนิติสารที่นำเสนอสาระที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมทั้งเรื่องธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ชีวิต ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่ริเริ่มและดำเนินการโดยบุคคล ชุมชนหรือมูลนิธิ เช่น พิพิธภัณฑ์ชาวบ้าน ชุมชนวัดเกต จ.เชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านจ่าทวี จ.พิษณุโลก พิพิธภัณฑ์ยี่สาร จ.สมุทรสาคร

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการศึกษาทางเลือก

1. เพื่อให้การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน
2. เพื่อแก้ปัญหาของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม และเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล
3. เพื่อกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังประชาชน ให้มีสิทธิและเสรีภาพ ในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาทางเลือกในสังคมไทยนั้น มีรูปแบบที่หลากหลายทั้งด้าน เนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจากการจำแนกการศึกษาทางเลือกออกเป็น 7 ฐานการเรียนรู้ ได้ 7 ประเภท ได้แก่ 1) การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว กลุ่ม และเครือข่ายครอบครัว เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจัดขึ้นสำหรับเด็ก ที่เป็นสมาชิกในครอบครัว มีทั้งแบบที่นำเด็กออกจากโรงเรียนมาจัดการศึกษาเอง หรือมี ข้อตกลงร่วมกับครอบครัวอื่น ๆ 2) การศึกษาทางเลือกที่อิงกับระบบรัฐ เป็นการจัดการศึกษา ของโรงเรียนในระบบที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยปรัชญาและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม คักยภาพตามความแตกต่างของผู้เรียนเน้นความรู้เชิงประสบการณ์และการปฏิบัตินอกระบบ เรียน 3) การศึกษาทางเลือกสายครูภูมิปัญญา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยมีพ่อครูแม่ครู ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยอาจเป็นทั้งผู้จัด และผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือเป็นเพียง ผู้ถ่ายทอดความรู้ ความรู้ที่ครูภูมิปัญญาถ่ายทอดมีเนื้อหาที่หลากหลาย 4) การศึกษา ทางเลือกสายศาสนธรรม เป็นการจัดการเรียนรู้โดยนักบวชในศาสนา หรือผู้ปฏิบัติธรรม ให้แก่นักบวชหรือฆราวาสในสำนัก-นิกายนั้น ๆ ได้ว่า 5) การศึกษาทางเลือกที่เป็นสถาบันนอกระบบ รัฐ เป็นการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มการศึกษาที่จัดตั้งเป็นสถาบัน 6) การศึกษาทางเลือกกลุ่ม การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลายตาม บริบทของชุมชน 7) การศึกษาทางเลือกผ่านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้

แนวคิดการศึกษาทางเลือก

การศึกษาทางเลือก มีแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญา ศาสนธรรม มนุษยธรรม และชุมชนที่หลากหลาย (เครือข่ายบ้านเรียน, 2558)

ในทางจิตวิทยา มีแนวคิดตั้งแต่ ฟรอยด์, มอนเตสเซอร์รี, วอลดอร์ฟ, เอ.เอส.นีย์ล, นีโอฮิวแมนนิส ฯลฯ

ในทางปรัชญา มีแนวคิดตั้งแต่ยุคกรีกเป็นต้นมา จากตะวันตกถึงตะวันออก

ในทางศาสนาธรรม และวิถีปฏิบัติ ทั้งศาสนาอิสลาม คริสต์ พุทธ ซิกข์ พราหมณ์ ฮินดู โยคะศาสตร์ กฤษณมูรติ ล้วนมีหลักทางการศึกษาทั้งรูปแบบและเนื้อหาสาระ

ในทางมนุษยธรรม มีแนวคิดทั้งด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี สิทธิเด็ก และการอยู่ร่วมกันโดยไม่แบ่งแยกสีผิว เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ตลอดจนวัฒนธรรม

ในเรื่องของชุมชน แต่ละชุมชนมีความประสงค์จะสร้างชุมชนใหม่ที่ไม่เกินตามกระแสสังคมใหญ่ที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยม โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ เรียนรู้ชุมชนของตนเองเพื่อกำหนดเอกลักษณ์ของชุมชนและการพึ่งพาตนเอง

ทั้งหมดนี้รัฐทำหน้าที่ดูแลหลักการสำคัญ ๆ คือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความหลากหลายโดยมีระบบประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อนสังคม ทั้งระบบการศึกษาทางเลือกที่เป็นการศึกษาที่หลากหลาย มิใช่จะได้มาง่าย ๆ เพราะเป็นการต่อสู้ทางชนชั้น ที่ชนชั้นนำใช้ระบบการศึกษาสะกดชนชั้นล่างให้ยอมจำนนมานับศตวรรษ ดังนั้น การศึกษาทางเลือกจึงเป็นการศึกษาเพื่อการปลดปล่อย มนุษยชาติให้ได้รับอิสรภาพตามแนวทางของแต่ละคน แต่ละชุมชน ที่จะเลือกเส้นทางที่ไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีสังคมแห่งสันติสุข ซึ่งการศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง สำคัญเท่า ๆ กับระบบการเมือง ที่จะนำพามนุษยชาติไปสู่สังคมแห่งสันติสุข สำคัญเท่า ๆ กับระบบเศรษฐกิจที่จะปลดปล่อยมนุษย์จากการเป็นทาสของทุน ที่ไม่ให้มนุษย์เป็นอิสระด้วยการพึ่งตนเองสำคัญเท่า ๆ กับศาสนาที่นำพาโดยศาสดา เพื่อให้มนุษย์ค้นพบความสุขที่แท้จริงและมีอิสรภาพ

สรุป การจัดการศึกษาทางเลือกต้องมีความหลากหลาย เพราะการศึกษาต้องตั้งอยู่บนฐานชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความหลากหลาย การจัดการศึกษาจึงต้องหลากหลายและยืดหยุ่นไปตามวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเด็นปัญหา ความถนัด ความพร้อม และหรือความสนใจของผู้เรียน ต้องสร้างวิถีการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ต้องบูรณาการในองค์รวมของชีวิต ต้องเรียนรู้จากความเป็นจริง นำไปใช้ได้ในชีวิตจริงและเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาทางเลือกจึงเป็นนวัตกรรมในการจัดการศึกษาที่ไม่เพียงตอบสนองของผู้เรียนบางกลุ่มหรือบางชุมชนเท่านั้น หากแต่ยังสอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งออกแบบให้การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนามนุษย์และสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม

การจัดการโดยครอบครัว

1. นิยามความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ครอบครัวถือเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดและต้องทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกใหม่เมื่อสังคมก่อเกิดสถาบันการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว จึงทำให้การทำหน้าที่ของครอบครัวในบางประการต้องขาดหายไป แต่ยังคงมีผู้ปกครองบางส่วนที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่บุตรหลายของตนโดยไม่ส่งเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาเหมือนเช่นที่คนส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติตามกันมา

จากปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าว นักวิชาการและผู้สนใจได้ให้ความหมายของการจัดสอนโดยครอบครัวไว้อย่างหลากหลาย ทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงวิชาการ นิยามว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ถูกวางแผนขึ้นอย่างตั้งใจสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกของครอบครัว โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้าน หรือสภาพการณ์แบบครอบครัวที่มีผู้ปกครองทำหน้าที่ครูหรือผู้กำกับดูแลกิจกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของการศึกษาโดยครอบครัว คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครอบครัวจัดขึ้นตามสิทธิคุ้มครองของกฎหมายโดยมีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบใดแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อย่างไรก็ตามการเทียบโอนผลการศึกษาได้ สอดคล้องกับยุทธชัย เฉลิมชัย (2543, หน้า 28) ที่ให้ความหมายการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่า เป็นการศึกษที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงแทนการส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน อาจเป็นการจัดการศึกษาเองทั้งหมดหรือโดยข้อตกลงร่วมกันระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน พ่อแม่อาจเป็นผู้สอนเองหรืออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนการสอนขึ้น และอมรรวิชัย นาครทรรพ (2543, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่า เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ถูกวางแผนขึ้นอย่างตั้งใจสำหรับเด็กที่เป็นสมาชิกของครอบครัว โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้านหรือสภาพการณ์แบบครอบครัวที่มีผู้ปกครองทำหน้าที่ครูหรือผู้กำกับดูแลกิจกรรมเหล่านั้นซึ่ง สมจิตร์ ยิ่งยงดำรงฤทธิ์ (2551, หน้า 52) ได้สรุปถึงนิยามความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่า เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองจัดขึ้นตามสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นการจัดการศึกษาที่ได้วางแผนอย่างมีจุดหมายให้แก่เด็กที่เป็นสมาชิกของครอบครัวโดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในบ้าน ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำหน้าที่

เป็นผู้สอนด้วยตนเองหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกการจัดการเรียนรู้ และน้ำผึ้ง มีศีล (2559, หน้า 35) ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวก การจัดการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานของตน โดยได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย

จากความหมายของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โดยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ 2542 ซึ่งครอบครัวจะเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการวางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบ ตรงตามศักยภาพความถนัดของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่ครอบครัวจัดให้ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และความต้องการ โดยได้รับสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย โดยมีการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ออกแบบการเรียนรู้ที่ตรงกับความสามารถ ความสนใจข้อจำกัดต่าง ๆ ของลูก เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. แนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมักมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีปรัชญาและแนวคิดที่นำมาใช้จัดการศึกษาที่หลากหลายตามความเชื่อที่ยึดถือเป็นพื้นฐานขอครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับนักทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ (สมจิตรร์ ยิ่งยงดำรงฤทธิ์, 2551) ดังนี้

2.1 แนวคิดพัฒนาการของเพียเจต์ Piaget

จีน เพียเจต์ (Jean Piaget) นักการศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ กล่าวถึงเด็กว่ามีระดับการพัฒนาการของกระบวนการคิดที่แตกต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ นั่นคือ เด็กมีความพร้อมที่จะรับการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย เช่น เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 2 ขวบ มีความพร้อมในการเรียนรู้ที่เน้นประสาทสัมผัส ในขณะที่เด็กช่วงอายุ 2-7 ขวบ จะเริ่มเข้าใจภาษาและจดจำประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ซึ่งพ่อแม่จะต้องสังเกตพฤติกรรมลูกอย่างใส่ใจเพื่อความเข้าใจในความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงวัยเพื่อจัดการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กในวัยนั้น ๆ

2.2 แนวทางการศึกษาของวอลดอร์ฟ (Waldorf Education)

รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) นักปรัชญาชาวออสเตรีย มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่บุคลิกภาพที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยที่เด็กในแต่ละช่วงอายุมีสิ่งเร้าต่อการพัฒนาบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน โดยเด็กอายุ 0-7 ปี

จะเน้นการเขียนแบบ เด็กอายุ 7-14 ปี เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และเด็กอายุ 14-21 ปี เน้นกระบวนการคิด และใช้เหตุผลอย่างเป็นอิสระ การศึกษาในแนวทางนี้มุ่งเน้นการนาศิลปะและดนตรี การเคลื่อนไหว ร่างกาย ตลอดจนการให้เด็กคิดค้นและทำสิ่งต่าง ๆ เป็นสื่อสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการยอมรับตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาในทุกช่วงอายุ

2.3 แนวทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี (Montessori)

แพทยหญิงมาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessor) มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้แสดงศักยภาพของตนออกมา การจัดทำสื่อการเรียนและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดเป็นอิสระ และมีทักษะในการเรียนที่ดี เน้นการใช้สื่อที่เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติในตัวเด็ก เช่น ของเล่นที่ทำด้วยไม้ และปฏิเสธให้เด็กใช้สื่อสมัยใหม่ในการเรียนรู้ เช่น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.4 แนวคิดของซัมเมอร์ฮิล (Summer Hill)

เอ. เอ. นีล มุ่งเน้นเสรีภาพในการเรียนรู้ของเด็ก จำกัดการใช้อำนาจของผู้ใหญ่ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของเด็ก แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับความเฉลียวฉลาดและมีความคิดที่ตรงกับความเป็นจริง ถ้าปล่อยให้เด็กพัฒนานาตนเองอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมก็จะสามารถพัฒนาตัวเองไปได้มากที่สุดที่จะทำได้ ตามศักยภาพและความสนใจ ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งที่จะให้เสรีภาพอย่างเต็มที่แก่ผู้เรียน ทั้งในด้านการเรียนและการปกครอง โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่าง การเรียนเป็นเรื่องของการเลือก ไม่บังคับเพราะต้องการให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง

2.5 แนวคิดของเรกจิโอ เอมีเลีย (Riggio)

กลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านวาลิลา เซลลา เมืองเรกจิโอ เอมีเลีย ประเทศอิตาลี ได้จัดตั้งโรงเรียนปฐมวัยในหมู่บ้านขึ้น บริหารโดยพ่อแม่ผู้ปกครองทั้งในด้านนโยบาย การวางแผนหลักสูตรการเป็นตัวของตัวเอง หลักสูตรเป็นแบบปลายเปิด ไม่กำหนดเนื้อหาแน่นอน เพียงแต่รวบรวมหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะสัมพันธ์กับความสนใจของเด็กไว้ เด็กจะเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ

2.6 แนวคิดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)

แนวคิดการศึกษาแบบองค์รวมในการจัดการศึกษาโดยครอบคลุมมุ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมตัวเองเข้ากับโลก ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และจิตวิญญาณทำให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ที่ตัวเองต้องเกี่ยวข้องกับโลกภายนอก และโลกภายในของตัวเอง โดยไม่ยึดติดกับเทคนิคหรือหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง

อย่างตายตัว ผู้สอนต้องยอมรับศักยภาพที่แตกต่างของเด็กแต่ละคนและไม่ใช้มาตรฐานเดียวในการตัดสินเด็ก (สมพร ซึ่งอุดม, 2544)

2.7 แนวคิดการศึกษาทางตะวันออก

แนวคิดและนวัตกรรมการศึกษาทางเลือกจะมีความแนบแน่นกับศรัทธาและคำสอนทางศาสนาให้ความสำคัญกับมิติในทางคุณธรรมและชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติและ การเข้าถึงจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตอันเป็นอิสรภาพ ตัวอย่างเช่น

2.7.1 แนวคิดการจัดการศึกษาตามวิถีพุทธ ยึดถือปรัชญาการศึกษาตามหลัก พุทธธรรมในฐานะที่เป็นสัจจะสากล จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พัฒนาชีวิตที่ดั่งงามเท่าที่ศักยภาพของแต่ละคนจะไปถึง โดยเด็กสามารถพาชีวิตตนเองไปได้และ สร้างสรรค์สังคมอย่างไม่ขัดแย้งกับตนเอง

2.7.2 แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส (Neo-Humanist) โดย พี. อาร์. ซาการ์ แนวคิดนี้ เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย โดยได้นำศาสตร์ทางตะวันออกกับความทันสมัยแบบตะวันตก มาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยการให้เด็กฝึกสมาธิ ทำโยคะ ขณะเดียวกันก็ใช้เสียงเพลงและวิธีการสอนใหม่ ๆ รวมเข้าไปด้วย โดยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนในเด็กเล็กและ เชื่อว่าความเก่ง ความฉลาด เป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แต่มนุษย์ดึงศักยภาพดังกล่าว ออกมาใช้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น และเชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) ร่างกายจะต้องแข็งแรง 2) จิตใจต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิด สร้างสรรค์ 3) จิตวิญญาณ มีความรักให้กับคนอื่น ช่วยเหลือแบ่งปัน มีเมตตาและใจที่เปิด กว้าง 4) ความรู้ทางวิชาการ การศึกษาที่ดีต้องจัดให้ครบทั้งสี่ด้านเพื่อพัฒนาให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์

2.7.3 แนวคิดศานตินิเกตัน โดย รพินทรนารถ ฐากูร ชาวอินเดีย ภายใต้ ปรัชญาการศึกษาโรงเรียนไต้ร่มไม้” ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ต้องการหลุดพ้นไปจากห้องเรียน แคบ ๆ ตำราเรียนและการสอบที่เคร่งเครียดที่ทำให้ผู้เรียนไม่สนุกกับการเรียนรู้ แต่เชื่อว่าการ เรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การเรียนรู้จากธรรมชาติ

2.7.4 แนวคิดของกฤษณมูรติ ชาวอินเดีย มีจุดมุ่งเน้นที่ว่าการศึกษาคือ ธรรมชาติของชีวิต การเรียนรู้คือการเข้าร่วมเป็นหนึ่งเดียวระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ กฤษณมูรติเห็นว่าหน้าที่อันแท้จริงของการศึกษา คือ การได้พบกับความหมายของชีวิตด้วย ตนเอง ปัญญาที่เกิดขึ้นต้องเป็นความสามารถที่จะคิดได้เองโดยอิสระ กล้าที่จะหลุดพ้นจาก กรอบประเพณี ความเชื่อ หรือสถาบันใด ๆ การศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนพบว่าต้องการอะไร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนปราศจากความกลัวรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครั

จากแนวคิดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการเรียนรู้ของแต่ละแนวคิดล้วนมุ่งที่ความเป็นธรรมชาติ การจัดการประสบการณ์เรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน โดยมีความยืดหยุ่น เปิดกว้างและอิสระ ความสนุกในการเรียนรู้ ช่วยเหลือตนเองได้อย่างมีความสุข มุ่งเน้น การพัฒนาเด็กให้เป็น มนุษย์ที่บุคลิกภาพที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีพัฒนาการของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยเริ่มจาก ครอบครัวเดี่ยวสู่การเป็นกลุ่มครอบครัวและเป็นเครือข่ายโดยครอบครัว สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ระยะเริ่มแรกมีรูปแบบของความเป็นครอบครัวเดี่ยว การดำเนินการมีสภาวะของความเป็นปัจเจกเฉพาะในครอบครัวของตน สร้างสรรค์หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพครอบครัว ทัศนะความเชื่อความถนัด ความสนใจของลูก ซึ่งยังคงเป็นรูปแบบหลักของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย สามารถจำแนกตามลักษณะของการจดทะเบียนได้ ดังนี้

1.1 การจดทะเบียนจัดการศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาภายหลังการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดสาระการเรียนรู้หลักหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดการเรียนรู้ ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งใช้เป็นกรอบแนวทางให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับจดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวใช้เป็นแนวทางหลักในการประเมินผลการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงทำให้ผู้ปกครองหันแสวงหาทางออกของการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองแนวคิด ปรัชญา วิถีชีวิต ตลอดจนเป้าหมายในการพัฒนาบุตรหลาน โดยการพัฒนารูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มีความหลากหลาย ดังนี้

1.2 การจดทะเบียนไว้กับโรงเรียนที่มีปรัชญาการศึกษาตรงกับครอบครัว เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ แล้วจัดการเรียนการสอนเองโดยครอบครัว

1.3 การจดทะเบียนไว้กับศูนย์ศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) แล้วจัดการศึกษาในแบบที่ครอบครัวต้องการควบคู่ไปด้วย

1.4 การจดทะเบียนไว้กับการศึกษาทางไกลแล้วจัดการศึกษาในแบบที่ครอบครัวต้องการควบคู่ไปด้วย

1.5 การจดทะเบียนไว้กับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศแล้วเรียนทางออนไลน์

2. การมีจำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการรวมตัวในลักษณะ “กลุ่มครอบครัว” ทั้งนี้การรวมกลุ่มนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การเป็นกำลังใจแก่ กันและการเพิ่มทักษะชีวิตและการทำงานให้แก่ผู้เรียน โดยมีรูปแบบของการรวมกลุ่มเป็น 3 ลักษณะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552ข) คือ

2.1 กลุ่มครอบครัวที่รวมกันเฉพาะกิจ มีการรวมตัวเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่นมาร่วมด้วยตามสถานที่ที่นัดหมายกันเป็นครั้งคราว โดยที่แต่ละครอบครัวยังจัดการศึกษาให้กับบุตรของตนเองเป็นหลัก

2.2 กลุ่มครอบครัวลักษณะข่ายประสานงาน สมาชิกของกลุ่มมีการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัวประสานไปกับการจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มตามเวลาที่นัดหมาย โดยมีข้อตกลงหรือหลักการที่ยึดถือร่วมกัน มีความต่อเนื่อง สม่่าเสมอในการดำเนินงาน

2.3 ลักษณะรวมศูนย์การจัดการ มีการดำเนินการคล้ายเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่จัดการศึกษาให้กับบุตรหลานร่วมกันในสถานที่ตั้งแห่งใหม่ ดำเนินงานโดยคณะผู้บริหารและคณะครูที่มีค่าตอบแทน มักมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนทางเลือก ศูนย์การเรียนรู้ โดยองค์กร เอกชน หรือองค์กรชุมชน

รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในต่างประเทศ มีดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ่อแม่ที่เข้ามาจัดการศึกษาโดยครอบครัวเนื่องจากไม่เชื่อในปรัชญาหรือแนวทางของโรงเรียนทั่วไป พ่อแม่เหล่านี้จัดหลักสูตรที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว แต่เน้นให้เด็กเรียนรู้คู่ไปกับการ “สัมผัสชีวิต” ที่พ่อแม่เหล่านี้เชื่อว่าเป็นวิถีทางที่ถูกต้องในการพัฒนาเด็กให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ ในครอบครัว home school ส่วนใหญ่มีแม่ทำหน้าที่เป็นผู้สอน โดยใช้เวลาสอนประมาณ 20-30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือวันละประมาณ 5 ชั่วโมง และมีวิธีการสอนที่หลากหลายตั้งแต่แบบประเพณีนิยมที่มีตารางสอนและแผนการสอนชัดเจนไปจนถึงแนวการสอนแบบไม่มีโครงสร้างชัดเจน โดยให้เด็กเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการกำหนดสาระ ทิศทาง และอัตราความเร็วในการเรียน (Self directed Learning) นอกจากนี้ครอบครัวส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ลูกของตน เช่น การร่วมกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ลูกของตน เช่น การร่วมกิจกรรมกับชุมชน โบสถ์ กลุ่มลูกเสือและเนตรนารี การทัศนศึกษาร่วมกับครอบครัว Home School อื่น ๆ การไปพิพิธภัณฑ์ การไปเยี่ยมบ้านคนชรา เป็นต้น ส่วนในด้านการวัดผลการเรียนนั้น นอกจากการทดสอบความรู้ด้วยแบบทดสอบมาตรฐานของแต่ละประเทศ แล้วยังเน้น "การวัดผลทางเลือก"

(Allamtion AssisTart) เช่น การใช้แฟ้มสะสมงาน การสรุปประเด็นจากโครงการหรือกิจกรรมพิเศษ การจดบันทึกของพ่อแม่ (Parants Journal) ในภาพรวมของการออกกฎหมายรองรับการจัด Home School ในสหรัฐอเมริกาสรุปได้ ดังนี้

1. ใน 37 มลรัฐ มีกฎหมายที่ระบุและอนุญาตให้มีการจัด “โรงเรียนในบ้าน” ได้ภายใต้เงื่อนไขข้อกำหนดต่าง ๆ กัน อีก 12 มลรัฐยอมให้จัดได้ในฐานะ “โรงเรียนเชิกชน”
2. ในมลรัฐเหล่านี้ส่วนใหญ่ยอมให้พ่อแม่ที่มีการศึกษาแต่ละระดับมัธยมปลายสามารถจัดโรงเรียนในบ้านได้ ยกเว้นรัฐ North Dakota ที่กำหนดให้พ่อแม่ต้องสอบวิชาครูด้วย
3. ประมาณ 2 ใน 3 ของมลรัฐเหล่านี้มีการกำหนดเรื่องการสยบมาตรฐานความรู้ เช่น Calarado และ Smargia กำหนดให้สอบปีเว้นปี กำหนดให้สอบที่ หรือกำหนดให้สอบทุกปี และต้องได้คะแนน 40 ขึ้นไป
4. มี 4 มลรัฐที่กำหนดให้มีการให้ความเห็นชอบจากรัฐและการติดตามตรวจสอบการเรียนในบ้านจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
5. บางรัฐ เช่น Wangtan มีการกำหนดให้โรงเรียนของรัฐขึ้นทะเบียนเด็ก home school เป็นนักเรียนบางเวลาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้และการประเมินผล

อย่างไรก็ตาม ในท่ามกลางความหลากหลายของการออกกฎหมายและระเบียบรองรับ เรื่อง home school นี้ สิ่งที่เป็นแนวโน้มร่วมในสหรัฐก็คือ แนวโน้มการผ่อนคลายการควบคุมจากรัฐ โดยผ่อนคลายจากการคุม process มาเป็นการคุมที่ product แทน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เกี่ยวกับหลักสูตรที่ดี คุณสมบัติของพ่อแม่ในฐานะครูที่ดี มีแนวโน้มที่จะค่อย ๆ ถูกผ่อนคลายลงไปโดยมลรัฐส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะใช้เรื่อง standard tarring เข้ามาเป็นเครื่องมือในการประกันคุณภาพเป็นสำคัญ (Chulka, AIS, Van Saen, 4. and Fitman)

ลักษณะของกลุ่มพ่อแม่ home school ในสหรัฐอเมริกา (Rinsaberg, RL, P. March, 1947) ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวคนผิวดำ เป็นครอบครัวที่อยู่ครบทั้งพ่อและแม่ มีลูกสองคนขึ้นไป นับถือศาสนาภายในโปรเตสแตนต์ มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับการศึกษาเฉลี่ยของคนทั่วไป มีระดับรายได้สูงกว่าระดับรายได้เฉลี่ยของคนทั่วไป ส่วนใหญ่มีเหตุผลทางศาสนาเป็นมูลเหตุจูงใจสำคัญที่ไม่ส่งลูกไปโรงเรียน ตามด้วยเหตุผลอื่น ๆ เช่น เพื่อดูแลคุณภาพการเรียนรู้ของลูกด้วยตนเอง เพื่อปกป้องลูกจากอิทธิพลกลุ่มเพื่อน เพื่อให้มีเวลาอยู่กับลูกมากขึ้น เป็นต้น

พ่อแม่ home school ในสหรัฐส่วนใหญ่จึงต้องเป็น “นักค้นคว้า” ไปด้วยในตัว เพื่อเสาะหาข้อมูลมาสร้างหลักสูตรให้ลูก ๆ ผลการสำรวจพบว่าพ่อแม่เหล่านี้กว่าร้อยละ 50 ไปห้องสมุดเดือนละ 3-5 ครั้ง

นอกจากนี้ในบางพื้นที่หรือบางมลรัฐพ่อแม่ที่ประสงค์จะจัด home school ยังสามารถสมัครเป็นสมาชิก "โรงเรียนแม่ข่าย" ที่ให้บริการวางแผนหลักสูตร และการสนับสนุนทางวิชาการแก่พ่อแม่ที่ยังอาจไม่ทราบจะเริ่ม "หลักสูตร" อย่างไร ก็สามารถใช้บริการจากโรงเรียนลักษณะพิเศษเช่นนี้ได้ โดยหลักสูตรของโรงเรียนแม่ข่าย Home School ประเภทนี้ ก็มักจะนำเอารอบหลักสูตรของทางการของมลรัฐนั้น ๆ มาดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการและปรัชญาแนวคิดแบบ Home School มากขึ้นตัวอย่างหนึ่ง ได้แก่ School of home ในมลรัฐ Alberta ประเทศแคนาดา ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนแคธอลิกที่จัดโปรแกรมพิเศษขึ้นเพื่อให้บริการแก่กลุ่มพ่อแม่ Home School ในเขต Abara โดยเริ่มงานมาตั้งแต่ปี 198 และจนถึงปัจจุบันปี 1930 ครอบครัว Home School เข้ามา เป็นสมาชิกกว่า 1,500 ครอบครัว คิดเป็นจำนวนเด็กถึง 2,327 คน

ทั้งนี้ตามกฎหมายของมลรัฐ Aparta พ่อแม่มีสิทธิจัดการศึกษาให้แก่บุตรของตนเอง ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการโรงเรียนแห่งใดแห่งหนึ่งที่พ่อแม่เลือกให้บุตรของตนสังกัด ซึ่งอาจอยู่นอกแขวงหรือเขตที่ตนอาศัยอยู่ก็ได้ภายในมลรัฐ Apartm

ในการนี้ครอบครัวใด ๆ ในมลรัฐ Abata จึงสามารถลงทะเบียนบุตรของตนเองกับ School of home ได้ทั้งสิ้น โดยทางโรงเรียนมีบริการต่าง ๆ ให้ ได้แก่ บริการช่วยจัดวางแผนและจัดหลักสูตรตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมปลาย (K-12) การมีทีมงานที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วยครูที่มี ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของทางมลรัฐ การมีกิจกรรมสนับสนุน เช่น จัดหมายข่าว การประชุม กลุ่มพ่อแม่ในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้นสำหรับแนวทางการจัดหลักสูตร home School ให้แก่พ่อแม่แต่ละครอบครัวนั้น ทาง School of Home มีแนวทางสำคัญ ดังนี้

1. หลักสูตร ขอบเขตเนื้อหาหลักสูตรแต่ละระดับจึงตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรของรัฐ Alparta (wberta Program at Studies) โดยทางคณะครูและผู้ปกครองแต่ละครอบครัวจะใช้หลักสูตรดังกล่าวมาพัฒนาเป็น "แผนการศึกษารายบุคคล" (Forsars Education Plan-FE) เพื่อให้เหมาะสมกับ home school เป็นรายบุคคล

2. ทรัพยากรการเรียน คณะครูและผู้ปกครองจะคัดสรรทรัพยากรการเรียนหลักสูตร ได้แก่ ตำรา สอนหนังสืออ่านประกอบต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาที่ช่วยกันทำขึ้น โดยเน้นความหลากหลายของทรัพยากรการเรียนจากแหล่งต่าง ๆ

3. การวัดผล ทางโรงเรียนเน้นการวัดผลที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก ลักษณะการวัดผลจึงใช้รูปแบบของ "แฟ้มสะสมงาน" ที่ประกอบด้วยตัวอย่างงานของเด็ก บันทึกรูปแบบฝึกหัด ฯลฯ ที่จะสะท้อนพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กได้ดีกว่า

วิธีการวัดผลแบบอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม มีการจัดบริการทดสอบความรู้พื้นฐานระดับเกรด 3, 6 และ 9 โดยใช้แบบทดสอบ Alberta Achievement Tester ทั้งนี้ เงื่อนไขสำคัญของ School of home ก็คือคุณครู ผู้ปกครอง และเด็ก จะต้องมีการ ติดต่อสื่อสารและพบปะกันสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักในการจัดหลักสูตรและวัดผล ความก้าวหน้าในการศึกษาของเด็ก แต่ละคนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ประเทศอังกฤษและประเทศในแถบยุโรป

ในทวีปยุโรปนั้น มีการจัดทำข้อตกลงร่วมระหว่างประเทศต่าง ๆ ในปี 1952 ว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยในมาตรา 2 ได้กล่าวถึงสิทธิทางการศึกษาว่า

“บุคคลใด ๆ ต้องไม่ถูกจำกัดสิทธิที่จะได้รับการศึกษา ในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐใด จึงให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ปกครองที่จะเข้ามากระทำการใด ๆ ให้แน่ใจว่าการศึกษาอบรมนั้น สอดคล้องกับค่านิยมความเชื่อทางศาสนาและปรัชญาของตน” (Hand Educations and the Law within Europa)

โดยกระแสสากลที่ส่งเสริมสิทธิของพ่อแม่ผู้ปกครองรายงานการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงทำให้หลายประเทศในยุโรปมีความเคลื่อนไหวในการออกกฎหมายรองรับสิทธิการจัด การศึกษาทางเลือกของพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ทั้งนี้กฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัด home school ในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก แบ่งได้ออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน โดยมีประเทศที่แยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (Hams Educators and the Law within Europe) 1) ประเทศที่มีกฎหมายเอื้อต่อการจัด Home School (เบลเยียม, เดนมาร์ก, ไอร์แลนด์, ฝรั่งเศส, อิตาลี, ลักเซมเบิร์ก, นอร์เวย์, โปรตุเกส, สวิตเซอร์แลนด์ ส่วนใหญ่, อังกฤษ) 2) ประเทศที่ในอดีตไม่อนุญาต home school แต่ปัจจุบันอนุญาตแล้ว (ออสเตรีย) 3) ประเทศที่ปัจจุบันตามตัวบทกฎหมายไม่อนุญาต Home School แต่สามารถให้การอนุญาตได้เป็นรายกรณีไป (สเปน, กรีน, 2 ของสวิตเซอร์แลนด์, เนเธอร์แลนด์) 4) ประเทศที่มีการบังคับเรียนในระบบแต่อย่างเดียว (เยอรมัน)

ในประเทศนอร์เวย์ กฎหมายระบุว่า เยาวชนมีสิทธิและหน้าที่ในการเข้าเรียนในโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน ได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกันจากแหล่งอื่น” (Education Otherwise- Norway) ในปี 1900 มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมให้เด็กผู้ซึ่งได้รับการศึกษาจาก “ที่อื่น” นอกจากโรงเรียนจะต้อง ได้รับการสอนตามสัดส่วนเนื้อหาที่มีการระบุในคู่มือหลักสูตร

ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในมณฑลส่วนใหญ่มีกฎหมายอนุญาตให้จัด home school ได้โดยมีความหลากหลายของการตีความกฎหมาย ในระดับท้องถิ่นโดยมีแค่ 2 คือ ซอฟฟี

เลขเช่น และที่ชิโน เท่านั้นที่ไม่อนุญาตให้มีการจัด home school โดยทั้ง 2 มณฑล home school จะเป็นที่ยอมรับได้ในกรณีเด็กที่มีความจำเป็นทางการศึกษารายตัวเท่านั้น ส่วนใน 11 มณฑล จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานการศึกษาในขณะที่อีก 6 เพียงแค่แจ้งไว้ เจ้าพนักงานทราบก็เป็นการเพียงพอแล้ว (Home Educators and the Law within Europe)

ในออสเตรีย โปรตุเกสและฝรั่งเศส การจัด home school เป็นเรื่องถูกต้องตามกฎหมาย เช่นกัน หากมีการติดตามตรวจสอบการศึกษาที่แต่ละครอบครัวจัด เพื่อเป็นการประกันคุณภาพ การศึกษาเฉพาะในโปรตุเกส เด็กต้องลงทะเบียนที่โรงเรียนในท้องถิ่นด้วย (Harmin Educators and the Law within Europe)

ในประเทศอิตาลี กฎหมายอนุญาตให้จัด home school ได้โดยระบุในกฎหมายว่า "ปีศา "เราชาว "เสียนมีความรับผิดชอบพระเจ้าในการทำไว้แน่ใจว่า บุตรของเขาได้รับ main (Famiglia Cristiana (Christian Family) 5 March 1997

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

กรณีการจัด home school ในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ที่มีความหลากหลายเช่นกัน โดยเฉพาะในกรณีประเทศออสเตรเลียนั้น มีการปกครองในลักษณะมลรัฐที่มีกฎหมาย การศึกษาของตนคล้ายกับกรณีสหรัฐอเมริกา และโดยจารีตประเพณีการปกครองที่ผ่านมา แต่ละมลรัฐก็มีวิถีทางในการจัดการศึกษาตามแบบฉบับของตนเอง เช่น กรณีรัฐ Quansland มีกฎหมาย Education Act 1988 มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพ่อแม่ในการจัด home school (Spark, E. Queensland Legal Information)

มาตรา 114 กำหนดให้นักเรียนที่อยู่ในช่วงอายุการศึกษาระดับ (5-16 ปี) สามารถรับการศึกษาได้จากทั้งโรงเรียนของรัฐและไม่ใช่ของรัฐ (State or Nar-Strain School) และเด็กซึ่งได้รับการศึกษาจากโรงเรียนศึกษาส่วน นอกเสียจากได้รับการพิจารณาขออนุญาตตาม มาตรา 115

มาตรา 115 รัฐมนตรีการศึกษาของรัฐ มีอำนาจอนุมัติให้ผู้ปกครองของเด็กในวัย การศึกษาภาคบังคับไม่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการศึกษาภาคบังคับตามที่ระบุในกฎหมาย

การอนุมัติตามวรรคแรก ให้อยู่ในดุลยพินิจของรัฐมนตรี โดยเหตุผลที่สมควร ดังนี้

1. เด็กผู้นั้นสามารถได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ๆ เด็กผู้นั้นสามารถ ได้รับการสอนในขอบเขตเนื้อหาสาระที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ

โดยกฎหมายนี้ ผู้ปกครองของรัฐ Qumansland ที่ประสงค์จะเปิด home school จะต้อง กรอกแบบฟอร์มขออนุมัติจัดตั้ง home school เสนอต่อกระทรวงการศึกษาของรัฐ เพื่อเสนอให้ รัฐมนตรีพิจารณาต่อไป โดยทางกระทรวงมีกลไกคณะกรรมการ home schooling Stats

Review Common ทำหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเบื้องต้นให้แก่รัฐมนตรี นอกจากนี้รัฐมนตรียังสามารถขอข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาได้อีก โดยอาศัยหน่วยงานภายในของกระทรวงศึกษา Community Relation Unit รับผิดชอบการประสานงานเรื่อง home school เป็นการเฉพาะด้วย (Spark, E. Queensland Legal Information) สำหรับ Guidelines หรือแนวปฏิบัติในการจัด homeschool นั้น มีหลักเกณฑ์ที่น่าสนใจ (Spark. E. Queensland Legal Information)

ผู้ปกครองจึงทำหน้าที่รับผิดชอบการสอนในบ้านภายใต้เงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- 1) ผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งที่มีคุณสมบัติและได้ขึ้นทะเบียนเป็นครูใหม่ของรัฐทำหน้าที่
- 2) ผู้ปกครองไม่ได้สอนแต่มอบหมายหรือว่าจ้างให้บุคคลที่มีคุณสมบัติและได้ขึ้นทะเบียนเป็นครูใหม่ของรัฐทำหน้าที่สอน
- 3) ผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งสอนเองโดยไม่มีคุณสมบัติและไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นครูของรัฐ โดยในกรณีนี้ให้ผู้ปกครองขึ้นทะเบียนเด็กไว้กับโรงเรียนใกล้เคียง หลักสูตรที่จัดจึงมีความเหมาะสมในประการต่าง ๆ ได้แก่ 1) เหมาะสมกับระดับอายุ ความสามารถ และพัฒนาการของเด็กส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่องของเด็ก 2) สนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็ก 3) สะท้อนให้เห็นความคิดที่สอดคล้องกับสาระสำคัญทางการศึกษาและการพัฒนาของเด็ก หากได้รับการร้องขอจากรัฐมนตรี ผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือในการมีเจ้าหน้าที่ ตัวแทนรัฐมนตรีไปประเมินหรือตรวจสอบสภาพการจัดการเรียนการสอนที่บ้านเพื่อประกอบการพิจารณาการขอเปิด Home School รัฐมนตรีมีอำนาจส่งคนไปตรวจสอบการจัดการจัด home school แต่จะรายงานที่ได้รับการร้องเรียนว่าผู้ปกครองจัดการศึกษาไม่เหมาะสม หรือมีเหตุปัจจัยที่สื่อว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของตนและสามารถส่งให้ผู้ปกครองส่งเด็กกลับไปเข้าโรงเรียนได้ ซึ่งหากฝ่าฝืนก็จะมีค่าปรับประมาณ 200 เหรียญออสเตรเลีย (ประมาณ 8,000 บาท)

ในภาพรวมจะกล่าวได้ว่าการจัด home school เป็นเรื่องถูกต้องตามกฎหมายหากแนวปฏิบัติที่เป็นอยู่ในแต่ละรัฐที่มีการกำกับดูแลกันตามสมควร เช่น ในรัฐ New South Wales หรือรัฐ Western Australian ก็มีแนวการกำกับโดยรัฐคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามบางรัฐเช่น Micharia ก็มีแนวทางที่ยืดหยุ่นกว่า (home school, Australia) โดยผู้ปกครองไม่ต้องการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐมากเหมือนกรณีรัฐ Quesdard ที่กล่าวมา ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปรัชญาแนวคิดทางการศึกษาของแต่ละรัฐนั่นเอง

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมีพัฒนาการของรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นปัจเจกเฉพาะในครอบครัวของตน สร้างสรรค์หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพครอบครัว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของลูก ซึ่งยังคงเป็นรูปแบบหลักของ

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย สามารถจำแนกตามลักษณะของการจดทะเบียนได้ ดังนี้

1. การจดทะเบียนจัดการศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่
2. การจดทะเบียนไว้กับโรงเรียนที่มีปรัชญาการศึกษาตรงกับครอบครัว เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ แล้วจัดการเรียนการสอนเองโดยครอบครัว
3. การจดทะเบียนไว้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) แล้วจัดการศึกษาในแบบที่ครอบครัวต้องการควบคุมไปด้วย
4. การจดทะเบียนไว้กับการศึกษาทางไกลแล้วจัดการศึกษาในแบบที่ครอบครัวต้องการควบคุมไปด้วย

5. การจดทะเบียนไว้กับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศแล้วเรียนทางออนไลน์

และเนื่องจากมีการขยายตัวของจำนวนครอบครัวที่จัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการรวมตัวในลักษณะ “กลุ่ม ครอบครัว” ทั้งนี้การรวมกลุ่มนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การเป็นกำลังใจแก่กัน และการเพิ่มทักษะชีวิตและการทำงานให้แก่ผู้เรียน ทั้ง 1) กลุ่มครอบครัวที่รวมกันเฉพาะกิจ มีการรวมตัวเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น มาร่วมด้วยตามสถานที่ที่นัดหมายกันเป็นครั้งคราว โดยที่แต่ละครอบครัวยังจัดการศึกษาให้กับบุตรของตนเองเป็นหลัก 2) กลุ่มครอบครัวลักษณะข่ายประสานงาน สมาชิกของกลุ่ม มีการจัดการศึกษาของแต่ละครอบครัวประสานไปกับการจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่ม ตามเวลาที่นัดหมาย โดยมีข้อตกลงหรือหลักการที่ยึดถือร่วมกัน มีความต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ในการดำเนินงาน และ 3) ลักษณะรวมศูนย์การจัดการ มีการดำเนินการคล้ายเป็นสถานศึกษา ขนาดเล็กที่จัดการศึกษาให้กับบุตรหลานร่วมกันในสถานที่ตั้งแห่งใหม่ ดำเนินงานโดยคณะผู้บริหารและคณะครูที่มีค่าตอบแทน มักมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนทางเลือก ศูนย์การเรียนรู้โดยองค์กร เอกชนหรือองค์กรชุมชน

จากรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในประเทศไทยนั้นมีการจัดแบบครอบครัวเดี่ยวสู่การเป็นกลุ่มครอบครัวและเป็นเครือข่ายโดยครอบครัว โดยมีรูปแบบ ดังนี้ 1) การจดทะเบียนจัดการศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมี ภูมิลำเนา 2) การจดทะเบียนไว้กับโรงเรียนที่มีปรัชญาการศึกษาตรงกับครอบครัว 3) การจดทะเบียนไว้กับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) แล้วจัดการศึกษาใน แบบที่ครอบครัวต้องการควบคุมไปด้วย 4) การจดทะเบียนไว้กับการศึกษาทางไกลแล้วจัดการศึกษาในแบบที่ครอบครัว ต้องการควบคุมไปด้วย 5) การจด

ทะเบียนไว้กับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศแล้วเรียนทางออนไลน์ ซึ่งในประเทศไทยนั้นไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต้องยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของต่างประเทศ ที่ถูกรับรองโดยกฎหมาย แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกับต่างประเทศ ที่ค่อนข้างที่จะเปิดกว้างในด้านของการใช้หลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยจะมีการแบ่งและรวมตัวเป็นรัฐต่าง ๆ และให้อิสระกับ พ่อแม่ ครอบครัวที่จัดสอนข้างมากทั้งในด้านของการออกแบบการเรียนรู้ออกแบบการเรียนรู้ออกแบบ การจัดประสบการณ์เรียนรู้รวมไปถึงการวัดผลประเมินผล

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย เริ่มต้นจากพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งได้ให้สิทธิครอบครัวในการจัดการศึกษาโดยรัฐมนตรี อาจยกเว้นให้เด็กไม่ต้องเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาได้ถ้าพิจารณาว่ามีความสามารถหรือ ผู้ปกครองให้เด็กได้ศึกษาในครอบครัว ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติการประถมศึกษา พ.ศ. 2505 ซึ่งยังคงให้สิทธิครอบครัวในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลาน จวบจนกระทั่งพระราชบัญญัติ ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 จึงกำหนดให้เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 7-16 ปีต้องเรียนในโรงเรียนและมีบทลงโทษผู้ปกครองที่ขัดขืนการคืนสิทธิในการจัดการศึกษาให้แก่ครอบครัว ปรากฏขึ้นเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 12 ที่ระบุว่า “นอกเหนือจากรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรมหาชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 โดยกำหนดให้ครอบครัวที่ประสงค์จะจัดการศึกษาต้องยื่นแผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวจัดทำขึ้นไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาตั้งอยู่เพื่อขออนุมัติต่อคณะกรรมการเขต พื้นที่การศึกษาพิจารณา ทั้งนี้ให้ครอบครัวดำเนินการจัดการศึกษา และจัดทำรายงานการวัดและการ ประเมินผลการศึกษาตามเกณฑ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดส่งให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปีละหนึ่งครั้ง และให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนปีละหนึ่งครั้งเช่นกัน ทั้งนี้กำหนดให้บุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากครอบครัวให้จัดการศึกษาต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังได้มีการออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันอื่นที่ไม่ใช่รัฐอีก 5 ฉบับ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิ

ของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2547 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของบุคคลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2554 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรวิชาชีพในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2554 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิขององค์กรชุมชนและองค์กรเอกชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน พ.ศ. 2555 กฎกระทรวงเหล่านี้ได้เปิดโอกาสให้ครอบครัวสามารถรวมกลุ่มเพื่อจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานได้แทบทั้งสิ้น

แม้ว่าจะมีกฎหมายรองรับการให้สิทธิในการจัดการศึกษาแก่ครอบครัว แต่ภาคสังคมยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตลอดจนเกิดปัญหาในการประสานงานระหว่างครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับจดทะเบียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2551ค, หน้า 77) จึงทำให้เกิดรูปแบบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว เช่น การจดทะเบียนกับโรงเรียนที่มีปรัชญาการศึกษาตรงกันแล้วจัดการศึกษาด้วยตนเอง เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ เป็นต้น ตลอดจนการจดทะเบียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) การจดทะเบียนเรียนแบบการศึกษาทางไกล และการลงทะเบียนเรียนออนไลน์กับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้คือ ครอบครัวมีสิทธิตามธรรมชาติในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตนตามกฎหมาย ซึ่งเป็นกฎระเบียบของสังคมเกิดขึ้นจึงมีการจำกัดสิทธิของครอบครัวด้านการศึกษา และได้มีการคืนสิทธิให้แก่ครอบครัวอีกครั้งเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และได้มีการออกกฎหมายลูก คือ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ทำให้สิทธิในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีอัตราที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน แต่ก็ยังประสบปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่รับจดทะเบียนทั้งในด้านของการจัดทำหลักสูตรหรือแผนการจัดการศึกษาและการประเมินผล การจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงทำให้เกิดพัฒนาการของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยการจดทะเบียนกับโรงเรียนที่มีปรัชญาแนวคิดตรงกับครอบครัว หรือจดทะเบียนกับ กศน. หรือการเรียนในระบบการศึกษาทางไกลร่วมไปถึงการจัดแบบผสมผสานแล้วจัดการศึกษาด้วยครอบครัวเอง

4. การบริหารจัดการและแนวทางจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ภายใต้หลักหรือกรอบในการดำเนินการ 5 ประการ คือ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว 2) พ่อแม่จะต้องมีอิสระในการดำเนินการมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 3) มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 4) มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และ 5) มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศใช้ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” และ “หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ” เพื่อให้หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน และเห็นแนวทางในการนำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

บทบาทอำนาจหน้าที่การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ภายใต้หลักหรือกรอบในการดำเนินการ 5 ประการ คือ

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว
2. พ่อแม่จะต้องมีอิสระในการดำเนินการมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ
3. มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
4. มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ
5. มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประกาศใช้ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551” และ “หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ” เพื่อให้หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษามีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน และเห็นแนวทางในการนำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ

หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างในด้านเป้าหมาย การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งการบริหารจัดการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญา จุดเน้นหรือศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน การศึกษาจะต้องจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ ปัจจุบันการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะมีความแตกต่างในมิติที่สำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรัชญา เป็นต้น
2. การศึกษาที่มีแนวคิด ปรัชญา จุดมุ่งหมายต่างไปจากการศึกษาในระบบต้องการการศึกษา พอก้าวหน้า (Progressive) การศึกษาทางเลือก (Alternative Education)
3. การศึกษาที่สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิสำเนาที่มีความสามารถพิเศษ มีความถนัดเฉพาะทาง เด็กพิการเด็กในภาวะยากลำบาก เด็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เด็กไร้สัญชาติ เป็นต้น

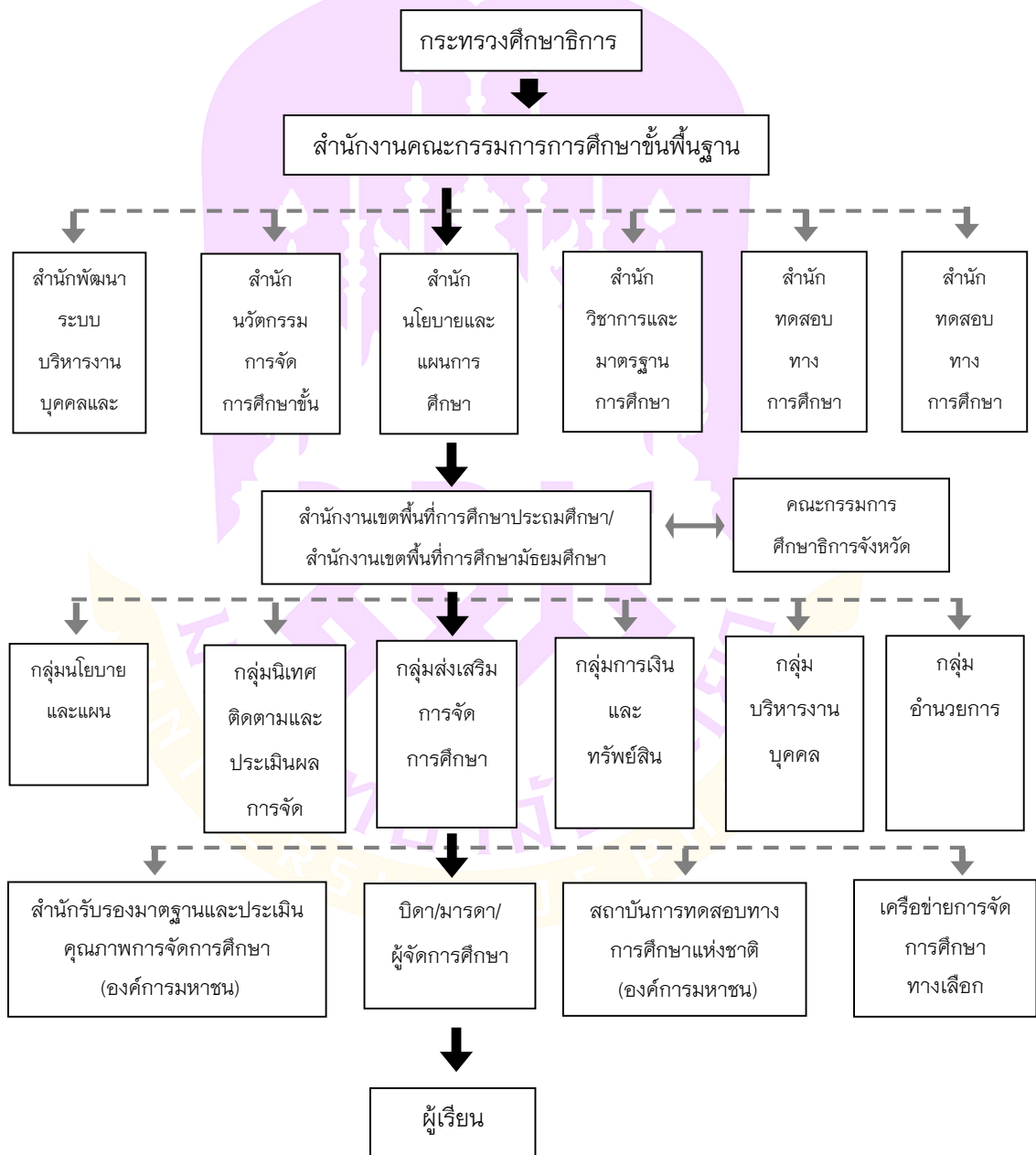
ลักษณะการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ตามหลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีหลากหลายลักษณะ สามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่เป็นการศึกษาในระบบ
 - 1.1 โรงเรียนในระบบที่มีรูปแบบการจัดการศึกษาหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้แตกต่างจากโรงเรียนส่วนใหญ่ทั่วไป เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนสัตยาไส การศึกษาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น
 - 1.2 โรงเรียนที่จัดการศึกษาเฉพาะทางหรือมีจุดเน้นเป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนกีฬา โรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โรงเรียนไปรษณีย์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็นต้น
2. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่เป็นศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย
 - 2.1 มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นหลากหลาย สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา ธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียนหรืออาจจัดการเรียนรู้ตามวิถีธรรมชาติ วิถีธรรม วิถีของชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาโดยครอบครัว การศึกษาสายตา ครูภูมิปัญญา เป็นต้น

2.2 เป็นการศึกษาลู่ทางเลือกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของบุคคลตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาและการเรียนรู้ หรือด้านอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกรอบโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ตามข้อบ่งชี้ภารกิจที่รับผิดชอบโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ดังแผนภูมิ

ภาพ 1 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

อ้างอิง แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สำนักคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

การอนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การสร้างความสำเร็จเบื้องต้นร่วมกัน ควรเริ่มจากเหตุผลที่ครอบครัวสนใจหรือ
ตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว นำไปสู่เรื่องปรัชญา ทศนะ แนวคิด ความคาดหวัง
เป้าหมายคุณภาพ และแนวทางการจัดการศึกษาแก่บุตรหรือผู้เรียน ซึ่งครอบครัวผู้จัดการ
ศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณาาร่วมกันถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ
ของผู้เรียน โดยเน้นลักษณะเฉพาะตัว เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ ฯลฯ
หากผู้เรียนมีความต้องการพิเศษทั้งในด้านความบกพร่อง พิการ หรือมีแวบปัญญาเลิศ
จำเป็นต้องมีรูปแบบวิธีการเรียนรู้ต่างจากเด็กทั่วไป ต้องพิจารณาให้ได้รับโอกาสเป็นพิเศษ
ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายการศึกษาแห่งชาติกำหนดให้ภาครัฐจะต้องให้การดูแล
ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่เด็กกลุ่มนี้อย่างเหมาะสม และสิ่งสำคัญเรื่องหนึ่งคือ ความรู้
และทักษะที่จำเป็นของผู้ทำหน้าที่ “ผู้จัดการศึกษา” ที่อาจเป็นบุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่ได้รับ
มอบหมายจากครอบครัว รวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต อาชีพของครอบครัว การใช้เวลา
และสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหรือผู้เรียนให้ประเมินความสำเร็จเป็นสิ่งสำคัญ
นอกจากนี้กฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547
ข้อ 2 และข้อ 3 กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษา
โดยครอบครัว ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาโดยเร็วและแจ้งผลการพิจารณา
คำขออนุญาตจัดการศึกษา แก่ครอบครัวที่ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาภายในสามสิบวัน
นับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาตจัดการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตาม
กฎกระทรวงดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดแนวทางการขอ
อนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นประกอบด้วย
4 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการเพื่อขออนุญาต จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 2) การ
ยื่นแบบแสดงความประสงค์จะขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 3) การยื่นคำขอ
อนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว 4) การพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
ทั้งนี้การดำเนินงานตาม 4 ขั้นตอนดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณาและ
ดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เช่น ภายใน 30-45 วัน

ตาราง 1 แสดงการขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

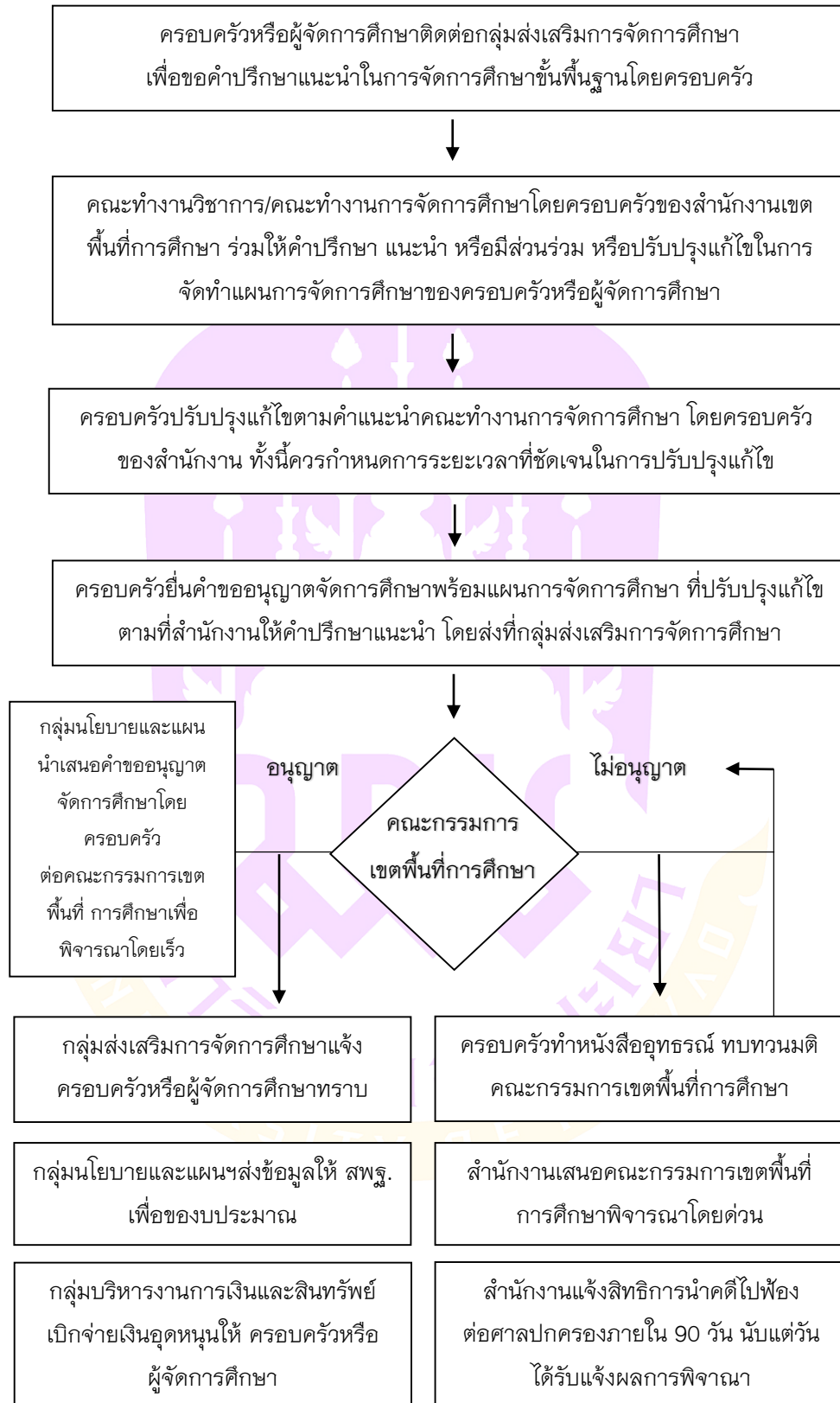
ขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	การดำเนินการ
1. การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	<p>ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกันกับครอบครัวที่มีความพร้อม ความสนใจ และตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาซึ่งอาจจัด ในลักษณะการพูดคุย การประชุม ปรีกษา ทาหรือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว 2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
2. การยื่นแบบแสดงความประสงค์ จะขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	<p>ในการยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา แสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์จะขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/คณะนิเทศ ติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คีษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายการศึกษา ทางเลือกเพื่อร่วมเป็นคณะทำงานวิชาการ

ตาราง 1 (ต่อ)

ขออนุญาตจัดการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัว	การดำเนินการ
3. การยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว	<p>ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษายื่นแบบคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มอบหมายผู้รับผิดชอบตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของเอกสารคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งต้องมีรายละเอียดตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วย สิทธิในการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ชื่อ ชื่อสกุลของครอบครัว 2. ชื่อ ชื่อสกุลของผู้เรียน 3. สำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน 4. ที่ตั้งและแผนผังของสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา 5. สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา 6. ระดับและประเภทการจัดการศึกษา 7. แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันกำหนดตามความมุ่งหมายหลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

ตาราง 1 (ต่อ)

ขออนุญาตจัดการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัว	การดำเนินการ
4. การพิจารณาของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา	<p>การพิจารณาขอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ในการพิจารณาคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว หรือผู้จัดการศึกษา ดำเนินการได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดการประชุมคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา แก่ครอบครัวที่ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาภายใน กำหนดสามสิบวันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษา ชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวพ.ศ. 2547 2. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อนุญาต หรือไม่อนุญาต จัดการศึกษา ในกรณีที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาไม่อนุญาตให้จัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องแจ้งเหตุผล และแนะนำให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวทราบภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ ได้รับคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในกรณีผู้ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัว ไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณา ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน อาจทำหนังสือขอทบทวน มติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว โดยให้ยื่นต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ทั้งนี้ไม่ ตัดสิทธิของผู้ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา

ภาพ 2 แสดงสรุปขั้นตอนการขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

แนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

1. การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในการเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้รับผิดชอบหรือ คณะทำงานการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันกับครอบครัวที่มีความพร้อม ความสนใจ และตัดสินใจที่จะจัดการศึกษา ซึ่งอาจจัดในลักษณะการพูดคุย การประชุม ปรึกษาหารือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.1 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนี้

- 1.1.1 บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 1.1.2 บทบาทของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
- 1.1.3 บทบาทของครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา

1.2 สร้างความรู้ความเข้าใจและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้แก่

- 1.2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
- 1.2.2 หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
- 1.2.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับครอบครัวที่จะจัดการศึกษาระดับปฐมวัย)
- 1.2.4 หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 ชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ในการยื่นความประสงค์จะขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในการยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา แสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์ จะขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/ คณะนิเทศ ติดตาม วัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครู ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายการศึกษาทางเลือก เพื่อร่วมเป็นคณะทำงาน

วิชาการ โดยอาจกำหนดจำนวน สัดส่วน และการเห็นพร้อมร่วมกันของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและครอบครัว เพื่อร่วมให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้งร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการ จัดการศึกษาของครอบครัว ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษา ชั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ข้อ 2 (7) ที่ระบุให้แผนการจัดการ ศึกษา มาจาก ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาาร่วมกันกำหนดตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว ให้ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้เป็นแผนการจัดการศึกษาที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ทั้งนี้แผนการ จัดการศึกษาอาจทำความเข้าใจเพิ่มเติมในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และการปรับใช้หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ซึ่งกำหนดให้ ครอบครัวสามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบท และความแตกต่างของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้บรรลุคุณภาพตามเป้าหมาย ด้วยกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่แตกต่างกันได้ หรือสามารถปรับปรุง เพิ่มเติมส่วนที่ต้องการเน้น หรือความรู้ทักษะเฉพาะทางได้ตามความเหมาะสม สามารถ จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค รายปี หรือช่วงชั้น สามารถจัดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือบูรณาการเป็นกลุ่มประสบการณ์ แต่ยังคงไว้ซึ่งคุณภาพของผู้เรียนทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ เวลาเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้/กลุ่มประสบการณ์ สามารถปรับยืดหยุ่น ตามบริบท จุดเน้น ปรัชญาของการจัดการศึกษาของครอบครัว โดยให้มีเวลาเรียนเหมาะสม ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรับใช้ ทั้งนี้แผนการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 2.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว
- 2.2.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน
- 2.2.3 ระดับการศึกษาที่จัด
- 2.2.4 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
- 2.2.5 รูปแบบการจัดการศึกษา
- 2.2.6 การจัดสาระการเรียนรู้
- 2.2.7 การจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2.2.8 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.2.9 เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

3. การยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในการยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

3.1 ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษายื่นแบบคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของเอกสารคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งต้องมีรายละเอียดตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ดังนี้

3.1.1 ชื่อชื่อสกุลของครอบครัว

3.1.2 ชื่อชื่อสกุลของผู้เรียน

3.1.3 สำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน

3.1.4 ที่ตั้งและแผนผังของสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา

3.1.5 สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

3.1.6 ระดับและประเภทการจัดการศึกษา

3.1.7 แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันกำหนดตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ดังนี้

3.2.1 กรณีผู้เรียนลาออกจากการศึกษาในระบบ ให้นำหลักฐานการศึกษา (ปพ.1) เอกสารการขอย้ายสถานที่เรียนจากสถานศึกษาเดิม ชื่อ-สกุลครอบครัว ชื่อ-สกุลผู้เรียน สำเนาภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน แผนผังที่ตั้งสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา สำเนาหลักฐาน วุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ระดับและประเภทการจัดการศึกษา แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกันกำหนดความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พร้อมทั้งให้แจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดิมดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่ยังอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ

3.2.2 กรณีผู้เรียน ที่เรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือจากการศึกษาโดยครอบครัวจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้นำหลักฐานการเรียนรู้เดิมเท่าที่มีชื่อ-สกุลครอบครัว ชื่อ-สกุลผู้เรียน สำเนาภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน ที่ตั้งและแผนผังสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ระดับและประเภท การจัดการศึกษา แผนการจัดการศึกษา ที่ครอบครัวและสำนักงานร่วมกันกำหนดความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ มาประกอบการขออนุญาตเพื่อใช้ในการประเมินเทียบโอนภายหลังการได้รับอนุญาตต่อไป

3.2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผู้จัดการศึกษา ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับวุฒิการศึกษา และผู้จัดการศึกษาที่มีได้มีสัญชาติไทย ดังนี้

1) กรณีวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ตามกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ข้อ 2 (5) กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการศึกษา ต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา กรณีผู้จัดการศึกษาซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากครอบครัวนั้น ให้จัดการศึกษาขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวทางการประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสในการนำความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ขอรับการประเมินเพื่อขออนุญาตเป็นผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวต่อไป

แนวทางการประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

การประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าผู้จัดการศึกษามีคุณสมบัติผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ที่เกิดจากการผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การประกอบอาชีพ หรือประสบการณ์การจัดการศึกษาที่สามารถสะท้อนถึงกระบวนการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ที่มุ่งเน้นเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษา ข้าราชการครู ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ ผู้แทนเครือข่ายการศึกษาทางเลือก ผู้ทรงคุณวุฒิ เฉพาะทาง รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 3 คน

2. จัดทำเครื่องมือการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และเกณฑ์การตัดสินผล การประเมินให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการตามข้อ 1

3. กำหนดวิธีการประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา เช่น การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต หรืออาจใช้แบบทดสอบ ทั้งนี้ให้อยู่ใน ดุลยพินิจของคณะกรรมการประเมินฯ

4. ขอบข่ายเนื้อหาสาระของการประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ ควรสอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบคลุม

การพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

การพิจารณาขอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ในการพิจารณาคำขออนุญาต จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษาดำเนินการได้ ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดการประชุมคณะกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษาและแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาแก่ครอบครัว ที่ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาภายในกำหนดสามสิบวันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ว่าด้วย สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547

2. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบขออนุญาต หรือไม่อนุญาตจัดการศึกษา ในกรณีที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาไม่อนุญาต ให้จัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องแจ้งเหตุผลและแนะนำให้ผู้ยื่นคำขออนุญาต จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวทราบภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาต จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวไม่เห็นด้วยกับ ผลการพิจารณาไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน อาจทำหนังสือขอทบทวนมติของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้ยื่นคำขอ อนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครอบครัวบ้านเรียนส่วนใหญ่ จะยึดหลักให้เป็นธรรมชาติอยู่ในวิถีประจำวันมากที่สุด โดยผสมผสานกับการใช้สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าช่วยหลายครอบครัว มีการจัดตารางเรียนอยู่บ้าง แต่ไม่ได้เคร่งครัดตายตัวนักโดยที่วิธีการเรียนรู้ของบุตรโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ เรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ และลูกค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตัวเองเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังเรียนรู้จากการมีครูพิเศษมาสอนเป็นบางสาระ รวมทั้งการไปเรียนกับองค์กร/สถาบันที่จัดการสอนต่าง ๆ ด้วย เช่น การเรียนภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา เป็นต้น สำหรับสาระที่พ่อแม่เป็นผู้สอนเองเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก คือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์

แนวทางการจัด ได้แก่ ความเป็นธรรมชาติอยู่ในวิถีประจำวันมากที่สุด ใช้สื่อและอุปกรณ์เรียนรู้มาช่วย มีการจัดตารางเรียนเป็นบางสาระวิชา เรียนร่วมกับโปรแกรมของโรงเรียนนานาชาติและอื่น ๆ ซึ่งวิธีการเรียนรู้ของลูกจะเรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก มีครูพิเศษมาช่วยสอนหรือเข้าเรียนกับสถานที่จัดสอนบางสาระวิชา

แนวทางการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. ครอบครัวที่ลูกยังอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ จะนำชื่อลูกไปฝากไว้เป็นนักเรียนโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก กาญจนบุรี มีการวัดผลประเมินผลการสอบเลื่อนระดับชั้น ร่วมกับนักเรียนของโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก และสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอบไล่พร้อมกันและด้วยข้อสอบเดียวกันของกลุ่มโรงเรียนเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี

2. ครอบครัวที่ลูกโตกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับ ใช้วิธีเข้ากลุ่มเรียนเสริมและสอบเทียบกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.)

แนวทาง/วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องยึดหลักการสำคัญคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินระดับความก้าวหน้าทางการเรียน การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้นผู้จัดการศึกษา/ครอบครัวจำเป็นต้องพัฒนาและประเมินผลผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายของหลักสูตร และเป็นเป้าหมายของการวัดประเมินผลการเรียนรู้ทุกระดับชั้นเรียน การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนที่มุ่งหวัง ซึ่งเชื่อมโยงกับความรู้ สมรรถนะ ทักษะ และคุณลักษณะสำคัญที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ครอบครัวปรับใช้

ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะธรรมชาติการเรียนรู้ ความถนัด ความสนใจ และศักยภาพของตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิดแก่เยาวชนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สิ่งสำคัญที่มีผลอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของการวัดและประเมินผล ได้แก่ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ควรให้ความสำคัญต่อการประเมินตามสภาพจริงและใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมที่ได้มีโอวาทวางแผนการทำงานเอง ปฏิบัติจริง ภายใต้คำแนะนำ และการอำนวยความสะดวกจากผู้ปกครอง ทั้งนี้ในการวัดและประเมินผลจึงควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย รอบด้าน เพื่อให้ผลการประเมินมีความตรง (Valid) คือผลการประเมินสอดคล้องกับศักยภาพที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งอาจดำเนินการได้โดยการสังเกตพฤติกรรมขณะทำงาน สนทนา ตั้งคำถาม ตรวจสอบผลงานนอกจากนี้ยังสามารถ ประเมินความสามารถของผู้เรียนในมิติของพัฒนาการได้อีกด้วย โดยอาศัยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ทั้งนี้ ครูรอบค้วหรือผู้จัดการศึกษาโดยรอบค้วต้องให้ความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ เครื่องมือ และการจัดเก็บหลักฐาน/ร่องรอยการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการ ปรับปรุงการเรียนการสอน และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลา ที่จัดกิจกรรม เพื่อให้การวัดและประเมินผลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ออกเป็น 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Assessment) เป็นการดำเนินการประเมินผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนนั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการปรับปรุง พัฒนา และแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยมุ่งหวังผลในด้านการบรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้หรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ครูรอบค้วและผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน จึงควรดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ไปพัฒนาผู้เรียน

2. เพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้ จบรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือกลุ่มประสบการณ์นั้น เพื่อตัดสินให้คะแนน หรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้/กลุ่มประสบการณ์หรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ผู้เรียนมีการพัฒนา อันเกิดจาก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนรู้ต่อไป ในการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่า ใช้เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนข้อควรคำนึงในการวัดและประเมินผลจะต้องคำนึงถึงปัจจัย ความแตกต่างของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนที่มีความพิการอาจต้องมีการปรับการประเมินผลที่เอื้อต่อ สภาพผู้เรียน ทั้งวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ หรือกลุ่มผู้เรียนที่มีจุดเน้นเฉพาะด้าน เช่น เน้นด้าน อาชีพ นาฏศิลป์ พลศึกษา ฯลฯ อาจกำหนดสัดส่วนน้ำหนักคะแนนและวิธีการ ประเมินที่ให้ความสำคัญแก่ทักษะปฏิบัติ นั้น ๆ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันนอกจากจัดอย่างทั่วถึงแล้วยังมุ่งเน้นคุณภาพด้านสังคมและรัฐต้องการเห็นหลักฐานอันเป็นผลมาจากการจัดการศึกษา นั่นคือ คุณภาพของผู้เรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร หน่วยงาน ที่รับผิดชอบนับตั้งแต่สถานศึกษาต้นสังกัด หน่วยงานระดับชาติที่ได้รับมอบหมาย จึงมีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนตามความคาดหวังของหลักสูตร ดังนั้น หลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้มีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ทุกระดับมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน คือ ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ของผู้เรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา ดำเนินการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ตลอดจนจัดทำรายงานการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนและสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเช่นเดียวกัน โดยการประเมินจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดการศึกษา ที่ร่วมกันวางแผนกับครอบครัว ซึ่งอาจจะดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การให้ผู้เรียน แสดงการทำงานที่สะท้อนถึงศักยภาพ ของผู้เรียนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา (เช่น การปฏิบัติการ ประกอบอาหาร การเล่น กีฬา การทดลองทางวิทยาศาสตร์ การจัดทำชิ้นงาน การวาดภาพ การทำโครงการ ฯลฯ) ทั้งนี้ การประเมินดังกล่าวจึงเป็นการประเมินในลักษณะของการเป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากับผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว เป็นการประเมินอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผลการประเมินตรงตามสภาพ (Concurrent validity) และศักยภาพของผู้เรียน อย่างแท้จริง ในกรณีที่ผู้เรียนมีผลการวัดและประเมินจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับ

ไม่ผ่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องแจ้งให้ครอบครัวทราบและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้จัดการศึกษา/ครอบครัวจัดการเรียนรู้เพื่อซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน และดำเนินการจัดให้มีการประเมินผลใหม่ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

แนวทางการวัดประเมินผล

เพื่อที่จะตระหนักว่าบุตรเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ครอบครัวบ้านเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางของการวัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเป็นหลัก ประกอบกับจัดให้มีการทดสอบด้วยเครื่องมือ (ส่วนใหญ่คือแบบฝึกหัด) ในระยะเวลาตามความเหมาะสม และการเข้าร่วมในการทดสอบของสถานศึกษา (แม้จะมีผู้ระบุตัวเลือกนี้มาเพียง 9 ครอบครัว แต่ในข้อเท็จจริงครอบครัวบ้านเรียนในขณะนี้ต้องลงทะเบียนอยู่กับสถานศึกษา จึงทุกครอบครัวจะต้องไปร่วมในการทดสอบกับสถานศึกษาที่ลงทะเบียนด้วย ซึ่งได้แก่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนประถมศึกษาศรีธรรมศาสตร์ และกศน. รายละเอียดเพิ่มเติมที่สำคัญ ได้แก่ การสังเกตที่เป็นแนวทางสำคัญของการประเมินผลเกิดขึ้นอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน วันปกติ จากการพูดคุย จากคำพูด คำถาม จากพฤติกรรม การเล่น การตอบรับกับสถานการณ์ที่เผชิญ รับฟังเสียงสะท้อนจากเพื่อนของลูก ประกอบกับการติดตามดูผลงานจากการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่เด็กทำขึ้น ประเภทภาพวาด บันทึก แบบฝึกหัด มีหนึ่งครอบครัวบอกว่าลูกชอบที่จะชวนแม่ให้สร้างแบบฝึกหัดทดสอบตัวเขาเสมอ ๆ และอีกหนึ่งครอบครัวขอให้เพื่อนที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยมาช่วยสังเกตและประเมินในบางกิจกรรมที่จัดให้กับลูกด้วยเมื่อขอให้พิจารณาว่า โดยรวมแล้วผลของการจัดการศึกษาของครอบครัวที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ครอบครัวโดยส่วนใหญ่กว่า 30 ครอบครัวตอบว่า ลูกมีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ มีจำนวน 8 ครอบครัว ที่เชื่อมั่นว่าเห็นถึงผลสำเร็จอย่างชัดเจน จำนวน 3 ครอบครัวยังไม่ขอประเมินเนื่องจากเพิ่งเริ่มต้นได้ไม่นานและจำนวน 1 ครอบครัวตอบว่าไม่แน่ใจในส่วนเป้าหมาย ความตั้งใจที่จะจัดการศึกษที่บ้านเรียนไปถึงในระดับการศึกษาใด ครอบครัวบ้านเรียนโดยส่วนใหญ่ตั้งเป้าหมายจะจัดให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ขึ้นกับพัฒนาการและความต้องการของตัวลูก เป็นสำคัญ จำนวนรองลงมาตั้งใจจะจัดจนถึงระดับประถมปลายเท่านั้น และมีจำนวนไม่มากนักที่จะจัดจนถึงระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย โดยเหตุผลประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เมื่อลูกเข้าสู่วัยรุ่นความต้องการกลุ่มเพื่อนเป็นเรื่องสำคัญ ในจังหวัดที่อยู่ไม่มีครอบครัวบ้านเรียนอื่นที่จะประสานกัน คิดว่าตนเองมีศักยภาพที่จะจัดการศึกษาให้กับลูกได้เพียงถึงแค่นั้น หลังจากจบมัธยมต้นแล้วอยากให้ลูกบวชเรียนไปในพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นของพ่อแม่ยังไม่ตรงกัน เป็นต้น

ยุทธชัย เฉลิมชัย และคณะ (2554) ได้กล่าว ถึงแนวทางการประเมินผลที่ดำเนินอยู่ภายในครอบครัวซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. มุ่งให้เป็น “พัฒนาการ ของลูกอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพื่อการ “คัดเลือก
2. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กได้ค้นพบวิถีทางพัฒนาตนเอง
3. เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการประเมินตัวเองด้วย
4. ให้ความสำคัญในการประเมินตามสภาพจริงมากกว่าการสอบการใช้แบบทดสอบ
5. ความต่อเนื่องเป็นตลอดทั้ง กระบวนการ” มากกว่าเพียงชิ้นงานที่เป็น “ผลลัพธ์” ใน ชั้นสุดท้าย

6. มีความหลากหลายในการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
7. การสังเกตลูกอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ เป็นวิธีการที่เป็นธรรมชาติ เกิดขึ้นจริง และได้ผลมากที่สุดของการประเมินพัฒนาการของลูก

อมรวิชัย นาครทรรพ (2543) ได้รวบรวมเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการวัดและประเมินผลในการจัด HerT & Schod มาจากเอกสารต่างประเทศ ซึ่งกล่าวถึงการวัดและประเมินผลไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. การสอบอัตนัย โดยเชื่อว่าการสอบโดยการให้เด็กเขียนอธิบายสิ่งต่างนั้น นอกจากจะวัดความรู้ได้เหมือนแบบทดสอบปรนัยทั่ว ๆ ไปแล้วยังเป็นการวัดถึงการใช้ภาษา ตลอดจนกระบวนการคิดของเด็กได้อีกด้วย

2. การประเมินผลในรูปโครงการ ได้แก่ การให้เด็กแสดงออกถึงการเรียนรู้เนื้อหา โดยการนำเสนอโครงการสิ่งประดิษฐ์งาน หรือการสาธิตกระบวนการบางจากสิ่งที่เด็กได้ไปเห็นหรือเรียนรู้มาโดยตรงหัวใจของเทคนิคนี้คือการให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งจากเนื้อหาและทฤษฎีและจากประสบการณ์ตรงที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงการกลั่นกรองประยุกต์ความรู้ที่นำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

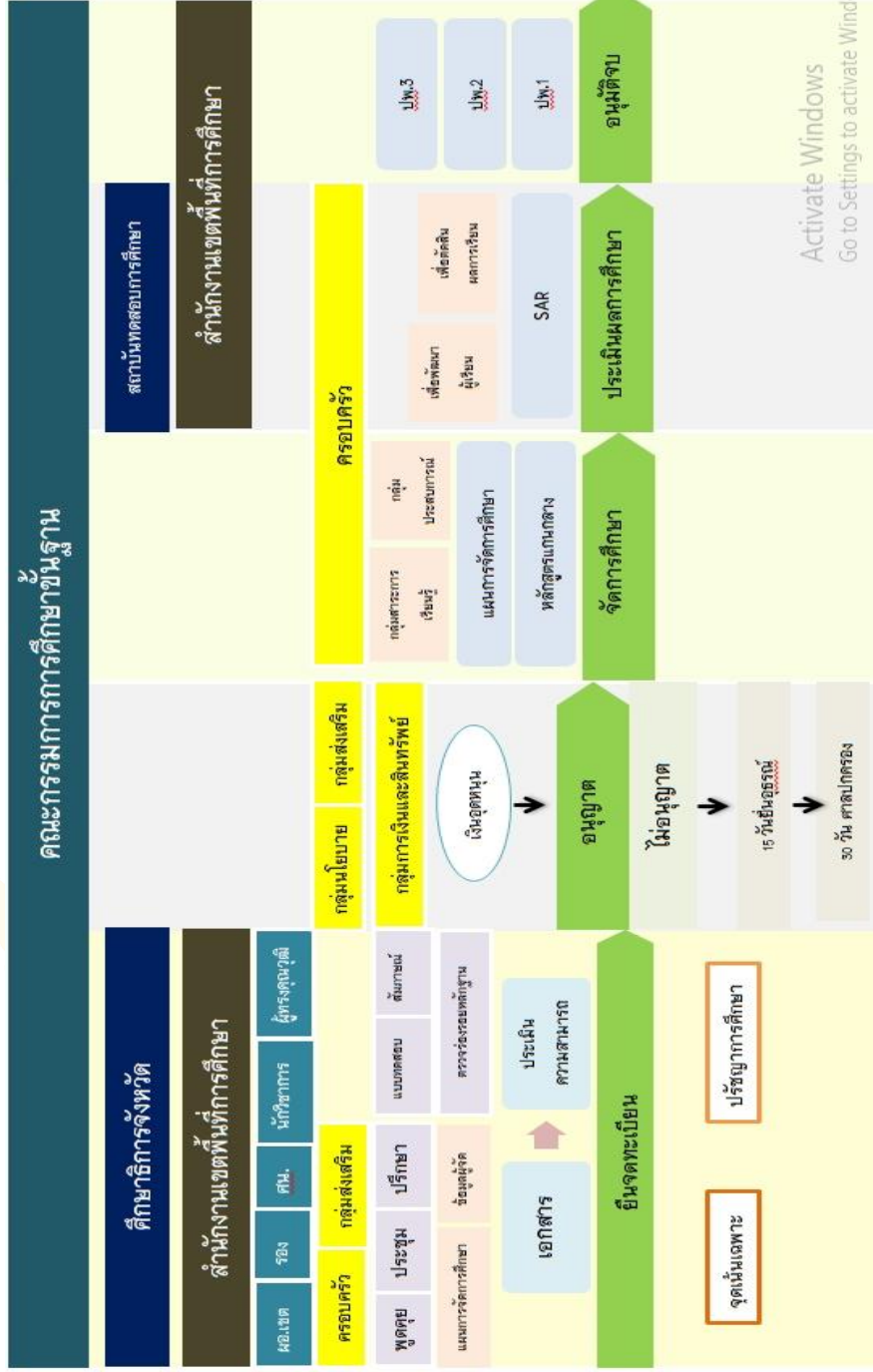
3. การเขียนอนุทินประเมินผล (Narrative Report) เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่นักวิชาการหลายคนพยายามส่งเสริมให้พ่อแม่ให้มากขึ้น โดยเชื่อว่าการบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับการเรียนรู้ของลูกรายวันหรือรายสัปดาห์จะทำให้ได้ภาพที่ละเอียดลุ่มลึกเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กผู้นั้น ทั้งนี้ การเขียนประเภทนี้อาจทำได้ตั้งแต่การเขียนง่าย ๆ เชิงบรรยาย (Description) ไปจนถึงการบันทึกเชิงประเมินผล (vault cr) ซึ่งเจาะจงกับหัวข้อการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะก็ได้

4. แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและการเรียนรู้ไว้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกแง่มุมให้มากที่สุด

โดยสรุปแล้ว การประเมินผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นวิธีการเพื่อให้ทราบคุณลักษณะของผู้เรียนว่าได้เป็นไปตามที่ครอบครัวต้องการ หรือคาดหวังมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานการประเมินผลจากสภาพจริง โดยใช้กระบวนการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของตนเอง ให้ความสำคัญกับพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ เทคนิคการวัดประเมินผลจึงมีค่อนข้างหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน และวิธีการจัดการเรียนการสอนของครอบครัวซึ่งผู้ประเมินที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะเป็นคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงตัวผู้เรียนเองด้วยเช่นกัน

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยดังนี้

ภาพ 3 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย

ใช้เกณฑ์การแบ่งภูมิภาคแบบ 6 ภูมิภาค ตามวัตถุประสงค์ทางภูมิศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 และจัดให้เป็นการแบ่งภูมิภาคอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2520 (<https://th.wikipedia.org/wiki>)

ภาคเหนือ

ที่	เขต	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	สพป.น่าน เขต 2	2	1
2	สพป.พะเยา 1	3	2
3	สพป.ลำปาง 1	1	1
4	สพป.ลำปาง 2	1	1
5	สพป.เชียงราย 1	15	4
6	สพป.เชียงราย 2	5	3
7	สพป.เชียงราย 3	17	2
8	สพป.เชียงใหม่ 1	44	33
9	สพป.เชียงใหม่ 2	33	27
10	สพป.เชียงใหม่ 4	21	17
11	สพป.แพร่ 1	5	3
12	สพป.แม่ฮ่องสอน 1	29	7
13	สพป.แม่ฮ่องสอน 2	1	1
14	สพม 34	18	15
		195	117

ภาคตะวันตก

ที่	เขต	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	สพป.กาญจนบุรี เขต 1	4	3
2	สพป.กาญจนบุรี เขต 3	2	1
3	สพป.ตาก เขต 1	1	1
4	สพป.ตาก เขต 2	35	27
5	สพป.ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1	4	4
6	สพป.ราชบุรีเขต 2	5	4
7	สพม. เขต 8	1	1
8	สพม.10	1	1
	รวม	53	42

ภาคกลาง

ที่	เขต	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	สพป.กำแพงเพชร 1	1	1
2	สพป.กำแพงเพชร 2	1	1
3	สพป.ชัยนาท	5	5
4	สพป.นครนายก	10	3
5	สพป.นนทบุรี 1	17	13
6	สพป.นนทบุรี 2	29	24
7	สพป.ปทุมธานี 1	26	12
8	สพป.ปทุมธานี 2	12	11
9	สพป.พระนครศรีอยุธยา 2	5	5
10	สพป.พิจิตร 1	1	1
11	สพป.พิจิตร 2	1	1
12	สพป.พิษณุโลก 1	5	3
13	สพป.สมุทรปราการ 1	7	6
14	สพป.สมุทรปราการ 2	9	6
15	สพป.สมุทรสาคร	5	5
16	สพป.สระบุรี 1	3	3
17	สพป.สระบุรี 2	1	1
18	สพป.สิงห์บุรี	2	1
19	สพป.สุทัยธานี 2	1	1
20	สพป.เพชรบูรณ์ 1	6	4
21	สพป.เพชรบูรณ์ 2	1	1
22	สพม.1	9	8
23	สพม.2	20	16
24	สพม.3	1	1
25	สพม.4	14	1
26	สพม 39	1	1
	รวม	193	135

ภาคตะวันออก

ที่	เขต	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	สพป.จันทบุรี 1	2	2
2	สพป.ฉะเชิงเทรา 1	10	1
3	สพป.ชลบุรี 1	7	6
4	สพป.ชลบุรี 3	15	14
5	สพป.ระยอง 1	1	1
6	สพป.สระแก้ว 2	1	1
7	สพม.18	5	4
	รวม	41	29

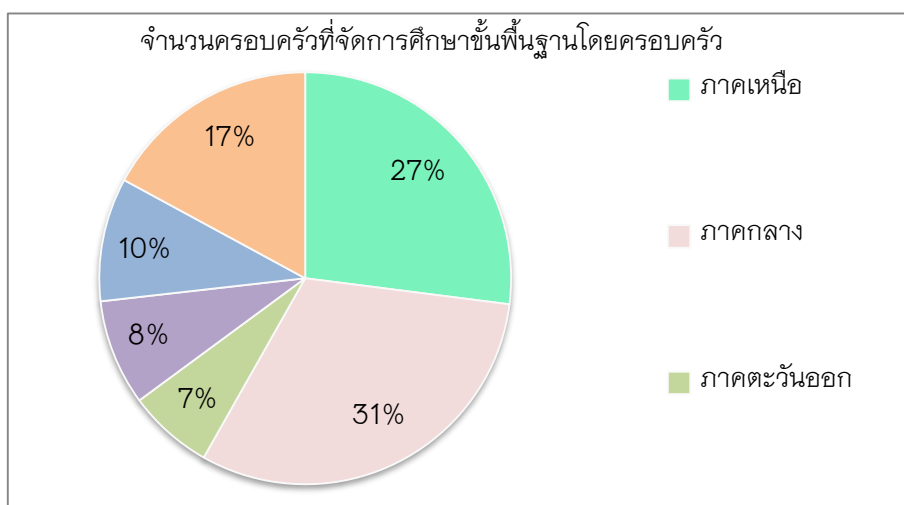
ภาคใต้

ที่	เขต	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	สพป.กระบี่	8	4
2	สพป.ตรัง 1	6	4
3	สพป.นครศรีธรรมราช 1	4	2
4	สพป.นครศรีธรรมราช 2	2	1
5	สพป.ปัตตานี 2	1	1
6	สพป.พังงา	11	6
7	สพป.พัทลุง 2	1	1
8	สพป.ภูเก็ต	31	25
9	สพป.ยะลา 1	6	3
10	สพป.ยะลา 3	1	1
11	สพป.ระนอง	1	1
12	สพป.สงขลา 1	2	1
13	สพป.สงขลา 2	10	5
14	สพป.สตูล	10	2
15	สพป.สุราษฎร์ธานี 1	5	5
16	สพม.11	2	2
17	สพม.14	4	4
18	สพม.16	2	2
19	สพม. 31	4	4
		111	74

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	เขต	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	สพป.ขอนแก่น 1	7	3
2	สพป.ขอนแก่น 2	1	1
3	สพป.ขอนแก่น 3	1	1
4	สพป.นครพนม 1	2	1
5	สพป.นครราชสีมา 1	3	2
6	สพป.นครราชสีมา 3	3	2
7	สพป.นครราชสีมา 4	3	2
8	สพป.บึงกาฬ	1	1
9	สพป.บุรีรัมย์ 1	4	4
10	สพป.บุรีรัมย์ 3	3	3
11	สพป.บุรีรัมย์ 4	2	2
12	สพป.มุกดาหาร	2	2
13	สพป.ร้อยเอ็ด 3	1	1
14	สพป.ศรีสะเกษ 1	1	1
15	สพป.สุรินทร์ 1	3	2
16	สพป.หนองบัวลำภู 2	1	1
17	สพป.อำนาจเจริญ	1	1
18	สพป.อุบลราชธานี 1	1	1
19	สพป.อุบลราชธานี 4	2	1
20	สพป.เลย 1	3	2
21	สพม.19	1	1
22	สพม.25	2	1
		48	36

ภาพ 4 แสดงฐานข้อมูลจำนวนบ้านที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยปี 2562
(ที่จัดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่)

ภาพ 5 แสดงสรุปฐานข้อมูลจำนวนบ้านที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว
ในประเทศไทยปี 2562

ตาราง 2 แสดงจำนวนผู้เรียนและบ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย
ปี 2562-2663 ที่ได้ทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

	บ้านเรียน	จำนวนผู้เรียน	จำนวนบ้านเรียน
1	ภาคเหนือ	195	117
2	ภาคกลาง	193	135
3	ภาคตะวันออก	41	29
4	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	48	36
5	ภาคตะวันตก	53	42
6	ภาคใต้	111	74
	รวม	641	433

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบ้านเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบ้านเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice ไว้ดังนี้ (อ้างอิงจากแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สำนักงานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

1. การขึ้นจดทะเบียนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาค

1.1 คุณสมบัติด้านวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา

1.2 การประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ของผู้จัดการศึกษา

ตาราง 3 แสดงความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ด้านความรู้ความสามารถ	ด้านประสบการณ์
<p>1. ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว</p> <p>1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>1.2 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว</p> <p>1.3 แนวทางการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว</p> <p>1.3.1 การจัดทำแผนการสอน</p> <p>1.3.2 การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย</p> <p>1.3.3 การวัดผลประเมินผล</p> <p>1.3.4 การจัดทำรายงานผลการศึกษา</p>	<p>1. การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา</p> <p>2. การเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา</p> <p>3. ได้รับประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานของรัฐในระดับกระทรวงเป็นครูภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน</p> <p>4. การเข้าอบรม ศึกษาดูงานหรือแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา</p>

2. จุดประสงค์และเป้าหมาย ของการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

มีจุดประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้เรียน

3. ผลการดำเนินการ/ผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่ได้รับ

มีผลสำเร็จของการดำเนินงานที่เกิดจากการนำไปใช้ คุณค่าของผลงาน/นวัตกรรมที่ ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน และประโยชน์ที่ได้รับจากผลงาน/นวัตกรรม

4. การเผยแพร่/การได้รับการยอมรับ/รางวัลที่ได้รับ

เห็นร่องรอยหลักฐานการเผยแพร่ผลงาน/นวัตกรรม การยกย่องชมเชยจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ หรือมีผลงานในการจัดการศึกษาเชิงประจักษ์

บ้านเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดี Best Practice

1. บ้านเรียนน้องแปลนปูน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

1.1 นิตยสารออนไลน์ THE POTENTIAL วันที่ 12 มิถุนายน 2019

หัวข้อ “แปลนปูนไม่ไปโรงเรียน: เพราะการเรียนรู้ไม่จำกัดพื้นที่ และไม่มีวันหมดอายุ”

1.2 หนังสือพิมพ์ข่าวสดวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2561 หัวข้อ “โลกของรามิล เรียนรู้แบบ “แปลน”

1.3 รายการทุ่งแสงตะวัน ตอน “เรียนแบบแปลน รามิล” โรงเล่นเรียนรู้’ หรือพิพิธภัณฑสถาน ออกรายการ เสาร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2561 ช่อง 3 และช่อง 33

1.4 รายการมหาลัยเถื่อน ปี 3 ออกรายการ 29 มกราคม 2560 เถื่อนทอล์ค ลำดับที่ 1 ปลูกถาเปิด มหา'ลัยเถื่อน ปี 3 น้องแปลน ด.ช.รามิล กังวานนวกุล กับหัวข้อ "แปลนปูน ปั่น บริษัทไม่จำกัดพื้นที่ของเด็กเรียนเอง"

2. “ก้านทอง” HOME SCHOOL โมเดลการศึกษาตามอัธยาศัย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1

2.1 ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวรายแรกใน จ. เชียงใหม่ โดยคุณวิกรม กิตติรัตนชัย บ้านเรียน น.ส. อรุณเรียม กิตติรัตนชัย

2.2 ปัจจุบัน นางสาวอรุณเรียม กิตติรัตนชัย กำลังศึกษาคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.3 ปี 2557 เป็นตัวแทนประเทศไทยศึกษาดูงานที่เซิร์น (CERN: The European Organization for Nuclear Research) องค์การวิจัยนิวเคลียร์ยุโรป ในทุนของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.4 ผู้แปล/เรียบเรียง หนังสือ เรื่อง พ่อแม่วิเศษ เด็กมหัศจรรย์: ศิลปะการเลี้ยงดูลูกอย่างมีความสุข ซีอีดับเบิลยูเซ็นเตอร์

3. ครอบครัว “ชาญชุติวาณิช”

จดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ผู้จัดการศึกษา คุณณัฐพร ชาญชุติวาณิช และคุณแม่ราตรี ชาญชุติวาณิช

3.1 4 เด็กอัจฉริยะโชว์ผลงานศิลปะสุดทึ่ง “เฉลิมชัย” ชวนดูงานฟรี สร้างแรงบันดาลใจคนรุ่นใหม่ ในงานนิทรรศการ “เส้นสายลายสี 4 ศิลปินเด็ก” ณ หอศิลป์จามจุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 16 พ.ค. 62

3.2 น้องเพนท์ฟ้า ชาญชุติวาณิช” ศิลปินรุ่นเยาว์ วัย 13 ปี 1 ใน 31 ศิลปิน ที่ได้มาร่วมงาน 31 ARTISTS’ POP-UP GALLERIES From Legendary to Contemporary Arts ปัจจุบันน้องเพนท์ฟ้า ได้เปิด studio workshop ประจำอยู่ที่ ศูนย์การค้า ริเวอร์ ซิตี้ แบงค็อก

3.2.1 “น้องเพนท์ฟ้า” ศิลปินวัย 12 ปี รายการ MamBob TV-แห่ชมป๊อบทีวี 27 มกราคม 2019

3.2.2 ‘เพนท์ฟ้า’ จิตรกรอาชีพวัย 12 ผู้เรียนรู้โลกผ่านงานศิลปะ วันที่ 13 พฤศจิกายน 2561

3.2.3 ในโลกศิลปะของเด็กหญิงเพนท์ฟ้า Thaibuntern ThaiPBS

3.2.4 บทความ ‘เพนท์ฟ้า’: จิตรกรอาชีพวัย 12 ผู้เรียนรู้โลกผ่านงานศิลปะ ปีซีไทย 12 พฤศจิกายน 2018

3.2.5 บทความ ไม่ต้องไปโรงเรียนก็ประสบความสำเร็จได้ ชาวคม ชัด ลึก 18 กันยายน 2560

3.2.6 บทความ “แม่” ผู้หญิงไม่ธรรมดาของ “ด.ญ. เพนท์ฟ้า ชาญชุติวาณิช” 12 สิงหาคม 2559

4. ครอบครัวนายธวัชชัย สุรัตน์ (บ้านดินภูเขาไฟ)

อาจารย์ธวัชชัย ชัยสวัสดิ์ อาสาสัมครวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บ้านเรียนดินภูเขาไฟ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

4.1 จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ที่ลาออกจากอาชีพครู มาทำเกษตรอินทรีย์ คั้นป่าให้แผ่นดิน

4.2 เกษตรกรรุ่นใหม่ ศึกษาเรียนรู้ ต่อยอด ลงมือทำปรับใช้ในพื้นที่ตนเอง เพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร มองหาความยั่งยืนและพึ่งตนเอง ณ บ้านดินภูเขาไฟ บ.ได้พัฒนา ต.ถนนหัก อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์

4.3 รายการสามอาชีพ เพื่อมนุษยชาติเยี่ยมบ้านดินภูเขาไฟ "ชุดคลองไส้ไก่" นุกนิก (ธวัชชัย สุรัตน์) ปูปลูกป่าในเนื้อที่ 5 ไร่ ใช้แหล่งน้ำจากใต้ดิน ทำธนาคารใต้ดิน ระบบน้ำอัตโนมัติ คลองไส้ไก่ เป็นครอบครัวของการพึ่งตน ตัวอย่างการสู้ภัยแล้งปัจจุบันและอนาคต วันที่ 22 มิถุนายน 2562

5. บ้านเรียนทางช้างเผือก

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

ผู้จัดการศึกษา พ่อไอ้ค-คทา กับ แม่โรส-วิสรดา มหาากายี

ผู้ปกครอง 'ซ่างน้อย' พี่ชายวัย 11 และ 'ลิปตา' น้องสาววัย 8 ขวบ

5.1 ผู้เขียนหลักสูตรการเรียนรู้ 3 เล่า: Health-Life Skill-Nature

5.2 บ้านเรียนทางช้างเผือก: ทำให้ทุกวิชามีความรู้สึก บ้านหรือโรงเรียน ที่ไหนก็เรียนรู้ นิตยสาร The Potential วันที่ 22 มกราคม 2563

5.3 แค่มิคิดว่ามันเป็นวิชา: 5 ห้องเรียนของบ้านเรียนทางช้างเผือก นิตยสาร The Potential วันที่ 31 มกราคม 2563

5.4 เรียนรู้คุณค่าแห่งชีวิต Life is Learning is Life บทเรียนจากบ้านเรียน, สถาบันการเรียนรู้อย่างเป็นทางการเพื่อรับใช้สังคม วันที่ 18 ธันวาคม 2561

5.5 ที่นี้บ้านเรา: บ้านเรียนในอ้อมกอดแห่งธรรมชาติ ออกอากาศช่อง ThaiPBS วันที่ 19 เมษายน 2560

5.6 บ้านเรียนทางช้างเผือก รายการ Great Reform ออกอากาศ 18 มกราคม 2560

5.7 การบรรยายในหัวข้อ ความสำเร็จในการเรียนแบบโฮมสคูล งานสัมมนาแนวคิด ศิลปศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศาสตรมหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันอาทิตย์ที่ 17 พฤศจิกายน 2562

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัว

การจัดกระบวนการเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งเป็นธรรมชาติจริงของมนุษย์เราจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติในการเรียนรู้ของมนุษย์เช่นกัน ดังนั้นต้องตระหนักว่ากระบวนการเรียนรู้ของการศึกษา โดยครอบครัวนั้นออกมาจากการศึกษาในระบบเพื่อเข้าไปสู่การเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของเด็กได้มากกว่า (ยุทธชัย เฉลิมชัย และคณะ, 2543) โดยมีประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายและความคาดหวัง

ครอบครัวบ้านเรียนจำนวนมาก ระบุว่ามีความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และขยายความถึง “ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” ว่าหมายถึง การเป็นผู้สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นเหยื่อของสังคม มีจุดยืนและ

ความมั่นใจในตัวเอง มีความสุขจากความพอดีรู้จักตัวเอง รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่มีความถนัดความสนใจ สามารถสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจากความเป็นจริงท่ามกลางกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครอบครัวเป็นพื้นฐานคอยประคับประคองและภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมและหลักศาสนา สำหรับจุดมุ่งหมายมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ และก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในลำดับถัดไป มีประเด็นที่น่าสนใจ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับเรื่องการทำงานอาชีพ ภาษาต่างประเทศ และคอมพิวเตอร์ ทักษะไม่ปฏิเสธการแข่งขัน แต่โดยไม่มุ่งเอาวัดเอาเปรียบกัน และการคำนึงถึงศักยภาพที่เป็นจริงของเด็กตามความเร็ว/ความเฉื่อย (SPEED) ของแต่ละคน เป็นต้น เมื่อถามย้ำลงไปถึงคุณลักษณะของบุตรที่คาดหวัง ได้รับคำตอบที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับจุดมุ่งหมาย คือ อยากรู้จักโลกมีชีวิตที่ดีงามและมีความสุข มีความรู้และทักษะอันเป็นสากล ประสบความสำเร็จในชีวิตสูงสุด ให้ความสำคัญลดหลั่นกันไปเรียงตามลำดับโดยที่คุณลักษณะที่คาดหวังนั้นยังคงให้น้ำหนักอยู่ที่การเป็นคนดีมีความสุข มีสติรู้เท่าทัน มีชีวิตตามหลักธรรมทางศาสนา ฟังตนเองและเป็นที่ยิ่งของคนอื่นได้ข้อที่น่าสังเกต คือ ไม่พบทักษะความคาดหวังอย่างสมบูรณ์แบบความสำเร็จสูงสุดในชีวิตเกิดขึ้นในฐานะที่เป็นคนธรรมดาคนหนึ่งก็ได้บนความมั่นใจว่าอย่างน้อยได้ทำดีที่สุดแล้ว

หลักสูตร

เมื่อกล่าวถึงประเด็นนี้ฟังระลึกถึงว่าการจัดการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นการศึกษาทางเลือก เป็นกระบวนการเรียนรู้จากเนื้อหาที่ไม่ใช่ระดับปฐมวัยหรือระดับขั้นพื้นฐานมากล่าวอ้าง หากแต่เป็นเนื้อหาที่เอาปัญหาเป็นตัวตั้งไม่ใช่เอาหลักสูตรเป็นตัวตั้ง (สุชาติ จักรพิสุทธิ์, 2547) แต่ทั้งนี้ยังต้องพิจารณาเทียบกับรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทย คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับครอบครัวที่ตัดสินใจจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้วยตนเองอาจทำเป็น

ครอบครัวเดี่ยว หรือสามารถจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งมีฐานะเป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่ง หากเลือกที่จะจัดการศึกษาในระบบจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษาการวัดประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน แต่หากจัดแบบนอกระบบก็จัดการศึกษาก็คล้ายคลึงกับในระบบแต่ทุกขั้นตอน มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของเด็กหรือกลุ่ม และยิ่งถ้าเป็นแบบการศึกษาตามอัธยาศัยความยืดหยุ่นก็จะมีอิสระมากขึ้น เป็นไปตามความสนใจ ความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาเรียนรู้ได้จากทุกสภาพการณ์และทุกแหล่งข้อมูลครอบครัวส่วนใหญ่มองเชื่อว่าการประเมินค่า

ความสำเร็จนั้นไม่จำเป็นต้องอยู่บนมาตรฐานหนึ่งเดียวแนวทางการวางหลักสูตรการศึกษาของครอบครัวบ้านเรียนส่วนใหญ่ จะยึดหลักยึดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของลูกมากที่สุด รองลงไป คือ ใช้การผสมผสานแนวทางหรือหลักสูตรจากหลายที่สำหรับการยึดถือตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการมีจำนวนไม่มากนักในรายละเอียดของความยืดหยุ่นที่สำคัญ ได้แก่ จะเอาความสนใจของลูกเป็นตัวตั้ง ดูตามความเหมาะสมความชอบ ให้เป็นไปตามธรรมชาติมีการวางกรอบวางแนวทางหลัก ๆ ไว้แล้วปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ กำหนดเป้าหมายระยะสั้นระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ลูกสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน ชักถาม สนทนา กระตุ้น และแนะนำในบางครั้ง จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน เตรียมสื่ออุปกรณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เด็กเลือกเรียนรู้ได้เอง เพิ่มเติมสิ่งที่พ่อแม่เห็นว่าลูกควรได้รู้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตภายภาคหน้า มีการสังเกตแล้วหากิจกรรมมาให้เรียนรู้เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมที่ควรจะต้องแก้ไข เป็นต้น

ในการผสมผสานหลักสูตรจากหลายที่ จะเป็นการดึงเอาหลักสูตรจากต่างประเทศที่เห็นว่าเหมาะสมมาประยุกต์ใช้ส่วนหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการนั้น จะใช้ในส่วนที่เป็นวิชาหลักวิชาบังคับ โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับวัยและตัวเด็ก ด้วยประสงค์ให้ลูกมีพื้นฐานความพร้อมหากต้องกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบเมื่อใดก็สามารถทำได้เมื่อกล่าวถึงลักษณะการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบ้านเรียนในต่างประเทศ ค่อนข้างจะมีพื้นฐานแนวคิดที่ต่างจากการสอนในระบบ “โรงเรียน” ทั่วไปอยู่ไม่น้อย นับตั้งแต่วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มุ่งสร้าง “นักเรียนตลอดชีวิต-นักคิดอิสระ” ไปจนถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (independent study) ค่อนข้างมาก ซึ่งมักจะต่างจากโรงเรียนทั่วไปที่ดูจะเน้นแต่การสร้าง “ผู้รู้” ตามเนื้อหาวิชาหรือทักษะที่กำหนดกับการสอนแบบออกหนังสือที่เน้นบทบาทครูเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบแนวคิดการสอนแบบโฮมสคูลกับโรงเรียนทั่วไป ตามตาราง 4 ดังต่อไปนี้ (อมรวิรัช นาคทรพร, 2543)

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบแนวคิดการสอนแบบโฮมสคูลกับโรงเรียนทั่วไป

องค์ประกอบการสอน	เปรียบเทียบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับโรงเรียน	
	โรงเรียน	โฮมสคูล
1. ลักษณะวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้	สร้าง “ผู้รู้” ให้มีความรู้หรือคุณลักษณะบางอย่างที่พึงประสงค์ของสังคม	สร้าง “นักเรียนรู้” ให้มีไฟและทักษะในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้วยตนเองตลอดชีวิต
2. ลักษณะการสอน	เน้นการ “บอกหนังสือ” บทบาทหลักในฐานะผู้ “ให้” ความรู้ เน้นหนักในการเรียนรู้เกิดขึ้นในสถานการณ์ห้องเรียนเป็นหลัก	เน้นการหาความรู้ด้วยตนเองของเด็ก โดยการจัดสภาพการณ์ให้เด็ก ค้นคว้าและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในสถานการณ์ที่หลากหลาย
3. ลักษณะการจัดทรัพยากรการเรียนรู้	เน้นทรัพยากรในรูปแบบหนังสือ ตำรา สื่อทัศนูปกรณ์ เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นหลัก	เน้นหนังสือ ตำรา สื่อทัศนูปกรณ์ เครื่องคอมพิวเตอร์ควบคู่ไปกับการให้ “ชีวิตจริงประจำวัน” เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ไปด้วย
4. ลักษณะการวัดผลประเมินผล	เน้นการให้เด็ก “ถูกสอน” ด้วยแบบทดสอบ หรือเครื่องมือทดสอบ ความรู้แบบต่าง ๆ ที่ครู หรือหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้จัดขึ้น แรงจูงใจของเด็กในการเรียนรู้ เกิดจากความรู้สึกไม่ยอม “แพ้คนอื่น” มากกว่าความรู้สึก “อยากชนะคนอื่น”	เน้นการ “สอนตนเอง” ด้วยการให้เด็กมีส่วนร่วมสำคัญ ในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เด็ก บังเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้จาก “ข้างใน” มากกว่า “ข้างนอก”

อาจกล่าวได้ว่า บทบาทของพ่อแม่ในการเป็นครูของลูกในรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น ค่อนข้างเป็นบทบาทของนักจัดการเรียนรู้ (Learner manager) มากกว่าเป็นนักสอนเหมือนครูทั่ว ๆ ไป เพราะหัวใจสำคัญ คือ การจัดสภาพการณ์ให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างมีความสุขตามความถนัดและความสนใจของตน เพื่อให้เขาเติบโตเป็นผู้ที่รักเรียนไปตลอดชีวิต

โดยสรุปแล้ว หลักสูตรที่นำมาใช้จัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น เป็นหลักสูตรที่ครอบครัวนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลาน นั้นให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของเนื้อหาเป็นตัวตั้ง เน้นการความยืดหยุ่นเพื่อสามารถตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามสมรรถภาพของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความสนใจและความถนัดแตกต่างกันไป ทั้งอาจเริ่มต้นการนำหลักสูตรจากแหล่งต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้หรือปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของครอบครัว จนกลายเป็นหลักสูตรที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครอบครัวได้ในที่สุด

วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครอบครัวบ้านเรียนส่วนใหญ่ จะยึดหลักให้เป็นธรรมชาติอยู่ในวิถีประจำวันมากที่สุด โดยผสมผสานกับการใช้สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ เข้าช่วยหลายครอบครัวมีการจัดตารางเรียนอยู่บ้าง แต่ไม่ได้เคร่งครัดตายตัวนักโดยที่วิธีการเรียนรู้ของบุตรโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ เรียนรู้จากประสบการณ์ แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้และลูกค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตัวเองเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเรียนรู้จากการมีครูพิเศษมาสอนเป็นบางสาระ รวมทั้งการไปเรียนกับองค์กร/สถาบันที่จัดการสอนต่าง ๆ ด้วยเช่น การเรียน ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ ศิลปะ ดนตรีกีฬา เป็นต้น สำหรับสาระที่พ่อแม่เป็นผู้สอนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็กคือ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ในที่นี่จะขอกล่าวอ้างถึงกระบวนการเรียนรู้แบบบ้านเรียนที่มาจากประสบการณ์ 10 ปีของครอบครัวสบายใจอันมีคุณค่า ที่ใช้ความพร้อมของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เหมาะสมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความถนัด ความสามารถ เป็นผลต่อการสร้างสรรค์พัฒนาการตามศักยภาพที่เกิดประโยชน์จริงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551ค) ดังนี้

1. หลักวิถีปฏิบัติของการศึกษาโดยครอบครัวที่สำคัญ คือ “การใช้จิตวิญญาณของความรักและความปรารถนาดีระหว่างพ่อแม่ลูกตามธรรมชาติสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ของลูกให้เติบโตไปด้วยศรัทธาแห่งคุณงามความดีของการอยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตครอบครัว” อันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว นำไปสู่การเตรียมความพร้อมและการปรับสร้างคุณค่าในกระบวนการเรียนรู้ทุกเรื่องราวของชีวิตตามความเชื่อ ความศรัทธาที่เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตครอบครัวและเป็นปัจจัยสำคัญที่ดำเนินไปโดยความสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมที่แตกต่างกันของลูกหลานและสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่หลากหลาย

2. กระบวนการศึกษาของครอบครัวที่เริ่มต้นเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้ตามความสนใจภายในตัวเด็กและสร้างสัมพันธภาพกับวิถีชีวิตของครอบครัวอย่างต่อเนื่อง คือ พลังสร้างสรรค์ศรัทธาให้เกิดความรักในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. เด็ก ๆ เป็นผู้สร้างสรรค์พัฒนาการทางวุฒิภาวะทางปัญญาให้เกิดขึ้น สืบเนื่องจากแต่ละกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยมีครอบครัวและสังคมเป็นสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลการศึกษาเรียนรู้ตามเหตุปัจจัยที่เหมาะสม

4. เมื่อกระบวนการเรียนรู้สามารถสร้างสรรค์ได้ตามเหตุปัจจัยของชีวิตที่แตกต่าง การบ่มเพาะสร้างฐานการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้จัก เข้าใจและค่อย ๆ พัฒนาศักยภาพของตนเอง จึงเป็นโอกาสของการสร้างกระบวนการ เตรียมความพร้อมไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดประสิทธิผลบนพื้นฐานทางศักยภาพที่เป็นจริงของตนเอง

5. กระบวนการฝึกพัฒนาชีวิตอย่างมีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาจากกระบวนการศึกษาเรียนรู้ทั้งสองด้านต่อเนื่อง คือ เกิดความรู้ด้วยกระบวนการพัฒนาปัญญาด้วยความเข้าใจ พร้อมกับการปรับสร้างพฤติกรรมการเรียนรู้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทักษะการเรียนรู้ตามศักยภาพ สร้างพัฒนาการที่เป็นเอกลักษณ์และบุคลิกภาพเฉพาะบุคคล

6. การค้นพบเป้าหมายการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนแต่ละช่วงเวลา ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาจนเกิดศักยภาพเต็มพร้อมแต่ละเรื่องราวไปตามลำดับวันเวลาของวิถีทางที่สมดุลของครอบครัวสร้างคุณค่าของการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้กับกระบวนการพัฒนาชีวิต

7. การมีโอกาสนำประสบการณ์เรียนรู้ไปศึกษาทำความเข้าใจต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงต่อแนวทางการศึกษาที่เด็ก ๆ สนใจ เป็นการร่วมค้นหาเจตนารมณ์ที่ชัดเจนหรือใช้โอกาสของวันเวลาสานต่อกระบวนการของการเรียนรู้ทักษะพิเศษ หรือร่วมสร้างประสบการณ์เฉพาะทางนั้น ๆ ให้พัฒนาต่อเนื่อง

8. กระบวนการพัฒนาตนเองจากฐานการเรียนรู้ภายในใจ เป็นกระบวนการของการค้นหาวิธีการศึกษา ความถนัด ความสามารถตามศักยภาพของตนเอง เป็นพลังสำคัญของการนำความรู้ความเข้าใจความสามารถตามศักยภาพไปเชื่อมต่อการพัฒนาคุณประโยชน์ของการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม เป็นกระบวนการสร้างพัฒนาการไปสู่การเข้าใจตนเอง การค้นพบความต้องการพัฒนาทักษะเฉพาะทางที่ตนสนใจ หรือเลือกการพัฒนาการศึกษาไปสู่วิชาชีพในอนาคตที่สอดคล้องกับศักยภาพหรือความสนใจเฉพาะบุคคล

9. ครอบครัวและสังคมมีหน้าที่ร่วมกันในการให้โอกาสพัฒนาต่อยอดกระบวนการเรียนรู้ไปตามแนวทางที่เอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จในเป้าหมายเฉพาะทางของบุคคล

ในแต่ละช่วงเวลาอย่างเหมาะสม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็ก ๆ ใช้วันเวลาให้เป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อม มีโอกาสปรับพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาประสบการณ์เฉพาะบุคคล หรือการศึกษาต่อเฉพาะทางต่อไป

9.1 การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระบบนั้นหมายถึง ทางเลือกที่เกิดการยอมรับแนวทางการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง เพื่อประโยชน์ของการเลือกศึกษาให้สอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของลูกหลานที่ได้รับการพัฒนามาแล้วระดับหนึ่ง หรือเป็นหนทางมุ่งไปสู่การศึกษาเฉพาะทางที่เป็นประโยชน์ทางตรงต่อการดำรงชีวิตและวิชาชีพในอนาคต

9.2 การเลือกใช้วิธีพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากการเข้าร่วมฝึกฝนประสบการณ์ตรงจากวิชาชีพเฉพาะทางที่สนใจ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่กระบวนการพัฒนาตนเองเพื่อเป้าหมายเฉพาะทางมากขึ้น เป็นแนวทางการฝึกวิชาชีพหรือพัฒนาทักษะเฉพาะทางจากประสบการณ์ตรงและสร้างกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมที่หลากหลายก็ย่อมเกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ภายในตัวตนได้อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพการเรียนรู้ที่มากขึ้น จนเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ตรงในวิชาชีพนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องเข้าศึกษาต่อในระบบ หรือใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมากำหนดการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาเฉพาะทางนั้นลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบครัวผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทยให้ความสำคัญ และดำเนินการอยู่ตั้งอยู่บนแนวคิดสำคัญ 6 ประการ (อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2543) ดังนี้

9.2.1 ความเคารพและเชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก

9.2.2 การศึกษาในครอบครัวเป็นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งครอบครัว

9.2.3 เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ในความหมายที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากเด็กและพัฒนาไปสู่การค้นพบตัวตนที่แท้จริงตามธรรมชาติของเด็ก โดยเด็กจะพัฒนาไปตามความสนใจและความถนัดที่มีอยู่อย่างมีความสมดุลกับพัฒนาการในด้านอื่น ๆ

9.3.4 การเรียนรู้เป็นระบบของการบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ ให้กลมกลืนไปกับทักษะและวิถีชีวิตของเด็ก

9.3.5 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกวิถีทาง

9.3.6 การเรียนรู้ที่แท้จริงสามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางของชีวิต สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครอบครัวในสังคมไทยนั้นมีความหลากหลายกันไปตามวิถีทางของแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น กิจกรรมงานบ้าน กิจกรรม

อาสาสมัครกิจกรรมเสริมทักษะ กิจกรรมเสริมพื้นฐานอาชีพ กิจกรรมพัฒนาสติและสมาธิ การเรียนรู้ในรูปแบบโครงการตามความสนใจของลูกหรือของครอบครัว โครงการศึกษาร่วมกันเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบโครงการตามความสนใจของลูกหรือของครอบครัว โครงการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นเด็กจากครอบครัวเดียวกัน หรือจากกลุ่มครอบครัวที่มีการจัดการศึกษา ร่วมกันสอดคล้องกับรายงานการวิจัยสภาพการณ์ และฐานข้อมูลการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในสังคมไทยโดย (ยุทธิชัย เฉลิมชัย และคณะ, 2547) ว่าครอบครัวบ้านเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการอยู่เฉพาะในครอบครัวของตนประสานไปกับการมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัวบ้านเรียนอื่น ๆ เป็นครั้งคราว ในส่วนที่มีการรวมกลุ่มแบบมีการบริหารจัดการ อย่างเป็นแบบแผนในสถานที่หนึ่งทราบว่ามีจำนวนอยู่มากทีเดียว แต่เนื่องจากเกือบทั้งหมดจะไม่ได้ถือว่าตนเป็นครอบครัวบ้านเรียน

กระบวนการในการจัดการเรียนรู้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว พอจะสรุปได้ 3 แนวคิด คือ วิธีการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการเรียนการสอนโดยการชี้นำตนเอง วิธีการเรียนการสอนตามแนวคิดแบบพหุปัญญา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วิธีการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้อันได้แก่ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญาและการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกัน ตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคนสำหรับความหมายของสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข (2548) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการกลุ่ม และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ซึ่งครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอน หลากหลายแหล่งความรู้พัฒนาปัญญาได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายสอดคล้องกับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544ก) ที่ได้กำหนดลักษณะกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเป็นสำคัญไว้ 9 ประการ คือ

1. มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. ฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรีศิลปะกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และความรับผิดชอบกลุ่มร่วมกัน
8. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
9. ประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง

วิธีการเรียนการสอนโดยการชี้นำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมีความสำคัญสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่บุคคลควรพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์คิดอย่างมีวิจารณญาณ การรู้จักเชื่อมโยงความรู้กับการทำงาน และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ตามสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดตลอดเวลาและทวีความรวดเร็วมากขึ้น ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพิ่งมีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบเมื่อสามสิบกว่าปีแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองวางบนรากฐานความเชื่อทางมนุษยนิยม (Humanistic philosophy) ที่กำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ที่การพัฒนาตนเอง (ซัยฤทธิ์ ศิลาเดช, 2544)

ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดของการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) ของประชาชนทุกคน การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (Self-directed learning: SDL) ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเองโดยอาศัยความช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ ผู้เรียนวิเคราะห์

ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้แยกแยะ เจาะจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม และประเมินผลการเรียนรู้นั้น ๆ

Knowles (1975) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนคิดริเริ่มการเรียนเอง โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนกำหนดเป้าหมาย และสื่อการเรียน ติดต่อกับบุคคลอื่น หาแหล่งความรู้เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้เสริมแผนการเรียนรู้อะไรและประเมินผลการเรียนของตน ซึ่งอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม

Skager (1977) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคล ผู้เรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะ ความสามารถในการวางแผน การบริหาร การจัดการ และการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน

Griffin (1983) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของบุคคล โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการเรียนรู้ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตน

Brookfield (1984) สรุปการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นการแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนที่ชัดเจน ควบคุมกิจกรรมการเรียนของตนในด้านเนื้อหาและวิธีการเรียน ซึ่งอาจขอความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนด และใช้หนังสือประกอบการเรียน หรือบทความต่าง ๆ จากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัดมีเป้าหมาย รู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรของการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้จนถึงการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันที่จะต้องมีส่งเสริมให้บุคคลมีคุณลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้เพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์และมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป

รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ดังนี้คือ

1. ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถในการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้เจตคติ ฯลฯ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความสามารถในการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้ เนื้อหา และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการเรียนรู้ด้วย

2. จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย การเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของตนหรือกลุ่มการกำหนดกิจกรรม การเรียนรู้สื่อการเรียน การเลือกใช้วิธีการเรียนรู้การใช้แหล่งข้อมูลตลอดจนถึงการประเมินผล การเรียนของตน

3. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกให้มีทักษะและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่การสังเกต การแสวงหา และใช้แหล่งความรู้ เทคโนโลยีและสื่อที่สนับสนุนการเรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา กำหนดแนวทางการเรียนรู้และเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

4. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนต้องเรียนคนเดียว โดยไม่มีชั้นเรียนหรือเพื่อนเรียน ยกเว้นการเรียนแบบรายบุคคล โดยทั่วไปแล้วในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน กับครูและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นให้กับผู้เรียน เพื่อให้รู้จักการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะเจตคติที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้

5. พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมิน

ในการเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประเมินการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องพัฒนาทักษะการประเมินให้แก่ผู้เรียน และสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนว่าการประเมินตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบประเมินผลรวมทั้งยอมรับผลการประเมินจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การประเมินผลหลาย ๆ รูปแบบ

6. จัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นบริเวณในโรงเรียนจึงต้องจัดให้เป็นแหล่งความรู้ที่นักเรียนจะค้นคว้าด้วยตนเองได้เช่น ศูนย์วิทยากร บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ฯลฯ รวมทั้งบุคลากร เช่น ครูประจำศูนย์วิทยบริการ ที่ช่วยอำนวยความสะดวก และแนะนำเมื่อผู้เรียนต้องการ

ดังนั้น หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองผู้จัดกิจกรรมต้องศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมินและจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

จากหลักการรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง มีหลักสำคัญคือเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ประกอบด้วย หลักการในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองดังนี้ ดังนี้ 1) ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน 3) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น 5) พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมิน 6) จัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

ทฤษฎีพหุปัญญา

ผู้บุกเบิกแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา คือ การ์ดเนอร์ (Gardner) จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard university) ในปี ค.ศ. 1983 เขาได้เขียนหนังสือชื่อ “Frames of mind: The theory of multiple intelligences” ซึ่งได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง แนวคิดของการ์ดเนอร์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับ “เชาว์ปัญญา” และกลายเป็นทฤษฎีที่กำลังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อการจัดการศึกษาและงานจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับเชาว์ปัญญา (Intelligences) ที่มีมาตั้งแต่เดิมนั้นจำกัดอยู่ที่ความสามารถทางด้านภาษา ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงตรรกะ หรือเชิงเหตุผล เป็นหลักการวัดเชาว์ปัญญาของผู้เรียนจะวัดจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบทางสติปัญญา

ซึ่งประกอบด้วย การทดสอบความสามารถทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าว คะแนนจากการวัดเชาว์ปัญญาจะเป็นตัวกำหนดเชาว์ปัญญาของบุคคลนั้นตลอดไป เพราะมีความเชื่อว่า องค์ประกอบของเชาว์ปัญญาจะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามวัยหรือประสบการณ์มากนัก แต่เป็นคุณลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิดการ์ดเนอร์ได้นิยามคำว่า “เชาว์ปัญญา” ไว้ว่าหมายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่งรวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหาเพื่อจะหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้ (ทีศนา แคมณี, 2547) โดยเชาว์ปัญญา 8 ด้าน ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ มีดังนี้ (Gardner, 1993)

1. เชาว์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic intelligence)

เชาว์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนที่เรียกว่า “Broca’s Area” เป็นความสามารถระดับสูงของบุคคลในการใช้ภาษาเดิมของตน และอาจจะสามารถใช้ภาษาอื่นได้ด้วยเพื่อแสดงความคิดความรู้สึกของตน สถิติปัญญาด้านนี้แสดงออกทางความสามารถในการอ่าน การเขียน การพูดอภิปราย การสื่อสารกับผู้อื่น การใช้คำศัพท์ การแสดงออกของความคิด การประพันธ์การแต่งเรื่อง การเล่าเรื่อง เป็นต้น เชาว์ปัญญาด้านนี้เป็นศักยภาพที่พบมากในนักพูด นักเล่าเรื่องนิทาน กวี นักการเมือง บรรณาธิการ นักเขียนบทละคร นักหนังสือพิมพ์ นักได้วาที ทนายความซึ่งหมายถึงบุคคลที่ใช้ภาษาในการประกอบ และสามารถแสดงถึงควมมีเชาว์ปัญญาด้านภาษาอย่างชัดเจน

2. เชาว์ปัญญาด้านคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logically-mathematical intelligence)

เชาว์ปัญญาด้านนี้เป็นความสามารถระดับสูงของบุคคลในการเข้าใจหลักการของเหตุและผล รวมทั้งการใช้ตัวเลข ปริมาณ และการปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์รวมถึงความไวในการเห็นความสัมพันธ์ แบบแผน ตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรม และการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล (Cause effect) และการคิดคาดการณ์ (If-then) วิธีการที่ใช้ได้แก่ การจำแนกประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน สรุป คิดคำนวณ การตั้งสมมติฐาน เป็นต้น เป็นศักยภาพที่พบมากในนักคณิตศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ นักบัญชี นักสถิติ นักตรรกศาสตร์

3. เชาว์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial intelligence)

เชาว์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนขวา และแสดงออกมาทางความสามารถระดับสูงในการสร้างภาพ 3 มิติของโลกภายนอกขึ้นในจิตใจของตนเอง สามารถมองเห็นพื้นที่ และสามารถปรับปรุงและคิดวิธีการใช้พื้นที่ได้ดี รวมถึงความไวต่อสี เส้น รูปร่าง

เนื้อที่และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านี้ และสามารถแสดงออกเป็นรูปร่างถึงสิ่งที่เห็นและคิดเกี่ยวกับพื้นที่เป็นศักยภาพที่พบมากใน ผู้นำทาง นักเดินเรือ นักบิน นายพราน นักเล่นหมากรุก ช่างแกะสลักมอองภาพ 3 มิติ สถาปนิกศิลปิน มัณฑนากร และนักประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์

4. เซอร์ปัญญาด้านดนตรี (Musical intelligence)

เซอร์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองซีกขวา แต่ยังไม่สามารถระบุตำแหน่งที่แน่นอนได้ บุคคลที่มีสติปัญญาทางด้านนี้จะแสดงออกทางความสามารถระดับสูงในด้านจังหวะ การร้องเพลง การฟังเพลง และดนตรี การแต่งเพลง การเต้น และมีความไวต่อการรับรู้เสียงและจังหวะ ต่างสามารถคิดเป็นดนตรีตลอด จนความสามารถในการเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ทำนอง รูปแบบ แต่งเพลงเรียนรู้จังหวะดนตรีได้ดี จำดนตรีได้ง่าย ฝังใจในดนตรีได้อย่างไม่มีวันลืมนั่นเป็นศักยภาพ ที่พบในนักดนตรี นักแต่งเพลง นักวิจารณ์ดนตรี และเพลง

5. เซอร์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily-kinesthetic intelligence)

เซอร์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนที่เรียกว่าคอร์เท็กซ์ซีกซ้ายโดยด้านซ้ายควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายซีกขวา และด้านขวาควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายซีกซ้ายบุคคลที่มีสติปัญญาด้านนี้ จะแสดงออกทางความสามารถระดับสูงในการใช้ร่างกายทั้งหมดหรือบางส่วนของตนแสดงความคิดความรู้สึก ทักษะทางกาย เช่น ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็วความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส เป็นศักยภาพที่พบมากในนักแสดง นักกีฬา นักแสดงท่าเต้น นาฏกร นักฟ้อนรำ รวมถึงผู้ใช้ความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ เช่น ช่างปั้นช่างแกะรถยนต์ และศัลยแพทย์

6. เซอร์ปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal intelligence)

เซอร์ปัญญาด้านนี้ถูกควบคุมโดยสมองส่วนหน้า ความสามารถที่แสดงออกทางด้านนี้เห็นได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงานกับผู้อื่น การเข้าใจและเคารพผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการจัดระเบียบ ผู้มีความสามารถทางด้านนี้มีมักเป็นผู้มีความไวต่อความรู้สึกสามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและเจตนาของผู้อื่น ชอบการสังเกตน้ำเสียง ใบหน้าท่าทาง และสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ให้ความสำคัญกับบุคคลอื่น มีความเป็นมิตร ชอบช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่น สามารถสื่อสาร ลดการขัดแย้ง ทำให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มปฏิบัติตามเป็นศักยภาพที่พบมากในนักประชาสัมพันธ์ โฆษก พิธีกร นักสื่อมวลชน ผู้สอน แพทย์ พยาบาลนักการตลาด

7. เซอร์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal intelligence)

เซอร์ปัญญาที่มีความสามารถระดับสูงในการรู้จักตนเอง เข้าใจในอารมณ์ ความรู้สึก นึกคิดของตนได้ดี รู้จักตนเองตามความเป็นจริงเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็งในเรื่องใด ๆ มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด ความปรารถนาของตน สามารถฝึกฝนตนเองได้ สนใจติดตามสิ่งที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ ชอบทำงานคนเดียว ชอบคิดฝันหมกมุ่นกับความรู้สึก ความคิดของตนมีแรงบันดาลใจที่จะแสวงหาความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตนเองสนใจอย่างสร้างสรรค์ สติปัญญาทางด้านนี้มักเกิดร่วมกับสติปัญญาด้านอื่น มีลักษณะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เซอร์ปัญญา อย่างน้อย 2 ด้านขึ้นไป เป็นศักยภาพที่พบมากในผู้นำทางศาสนา นักจิตวิทยา

8. เซอร์ปัญญาด้านความเข้าใจสภาพธรรมชาติ (Naturalist intelligence)

เซอร์ปัญญาด้านนี้เป็นความสามารถในการรู้จักธรรมชาติของพืชและสัตว์สามารถ แยกแยะจัดจำแนกประเภทพืชและสัตว์มีความไวในการเข้าใจลักษณะอื่น ๆ ของธรรมชาติ สภาพของสิ่งแวดล้อม ก้อนเมฆ ความสมดุลระหว่างธรรมชาติสัตว์และสิ่งแวดล้อมอันเป็น ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต รักธรรมชาติ ชอบศึกษาชีวิตสัตว์ ฟังและแยกเสียงสัตว์ได้ เป็นศักยภาพที่พบมากในนักพฤกษศาสตร์ นักสิ่งแวดล้อมทางสังคมและทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเซอร์ปัญญาแต่ละด้านถูกควบคุมโดยสมองส่วนต่าง ๆ กัน ดังนั้นหากสมองส่วนใด ถูกทำลาย ความสามารถในด้านที่สมองส่วนนั้นควบคุมก็จะได้รับความกระทบกระเทือนหรือ เสียไปด้วย สำหรับสมองส่วนที่ไม่ถูกทำลาย ความสามารถในส่วนที่สมองนั้นควบคุมก็จะยังเป็นปกติ อย่างไรก็ตามเซอร์ปัญญาแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกจากกัน แต่มักจะทำงาน ในลักษณะผสมผสานกันไป แล้วแต่กิจกรรมที่ทำอยู่ว่าต้องการสติปัญญาด้านหนึ่งด้านใดบ้าง การ์ดเนอร์ เชื่อว่าในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้จะดูเหมือนว่าใช้เซอร์ปัญญาด้านหนึ่งด้าน ใดอย่างชัดเจนแต่แท้จริงแล้วต้องอาศัยเซอร์ปัญญาหลายๆ ด้านผสมผสานกัน เช่น นักร้องนักดนตรีที่ประสบความสำเร็จ แม้จะดูเหมือนว่าต้องอาศัยเซอร์ปัญญาด้านดนตรีแต่จริง ๆ แล้ว การประสบผลสำเร็จยังอาจต้องอาศัยเซอร์ปัญญาด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านภาษา และด้านการเข้าใจตนเองด้วย เป็นต้น

จากแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา เซอร์ปัญญา 8 ด้าน ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ ประกอบด้วย 1) เซอร์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic intelligence) 2) เซอร์ปัญญาด้านคณิตศาสตร์ หรือการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ (Logical – mathematical intelligence) 3) เซอร์ปัญญาด้าน มิติสัมพันธ์ (Spatial intelligence) 4) เซอร์ปัญญาด้านดนตรี (Musical intelligence) 5) เซอร์ปัญญา ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily – kinesthetic intelligence) 6. เซอร์ปัญญา

ด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal intelligence) 7) เซาว์ปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal intelligence) 8) เซาว์ปัญญาด้านความเข้าใจสภาพธรรมชาติ (Naturalist intelligence)

2.6 ระบบโฮมสคูลแบบไฮบริด (Hybrid Homeschooling)

โรงเรียนทางเลือกและการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หรือ โฮมสคูล (Home School) จึงเกิดขึ้นมา และยิ่งนับวัน ยิ่งได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่บ้านเราเริ่มหันมาสนใจการจัดการศึกษาแบบโฮมสคูลให้ลูก สหรัฐอเมริกา ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการทำโฮมสคูลอย่างแพร่หลาย เริ่มมองหาทางเลือกใหม่ ที่เชื่อว่าดีกว่า และน่าจะเป็นอนาคตข้างหน้า ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั่นคือ ระบบโฮมสคูลแบบไฮบริด (Hybrid Homeschooling) (Atlanta Parent Editorial, 2020)

โฮมสคูลแบบไฮบริด คืออะไร

Hybrid Homeschooling คือการศึกษาแบบลูกผสม ระหว่างการเรียนกับครอบครัวที่บ้าน และเรียนในโรงเรียนใน 1 สัปดาห์ เด็กจะมาโรงเรียนเพียง 2-3 วัน แล้วแต่หลักสูตรที่พ่อแม่เลือก ที่เหลือคือการเรียนกับพ่อแม่ที่บ้าน ซึ่งในสหรัฐอเมริกา มีจำนวนโรงเรียนที่เปิดระบบไฮบริดมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ระบบโฮมสคูลแบบไฮบริดเป็นที่พูดถึงอย่างมากในแวดวงการศึกษาของสหรัฐอเมริกาว่านี่อาจจะเป็นอนาคตใหม่ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ถึงแม้ผลการสำรวจพ่อแม่ในสหรัฐอเมริกาคงบอกว่า มีพ่อแม่ถึง 7% ที่ต้องการให้ลูกเรียนแบบโฮมสคูล ถ้ามีโอกาส แต่ก็ยังมีปัจจัยหลายอย่าง ที่สร้างความกังวล จนพ่อแม่หลายคนไม่มั่นใจที่จะจัดการเรียนแบบโฮมสคูลให้ลูก เช่น ค่าใช้จ่ายเรื่องสื่อการเรียนการสอนที่สูงพอสมควร ไม่มั่นใจในความสามารถของตัวเองว่าจะสอนทุกอย่างให้กับลูกได้ รวมถึงการอุทิศตัวให้กับลูกแบบเต็มเวลาก็ไม่ใช่เรื่องที่พ่อแม่ทุกคนจะทำได้ สุดท้ายคือความกังวลใจเรื่องทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของลูก ว่าเขาจะสามารถเข้าสังคมได้ไหมหากไม่เข้าโรงเรียน โมเดลของโฮมสคูลแบบไฮบริดจึงเกิดขึ้นมา เพื่อกำจัดจุดอ่อนของทั้งโฮมสคูลและระบบโรงเรียนหนึ่งในสถาบันที่ประสบความสำเร็จในการจัดหลักสูตรโฮมสคูลแบบไฮบริดอย่าง The King's Academy ในรัฐจอร์เจีย ให้ความเห็นว่า “มันคือการรวมสิ่งที่ดีที่สุดของทั้ง 2 ระบบมาไว้ในระบบเดียว พ่อแม่ยังคงเป็นคนสำคัญในการกำหนดแนวทางและสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้เหมาะกับลูก ในขณะที่เดียวกันเด็กก็มีโอกาสได้สัมผัสการเรียนในชั้นเรียนและร่วมกิจกรรมบางอย่างที่พ่อแม่ทำให้ลูกไม่ได้ เช่น การเข้าชมรมดนตรี ร้องประสานเสียง เป็นสมาชิกบุคคลับหรือการเล่นกีฬาแบบทีมกับเพื่อน ๆ” และด้วยหลักสูตรอันหลากหลายที่แต่ละโรงเรียนจัดเตรียมไว้ จึงง่ายสำหรับพ่อแม่ที่จะมองหาโรงเรียนไฮบริดที่เหมาะสมกับลูกของตัวเอง

โดยไม่ต้องคลำทางจัดเตรียมด้วยตัวเองและยังง่ายต่อการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองของเด็กที่เรียนโฮมสคูลในหลักสูตรที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย

จากข้อดีของระบบที่มีความยืดหยุ่น พ่อแม่มีผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเหลือ โดยบทบาทของพ่อแม่ก็ยังคงสำคัญที่สุด และขจัดข้อกังวลใจหลายอย่างออกไปได้ จึงทำให้ปัจจุบันนี้มีเด็กที่เรียนโฮมสคูลในสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนมาเรียนโฮมสคูลแบบไฮบริดมากถึง 20% ไมค์ แมคเชน (Mike McShane) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเคยยกตัวอย่างโรงเรียนที่มีโปรแกรมไฮบริดว่าด้วยความหลากหลายและยืดหยุ่นตามความต้องการนี้แหละ จึงทำให้ระบบนี้ได้รับความนิยมสนใจ เช่น Regina Coeli schools ที่มีวิทยาเขตกระจายอยู่ใน 11 รัฐของสหรัฐอเมริกา จัดโปรแกรมแบบเรียนโฮมสคูลที่บ้าน 3 วันต่อสัปดาห์ และแต่งตัวด้วยชุดเครื่องแบบมาโรงเรียน 2 วัน โดยโรงเรียนจะเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการอภิปรายทางปัญญาแบบโสเครติส (Socratic seminar) และศึกษาดำราคาสาสลับต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิถีของคาทอลิก ฉะนั้นครอบครัวคาทอลิกจึงไม่ลังเลที่จะให้ลูกเรียนแบบไฮบริดที่นี่หรือโรงเรียนอย่าง UMSI schools ซึ่งเป็นโรงเรียนเด็กโต ก็จะมีหลักสูตรของโรงเรียนมากกว่าบ้าน เนื่องจากเนื้อหาที่ซับซ้อนขึ้น บทบาทของพ่อแม่จะไม่ใช้ครูโดยตรงของเด็ก แต่จะเป็นผู้ชี้แนะ หรือเมนเทอร์ของเด็ก ๆ แทน แล้วมอบภาระการสอนเนื้อหาไปที่โรงเรียน โดยรูปแบบของโฮมสคูลแบบไฮบริดนั้นมีตั้งแต่เด็กเล็กชั้นอนุบาล หรืออนุบาลถึงจบชั้นประถม เฉพาะชั้นมัธยม หรือตั้งแต่อนุบาลจนจบชั้นมัธยมเลยก็มี ถึงแม้ค่าใช้จ่ายจะสูงกว่าการเรียนแบบปกติ แต่พ่อแม่ส่วนใหญ่ยอมจ่ายเพราะเห็นว่าระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นแบบนี้ เป็นผลดีทั้งกับลูกและพ่อแม่ ลูกมีโอกาสฝึกทักษะเข้าสังคมและเรียนรู้ในบางสิ่งที่พ่อแม่ไม่สามารถเตรียมให้ที่บ้านได้ในขณะที่พ่อแม่ก็ตัดกังวลไปได้หลายเรื่องทั้งยังมีเวลาส่วนตัวในบางวัน

ไฮบริดโฮมสคูลเป็นคลื่นของอนาคต

โฮมสคูลกำลังเพิ่มขึ้นในอเมริกา จากสถิติของศูนย์การศึกษาแห่งชาติระบุว่าในปี 1999-2012 จำนวนเด็กที่เรียนหนังสือในบ้านมากกว่าสองเท่าจาก 850,000 เป็น 1.8 ล้านคน จากการสำรวจของ EdChoice's Schooling in America ในปี 2017 ขณะที่นักเรียนราว 3% ในบ้านกำลังเรียนอยู่ที่บ้าน แต่ประมาณ 7 เปอร์เซ็นต์ของครอบครัวจะเรียนหนังสือที่บ้านสำหรับหลายครอบครัวค่าใช้จ่ายและภาระผูกพันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้นเป็นภาระหนักเกินไป ผู้ปกครองบางคนไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการสอนทุกเรื่องให้กับลูก ๆ คนอื่นไม่สามารถอุทิศตนเพื่อโฮมสคูลเต็มเวลา บางทีที่สำคัญที่สุดคือครอบครัวโฮมสคูลหลายคนต้องการให้ลูกของพวกเขาเข้าสังคมกับเด็กคนอื่น ๆ เพื่อเรียนรู้วิธีการแบ่งปันร่วมมือและเข้ากับผู้อื่นเข้าสู่โฮมสคูลไฮบริดซึ่งเป็นแบบจำลองที่เด็กแบ่งเวลา

ระหว่างโฮมสกูลกับสภาพแวดล้อมการศึกษาแบบดั้งเดิมมากขึ้น นี่อาจเป็นสามวันที่บ้านและสองวันที่โรงเรียนสองวันที่บ้านและสามวันที่โรงเรียนส่วนของวันที่บ้านและส่วนหนึ่งของวันที่โรงเรียนหรือตัวเลือกอื่น ๆ ที่หลากหลายขององค์กรหลายแห่งที่ให้การศึกษาแก่เด็กนอกบ้านนั้นรวดเร็วที่จะแย้งว่าพวกเขาไม่ควรจัดว่าเป็น “โรงเรียน” ส่วนหนึ่งของข้อนี้เป็นข้อบังคับเนื่องจากพวกเขาจะไม่นั่งตามจำนวนวันหรือตามที่รัฐกำหนด การปฏิบัติของโรงเรียนเต็มเวลา แต่ส่วนหนึ่งของเรื่องนี้ก็เพื่อรักษาความเป็นอันดับหนึ่งที่ผู้ปกครองมีในการสร้างการศึกษาของลูก ๆ ของพวกเขา "โรงเรียน" เป็นรอง บ้านมาก่อน ตัวอย่างหนึ่งของรูปแบบนี้คือโรงเรียน Regina Caeli ซึ่งปัจจุบันเปิดดำเนินการใน 12 เมืองและ 11 รัฐซึ่งให้บริการเด็ก ๆ 1,100 คน ฉันได้พูดคุยกับผู้ก่อตั้ง Keri Beckman เกี่ยวกับพหุศาสตร์ของ Cool Schools เมื่อเร็ว ๆ นี้ เด็ก ๆ ในโปรแกรมนั้นเรียนหนังสือจากที่บ้านสามวันต่อสัปดาห์ แต่อีกสองวันพวกเขาแต่งกายด้วยชุดนักเรียนและเข้าชั้นเรียน ชั้นเรียนมีการสอนเป็นส่วนใหญ่ผ่านการสนทนา Socratic และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งกับหนังสือที่ดีและข้อความคลาสสิก มันเป็นรูปแบบของคาทอลิกพร้อมกับเครื่องประดับแบบดั้งเดิมหลายอย่างของโรงเรียนคาทอลิกที่ครอบครัวอาจคุ้นเคยอยู่แล้ว Regina Caeli ไม่ได้เป็นเพียงแบบจำลอง homeschool ไฮบริดออกมี Toco Hills Home Tutoring ช่วยครอบครัวในการเสริมสิ่งที่พวกเขาทำที่บ้านด้วยการผสมผสานระหว่างวันเรียนหลังเลิกเรียนและบริการสอนตัวต่อตัว โรงเรียนของ USMI นั้นเป็นแบบอย่างอีกแบบหนึ่ง แต่แบบที่โน้มเอียงไปที่โรงเรียนมากขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนโดยตรง ผู้ปกครองมีบทบาทที่แข็งแกร่ง แต่เปลี่ยนจาก "ผู้สอนส่วนตัว" เป็น "ผู้แนะนำ" เป็น "ผู้สอนหลักสูตร" เนื่องจากอายุและเนื้อหาของเด็กซับซ้อนขึ้น Eric Wearne จาก Holy Spirit College มีบทความเกี่ยวกับโฮมสกูลไฮบริดหลายรุ่นที่นี่ ในแง่ของค่าใช้จ่ายแบบจำลองของ Regina Caeli นั้นมีค่าใช้จ่าย \$4,000 ต่อปีสำหรับโรงเรียนมัธยมและ \$3,250 สำหรับโรงเรียนประถม ค่าเล่าเรียนของ USMI แตกต่างกันไป แต่ที่ Augustine Academy โรงเรียนเครือข่าย USMI ในเขตชานเมือง Milwaukee ค่าเล่าเรียน 4,800 เหรียญสหรัฐสำหรับ 3 วันที่โรงเรียนและ 2 วันที่บ้านในโปรแกรม K-5 และ \$5,900 สำหรับ 4 วันที่โรงเรียนและ 1 วันที่บ้านในโปรแกรม 6-8 ครอบครัวจำนวนมากขึ้นยินดีที่จะจ่ายสำหรับรุ่นไฮบริดนี้เพราะให้ความยืดหยุ่นในการทำงานนอกเวลาและให้ลูก ๆ อยู่กับนักเรียนคนอื่น ๆ และในรัฐที่มีโปรแกรมทางเลือกโรงเรียนเอกชน เช่น บัญชีออมทรัพย์เพื่อการศึกษาหรือบัตรกำนัลที่ยืดหยุ่น ค่าใช้จ่ายเหล่านี้สามารถครอบคลุมได้อย่างเต็มที่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของนักเรียน

ไฮบริดสกูลโฮมสกูลมีความน่าสนใจเป็นพิเศษด้วยเหตุผลสองประการ ก่อนอื่นพวกเขาทำสิ่งที่ไม่ชัดเจนในสิ่งที่เราพิจารณาว่าเป็น “โรงเรียน” ด้วยการเพิ่มจำนวน

ของเทคโนโลยีและทรัพยากรใหม่ ๆ มันเป็นเรื่องง่ายสำหรับครอบครัวที่จะได้รับวัสดุคุณภาพสูงและการสอนสำหรับเด็ก ๆ ในวิชาที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องง่ายสำหรับครอบครัวที่จะสร้างเครือข่ายซึ่งกันและกันและหาโอกาสในการทำงานร่วมกัน ในเวลาเดียวกันหลายครอบครัวยังคงต้องการบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายกับประสบการณ์การเรียนแบบดั้งเดิม Hybrid homeschools ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมใหม่ในขณะที่สนองความต้องการของผู้ปกครอง ยิ่งกว่าสิ่งใดพวกเขาทำให้เราถามคำถามเกี่ยวกับโรงเรียนที่จัดขึ้นตามธรรมเนียม (ทั้งภาครัฐและเอกชน) ซึ่งจะสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลภายนอกได้ดีกว่าเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เด็ก ๆ จะได้รับผู้ปกครองควรมีบทบาทอย่างไรในการสร้างสิ่งที่เด็กเรียนรู้ ไฮบริดสคูลโฮมสคูลยังมีความหมายสำหรับนโยบายการศึกษา หากโรงเรียนมากขึ้นดูเหมือนว่าพวกเขาในอนาคตการวัดประสิทธิภาพของโรงเรียนร่างกฎและข้อบังคับและการสนับสนุนนวัตกรรมเหล่านี้ทั้งหมดจะเป็นจุดความไวสำหรับการอภิปรายและการอภิปรายนโยบายความรับผิดชอบของโรงเรียนแม้สำหรับโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการบัตรกำนัลหรือโปรแกรมการเครดิตภาษีเครดิตมักจะถูกถือว่าโรงเรียนหนึ่งแห่งที่มี “ความเป็นเจ้าของ” ของเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการบัญชี อะไรที่ดูเหมือนในระบบการกระจายอำนาจเช่นนี้หากครอบครัวสามารถการเงินได้

ไฮบริดสคูลโฮมสคูลเป็นการผสมผสานกันระหว่างเวลาเรียนกับโฮมสคูลและห้องเรียน มีรูปแบบที่แตกต่างกันมากมาย แต่โดยทั่วไปเด็ก ๆ จะไปโรงเรียนสองสามวันต่อสัปดาห์และจากนั้นไปทำงานที่บ้านในวันเด็ก ๆ ไปโรงเรียนสองครั้งต่อสัปดาห์และจากนั้นพวกเขาก็กลับบ้าน สำหรับงานที่เหลือของสัปดาห์ ไฮบริดสคูลโฮมสคูลของเราไม่ได้ใช้ร่วมกับโรงเรียนของรัฐ นี่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของโรงเรียน + homeschool เด็ก ๆ ของได้เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่แตกต่างกันดังนั้นการศึกษาแบบหลักสูตรและอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไม่มาก

ดังนั้นสำหรับแบบจำลองของเราโรงเรียนเลือกสิ่งต่าง ๆ เช่นหลักสูตรและการเว้นจังหวะและจากนั้น เด็กจะถูกส่งกลับบ้านพร้อมงานโรงเรียนที่สอดคล้องและวางแผนล่วงหน้าเมื่อพิจารณาโฮมสคูลเต็มเวลาเราไม่มีประสบการณ์หรือที่ปรึกษาที่จะช่วยนำทางเราดังนั้นเราจึงไม่มั่นใจในความสามารถในการเลือกหลักสูตรและเรารู้สึกไม่สบายใจที่จะออกไปทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการเว้นจังหวะเวลาและอื่น ๆ เราชอบที่ครูและผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้และสามารถวางแผนสำหรับเรา เราเพียงแค่ทำงานบ้านของพวกเขาไปทำที่บ้าน! ครูและผู้ปกครองทำงานร่วมกันเพื่อสอนเด็ก ๆ และหากมีบางสิ่งที่เราไม่เข้าใจพวกเขาจะช่วยเหลือและนำทางอย่างรวดเร็ว

ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับโฮมสกูลและการศึกษาโฮบริด ดังนี้ 1) การจัดการแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัว 2) แหล่งข้อมูลสำหรับผู้ปกครองครอบครัวและเด็ก ๆ ตามทางเลือกของโฮมสกูลเพื่อการศึกษา 3) นิทรรศการ 4) สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่น่าสนใจและให้ความรู้สำหรับทุกวัย ด้วยกระบวนการที่เป็นนวัตกรรม นิทรรศการ 5) พิพิธภัณฑ์และห้องสมุด 6) Homeschool online ช่วยให้นักเรียนของคุณเริ่มต้นและประหยัดเงินในการเรียนด้วยการเรียนวิชาแกนออนไลน์ขณะที่ยังอยู่ในโรงเรียนมัธยม หลักสูตร eCore นำเสนอการสอนออนไลน์ฟรีและได้รับการสนับสนุนโดยโค้ชที่ประสบความสำเร็จของนักเรียนทุกคนผ่านโรงเรียน 7) ศูนย์วิทยาศาสตร์ 8) เมืองประวัติศาสตร์ 9) สถาบันศิลปะและวิชาการของมหาบัณฑิต 10) สนามกีฬา 11) ร่วมมือกับ Big Thought เพื่อสร้างหลักสูตรที่ใช้ไอ้สำหรับเกรด 3-12 ซึ่งเป็นไปตาม Georgia Standards of Excellence (GSE) ทัวร์ STEAM เพื่อการศึกษา 90 นาทีให้นักเรียนได้เห็นทั้งสี่ระดับของสิ่งอำนวยความสะดวกอันทันสมัยและเรียนรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมวิศวกรรมและเทคโนโลยี โปรแกรมการศึกษาจัดให้มีหลักสูตรที่จะรวมอยู่ในแผนการสอน

เช่นเดียวกับตัวเลือกโฮมสกูลมีข้อดีและข้อเสียของตัวเลือกโฮบริด หนึ่งในผลประโยชน์ที่ใหญ่ที่สุดที่คุณสามารถทำงานบ้านแบบโฮบริดให้กับคุณ ถึงการเรียนรู้หนังสือแบบบ้านแบบผสมผสานคือผู้ปกครองไม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของเด็ก 100% มีความช่วยเหลือแบบสด ๆ จริง ๆ ในรูปแบบของครูผู้ดูแลระบบและอื่น ๆ ที่ดูแลโรงเรียนโฮบริดสำหรับผู้ปกครองจำนวนมาก ข้อดีอีกอย่างของโฮบริดสลิโฮมสกูลคือด้านสังคม Homeschoolers มักถูกถามเกี่ยวกับแผนการของพวกเขาในการเข้าสังคมของนักเรียนด้วยตัวเลือก homeschool โฮบริดนักเรียนสามารถที่จะเข้าสังคมกับเพื่อนร่วมงานเป็นประจำ หากการขัดเกลาทางสังคมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณนี่อาจเป็นสิ่งที่ดีสำหรับครอบครัวของคุณ สำหรับหลักสูตรที่เกิดขึ้นจริงโรงเรียนโฮบริดมักจะให้ความสามารถในการเลือกวิชาเป็นรายบุคคล ซึ่งหมายความว่านักเรียนสามารถเรียนหลักสูตรในระดับชั้นต่าง ๆ ได้ถ้าต้องการ โรงเรียนโฮบริดส่วนใหญ่จ้างครูที่ผ่านการรับรองมาสอนหลักสูตรซึ่งหมายความว่าไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับเรื่องที่คุณอาจพบได้ยาก นอกจากนี้โรงเรียนลูกผสมหลายแห่งยังให้การเข้าถึงชั้นเรียนนอกหลักสูตรและทัศนศึกษานอกสถานที่สำหรับนักเรียน

แน่นอนว่ายังมีข้อเสียสำหรับวิธีการเรียนนี้ เช่นเดียวกับตัวเลือกการศึกษานอกบ้าน คุณอาจไม่สามารถควบคุมหลักสูตรที่โรงเรียนใช้ นอกจากนี้โรงเรียนมักจะถูกผูกมัดตามมาตรฐานของรัฐบาลและจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านั้น (โดยปกติจะเป็นเช่นนี้เพื่อให้โรงเรียนสามารถรับเงินจากรัฐบาลได้) ดังกล่าวโรงเรียนโฮบริดอาจต้องการให้นักเรียน

ของคุณทำการทดสอบที่ได้มาตรฐานในแต่ละปีและอาจทำให้คุณต้องบันทึกวันชั่วโมงและอื่น ๆ สำหรับวันที่นักเรียนของคุณเข้าเรียนที่บ้าน ข้อเสียอีกประการหนึ่งของตัวเลือกโฮมบริดคือ คุณถูกล๊อคเข้าสูบ้านในเวลาที่กำหนดในแต่ละวัน โดยพื้นฐานแล้วคุณจะต้องปรับตารางเวลาให้สอดคล้องกับตารางเรียนของโรงเรียน สิ่งนี้อาจไม่สะดวกเป็นพิเศษหากคุณมีเด็กเล็กที่ต้องจับหลับในช่วงเวลาหนึ่ง เนื่องจากโรงเรียนโฮมบริดส่วนใหญ่ (ถ้าไม่ใช่ทั้งหมด) เป็นโรงเรียนเอกชนคุณจะเป็นคนเดียวที่ให้บริการรับส่งสำหรับนักเรียนของคุณดังนั้นนั่นหมายถึงการพาเด็กทุกคนไปด้วยโดยไม่คำนึงถึงเวลาของวัน

โปรแกรม Homeschool Network เป็น ซอฟต์แวร์ของ homeschoolnetwork.org เปิดเป็นโอเพ่นซอร์ส พัฒนาด้วย OctoberCMS บน Laravel PHP Framework นั้นหมายความว่าเรามีซอร์สโค้ดแจกเป็นสาธารณะไม่มีใครเป็นเจ้าของ อยู่บน GitHub ทุกคนสามารถเข้าร่วมพัฒนาหรือนำซอร์สโค้ดไปดัดแปลงใช้งานได้ที่ [Homeschool Network on GitHub](https://github.com/HomeschoolNetwork)

เครือข่ายบ้านเรียน" เว็บกลางสำหรับสมาชิกบ้านเรียนหรือโฮมสคูลในเมืองไทย เว็บไซต์นี้มีการเก็บฐานข้อมูลสมาชิกเพื่อสร้างเครือข่ายบ้านเรียน รวบรวมการเขียนแผนการศึกษา การเขียนแบบประเมินและการเก็บร่องรอยการเรียนรู้ พร้อมทั้งยังเขียนเนื้อหาเข้าร่วมในเว็บไซต์ให้กับบุคคลที่สนใจได้เข้ามาศึกษา เพื่อทำความรู้จักและสร้างกลุ่มบ้านเรียนให้ใหญ่ขึ้นได้ต่อไป

ถึงแม้จะมีผู้ทำโฮมสคูลในเมืองไทยมาเป็นสิบปี แต่ก็ยังเป็นเรื่องใหม่มา ๆ สำหรับสังคมไทย การทำโฮมสคูลในเมืองไทยยังมีปัญหา มาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรวมตัวกัน จากที่เคยได้มีการพูดคุยกันหลวม ๆ ผ่านทาง Facebook และมีผู้เข้าร่วมอยู่มากพอสมควร จึงสบโอกาสสร้างช่องทางให้กับสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีข้อมูลเบื้องต้นที่เพียงพอจากเดิมที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายและหาข้อมูลได้อย่างลำบาก

เว็บไซต์ต่อเนื่องจากกลุ่ม Homeschool Network ใน Facebook Group ถูกสร้างขึ้นด้วยจุดประสงค์ที่หลากหลาย แต่หลัก ๆ คือ เพื่อสร้างสังคมบ้านเรียนในเมืองไทยให้ก้าวหน้าและใหญ่กว่าคำว่า "บ้านเรียน" กระทั่งเป็น "มหาวิทยาลัยบ้านเรียน" ในที่สุด

โฮมสคูลในหมู่เมฆ (Cloud Homeschooling) เป็นฐานจัดเก็บข้อมูลสมาชิกบ้านเรียนอย่างเป็นทางการกระจายอยู่บนแผนที่ประเทศไทย เพื่อให้การค้นหาบ้านเรียนใกล้บ้านทำได้สะดวก และช่วยดึงดูดสมาชิกหน้าใหม่ ให้กล้าออกมาทำบ้านเรียนกันมากขึ้น ชุมชนก็ใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ

มหาลัยบ้านเรียน (Home University) สมาชิกช่วยกันสร้าง portfolio ร่วมกันเก็บร่องรอยการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน มาสะสมรวมกัน จนเป็นห้องสมุดวิทยานิพนธ์บ้านเรียนที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวนักเรียนเองและเป็นการสร้างชุมชนให้ทรงพลัง

สามารถนำไปใช้สำหรับการออกกฎหมายเพื่อชาวบ้านเรียนหรือผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงวิทยานิพนธ์ของชาวบ้านเรียนได้โดยตรง

ไร้กระดาษ (Paperless) จากแนวคิดของการนำทุกอย่างไปอยู่บนอินเทอร์เน็ต (IOT) ตัวแอปพลิเคชันจะช่วยให้เราจัดหน้ากระดาษ ไม่ต้องหัดโปรแกรมเอกสาร ไม่ต้องซื้อซอฟต์แวร์หรือใช้ของผิดลิขสิทธิ์และที่สำคัญคือไม่ต้องพิมพ์ออกมาในรูปของกระดาษอีกต่อไป

เอกสารออนไลน์ (Online Documentation) คือการเขียนแผนการศึกษาและรายงานประเมินผล ที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตตลอดเวลา สมาชิกสามารถส่งให้กับสมาชิกบ้านเรียนท่านอื่น ๆ ช่วยกันดู แชร่ ตรวจสอบ โดยที่ไม่ต้องหาทางส่งไฟล์ไปมา มีต้นทางอยู่แหล่งเดียว สามารถส่ง URL ให้กับทางเขตได้ทันที เครือข่ายจะได้แผนการศึกษาที่จัดเก็บเป็นระบบทีเดียว สมาชิกสามารถเรียกใช้อ้างอิงได้เสมอ

ร่องรอยการเรียนรู้ขนาดใหญ่ (Super Portfolio) คือ Portfolio คือสิ่งที่สำคัญที่สุดของบ้านเรียนเพราะจะเป็นตัวบอกว่าเด็กทำอะไรมาบ้าง เก็บร่องรอยได้ตลอดทั้งปี ทำได้ทุกที่มีอินเทอร์เน็ต ไม่ต้องป้อนรายงานตอนสิ้นเทอม ไม่ต้องจัดเรียงหน้ากระดาษ ในเด็กโตผู้ปกครองไม่ต้องทำรายงานอีกต่อไป เด็กได้ฝึกทักษะการอ่านเขียนและการพิมพ์ โปรแกรมจะจัดหมวดหมู่เรียงให้เป็นรายงานโดยอัตโนมัติ อีกทั้งยังสามารถนำมาพรีเซนต์ได้หลากหลายตามความต้องการในอนาคต สมาชิกบ้านเรียนร่วมกันเขียน จนกลายเป็น Super Portfolio Online ได้ข้อมูลมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะผู้ประกอบการหรือสอบเข้ามหาวิทยาลัย

ฐานข้อมูลบ้านเรียน (Knowledge Based) เป็นบันทึกความรู้ที่มีประโยชน์สำหรับบ้านเรียน สมาชิกสามารถช่วยกันเขียน แบ่งปัน เรื่องเล่า ประสบการณ์ ของการทำบ้านเรียนแต่ละบ้าน เพื่อชาวบ้านเรียนรุ่นหลังต่อไป

จากแนวคิดระบบโฮมสคูลแบบไฮบริด (Hybrid Homeschooling) ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโฮมสคูลแบบไฮบริด หรือ ไฮบริดโฮมสคูลนั้น เป็นการศึกษาแบบลูกผสม ระหว่างการเรียนกับครอบครัวที่บ้าน และเรียนในโรงเรียน โดยมีการแบ่งตารางเวลา และสัดส่วนอย่างชัดเจน ซึ่งมีการตกลงร่วมกับโรงเรียน เช่น ใน 1 สัปดาห์ เด็กจะมาโรงเรียนเพียง 2-3 วัน แล้วแต่หลักสูตรที่พ่อแม่เลือก ที่เหลือคือการเรียนกับพ่อแม่ที่บ้าน ซึ่งในช่วง 2 ปี ที่ผ่านระบบโฮมสคูลแบบไฮบริด เป็นที่พูดถึงอย่างมากในแวดวงการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีครอบครัวโฮมสคูลกว่า 20% ที่เรียนโฮมสคูลแบบไฮบริด ไฮบริดสคูลโฮมสคูลมีความน่าสนใจเป็นพิเศษ คือ การที่ผู้เรียนได้เทคโนโลยีและทรัพยากรใหม่ ๆ วัสดุคุณภาพสูงและการสอนสำหรับเด็ก ๆ ในวิชาที่หลากหลายในโรงเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญ และก็สามารถเรียนที่บ้านได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเครือข่ายซึ่งกันและกัน ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มีแนวทางไหน

แต่ก็มีการสร้างเครือข่ายที่คล้ายๆกันร่วมกันโรงเรียน เครือข่ายบ้านเรียน รวมไปถึงการให้ลูก
ลงเรียนในคอร์สเรียนของสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น โฮมสคูลในหมู่เมฆ (Cloud
Homeschooling) , มหาลัยบ้านเรียน (Home University) เป็นต้น

ทิศทางแนวโน้มในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

แนวคิดและแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก
ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม
การดำเนินชีวิต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ
ตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 สำหรับการ
การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมี
ชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเอง
ของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถ
ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
(21st Century Skills) วิจารย์ พานิช (2555, หน้า 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิต
ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิต
ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็น
การเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้
นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

เครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for
21st Century Skills) หรือ มี ชื่อ ย่อ ว่า เครือข่าย P21 (Partnership of 21st Century Skill
2008/2102, 35) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ขับเคลื่อนแนวคิดการ
จัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี 2002 เพื่อให้นักเรียนประสบ
ความสำเร็จทั้งในด้านการ ทำงานและการดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจโลกใหม่ โดยมีกรอบ
ความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ไปจากเดิม

จากการศึกษาแผนภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เปรียบเทียบกับการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 20 แตกต่างกันมากเพราะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้คนลดการเรียนรู้
ทางด้านวิชาการลงแต่ไปเพิ่มการพัฒนาทักษะต่าง ๆ มากขึ้นทั้งด้านทักษะในการใช้ชีวิต ทักษะ
การคิด และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (ICT) ซึ่งสอดคล้องและสัมพันธ์กับสมรรถนะ
สำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จำนวน 5 ด้าน

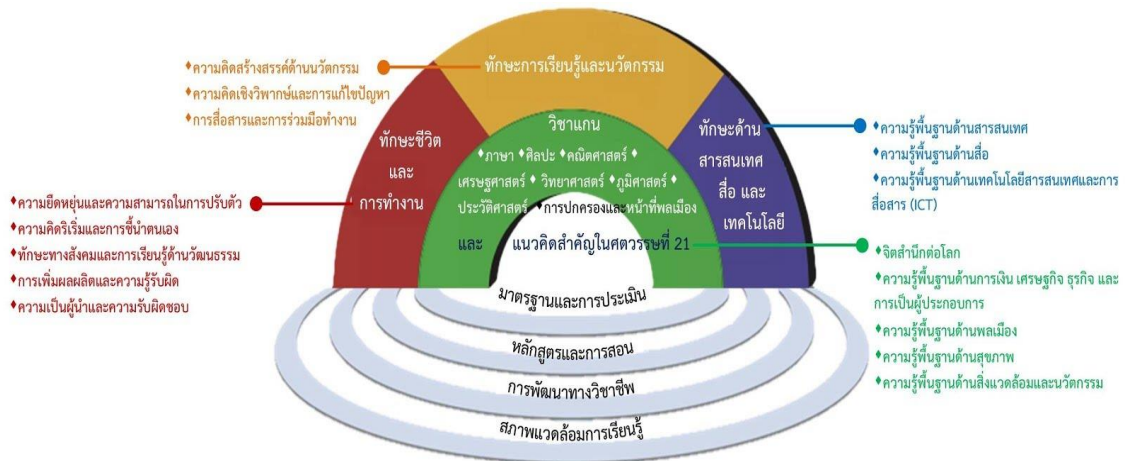
1. ความสามารถในการสื่อสาร คือความรู้สึกละแวกัศนะขงตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสพการณััน จะเป็นประโยชนัต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้ง การเจรจาทอรอง เพื่อซัจดและลดปัญหาความซัดแยงต่าง ๆ การเลือกรับหรือไมรับข้อมูล ข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและควาามถูกตออง ตลอดจนการเลือกใช่วิธีการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพโดยคานึงถึงผลกระทบที่มีตอตนเองและสังคม ซึ่งสอดคัล้องกับ ICT Literacy

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรคั คิดอยางมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนาไปสู่อการสร้างองคัควาามรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเก็ยวกับตนเองและสังคม ได้อยางเหมาะสม ซึ่งสอดคัล้องกับ Learning Thinking Skills

3. ความสามารถในการแกัปัญหา เป็นความสามารถในการแกัปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ที่เผชิญได้อยางถูกตอองเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูล สารสนเทศ เข้าใจควาามสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหา ควาามรู้ ประยุกตัควาามรู้มาใช้ในการบอองกันและแกัไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคานึงถึงผลกระทบที่เก็ยขึ้นตอตนเอง สังคมและสิ่งแวดลอม สอดคัล้องกับ Life skill

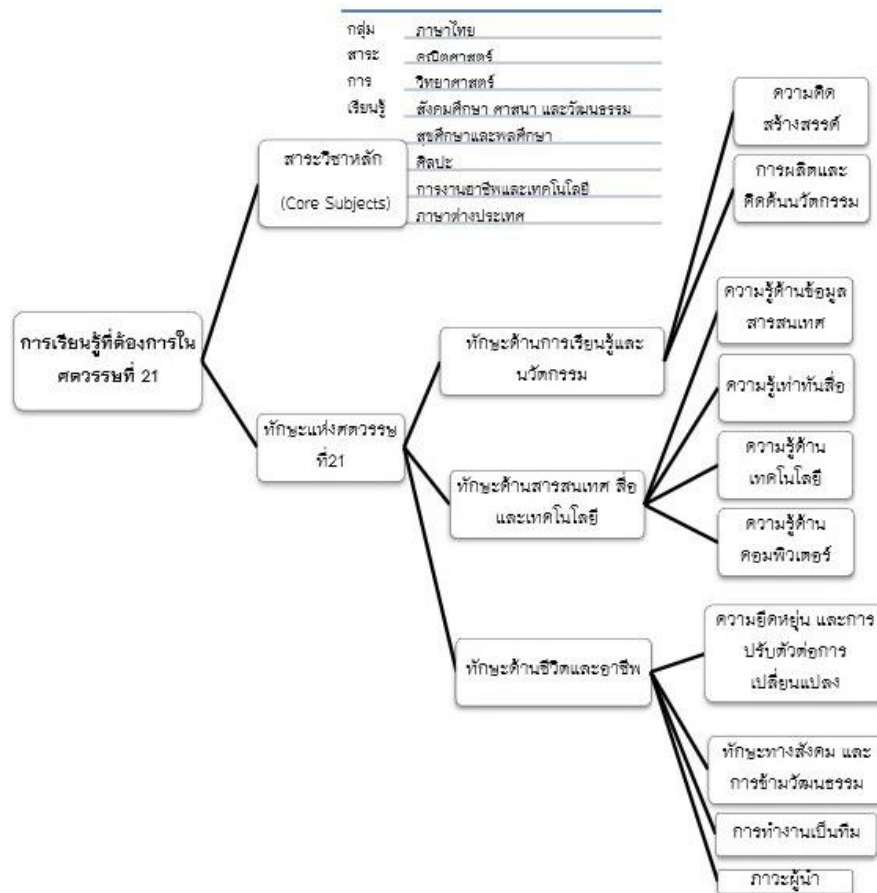
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนากระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดาเนินชีวิตประจำวัน การเรียรู้ด้วยตนเอง การเรียรู้อยางตอเนื่อง การทำงาน และการอยุ่รวมกันนในสังคมด้วยการสร้างเสริมควาามสัมพันธ์อันดีระหวางบุคคล การจัดการ ปัญหาละความซัดแยงต่าง ๆ อยางเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดลอม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงคัที่สงผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น สอดคัล้องกับ Life skill

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและ ใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและ สังคม ในด้านการเรียรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแกัปัญหาอยางสร้างสรรคั ถูกตออง เหมาะสม และมีคุณธรรม สอดคัล้องกับ ICT Literacy

ภาพ 6 แสดงวิชาแกนและประเด็นสำคัญในศตวรรษที่ 21

สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

ภาพ 7 แสดงทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21

โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม

1.1.1 การคิดอย่างสร้างสรรค์

1.1.2 ทำงานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

1.1.3 การสร้างนวัตกรรม

2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

2.1 ความรู้ด้านสารสนเทศ

2.1.1 การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ

2.1.2 การใช้และการจัดการสารสนเทศ

2.2 ความรู้เกี่ยวกับสื่อ

2.2.1 การวิเคราะห์สื่อ

2.2.2 การผลิตสื่อ

2.2.3 การพิจารณาและตัดสินใจ

2.2.4 การแก้ปัญหา

2.3 ความรู้ด้านเทคโนโลยี

2.3.1 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้

3.1 ความยืดหยุ่นและการปรับตัว

3.1.1 ความยืดหยุ่น

3.1.2 การปรับตัวเพื่อพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง

3.2 การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง

3.2.1 การวิเคราะห์

3.2.3 การผลิตสื่อ

3.2.2 การพิจารณาและตัดสินใจ

4. ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม

4.1 การมีปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้อื่น

4.2 ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในที่ทีมและมีความหลากหลาย

4.3 การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้

(Accountability)

4.3.1 การวิเคราะห์สื่อ

4.3.2 การผลิตสื่อ

4.3.3 ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

4.3.4 แนะนำผู้อื่นได้

4.3.5 รับผิดชอบต่อผู้อื่น

ข้อมูลข้างต้นจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือมีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 (Partnership of 21st Century Skill 2008/2102, 35) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ขับเคลื่อนแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี 2002 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะทั้งหมด 3 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะด้านชีวิตและอาชีพ

วิชาแกนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง สารวิชาหลักตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่ม ซึ่งสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ และเทคโนโลยีและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม หมายถึง ทักษะที่ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวได้ใช้ปัญญาในการค้นคว้าและคิดค้นสร้างสรรค์ ใหม่ เพื่อจะนำไปต่อยอด

การผลิตนวัตกรรมใหม่ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ การผลิตและคิดค้นนวัตกรรม

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thinking) คือ ความสามารถของบุคคลผู้มีปัญญา ในการค้นคว้า คิดค้น สร้างความคิดจากสิ่งเดิมและคิดในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้า สามารถทำได้โดยการใช้เทคนิคการเปิดกว้างทางความคิด อาทิเช่น การระดมสมอง, การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญาอย่างสร้างสรรค์ด้วย ความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์ และประเมินแนวความคิด เมื่อเกิดความคิด สร้างสรรค์ขึ้นในตนเองแล้ว การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือการทำงานกับผู้อื่นก็เปรียบเสมือน สนามประลองความคิดที่ตนได้คิดขึ้นมา การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับงานและผู้อื่นอาจมีข้อจำกัดหรืออุปสรรค แต่ผู้เรียนสามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาส เข้าใจถึงวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่จะนำไปใช้และสามารถนำเอาข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานได้อย่างต่อเนื่อง

การผลิตและคิดค้นนวัตกรรม (Productivity and Innovation) คือ การคิดต่อยอดจากการมีความคิดสร้างสรรค์แล้วนำมาผลิตเป็นรูปธรรมด้วยการพัฒนาผลผลิตใหม่ ๆ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมขึ้นมาให้ได้ และมีคุณภาพสูงพอที่จะแข่งกับโลกได้ นอกจากนี้ยังต้องมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการผลิตนวัตกรรมใหม่นี้ ให้การยอมรับความคิดที่หลากหลายจากผู้ร่วมการผลิตเช่นกัน

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) หมายถึง ทักษะที่เชื่อมโยงกับทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยที่ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สามารถจัดการข้อมูลต่างๆ ในโลกที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ ประกอบไปด้วย ความรู้ด้านข้อมูลสารสนเทศ ความรู้เท่าทันสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี และความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ทักษะความรู้ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) คือ การเข้าถึง การจัดการข้อมูลสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดการกับข้อมูลที่หลากหลาย และสามารถประยุกต์ใช้ตามกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งสามารถประเมินข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวได้อย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ ทั้งวิธีการและความเป็นมาของการผลิตสื่อเพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดและให้ความเข้าใจพื้นฐานในการใช้สื่อตามกรอบของคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นปัจจัยแวดล้อม เมื่อสามารถวิเคราะห์สื่อได้แล้ว ความสามารถในการผลิตสื่อก็ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ตามมา โดยการมีความรู้

ความเข้าใจในการนำเครื่องมือ หลักการมาผลิตสื่อที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจในการเผยแพร่สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี (ICT Literacy) คือ ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีในการค้นคว้า จัดการ และสื่อสารทางสารสนเทศ รวมถึงการใช้ คอมพิวเตอร์ในการสื่อสาร และสร้างเครือข่ายได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการเข้าถึงสื่อทางสังคม หรือที่เรียกว่า Social Media ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ (Computing Literacy) คือ ความสามารถอย่างเชี่ยวชาญในการใช้คอมพิวเตอร์อย่างเป็นประโยชน์ ใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ตลอดจนการออกแบบและผลิตเชิงนวัตกรรม

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills)

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) หมายถึง ทักษะเกี่ยวกับสภาพการใช้ชีวิตและการทำงานในปัจจุบันที่ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สามารถจัดการสภาพชีวิตการทำงานที่ซับซ้อนในยุคโลกใหม่ที่มีแต่การแข่งขัน โดยประกอบไปด้วยความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทักษะทางสังคมและการข้ามวัฒนธรรม ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการประกอบอาชีพ และทักษะภาวะผู้นำ

ความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (Flexibility and Adapt to Change) คือทำความเข้าใจและสร้างความสมดุลในทัศนคติและความเชื่อที่หลากหลายเพื่อสามารถเลือกไปปฏิบัติได้ รวมถึงการปรับตัวไปตามบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบในงาน และบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไปปรับเปลี่ยนความรับผิดชอบในการกำหนดการต่าง ๆ ไปตามบริบทของสภาพแวดล้อม จัดเรียงลำดับความสำคัญของการทำงานขึ้นมาใหม่ที่เข้ากับยุคสมัยที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และสามารถจัดการกับคำวิพากษ์วิจารณ์ คำติชมต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้ทางเลือกที่สามารถปฏิบัติได้ดีกว่า โดยเฉพาะในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

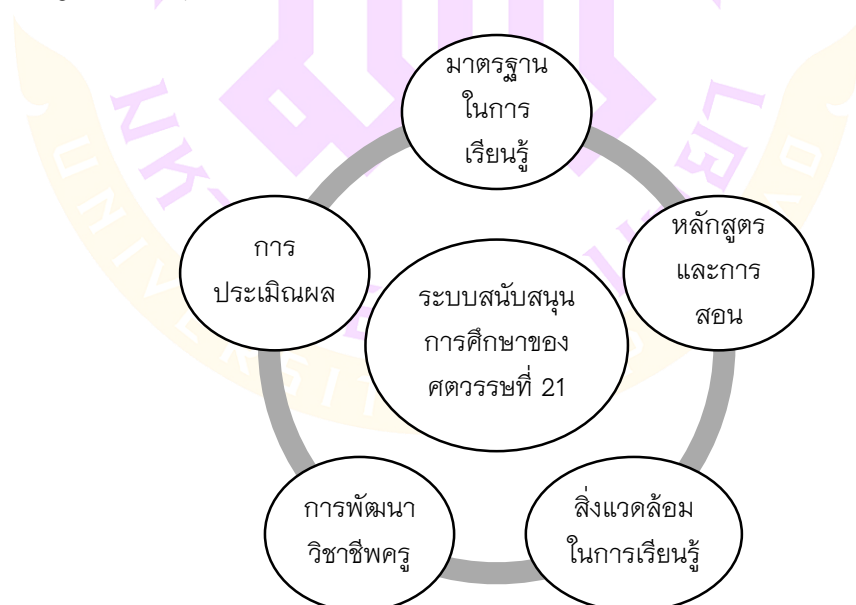
ทักษะทางสังคมและการข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural skills) คือ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม รู้เขา รู้เรา ในวิถีชีวิตและสังคม รวมถึงประเพณีปฏิบัติตนอย่างน่านับถือและมีอาชีพเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เปิดโลกทัศน์และยอมรับในความแตกต่างดังกล่าว โดยการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อการสร้างสรรค์งานอย่างมีคุณภาพ

ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกัน ระหว่างกลุ่มคนมากกว่า 1 คนขึ้นไป ที่มีเป้าหมายเดียวกัน มีความเต็มใจที่จะทำงานโดยใช้ ความคิดใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพ

ทักษะการประกอบอาชีพ (Career Skills) คือ ความสามารถในการรับผิดชอบในงาน ผลของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการกับความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ต่องานในความแตกต่างของวัฒนธรรม เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ให้เกิดผลเชิงบวกกับการทำงาน และมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างความสมดุลและความเสมอภาครอบด้าน เพื่อก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ของการทำงาน

ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership) คือ การเป็นต้นแบบของการนำบุคคลอื่นทำงาน เพื่อองค์กรให้บรรลุจุดมุ่งหมายด้วยความเต็มใจ สามารถใช้ทักษะในการบริหารความขัดแย้ง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และเป็นตัวกลางประสานระหว่างบุคคลภายในองค์กรให้ช่วยกันทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้

การพัฒนากรอบแนวคิดที่ครอบคลุมเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นจำเป็นต้อง สร้างระบบส่งเสริมเพิ่มขึ้นจากทักษะเฉพาะด้านองค์ความรู้ ความชำนาญ การ และความสามารถในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนรอบรู้มีความสามารถที่จำเป็น และหลากหลายระบบส่งเสริมให้นักเรียนได้รอบรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ไว้ด้วยกัน 5 ระบบ ดังนี้

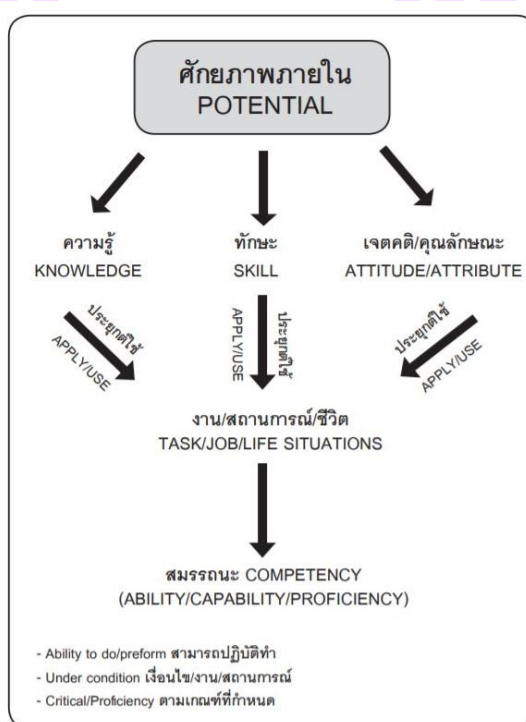
ภาพ 8 แสดงระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21

1. มาตรฐานในการเรียนรู้
 - 1.1 เน้นทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน
 - 1.2 สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการ ระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น
 - 1.3 มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการ สร้างความรู้แบบผิวเผิน
 - 1.4 ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงาน และในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้
 - 1.5 ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง
2. การประเมินผล
 - 2.1 สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้ แบบทดสอบ มาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการ ประเมินผลในชั้นเรียน
 - 2.2 เน้นการนาประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของ ผู้เรียนมาปรับปรุง แก้ไขงาน
 - 2.3 ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 - 2.4 สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของ ผู้เรียนให้เป็นมาตรฐาน และมีคุณภาพ
3. หลักสูตรและการสอน
 - 3.1 การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้น เชิงสหวิทยาการของ วิชาแกนหลัก
 - 3.2 สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระ เนื้อหา และสร้าง ระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency based)
 - 3.3 สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มี เทคโนโลยีเป็นตัว เกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูง ทางความคิด

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมรรถนะ (Competencies) เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถ วัดและประเมินผลได้สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะและ ความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน คนทุกคน

มีศักยภาพ (Potential) ภายใน ซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็นจนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษา หรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้นและเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมาหากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นการได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะ (Attributes) ที่พึงประสงค์ เหล่านี้ สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้ อาจไม่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน หากบุคคลนั้นขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการปฏิบัติงาน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การขาดความสามารถเชิงสมรรถนะ ดังนั้น ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลได้เรียนรู้นั้นจะยังไม่ใช้สมรรถนะจนกว่าบุคคลนั้นจะได้นำแสดงพฤติกรรมแสดงออกถึงความสามารถในการนำ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่มีในการทำงานหรือการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพ 9 แสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับ "สมรรถนะ" THE CONCEPTUAL FRAMEWORK OF "COMPETENCY"

ที่มา: แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.

ตัวอย่างการมีสมรรถนะ

ตัวอย่างที่ 1

เมื่อโรงเรียนต้องจัดงานที่ต้องเชิญแขกมาทั้งสิ้น 200 คน คุณครู ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยวางแผนในการจัดโต๊ะว่าควรจัดจำนวนเท่าไรให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน มีฝ่ายหนึ่งเสนอให้จัดน้อยกว่า 200 เพราะโดยส่วนใหญ่แขกที่มางานย่อมมีน้อยกว่าจำนวนที่เชิญเสมอเพราะอาจมีแขกบางคน ซึ่งติดธุระมาในวันงานไม่ได้ อีกฝ่ายก็ค้านว่าควรจัดโต๊ะให้ครบตามจำนวนที่เชิญ เหลือดีกว่าขาด อีกฝ่ายค้านว่าการเหลือที่นั่งเอาไว้เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ทั้งปริมาณอาหาร ปริมาณโต๊ะและเก้าอี้ห้องแจนเสนอให้ใช้ฟังก์ชันของโปรแกรม เอกซ์เซล Normdist ที่ได้เรียนมา ในการคำนวณหาจำนวนของที่นั่งที่จะจัดให้มีความเสี่ยงต่อแขกนั่งงานน้อยที่สุด ทุกคนเห็นด้วยเพราะเป็นวิธีที่มีเหตุผล รอมรับ ไม่ได้ใช้เพียงความรู้สึกในการแก้ปัญหา

ห้องแจนมีสมรรถนะคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันเพราะแก้ปัญหาของโรงเรียนโดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เรียน เชื่อมโยงกับปัญหา ที่ตนเองพบในชีวิตจริงได้อย่างมีเหตุผลตามวัย

ตัวอย่างที่ 2

ในช่วงเวลาที่เกิดพายุปาบึก สายสุตาซึ่งเป็นคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในตำบล ได้เรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกัน และฝึกฝนเรื่องการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้รวบรวมเพื่อน ๆ 10 คน ช่วยเจ้าหน้าที่ ในการดูแลเด็ก ๆ และคนแก่ในศูนย์อพยพ สายสุตาเป็นผู้ประสานงาน และแบ่งหน้าที่ให้เพื่อน ๆ ทำตามความถนัดทั้งการจัดหาอาหาร การจัดยาดูแลผู้เจ็บป่วย และให้กำลังใจแก่ผู้ที่เป็นห่วงกังวลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เสียหาย ยามใดที่งานมีปัญหา สายสุตาและเพื่อน ๆ จะระดมความคิดหาวิธีแก้ปัญหาอีกทั้งให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เพื่อทำงานนี้ให้สำเร็จโดยมีสายสุตาเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งทำให้เด็ก ๆ คนแก่และทุกคนในศูนย์อพยพมีสุขภาพกายใจที่ดีพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

สายสุตา และเพื่อน ๆ มีสมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม เพราะมีทักษะในการทำงานร่วมกันและปฏิบัติตามบทบาทเพื่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในส่วนสายสุตานั้นมีสมรรถนะการเป็นผู้นำ และใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม สามารถประสานและนำกลุ่มแม่บ้านให้ปฏิบัติงานได้โดยนำ ความสามารถของสมาชิกแต่ละคนมาใช้เพื่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

ตัวอย่างที่ 3

นักเรียนพบว่าแหล่งน้ำของหมู่บ้านเริ่มส่งกลิ่นเหม็น เพราะมีคนนำสิ่งปฏิกูลไปทิ้ง เมื่อศึกษาระเบียบของหมู่บ้านพบว่า มีข้อห้ามอยู่แต่ไม่ได้ บังคับใช้อย่างจริงจังจึงรวมตัวกันกับ

เพื่อน ๆ ไปปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา สรุปได้ว่า ควรมีการแจ้งข้อมูลเสียงตามสายของหมู่บ้านและติดป้ายประกาศเตือนพร้อมแจ้งบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน

ปัญหาสาธารณะไม่ใช่เรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องมีคณก้าคิด และรวมตัวกันเพื่อพิจารณาหาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหตามระบบ นักเรียนกลุ่มนี้จัดว่าเป็นผู้มีสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้มีสมรรถนะ ซึ่งคงไม่มีใครปฏิเสธว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และหากวิเคราะห์เจาะลึกลงไปอีก จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีสมรรถนะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น มีคุณสมบัติร่วมที่เหมือนกันคือ สามารถทำ (งาน/กิจกรรม) ได้สำเร็จ หากวิเคราะห์ว่าทำ ได้สำเร็จเพราะอะไร? คำ ตอบก็คือ เพราะ 1) มีความรู้และนำ ความรู้มาใช้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น สายสุดาและเพื่อน มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันและนำมาใช้ในการทำงานร่วมกันในครั้งนี้ 2) มีทักษะ เช่น สายสุดาและเพื่อนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน ทั้งการวางแผน จัดบทบาทหน้าที่ และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน 3) มีเจตคติแรงจูงใจ และคุณลักษณะที่ส่งเสริมพฤติกรรม การกระทำ ให้บรรลุผล เช่น สายสุดาและเพื่อน มีความมุ่งมั่นมีแรงจูงใจในการทำงานให้สำเร็จแม้จะมีปัญหาขึ้นก็ไม่ย่อท้อ

ดังนั้นสมรรถนะจึงเป็นความสามารถของบุคคลในระดับที่ปฏิบัติงานใดงานหนึ่งได้สำเร็จโดยใช้ความรู้ทักษะ เจตคติ/คุณลักษณะ ที่ตนมีอยู่ หรือ สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ

แต่คนมีความรู้ แต่ไม่ใช้ความรู้หรือไม่สามารถใช้ความรู้ก็ยังไม่สมรรถนะ (เช่น ผู้มีความรู้ภาษาอังกฤษ แต่ไม่สามารถพูดคุยกับชาวต่างชาติได้) คนมีทักษะแต่ไม่นำทักษะนั้นมาใช้ก็ยังไม่สมรรถนะ (เช่น มีทักษะ การอ่าน เขียน ฟัง พูด สอบผ่านการทดสอบ แต่ไม่กล้าสื่อสารกับชาวต่างชาติ) คนมีเจตคติ มีแรงจูงใจ แต่ไม่นำ มาใช้งาน ก็ยังไม่สมรรถนะ (เช่น ชอบภาษาอังกฤษ มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ แต่ไม่ยอมพูดสื่อสารกับ ชาวต่างชาติ)

ดังนั้น สมรรถนะจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลมีโอกาสได้ฝึกใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ตนมีในการทำงาน การแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดความชำนาญและความมั่นใจ ทำให้สามารถทำงานต่าง ๆ ได้สำเร็จ สมรรถนะมิได้หลายระดับตามความจำเป็นหรือความต้องการในหลาย ๆ เรื่องเราจำเป็นต้องมีสมรรถนะในระดับพอใช้การได้ จึงจะอยู่รอดอยู่ดีแต่ในบางเรื่องเราจำเป็นต้องมีสมรรถนะในระดับสูงขึ้น ดังนั้นในการพัฒนาและการวัดสมรรถนะ จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ว่าต้องการในระดับใด เช่น สำหรับคนทั่วไปอาจจำเป็นต้องมีสมรรถนะการใช้ ภาษาอังกฤษเพื่อ

การสื่อสารในระดับพอใช้การได้คือ สมรรถนะสื่อสารเรื่องทั่ว ๆ ไปพอเข้าใจกัน แต่สำหรับผู้ที่ต้องการไปศึกษาต่อต่างประเทศ สมรรถนะทางด้านนี้ก็ต้องอยู่ในระดับสูง ซึ่งมักจะมีการกำหนดมาตรฐานเอาไว้

สมรรถนะที่สูงขึ้น ต้องอาศัยความรู้ ทักษะที่สูงขึ้นมากขึ้นด้วย แต่ความรู้ ทักษะที่สูงขึ้น อาจส่งผลหรือไม่ส่งผลต่อการเกิดสมรรถนะก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการนำความรู้และทักษะเหล่านั้นมาใช้ รวมทั้งคุณลักษณะ ส่วนตนที่มีว่าเอื้ออำนวยเพียงใด สรุปว่าองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะ มี 7 ประการ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skill) 3) คุณลักษณะ/เจตคติ (Attribute/Attitude) 4) การประยุกต์ใช้ (Application) 5) การกระทำ/การปฏิบัติ (Performance) 6) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks/Jobs/Situations) 7) ผลสำเร็จ (Success) ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria)

2. กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วย สมรรถนะสำคัญ 10 สมรรถนะ เป็นสมรรถนะที่สามารถตอบสนอง และมีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1) ความต้องการของประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 แผนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 2) สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันและอนาคต 3) ส่งเสริมการใช้ศาสตร์พระราชา พระราชโบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 และพระราชดำรัสของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 4) ให้ความสำคัญกับความเป็นไทย ความเป็นชาติไทย เพื่อดำรงรักษา เอกลักษณ์ความเป็นไทยให้ถาวรสืบไป 5) สอดคล้องกับหลักพัฒนาการตามวัยของมนุษย์และตอบสนองต่อความแตกต่างที่หลากหลายทั้งของผู้เรียน บริบท และภูมิสังคม 6) สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานสากลได้

สมรรถนะทั้ง 10 ประการ เป็นสมรรถนะหลักที่เด็กและเยาวชนไทย จะต้องได้รับการพัฒนาในช่วงเวลา 12 ปี ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 สมรรถนะทั้ง 10 ประการต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบคำอธิบาย และรายละเอียด สมรรถนะทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะวิจัยได้พัฒนารายการสมรรถนะย่อยของแต่ละ สมรรถนะหลัก ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับประถมศึกษาตอนต้น รวมทั้งได้พัฒนาแนวทางการนำ สมรรถนะไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้ 6 แนวทาง และนำไปทดลองใช้ในโรงเรียนสังกัดต่าง ๆ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้

กระบวนการนำไปใช้ ผลที่เกิดขึ้นกับครูและนักเรียน รวมทั้งปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน ผลจากการวิจัยและพัฒนาดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล รวมทั้งการพัฒนาครูให้สามารถเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมรรถนะภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ทักษะกระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สมรรถนะทั้ง 4 นี้เป็นสมรรถนะที่จะช่วยให้เด็ก และเยาวชนไทย เป็นคนไทยฉลาดรู้ (Literate Thais) คือ มีความรู้และเครื่องมือ พื้นฐานที่จะใช้ในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนสมรรถนะทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน และทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการจะช่วยให้เด็กและเยาวชนไทยมีชีวิตที่อยู่ดีมีสุข (Happy Thais) สำหรับทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถ ความเก่ง ให้เด็กและเยาวชนไทยคิดเก่ง และรู้ทันโลก ทำให้เด็กและเยาวชนไทยเก่งขึ้น มีความสามารถสูง (Smart Thais) ส่งผลต่อ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลกด้วย ส่วน 2 สมรรถนะสุดท้าย คือ สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีม และมีภาวะผู้นำ และสมรรถนะ การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสังคม จะช่วยให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำที่ดีและเป็นพลเมืองไทยใส่ใจสังคมและมีสำนึกสากล (Active Thai Citizen with Global Mindedness) มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจการของสังคมและผดุงความเป็นธรรมในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตลอดไป ดังแผนภาพ

ภาพ 10 แสดงกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายละเอียดของ 10 สมรรถนะหลัก มีดังนี้

1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication)

คำอธิบาย

ฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อสื่อสารข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกนึกคิด โดยใช้ประสบการณ์ความรู้ทางหลักภาษา และกลวิธีการใช้ภาษาที่ช่วยให้สามารถรับสารได้ถูกต้อง เข้าใจเปิดกว้างไตร่ตรอง ประเมินและนำไปใช้ในชีวิต สามารถถ่ายทอดและผลิตผลงานผ่านกระบวนการพูดและเขียนได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงผู้รับสาร เหมาะสมกับกาลเทศะ เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม รวมทั้งใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เข้าใจสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย และถ่ายทอดสร้างผลงานต่อยอด สร้างสรรค์ จากความรู้ ความคิดที่ได้รับ

สมรรถนะ

1.1 รับฟังอย่างตั้งใจและเข้าใจ สึกซึ่งในผู้พูดและสาระที่รับฟัง ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด ท่าทาง สัญลักษณ์และกราฟิกต่าง ๆ เข้าใจมุมมองที่แตกต่างกันตามบริบทสังคมและวัฒนธรรม มีการตรวจสอบความเข้าใจให้ตรงกันระหว่าง ผู้พูดและผู้ฟังรวมทั้งตรวจสอบความ

ถูกต้องของข้อมูลก่อนตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และเลือกนำความรู้ที่ได้จากการฟังไปใช้ประโยชน์ในชีวิตของตนและส่วนรวม

1.2 พูดเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลายอย่าง สร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงลักษณะและความต้องการของผู้ฟัง สามารถพูดได้กระชับ ถูกต้อง ตรงประเด็น เข้าใจง่าย ใช้สื่อและภาษาท่าทางประกอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งตรวจสอบความเข้าใจของผู้ฟัง และประเมินเพื่อปรับปรุงการพูดของตน

1.3 อ่านสาระในรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยมีวัตถุประสงค์การอ่านที่ชัดเจน อ่านได้อย่างเข้าใจ ถูกต้อง ตรงประเด็น โดยใช้ประสบการณ์ ความรู้ และกลวิธีการอ่านต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ แปลความ ตีความ และประเมินสาระ ได้อย่างรู้เท่าทันในเจตนาของผู้เขียน และนำ ความคิดความรู้ที่ได้จากการ อ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตของตนและส่วนรวม

1.4 เขียนโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในการสื่อสารข้อมูล ความรู้ ความคิด ความรู้สึกในรูปแบบที่หลากหลาย โดยใช้กลวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม สามารถเขียน สื่อความหมายได้ตรงตามเจตนา เข้าใจได้ง่าย และถูกต้องตามอักขรวิธี ใช้กระบวนการเขียน ผลงานในทางสร้างสรรค์อย่างรับผิดชอบและเคารพในสิทธิของผู้อื่น

1.5 ใช้ภาษาไทยในการศึกษา เรียนรู้ สร้างความเข้าใจพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของไทย มีความภาคภูมิใจ ผูกพันในความเป็นไทย สามารถถ้อยแถลง และสืบสานสิ่งดีงาม ที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้และพัฒนาให้มี คุณค่าต่อไป

1.6 พูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องตามอักขรวิธี โดยเลือกใช้คำศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาและกลวิธีต่าง ๆ ร่วมกับประสบการณ์ชีวิตในการนำเสนอ และผลิต ผลงาน

2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life)

คำอธิบาย

มีทักษะด้านการแก้ปัญหา การให้ เหตุผล การสื่อสารและการสื่อความหมาย ทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของระบบ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม นำความรู้ความสามารถ เจตคติ ทักษะที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ และในสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ใหม่หรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะ

2.1 แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจปัญหา ระบุประเด็นปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ปัญหา โดยหากลวิธีที่หลากหลายในการแก้ปัญหา และดำเนินการจนได้คำตอบ ที่สมเหตุสมผล

2.2 หาข้อสรุป หรือข้อความคาดการณ์ของสถานการณ์ปัญหา และระบุถึงความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อยืนยันหรือคัดค้านข้อสรุปหรือข้อความคาดการณ์นั้น ๆ อย่างสมเหตุสมผล และใช้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) ในการสร้างแบบรูปและข้อ คาดเดาหรือใช้เหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reasoning)

2.3 ออกแบบ อธิบาย และนำเสนอข้อมูลที่สื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกัน เพื่อแสดงความเข้าใจหรือ ความคิดที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ของตนเอง โดยใช้การพูดและเขียน วัตถุ รูปธรรม รูปภาพ กราฟ สัญลักษณ์ทาง คณิตศาสตร์ และตัวแทน รวมทั้ง บอกความสัมพันธ์ระหว่างภาษาในชีวิตประจำวันกับภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์

2.4 เชื่อมโยงความรู้หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เรียนมากับความรู้ ปัญหา หรือสถานการณ์อื่นที่ตนเองพบ ซึ่งอาจเป็นการเชื่อมโยงภายในวิชาคณิตศาสตร์ เชื่อมโยง คณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปสู่ การแก้ปัญหาและการเรียนรู้ แนวคิดใหม่ที่ซับซ้อนหรือสมบูรณ์ขึ้น

2.5 ใช้ความคิดคล่อง ความคิด ยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิด ละเอียดลออในการคิดแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และขยายความคิดที่มีอยู่เดิม เพื่อสร้าง แนวคิดใหม่ ปรับปรุง หรือพัฒนาองค์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ หรือศาสตร์อื่น ๆ โดยใช้ คณิตศาสตร์เป็นฐาน

3. การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind)

คำอธิบาย

เป็นผู้มีจิตวิทยาศาสตร์ที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้ โดยใช้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รักในความมีเหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออก รับฟังความคิดเห็น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้กระบวนการสืบสอบ ทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ สร้างและใช้แบบจำลองทางความคิดและแบบจำลอง 3 มิติ เพื่ออธิบาย ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ รวมทั้งใช้

การโต้แย้งเพื่อตัดสินใจในประเด็น ทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก สามารถใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการออกแบบ ทางวิศวกรรม เพื่อสร้างนวัตกรรมซึ่งเป็นผลงานสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหา ในชีวิตประจำวันด้วยความตระหนักและความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และโลก

สมรรถนะ

3.1 สามารถเขียนผังเชื่อมโยงเหตุ และผลจากเหตุต้นทางถึงผลปลายทาง โดยแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุ และผลแทรกระหว่างเหตุต้นทางและผลปลายทาง อย่างเป็นลำดับและครบถ้วน เพื่อสรุป/สร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์

3.2 อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำ ของมนุษย์ด้วยการใช้เหตุผลแบบอุปนัยแบบนิรนัยและทั้งอุปนัยและนิรนัยประกอบกัน อย่างสมเหตุสมผล

3.3 สืบสอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยสามารถตั้งคำถามสำคัญ ออกแบบ และวางแผนการสำรวจตรวจสอบข้อมูล เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการสำรวจ ตรวจสอบ รวมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้รับการยอมรับจากสาธารณะ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความเป็นผู้รักในความ มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์

3.4 ออกแบบและสร้างแบบจำลอง โดยใช้ความรู้และหลักการทางวิทยาศาสตร์ และใช้แบบจำลองเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์

3.5 โต้แย้งในประเด็นทางวิทยาศาสตร์ โดยการให้เหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้าน พร้อมทั้งหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อการตัดสินใจเลือกเหตุผลที่ดีน่าเชื่อถือมากที่สุดและ กล้าพูด กล้าแสดง ความคิดเห็นบนฐานความรู้ พร้อมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

3.6 วางแผนหาวิธีการแก้ไขปัญหในชีวิตประจำวันอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้ กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรมที่ประกอบด้วยขั้นตอนการระบุปัญหา การสืบค้นข้อมูล เพื่อใช้ในการออกแบบ การสร้างต้นแบบโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ ภายใต้ข้อจำกัด หรือตามสภาพ บริบท ตลอดจนการทดสอบคุณภาพของต้นแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการปรับแก้ไขการ ออกแบบและต้นแบบให้มีความเหมาะสม

4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)

คำอธิบาย

สามารถใช้ความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษรวมทั้งเจตคติและคุณลักษณะส่วนบุคคลในการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียน ทั้งในด้านการรับสาร การส่งสาร การมีปฏิสัมพันธ์ มีกลยุทธ์ในการติดต่อสื่อสาร สามารถสื่อสารได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และสามารถแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความคิดประสบการณ์และวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา ใช้ภาษาอย่างมั่นใจโดยสามารถ ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร

สมรรถนะ

4.1 เข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟังเมื่อผู้พูด/ผู้สนทนาพูดอย่างชัดเจน ในหัวข้อที่คุ้นเคยและพบบ่อยเกี่ยวกับการทำงาน การไปโรงเรียน กิจกรรมยามว่าง เป็นต้น ตัวอย่างของการพูดในลักษณะดังกล่าว เช่น การเล่าเรื่องสั้น ๆ เป็นต้น

4.2 สามารถอ่านงานเขียนที่เป็นข้อเท็จจริงและตรงไปตรงมาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาขาและความสนใจของตนเองและเข้าใจในระดับที่น่าพอใจ

4.3 สามารถใช้ภาษาที่ง่ายและหลากหลายเพื่อสนทนาในหัวข้อที่คุ้นเคย แสดงความคิดเห็นของตนเอง และแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่ตนเองคุ้นเคย สนใจหรือหัวข้อเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

4.4 สามารถสร้างงานเขียนง่าย ๆ ที่มีความคิดเชื่อมโยงกันในประเด็นต่าง ๆ ที่คุ้นเคยในสาขาที่ตนเองสนใจ โดยเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ในงานเขียนให้เป็นลำดับต่อเนื่องกันได้

4.5 เข้าใจคำและวลีสำคัญในบท สนทนาและติดตามหัวข้อในการสนทนาได้

4.6 สามารถคาดเดาความหมายของคำที่ไม่รู้ความหมายจากบริบทและสรุปความหมายของประโยคได้หากเกี่ยวข้องกับหัวข้อที่คุ้นเคย

4.7 สามารถหาวิธีถ่ายทอดประเด็น สำคัญที่ตนเองต้องการสื่อสารในบริบทที่หลากหลายโดยต้องเป็นเรื่องราวที่ตนเองทำได้หรือหาวิธีที่จะถ่ายทอดเรื่องราว

5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)

คำอธิบาย

รู้จักตนเอง ฟังตนเอง และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนดี มีวินัย มีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงามรอบตัว

มีความมั่นคงทางอารมณ์มีบุคลิกความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล ทะนุบำรุง รักษา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ และดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดี กับบุคคลอื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจาก ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองและพัฒนาชีวิต ให้มีความสุข ความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

สมรรถนะ

5.1 รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และกำหนดเป้าหมายชีวิตตามความสามารถและความถนัดของตน วางแผนและดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อไปสู่เป้าหมาย

5.2 มีวินัยในการดูแลจัดการตนเอง ให้มีสุขภาวะทางกายที่ดีอย่างสมดุลกับสุขภาวะด้านอื่น ๆ โดยมีสุขภาพแข็งแรง กิน อยู่ ดี พึ่งเป็น ปกป้องตนเองให้ปลอดภัยจากภัยต่าง ๆ ทั้งโรคภัย อุบัติภัย ภัยธรรมชาติ ภัยทางเพศ ภัยจากสิ่งเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี

5.3 ควบคุมอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมให้แสดงออกอย่างเหมาะสม รักษาบุคลิกภาพความเป็นไทยผสมผสานกับสากลอย่างกลมกลืน

5.4 เป็นคนดี สามารถแยกแยะสิ่งดี ชั่วถูกผิด มีความกล้าหาญเชิงจริยธรรม ยืนหยัดในการทำสิ่งที่ถูกต้อง น้อมนำหลักศาสนาที่ตนยึดถือมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต

5.5 รักษาระเบียบวินัยของสังคม สร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม

5.6 มีสุนทรียภาพ ชื่นชมความงามในธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้ดำรงต่อไป

5.7 พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัว เผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

5.8 สร้างแรงจูงใจและนำตนเองในการเรียนรู้ เรียนรู้วิธีการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการเรียนรู้หลากหลาย ทั้งทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสืบค้นข้อมูล ทักษะการสืบสอบ ทักษะการสร้างความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและชีวิต

6. ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)

คำอธิบาย

มีเป้าหมายและการวางแผนอาชีพ ตามความสนใจและความถนัด มีความรู้ และทักษะพื้นฐานสู่อาชีพที่เหมาะสม มีทักษะและคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน มีทักษะในการทำงานและพัฒนางาน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้และทักษะพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี สามารถคิดสร้างงาน สร้างนวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ ต่อตน ครอบครัว หรือสังคม

สมรรถนะ

6.1 วิเคราะห์ตนเอง ค้นหาเป้าหมายของชีวิต เตรียมทักษะเฉพาะอาชีพ และการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความ สนใจ ความถนัด และสติปัญญาและฝึกฝนอาชีพที่สนใจ อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต

6.2 กำหนดเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน วางแผน จัดเรียงลำดับความสำคัญ ของงานและบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่น อดทน รับผิดชอบ และเพียรพยายาม เพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย

6.4 คิดและปฏิบัติงานใด ๆ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำพอประมาณอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้และคุณธรรม

6.5 มีความรู้และทักษะพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี สามารถวางแผน การลงทุน การผลิต การตลาด การบริหาร จัดการด้านทรัพยากร บุคลากร และการเงิน

6.6 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ มีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคม

7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher-Order Thinking Skills and Innovation)

HOTS: Critical Thinking, Problem Solving, Creative Thinking)

คำอธิบาย

สามารถใช้การคิดเป็นเครื่องมือ ในการเรียนรู้ และการใช้ชีวิต มีการคิด ให้รอบคอบก่อนที่จะกระทำ หรือไม่กระทำการใด ๆ บนฐานของข้อมูลที่เพียงพอ รวมทั้งมี การวิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมิน ข้อมูล เหตุผลและหลักฐานต่าง ๆ มีวิจารณญาณในการคิด ตัดสินใจ โดยยึดหลักเหตุผลและการพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านคุณ โทษ และความเหมาะสมตามหลักกฎหมาย ศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม รวมทั้งความเชื่อและบรรทัดฐาน ของสังคมและวัฒนธรรม สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์หาสาเหตุ

ที่แท้จริง และหาวิธีการแก้ปัญหาหรือทางออกที่เหมาะสมกับบุคคล สถานการณ์ และบริบท รวมทั้งสามารถริเริ่มความคิดใหม่ ๆ แปลงความคิดนั้นให้เป็นรูปธรรมและบริหารจัดการ จนเกิดผลผลิตเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น แนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตน ผู้อื่น สังคม ประเทศ และโลก

สมรรถนะ

7.1 คิดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ โดยมีข้อมูลเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นอย่างเพียงพอ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินข้อมูลและเหตุผล สามารถสรุปความเข้าใจและให้ความเห็นในเรื่องนั้น ๆ

7.2 ใช้วิจารณญาณ มีการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ บนฐานของข้อมูล เหตุผล หลักฐานรวมทั้งการพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านคุณ โทษ และความเหมาะสมตามหลักกฎหมาย ศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม

7.3 ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นได้ มีมุมมองต่อปัญหาในทางบวก กล้าเผชิญปัญหา และคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุที่แท้จริง วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายและแปลกใหม่ เลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด แล้ววางแผนดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน

7.4 ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองและร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินการตามแผน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและประเมินผล

7.5 มีความยืดหยุ่นทางความคิด สามารถมอง/คิดและให้ความเห็น ในเรื่องต่าง ๆ ได้หลากหลายแง่มุม หลายมิติ หลายวิธี ยินดีรับฟังความคิดเห็น ที่แตกต่าง สามารถประสาน หรือสังเคราะห์ ความคิดที่แตกต่าง และริเริ่มความคิดใหม่ ๆ

7.6 คิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจเป็นการปรับหรือประยุกต์จากของเดิม หรือต่อยอดจากสิ่งเดิม หรือริเริ่มความคิดแปลกใหม่ที่แตกต่างจากเดิม โดยสามารถอธิบาย ความคิดให้ผู้อื่นเข้าใจ และทำให้ความคิดนั้นเกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นแนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

8. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy: MIDL)

คำอธิบาย

เข้าถึง เข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ ประเมินคุณค่า ความน่าเชื่อถือของสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเลือกรับและใช้ประโยชน์ รวมทั้งสร้างสรรค์สื่อ ข่าวสาร และสื่อสารอย่างเป็นผู้รู้เท่าทันตนเอง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวม

รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาตนเองชุมชน และสังคม โดยคำนึงถึงคุณ โทษ และผลกระทบที่จะเกิดต่อผู้อื่นและสังคม

สมรรถนะ

8.1 เข้าถึงแหล่งสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย เพื่อใช้สืบค้น ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการ อย่างเข้าใจ และเลือกเรื่องที่จะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม

8.2 เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของตนเองเมื่อใช้สื่อสารสนเทศ ทั้งการ เข้าถึง ส่งต่อ และกระจายข้อมูลข่าวสาร โดยรับผิดชอบผลกระทบทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

8.3 วิเคราะห์ วิพากษ์และประเมิน สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล ในจุดประสงค์ของการสื่อสาร กระบวนการ สร้าง และบทบาทของสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลแบบต่าง ๆ อย่างเป็นผู้รู้เท่าทันผลกระทบที่อาจจะเกิดกับตนเอง ผู้อื่น และสังคม

8.4 ประยุกต์ใช้ความฉลาดรู้ด้านดิจิทัล ประกอบด้วยการจัดการเวลา การรักษา ข้อมูลส่วนตัว การรักษาความปลอดภัย ของตนเอง และการตั้งรับภัยคุกคาม ทางโลกออนไลน์ เมื่อต้องสัมพันธ์กับเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานการณ์ต่าง ๆ

8.5 ใช้ความรู้และความเข้าใจด้านสื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล อย่างรับผิดชอบและมีจริยธรรม ทั้งเพื่อการเรียนรู้ การใช้ชีวิต และความสัมพันธ์กับบุคคล อื่น ๆ ในโลกความจริงและโลกเสมือน

9. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)

คำอธิบาย

มีทักษะในการทำงานกลุ่ม ทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมทำงานแบบ ร่วมมือรวมพลัง โดยการสนับสนุน ช่วยเหลือ ขจัดปัญหา แบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้และ ความคิด เห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและปฏิบัติตามบทบาทเพื่อการทำงาน ให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนด มีความเป็นผู้นำ และใช้ภาวะผู้นำ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถ แก้ปัญหาและนำกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมาย สร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อื่นได้พัฒนาตนเอง นำจุดเด่นของ สมาชิกมาใช้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน ปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกกลุ่มที่ดี ทำงานร่วมกัน ด้วยความไว้วางใจ เปิดใจรับฟังและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถประสานความคิดและ ใช้สันติวิธีในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวกกับสมาชิก

สมรรถนะ

9.1 มีทักษะการเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และกระบวนการทำงานกลุ่ม/กระบวนการทำงานเป็นทีมที่ดี มีประสิทธิภาพ

9.2 แลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันความคิด ด้วยความเต็มใจเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้กลุ่มบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน

9.3 รับฟัง ยอมรับ และเคารพความคิดเห็นมุมมองที่แตกต่างของผู้อื่นอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อย่างแท้จริง

9.4 ร่วมทำงานกลุ่ม ปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกกลุ่มที่รับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทที่ได้รับมอบหมายอย่างใส่ใจ และให้ความไว้วางใจกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน และความสัมพันธ์ที่ดี

9.5 สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้พัฒนาตนเองและใช้ความสามารถของแต่ละคน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน

9.6 ปรับตัว พร้อมประสานความคิดที่มีความแตกต่าง พร้อมใช้สันติวิธีในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง เพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวกกับสมาชิก

10. การเป็นพลเมืองตื่นรู้ และสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness)

คำอธิบาย

ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบด้วยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพ กฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมด้วยการเรียนรู้เพื่อให้ตนเอง มีความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการทำงานจิตอาสา รับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการ การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง หลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับต่าง ๆ แก้ไขความขัดแย้งอย่าง สันติวิธี มีส่วนร่วมในการสร้างการ เปลี่ยนแปลง ให้เกิดความเท่าเทียม และเป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก ทั้งในความเป็นจริงและโลกดิจิทัล เพื่อให้เกิดสันติภาพและความยั่งยืน

สมรรถนะ

10.1 ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ พลเมืองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

10.2 เคารพสิทธิและเสรีภาพของ ตนเองและผู้อื่น เคารพและปฏิบัติ ตามกฎ กติกา ข้อตกลงและกฎหมาย รวมทั้งแนวปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม และประเพณี

10.3 ให้เกียรติผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเอื้ออาทรช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุข

10.4 ร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน สาธารณะและจิตอาสา

10.5 ติดตามสถานการณ์ เหตุการณ์ บ้านเมือง และปัญหาของชุมชน สังคม และโลก มีส่วนร่วมทางตรงหรือทางอ้อม ในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง และแก้ไข ปัญหา

10.6 มีการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ร่วมกัน สามารถแสดงจุดยืนของตนเอง มีทักษะในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การแก้ไขความขัดแย้งด้วยการให้ความร่วมมือ และการแสดงออกซึ่งความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันท่ามกลางความ หลากหลาย

10.7 มีทักษะการตีความ การติดตาม ข่าวสาร เหตุการณ์บ้านเมือง และความ เคลื่อนไหวเชิงการเมือง การตีความ นโยบายและการตัดสินใจทางการเมือง และการวิจารณ์ ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ รวมถึงผลประโยชน์และระบบคุณค่าที่ เกี่ยวข้องกัน

10.8 มีส่วนร่วมกับกลุ่ม หน่วยงาน หรือองค์กรเพื่อกิจการสาธารณะ เป็นอาสาสมัครในประเด็นทางสังคมที่หลากหลาย สามารถทำงานกับชุมชนและภาคประชา สังคมระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง

10.9 มีทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลง และประยุกต์ใช้เพื่อลดหรือขจัด ข้อขัดแย้งและการแสวงหาทางออกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประนีประนอม

สรุปได้ว่าสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย สมรรถนะ 10 ประการ ดังนี้ 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) การทำงาน แบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ 10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และสำนึกสากล

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทิศทางแนวโน้มในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ตาราง 5 แสดงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของเครือข่าย P21

ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของเครือข่าย P21 (Partnership of 21 st Century Skil. 2008)	10 สมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
วิชาแกน ในศตวรรษที่ 21	
ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (Thai Language for Communication) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (Mathematics in Everyday Life) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ และจิตวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry and Scientific Mind) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication)
ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Thinking) การผลิตและคิดค้นนวัตกรรม (Productivity and Innovation)	ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม (Higher-Order Thinking Skills and Innovation) HOTS: Critical Thinking, Problem Solving, Creative Thinking)
ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills)	การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล (Media, Information and Digital Literacy: MIDL)
ทักษะความรู้ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) ทักษะความรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ทักษะความรู้ด้านเทคโนโลยี (ICT Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ (Computing Literacy)	

ตาราง 5 (ต่อ)

ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของเครือข่าย P21 (Partnership of 21 st Century Skil. 2008)	10 สมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills)	ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน (Life Skills and Personal Growth)
ความยืดหยุ่น และการปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลง (Flexibility and Adapt to Change)	
ทักษะทางสังคม และการข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural skills)	การเป็นพลเมืองตื่นรู้ และสำนึกสากล (Active Citizen with Global Mindedness)
ทักษะการประกอบอาชีพ (Career Skills)	ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills and Entrepreneurship)
ทักษะภาวะผู้นำ (Leadership)	การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ
ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork)	(Collaboration Teamwork and Leadership)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย สมรรถนะ 10 ประการ ดังนี้ 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ 10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้ และสำนึกสากล

3. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

ทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resources)

ทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง ทรัพยากรทุกชนิด ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้แบบเชิงเดี่ยวหรือแบบผสม แบบไม่เป็นทางการ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ ข้อเสนอแนะ/ข่าวสาร บุคคล วัสดุ เครื่องมือ เทคนิค และอาคารสถานที่ หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จากอดีตจนถึงปัจจุบันทรัพยากรการเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การมีองค์ความรู้ที่มากขึ้น ประชากรมากขึ้น การต้องการความสะดวกและรวดเร็วในการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ฯลฯ

ทรัพยากรการเรียนรู้และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลัง ค.ศ. 1900

ตาราง 6 แสดงทรัพยากรการเรียนรู้

	ทรัพยากรการเรียนรู้	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง
บุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - ครู - ผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ - นักพูด/นักเขียน - นักจัดรายการวิทยุ/โทรทัศน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แนวความคิด/ทฤษฎีใหม่ ๆ - การพัฒนาความรู้และสาระของศาสตร์ - ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
เครื่องมือ/อุปกรณ์	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องมือและอุปกรณ์ดั้งเดิม เช่น วัสดุกราฟิกต่าง ๆ - สิ่งพิมพ์ - เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เป็นผลผลิตทางวิศวกรรมและความรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เทคโนโลยีสารสนเทศ - ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ - ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม - การเพิ่มของประชากร - ความต้องการการศึกษา - ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
เทคนิค	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ - การใช้แหล่งชุมชน - การศึกษานอกสถานที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบแผนทางวัฒนธรรม

ความหมายของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง ศูนย์รวมของวิชาความรู้ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ บุคคล สิ่งประดิษฐ์ วัตถุ อาคาร สถานที่ ซึ่งมีอยู่กระจัดกระจาย ทั้งชุมชนเมือง และชุมชนชนบท อันเป็นชุมชนทรัพยากรแห่งปัญญาที่แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ค้นพบได้อย่างไม่รู้จบ

ประเภทของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

ประเภทของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ จำแนกได้หลายประเภทตามทัศนะของนักการศึกษาแต่ที่เด่นชัด จำแนกเป็น 4 ประเภทใหญ่ คือ

1. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม มีผลงานได้รับการยกย่อง เป็นที่ยอมรับของสังคมซึ่งถือเป็นตัวอย่างต้นแบบกับบุคคลรุ่นหลัง สืบไปในหลายสาขาอาชีพ ตัวอย่างเช่น แม่กิมลั้ง แม่กิมเนย ที่มีความถนัดทางด้านปรุงแต่งขนมหม้อแกงเมืองเพชร โกฮับเจ้าเก่า ผู้บุกเบิกก๋วยเตี๋ยวเรือคลองวังสิตจนเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ ด้านการเรียนการสอน มีครูดั้งแบบสร้างสรรค์ ผลงานนวัตกรรมทางการสอนขึ้นหลายรูปแบบ เช่น สอนให้สนุกเป็นสุขเมื่อได้สอน การสอนที่เน้นกระบวนการ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อนสอนเพื่อน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา การสอนดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง

2. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สภาพธรรมชาติ ที่มีอยู่แล้วในโลกและอวกาศ ซึ่งไม่ได้หมายถึงสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ เช่น ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร ห้วยหนอง คลอง บึง แม่น้ำ และสัตว์ป่านานาชนิด เป็นต้น เนื่องด้วยปัจจุบันมีการนำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์อย่างมากจนเหลือจำนวนน้อยลง มนุษย์เริ่มตระหนักถึงภัยที่จะเกิดขึ้นเพราะขาดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี จึงได้มีการณรงค์สร้างสิ่งทดแทนธรรมชาติ ได้แก่ ปลูกป่า จัดระบบนิเวศวิทยา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการสอนพฤกษศาสตร์ อนุรักษ์ และขยายพันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชนานาชนิด

3. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์ที่ใช้เป็นช่องทางการสื่อสาร แยกได้ 2 ประเภท คือ

3.1 สื่อทางด้านกายภาพ ได้แก่ วัสดุ ลักษณะสิ่งพิมพ์ फिल्म แผ่นภาพโปร่งใส เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง แผ่น CD ซิมดีเสียงและภาพ เป็นต้น อุปกรณ์ เป็นช่องทางผ่านในลักษณะเครื่องฉาย เครื่องเสียงชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

3.2 สื่อทางด้านวิธีการ ได้แก่ รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน และเทคโนโลยีระดับสูง ได้แก่

3.2.1 สื่อท้องถิ่น ประเภทเพลง เช่น หมอลำ หนังตะลุง ลำตัด อีแซว ลำนำ เพลงซอ เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย และนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

3.2.2 สื่อกิจกรรม เช่น หมากเก็บ หมากชะเห่ง ตีจับ มอญซ่อนผ้า เดินกะลา เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า สื่อกิจกรรมพื้นบ้านดังกล่าวมีมาแต่โบราณ หลายกิจกรรมเหมือนกับของชนเผ่าปิกมีในทวีปแอฟริกา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนานตื่นเต้นในกลุ่มเด็ก ๆ ปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยมอยู่ แต่ก็มีกิจกรรมที่ได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับ จนถึงการใช้เทคโนโลยีระดับสูง เช่น โปรแกรมเกมคอมพิวเตอร์ บทเรียนโปรแกรม โปรแกรมผ่านสื่อ อินเทอร์เน็ต ระบบมัลติมีเดีย ประเภท E-Learning เป็นต้น ซึ่งการประชุมสัมมนา การปฏิบัติงานกลุ่ม การทัศนศึกษา ก็เข้าข่ายสื่อกิจกรรมชนิดหนึ่ง

4. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่ หมายถึง วัตถุและอาคารสถานที่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งความรู้ด้วยตัวของมันเอง สามารถสื่อความโดยลำพังตัวเอง เช่น สถาปัตยกรรมด้านการก่อสร้าง จิตรกรรมภาพฝาผนัง ปูนูนียวัตถุ ด้านประวัติศาสตร์ ชิ้นส่วนของธรรมชาติที่ให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ โบราณวัตถุทางด้านศาสนา พิพิธภัณฑน์ เป็นต้น

ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนและเรียนได้ด้วยดี ประกอบด้วย ข้อมูลความรู้ หรือเนื้อหาวิชา (Content) บุคลากร (Staff) วัสดุ (Materials) เครื่องมือ (Equipment) เทคนิค (Techniques) และอาคารสถานที่ (Setting)

4.1 ข้อมูลความรู้หรือเนื้อหาวิชา ได้แก่ โปรแกรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งขั้นตอน ลำดับของเนื้อหาวิชา ควรจัดทำให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

4.1 บุคลากร ได้แก่ ครู นักศึกษา นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครูโสตทัศนศึกษา ฯลฯ เป็นต้น

4.1 วัสดุ ได้แก่ สื่อทั้งหลายที่จะเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น แผนภูมิ แผนที่ รูปภาพ ม้วนเทป แผ่นซีดี ซีวีดี ดีวีดี ภาพยนตร์ หรือสิ่งพิมพ์ ฯลฯ เป็นต้น

4.1 เครื่องมือ ได้แก่ สื่อทั้งหลายที่จะเกื้อหนุนหรืออำนวยความสะดวกในการใช้การผลิตและถ่ายทอด ตลอดจนการจัดแสดงวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายโปรเจคเตอร์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องวิซวลไลเซชัน และเครื่องขยายเสียง ฯลฯ เป็นต้น และยังหมายความรวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อต่าง ๆ ด้วย เช่น กล้องถ่ายโทรทัศน์ เครื่องผสมสัญญาณเสียง กล้องถ่ายภาพ เครื่องวัดแสง ฯลฯ เป็นต้น

4.5 เทคนิค เป็นวิธีการเฉพาะที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน เทคนิคอาจสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอนก็ได้ เช่น การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การใช้เกมประกอบการสอน การสัมมนา การระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมุติ ฯลฯ เป็นต้น

4.6 อาคารสถานที่ อาจเป็นอาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนแบบปกติ ประกอบด้วย ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องฝึกงาน และอื่น ๆ หรือเป็นอาคารที่จัดในรูปลักษณะของ

ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ศูนย์นวัตกรรมการศึกษา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งต้องคำนึงถึงพื้นที่ที่จะใช้งานในลักษณะต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ และจัดวางแบบแปลนในการก่อสร้างให้เหมาะสม เพื่อจะได้สะดวกและเอื้ออำนวยต่อการใช้งานนั้น ๆ

ความสำคัญของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้

1. ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงบูรณาการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาระบบโรงเรียน
2. สร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ต้องการจะเรียนรู้ทั้งประสบการณ์ตรงและประสบการณ์อ้อม
3. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ประโยชน์ของแหล่งการเรียนรู้

1. ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
2. ผู้เรียนมีโอกาสตัดสินใจในการเลือกเรียนตามช่องทางที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง
3. ทำให้กระบวนการเรียนรู้ง่ายขึ้น
4. ผู้เรียนมีอิสระในการเลือก
5. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในทุกเวลาทุกสถานที่
6. ทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
7. ลดเวลาในการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากกว่าเดิมในเวลาเท่ากัน
8. ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในแนวกว้างและแนวลึก
9. ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเสาะหาแหล่งการเรียนรู้
10. ฝึกให้ผู้เรียน คิดเป็นและสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่าแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย บุคลากร (Staff) สื่อ (Materials) เทคนิค (Techniques) และอาคารสถานที่ (Setting)

1. บุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน ครูพิเศษ และผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยให้การเรียน การสอน ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สื่อวัสดุ ได้แก่ สื่อทั้งหลายที่จะเกื้อหนุนให้การเรียนการสอน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น แผนการสอน หลักสูตร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของจริง ของตัวอย่าง ของจำลอง หุ่นจำลอง ขนาดเท่าหรือขยายของจริง วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ โฟสเตอร์ ภาพถ่าย ภาพเขียน การ์ตูน

3. เทคนิค เป็นวิธีการเฉพาะที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน เทคนิคอาจสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอนก็ได้ เช่น การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ ด้วยกระบวนการที่เป็นนวัตกรรมนวัตกรรมการ การเล่นเกมประกอบการสอน การระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมติ ฯลฯ เป็นต้น

4. อาคารสถานที่ อาจเป็นอาคารสถานที่ที่ใช้ในการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นธรรมชาติอยู่ในวิถีประจำวันมากที่สุด และประกอบด้วย แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ห้องสมุด สนามกีฬาหรือเป็นอาคารที่จัดในรูปแบบลักษณะของศูนย์วิทยบริการ ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา ศูนย์นวัตกรรมการศึกษา ฯลฯ เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นในการพัฒนากรอบแนวคิดที่ครอบคลุมเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว การศึกษาวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนั้นในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากทัศนะของนักการศึกษาและนักวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการวิจัยเพื่อจะนำไปสู่การศึกษาองค์ประกอบและกำหนดนิยามขององค์ประกอบเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป ดังนี้

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จะประกอบด้วย คือหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วยฝ่าย ส่งเสริมการจัดการศึกษา ฝ่ายนิเทศการศึกษา ฝ่ายแผนการจัดการศึกษา และครอบครัวที่จัดการศึกษา และการดำเนินการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการศึกษา 2) การยื่นขออนุญาต จัดการศึกษา 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา

น้ำผึ้ง มีคิล (2560) ได้กล่าวไว้ว่าในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยระบบสนับสนุน และกระบวนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อม 2) การวางแผนการจัดการศึกษา 3) ค้นหาข้อมูล 4) ดำเนินจัดการเรียนรู้ 5) ประเมินผล 6) ปรับปรุงการเรียนรู้

รุจณี เอ็งฉ้วน (2558) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวถึงหลักสูตรที่ครอบครัวเลือกใช้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโฮมสคูลของต่างประเทศ ทรัพยากรทางการศึกษา แหล่งการเรียนรู้

วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้

ศศิธร จารุสมบัติ (2557) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา โดยครอบครัวถึงหลักสูตรในจุดประสงค์การเรียนรู้ คือการจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการประเมินผล

นุรณี สีอริ (2557) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวถึงหลักสูตร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร โดยการ จัดตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบภาครัฐ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายบ้านเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ สร้างแหล่งเรียนรู้ การจัดทำคู่มือบ้านเรียน หลักสูตร แผนจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการจัดการศึกษา

พิมพ์ฉวี แก้วมหาวงศ์ (2555) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา โดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการประกอบด้วย 1) การดำเนินการ 2) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จได้แก่หน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องมีระบบการดำเนินการชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย (4.1) แผนการจัดการศึกษาของครอบครัวควรมีลักษณะเป็นแผนการศึกษาเฉพาะตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละช่วงที่ครอบครัวกำหนด (4.2) แผนการให้บริการการเปลี่ยนผ่านเพื่อรับบริการใหม่การจัดหาที่เรียนใหม่การเข้าสู่การประกอบอาชีพ

สมพร พึ่งอุดม (2544) ได้กล่าวว่ารูปแบบของการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวในสังคมไทยเท่าที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในมืออยู่ 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบของความ เป็นครอบครัวเดียว 2) กลุ่มครอบครัวที่รวมกันเฉพาะกิจ 3) กลุ่มครอบครัวลักษณะข่ายประสานงาน 4) ลักษณะรวมศูนย์การจัดการ โดยมีเครือข่ายร่วมจัดการศึกษาและทรัพยากร การเรียน คือหลักสูตรและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้

Super User (2019) ได้กล่าวว่ารูปแบบของการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ต้องมีการรองรับโดย กฎหมาย มีหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ระบบออนไลน์ แหล่งเรียนรู้ กระบวนการสอน และหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และตัวชี้วัดความสำเร็จ

EdChoice's Schooling in America (2017) ได้กล่าวไว้ในระบบ โมเดลโฮม สคูล แบบไฮบริดไว้ว่ามันคือการรวมสิ่งที่ดีที่สุดของทั้ง 2 ระบบมาไว้ในระบบเดียว ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียน บ้าน โดยมีทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับโฮมสคูลและ

การศึกษาไฮบริดคือ หลักสูตรแหล่งเรียนรู้โลกออนไลน์ ประกอบด้วย เอกสารออนไลน์ (Online Documentation) ร่องรอยการเรียนรู้ขนาดใหญ่ (Super Portfolio) และฐานข้อมูลบ้านเรียน (Knowledge Based)

Dedeaux (2012) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กฎหมาย หน่วยงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว, กระบวนการสอน และหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตาราง 7 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	สำนักคณะกรรมการการศึกษา										
	ชั้นพื้นฐาน (2562)	นำสิ่ง มีคิด (2560)	รุจณี เข้มจ้วน (2558)	ศศิธร จารุสมบัติ (2557)	นุรณี สีธีร์ (2557)	พิมพ์มณี แก้วมหารังค์ (2555)	สมพร พึ่งอุดม (2544)	Super User (2019)	EdChoice's Schooling in America (2017)	Dedeaux (2012)	รวม
เครือข่ายที่สนับสนุนการจัด											
การศึกษาโดยครอบครัว	✓			✓	✓		✓		✓	✓	6
ครอบครัวที่จัดการศึกษา	✓										1
การดำเนินการ	✓	✓		✓	✓					✓	5
ระบบสนับสนุน		✓									1
หลักสูตร	✓		✓		✓		✓	✓			5
ทรัพยากรทางการศึกษา			✓		✓	✓	✓				4
แหล่งการเรียนรู้			✓						✓		2
กระบวนการเรียนรู้				✓			✓	✓			3
การประเมินผลการเรียนรู้			✓	✓							2
แผนการจัดการศึกษา				✓		✓					2
ระบบออนไลน์								✓	✓		2
ผลสัมฤทธิ์	✓	✓	✓							✓	4

จากตาราง 7 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษ

ที่ 21 โดยพิจารณาจากความถี่จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัย พบว่า เครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินการและหลักสูตรและรองลงมาคือ ทรัพยากรทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์ และกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับ และการประเมินผลการเรียนรู้ แผนการจัดการศึกษา มีความถี่น้อยที่สุดคือผลสัมฤทธิ์ทางการครอบครัวที่จัดการศึกษา และระบบสนับสนุน

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เครือข่ายที่สนับสนุน 2) หลักสูตร 3) ทรัพยากรทางการศึกษา 4) การดำเนินการ 5) ผลสัมฤทธิ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. เครือข่ายที่สนับสนุน

ความหมายของเครือข่าย

Wheatley (1999) กล่าวว่า สรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการดำรงอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนเป็นข่ายใยแห่งความสัมพันธ์ มีความเป็นอิสระต่อกัน และมีตัวตนที่แท้จริง กล่าวคือ สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยง มีการขยายผลและเติบโตอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับเปลี่ยนรูปร่าง รูปทรง และเปลี่ยนพลังงานเพื่อการเข้าสู่ภาวะที่เหมาะสม

E. Mark Hanson (2003) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย (Network) ว่าหมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือหลายองค์การที่มีทรัพยากรของตัวเอง ซึ่งเข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลาพอสมควร จะมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ก็ตาม แต่จะมีการวางรากฐานเอาไว้เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความต้องการจะขอความช่วยเหลือ หรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาและสามารถติดต่อกันต่อไปได้และการที่ปัจเจกบุคคลหรือสถาบันมารวมกันเป็นกลุ่มนั้น จะต้องมีความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามเพียงการรวมกลุ่มเท่านั้นยังไม่อาจเป็นเครือข่ายงานได้ เพราะจะมีลักษณะเพียงการทำงานร่วมกันคือมีบุคคลร่วมสนทนากัน หากจะให้มันเป็นเครือข่ายที่ดีได้ต้องมีปัจจัยความร่วมมือกันที่จะ ติดต่อสื่อสาร เต็มใจที่จะประสานงานกัน และที่สำคัญสมาชิกต้องยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่เพียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น

ธนา ประมุขกุล (2547) ให้ความหมายของคำว่า “เครือข่าย” คือ ภาพข่ายใยแมงมุม ซึ่งแสดงให้เห็นการถักทอโยงใยกันของเส้นใยที่พาดผ่านกันมาหลายเส้น หลากทิศทาง ดังนั้นคำว่า เครือข่าย คือ “การเชื่อมโยงอย่างมีเป้าหมาย” เป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบที่ปฏิบัติการอยู่เข้าด้วยกัน เช่นการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าเป็นเครือข่าย

อินเตอร์เน็ต เป็นต้น หรืออาจเป็น การเชื่อมโยงระหว่างบทบาทของบุคคล/องค์กรต่าง ๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมใด ๆ ของภาคีสมาชิก ดังนั้น เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบการทำงานในลักษณะสร้างความร่วมมือ ประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยสรรพกำลังอันรวมถึงคน สติปัญญา ความสามารถและทรัพยากรในการทำงาน เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่จุดอ่อนของระบบราชการ และเป็นแนวทางที่ตรงกันกับแนวคิดของการพัฒนา ที่ยึดพื้นที่ประสานภารกิจและร่วมทรัพยากร (Area, Function and Participation) เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ยังมีความเห็นอีกว่า การเชื่อมโยงเข้าหากันเป็นเครือข่าย ไม่ใช่การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความสนใจเพียงต้องการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมสังสรรค์กันเท่านั้น แต่มันหมายถึงความต้องการที่จะพัฒนาไปสู่การลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงาน หรือเชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลังร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

จากความหมายของเครือข่ายดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

EdChoice's Schooling in America (2017) ได้กล่าวไว้ในระบบโมเดลโฮมสคูลแบบไฮบริดไว้ว่า มันคือการรวมสิ่งที่ดีที่สุดของทั้ง 2 ระบบมาไว้ในระบบเดียว ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายโรงเรียน บ้าน และชุมชน

Dedeaux (2012) หมายถึง หน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุน ประสานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดเครือข่ายและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างรัฐต่าง ๆ ผู้ปกครองที่จัดการศึกษา รวมไปถึงเครือข่ายของบ้านเรียนแต่ละบ้าน

ศศิธร จารุสมบัติ (2557) ให้ความหมายเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ว่า ครอบครัว/ผู้จัดการศึกษา คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เครือข่ายการศึกษาทางเลือก ศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายบ้านเรียนภูมิภาค

นุรณี สือรี (2557) ให้ความหมายเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ว่าเป็น การประสานงานของบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือ หลายองค์กร อาจร่วมมือกัน อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยอาจไม่ต้องทำวาระการ ประชุมร่วมกัน การทำงานร่วมกันดังกล่าวนี้จะประกอบด้วยหน่วยงานผู้รับผิดชอบภาครัฐ และภาคเอกชน ได้แก่ ครอบครัวผู้จัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ รวมไปถึงศูนย์ประสานงานเครือข่ายบ้านเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ให้ความหมายเครือข่ายที่สนับสนุน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวว่า คือหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดย ครอบครัว ได้แก่ สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วยฝ่าย ส่งเสริมการจัดการศึกษา ฝ่ายนิเทศการศึกษา ฝ่ายแผนการจัดการศึกษา และครอบครัวที่จัด การศึกษา

สรุปได้ว่า เครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว หมายถึงการเชื่อมโยง ระหว่างระบบการปฏิบัติงาน บทบาทของ กลุ่มบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ ดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบ อยู่ 3 กลุ่มงาน คือ (2.1) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา (2.2) กลุ่มนโยบายและแผน (2.3) กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 3) โรงเรียน 4) สถานประกอบการ 5) เครือข่ายบ้านเรียน 6) สถาบันศาสนาและ 7) ศูนย์การเรียนรู้

2. หลักสูตร

นักการศึกษา ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้อย่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับทัศนะ ความเชื่อ แนวคิด ปรัชญาและประสบการณ์ ซึ่งสามารถประมวลความหมายของหลักสูตร ที่สำคัญได้ ดังนี้ คาสเวลและแคมเบล (Caswell and Cambell, 1935) ได้ให้คำจำกัดความว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของเด็ก ภายใต้การแนะนำของครู

ไทเลอร์ (Tyler, 1949) ได้สรุปว่าหลักสูตร เป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีโรงเรียนเป็นผู้วางแผนและกำกับเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา

ทาบตา (Taba, 1962) ให้คำสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างสั้น ๆ ว่า หลักสูตร เป็นแผนการเกี่ยวกับการเรียนรู้

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ 1) หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อสำเร็จหรือรับ ประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหนึ่ง 2) หลักสูตร หมายถึง เคาะโครงสร้างทั่วไปของเนื้อหาหรือ

สิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป 3) หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis.1981) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษา

บีเน และคนอื่นๆ (Beane & others.1986) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้โดยใช้เกณฑ์ความเป็นรูปธรรม (Concrete) ไปสู่นามธรรม (Abstract) และจากการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School-centered) ไปสู่การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) โดยได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการศึกษา (Curriculum as product)
2. หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการในการจัดการศึกษา (Curriculum as program)
3. หลักสูตร คือ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีความหมาย (Curriculum as intended learning)
4. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียน (Curriculum as experience of the learner)

โซเวลล์ (Sowell, 1996) ได้กล่าวว่า มีผู้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้อย่างมากมาย เช่น หลักสูตรเป็นการสะสมความรู้ดั้งเดิม เป็นวิธีการคิด เป็นประสบการณ์ที่ถูกกำหนดไว้ เป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้ เป็นความรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นเนื้อหาและกระบวนการ เป็นแผนการเรียนการสอน เป็นจุดหมายปลายทางและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนและเป็นผลผลิตของระบบเทคโนโลยี เป็นต้น โซเวลล์ ได้อธิบายว่าเป็นเรื่องปกติที่นิยามความหมายของหลักสูตรมีความแตกต่างกันไปเพราะบางคนให้ความหมายของหลักสูตรในระดับที่แตกต่างกันหรือไม่ได้แยกหลักสูตรกับการจัดการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม โซเวลล์ ได้สรุปว่า หลักสูตร คือ การสอนอะไรให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความหมายที่กว้างขวาง ที่รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร ทักษะ และทัศนคติ ทั้งที่ได้กำหนดไว้และไม่ได้กำหนดไว้ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

กาญจนา คุณารักษ์ (2535, หน้า 1-4) ได้รวบรวมความหมายหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนโรงเรียน

2. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครอง คาดหมายหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ หรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้น ๆ
5. หลักสูตร คือ พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา
6. หลักสูตร คือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางการเรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมการเรียน
8. หลักสูตร คือ แผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
9. หลักสูตร คือ เอกสาร หนังสือหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรใด ๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน เป็นต้น
10. หลักสูตร คือ วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยทฤษฎี หลักการ และแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้ให้แนวคิดที่ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทยและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

สังต์ อุทรานันท์ (2538) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้

- 1) หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
- 2) หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
- 3) หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
- 4) หลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะแนวของโรงเรียน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ให้ความหมายหลักสูตรว่า คือ SOPEA ประกอบด้วย S คือ Subject matter ได้แก่ เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน O คือ Object ได้แก่ วัตถุประสงค์ P คือ plans ได้แก่ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียนที่คาดหวัง

E คือ learner's experience ได้แก่ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนมาจัดโดยโรงเรียน

A คือ education activities ได้แก่ กิจกรรมทาวการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน
ราชบัณฑิตยสถาน (2546ก) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงประมวลวิชาและ
กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในสถานศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ส่วน เกล็น แฮนส์ (Glen Hass, 1980 อ้างอิงใน ชำรง บัวศรี, 2542) กล่าวว่า
หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้
บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกรอบของทฤษฎีและการวิจัยในอดีตและปัจจุบัน
เป็นพื้นฐาน

สำหรับ ชำรง บัวศรี (2542) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบ
จัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมายการจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรม
การศึกษา เพื่อผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

นอกจากนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 25) ได้กล่าวถึงความหมาย
ของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ 1) หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้
ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งหมายไว้ 2) หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัย
นำเข้า (Input) ได้แก่ครูนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ผลผลิต
(Output) ได้แก่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น 3) หลักสูตร
เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไป
ตามเป้าหมายที่ต้องการ

ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้ให้จำกัดความของคำว่าหลักสูตร ดังนี้ 1) หลักสูตร
หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้นักเรียนโดยการควบคุมแนะนำของสถานศึกษาอันเป็น
เครื่องมือที่ช่วยบรรลุวัตถุประสงค์ หรือความคาดหวังทางการศึกษาที่ตั้งไว้ 2) หลักสูตร
เป็นสื่อในการสอนที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้เพื่อบรรลุ
เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้กล่าวสรุปว่า หลักสูตรเป็นเนื้อหาสาระสำคัญและ
กิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมไปตามที่พึงประสงค์

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ความหมายหลักสูตร
สำหรับการศึกษาทางเลือกว่าการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางให้เกิดหลักสูตรที่เหมาะสม เป็นไป
ตามปรัชญา จุดเน้นหรือศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ที่แตกต่างกัน เหมาะสม

สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและเกิดการเรียนรู้ ได้เต็มตามศักยภาพ เฉพาะมีความแตกต่างในมิติที่สำคัญ ดังนี้ 1) การศึกษาเฉพาะทางที่มี จุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรียัติธรรม เป็นต้น 2) การศึกษาที่มีแนวคิด ปรัชญา จุดมุ่งหมายต่างไปจากการศึกษาในระบบต้องการการศึกษาพหุมาหน้า (Progressive) การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) 3) การศึกษาที่สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่าง ทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิลำเนาที่มีความสามารถพิเศษ มีความถนัด เฉพาะทาง เด็กพิการเด็กในภาวะยากลำบาก เด็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เด็กไร้สัญชาติ

รุจณี เอ็งฉ้วน (2558) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรการจัดการศึกษา โดยสรุปว่า แนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ทางการศึกษาตามมาตรฐานสากล มาตรฐานหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการถนัดและความ สนใจของผู้เรียนที่จัดการศึกษาของแต่ละบ้านเรียน

นุรณี สีอริ (2557) ได้อธิบายความหมายของ ความหมายของหลักสูตร การจัดการศึกษาโดยสรุปว่า แผนการเรียน ประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์ เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และ ท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

สมพร พึ่งอุดม (2544) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรการจัดการศึกษา โดยสรุปว่า แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อได้แสดงถึงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ในแต่ละบ้านเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

Super User (2019) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่า หลักสูตรการเรียน การสอนแบบอังกฤษ มีความคล้ายกับ GED แต่จะไม่จำกัดอายุของผู้สอบ โดยเราต้องสอบให้ ผ่านครบ 5 วิชา ซึ่งเลือกสอบวิชาอะไรก็ได้จาก 50 วิชาของหลักสูตร เมื่อสอบผ่านก็จะได้รับ ใบรับรองผลจากมหาวิทยาลัย Cambridge และนำไปยื่นเทียบเท่ากับวุฒิ ม.ปลาย

สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย ยืดหยุ่น เป็นหลักสูตรเอกัตบุคคล

3. ทรัพยากรทางการศึกษา

ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำเป็นจะต้องอาศัยทรัพยากร ทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษานั้น โดยมีนักการศึกษาให้ความหมาย ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2543, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของทรัพยากรเพื่อการ จัดการศึกษาไว้ 2 แนวทางคือความหมายที่แคบ ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา หมายถึง

ปัจจัยนำเข้าไปใช้เพื่อการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทภายในสังคม ปัจจัยนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นรูปของเงินงบประมาณทั้งรายจ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ เช่น เงินเดือน และค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์และการลงทุน ความหมายที่กว้างของทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา หมายถึง ปัจจัยนำเข้าและปัจจัย กระบวนการจัดการในการแปรเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความสามารถในการดึงการระดมสรรพกำลังในสังคมเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมเกื้อหนุนการศึกษาใน รูปแบบต่าง ๆ การสละเวลามาให้ทางราชการของบุคคลในสังคม ซึ่งไม่ใช่ครู อาจารย์ประจำ นอกจากนั้นทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษายังหมายถึง ทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนถึงสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

สมพร พึ่งอุดม (2544) สิ่งที่เป็นตัวกลาง ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของคน วัสดุ เงิน หรืออื่น ๆ ที่จะเป็นเครื่องช่วยในการดำเนินการจัดการศึกษาโดย การบริหารทรัพยากร การศึกษาที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2545 (2545ข, หน้า 561) ได้ให้ความหมายของคำว่าทรัพยากร หมายถึง ทรัพยากรสิ่งของทั้งปวงและคำว่าทรัพยากรหมายถึง เงินตรา สมบัติเงิน ของมีค่า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546ข, หน้า 1-3) ได้เสนอข้อคิดไว้พอประมวลได้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษาที่ใช้ในการวิเคราะห์การเงินและการลงทุนทางการศึกษาจะประกอบด้วย 1) ทรัพยากรที่ไม่ใช้เงิน ซึ่งครอบคลุมปัจจัยการผลิตหลัก เช่น ที่ดินซึ่งเป็นทุนที่ใช้ในการประกอบการ รวมถึงบุคลากร อาคารสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน และการผสมผสานการใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 2) ทรัพยากรทางการเงิน ซึ่งมีการเสนอให้มีการระดมเงินจากแหล่งอื่น ๆ นอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น

รุ่ง แก้วแดง (2546) ได้ให้ความจำกัดความของทรัพยากรไว้ว่า คือ ความรู้ทุกเรื่องที่มีในชุมชน หากผู้บริหารยังมีความคิดแบบเดิม ในมุมมองที่แคบ ๆ ว่าทรัพยากร หมายถึงเงินงบประมาณก็จะเห็นแต่ความยากจนของชุมชนชนบทและชุมชนแออัดในเมือง มองไม่เห็นโอกาสที่จะพัฒนาทั้งจำแนกทรัพยากรออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน ได้แก่งบประมาณที่ได้จากส่วนกลางหรือเป็นเงินบริจาค ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่าโรงเรียนเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในชนบทห่างไกล กันดาร และขาดแคลน ตามชายขอบของภาคต่าง ๆ งบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลตามรายหัวของจำนวนนักเรียน เมื่อนักเรียนน้อย งบประมาณที่ได้ย่อมน้อยด้วย

ต้องบริหารงานโรงเรียนบนความขาดแคลน จะหวังพึ่งการบริจาค เงินจากชุมชนที่อยู่รอบ ๆ บริเวณโรงเรียนก็ยากเต็มที เพราะชุมชนก็มีความขาดแคลนฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความสามารถในการจัดการ จะต้องไม่พุดเฉย ๆ ที่สะท้อนปัญหาของการบริการแบบเก่าที่ว่า ขาดคน ขาดเงิน 2) ทรัพยากรที่ไม่ใช่ตัวเงิน เป็นความร่วมมือที่ได้รับ เช่น บริจาคเวลา ความรู้ ความคิด คำแนะนำบริการแหล่งเรียนรู้และวัสดุต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้จัดการเรียนการสอน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้ให้ความหมายทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรที่ไม่ใช่เงิน (Non Financial resources) และทรัพยากรทางการเงิน (Financial resources) ในความหมายแรก ทรัพยากรที่ไม่ใช่การเงินครอบคลุมปัจจัยหลัก ๆ คือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ ตามนัยทรัพยากรทางการศึกษาจึงรวมถึงบุคลากร ที่ดิน อาคารสิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน นอกจากนี้ทรัพยากรทางการศึกษา ยังหมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนวิทยุโทรทัศน์ดาวเทียมอินเทอร์เน็ตที่สามารถใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

อำนาจ ไชยบัน (2550) ทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

พิมพ์มณี แก้วมหาวงศ์ (2555) ทรัพยากรที่เป็นทั้งตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ อาคาร สถานที่ และเวลา

นุรณี สีอวี (2557) มีองค์ประกอบพื้นฐาน คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ ภูมิปัญญาในชุมชน ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ปัจจัยในการบริหารจัดการเรียนรู้โดยครอบครัว ผู้จัดการศึกษา สื่อ แผนการจัดการศึกษา หลักสูตรออนไลน์ต่าง ๆ รวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ตามชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว

รุจณี เอ็งฉ้วน (2558) คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา บุคลากรในการให้ความรู้ข้อมูล ได้แก่ ครูพิเศษ พระภิกษุ ประชาชนชาวบ้าน งบประมาณ ทรัพยากรในท้องถิ่น ได้แก่ ธรรมชาติ ภูมิปัญญาชาวบ้าน น้ำตก สถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน มูลนิธิ สมาคม ชมรม สื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อเทคโนโลยี สื่อของจริง สื่อจากตัวบุคคล

สรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เพื่อการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาสำเร็จตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

ให้แก่ผู้เรียนบ้านเรียน ได้แก่ แผนการจัดการศึกษา แอปพลิเคชัน คอร์สออนไลน์ แพลตฟอร์ม และงบประมาณ

4. การดำเนินการ

หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางด้านการจัดการศึกษา ศศิธร จารุสมบัติ (2557) กล่าวว่ากระบวนการการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญคือ คือ ขั้นตอนจัดทำสาระการเรียนรู้ ขั้นตอนจัดการกระบวนการเรียนรู้ ขั้นตอนกระบวนการประเมินผล

นุรณี สีอริ (2557) กล่าวว่า การดำเนินการตามขั้นต้นดังนี้ คือ 1) จัดตั้งหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบภาครัฐ 2) การจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายบ้านเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ 3) การสร้างแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดทำคู่มือบ้านเรียน หลักสูตร แผนจัดการเรียนรู้และ 5) การประเมินผลการจัดการศึกษา

น้ำผึ้ง มีดิล (2560) กล่าวว่า มีขั้นตอนการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อม 2) การวางแผนการจัดการศึกษา 3) ค้นหาข้อมูล 4) ดำเนินจัดการเรียนรู้ 5) ประเมินผล 6) ปรับปรุงการเรียนรู้

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) การดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการศึกษา 2) การยื่นขออนุญาตจัดการศึกษา ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่าการดำเนินการ คือลำดับขั้นตอนการดำเนินการในการจัดการศึกษา โดยครอบครัว ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นดำเนินการจัดการการเรียนรู้ 4) ขั้นวัดผลประเมินผล 5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้

5. ผลสัมฤทธิ์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

Good (1973) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์คือ การทำให้สำเร็จ (Accomplishment) หรือประสิทธิภาพทางด้านการกระทำที่กำหนดให้หรือในด้านความรู้ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การซึ่งความรู้ (Knowledge Attained) การพัฒนาทักษะในการเรียน

ซึ่งอาจจะพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้คะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้หรือทั้งสองอย่าง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2546) ให้ความหมายว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความสำเร็จทางการเรียน หรือวัดประสบการณ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอน โดยวัดตามจุดมุ่งหมายของการสอนหรือวัดผลสำเร็จจากการศึกษาอบรมในโปรแกรมต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กล่าวว่าความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ในหนังสือประมวลศัพท์ทางการศึกษาวาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความสำเร็จหรือความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่ต้องอาศัยทักษะหรือมีฉะนั้นก็ต้องอาศัยความรู้ในวิชาแขนงวิชาใดได้โดยเฉพาะ

ไพโรจน์ คะเซนทร์ (2556) ได้กล่าวว่า คำจำกัดความผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นคุณลักษณะ รวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอนทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถสมองของบุคคลว่าเรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รวมทั้งความรู้สึก ค่านิยม จริยธรรมต่าง ๆ ก็เป็นผลมาจากการฝึกฝนด้วย

พัฒนาพงษ์ สีกา (2551) ได้กล่าวว่า ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากการได้รับประสบการณ์โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและสามารถประเมินหรือวัดประมาณค่าได้จากการทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

ชนิษฐา บุญภักดี (2552) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน อาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต และจากการใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

พิมพ์ประภา อรัญมิตร (2552) ได้กล่าวว่า ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความรู้ความสามารถที่แสดงถึงความสำเร็จที่ได้จาก

การเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบทางภาคทฤษฎี หรือภาคปฏิบัติหรือทั้งสองอย่าง

วุฒิชัย ดานะ (2553) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความรู้ ความสามารถและทักษะที่ได้รับและพัฒนาจากการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ โดยอาศัย เครื่องมือในการวัดผลหลังจากการเรียนหรือจากการฝึกอบรม

ชนิดา ทาระเนตร์ (2560) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงผล ของความสำเร็จของผู้เรียนในด้านความรู้ทักษะและกระบวนการทางด้านความคิดซึ่งทำให้ ผู้เรียนมีประสิทธิภาพจากการเรียนรู้หรือการหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งสามารถวัดได้ด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562ง) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ของการ จัดการศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะชุดใหม่ที่แตกต่าง ไปจากเดิม ที่การศึกษาจะต้องมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการรวมไปถึง การตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้าน เศรษฐกิจที่ต้องการให้ประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นไทยแลนด์ 4.0

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563จ) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ของการ จัดการศึกษาที่ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 คือ สมรรถนะ (competency-based) คือมุ่งไปยังพฤติกรรมที่ผู้เรียนโดยตรง ยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลัก เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้เรียนจะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เมื่อผ่านการเรียนรู้

จากการศึกษาความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ที่จะเกิดกับผู้เรียนบ้านเรียน คือ สมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เป็นพฤติกรรม ที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 10 สมรรถนะ ดังนี้ 1) ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบ สอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและ ความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ทักษะการคิดขั้นสูงและ นวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและ ภาวะผู้นำ และ 10) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และสำนึกสากล

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีเชิงระบบ

ความหมายของระบบ

ทฤษฎีระบบเป็นทฤษฎีการศึกษาขององค์การและการบริหารที่นำปัจจัยต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันเป็นระบบขององค์การหนึ่ง ๆ นั้นต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สามารถส่งผลกระทบถึงกันได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันหนึ่ง ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์ภายในของตัวเอง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากปัจจัยชนิดอื่น ๆ ความหมายของระบบมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

คาสต์ และโรเซนชวีค (Kast and Rosenzweig, 1985, p. 102) ได้ให้ความหมายของระบบว่า หมายถึง องค์ประกอบหรือระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของระบบใหญ่ที่เป็นภาพรวม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของระบบไว้ว่า ระบบประกอบไปด้วยการรวมกลุ่มของสิ่งต่าง ๆ (Components) หรือกระบวนการต่าง ๆ (Processes) ที่มีความสัมพันธ์กัน (Interrelated) เพื่องานหรือวัตถุประสงค์บางอย่าง หากสิ่งใดหรือกระบวนการใดมีการเปลี่ยนแปลง จะกระทบกระเทือนสิ่งอื่น ๆ หรือกระบวนการอื่น ๆ ไปด้วย

จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 93) ได้ให้ความหมายของระบบไว้ว่า ระบบเป็นกลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำการกิจกรรมให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์การ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ระบบหมายถึงองค์ประกอบหรือ ปัจจัยต่าง ๆ มีระบบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การ

หลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ

เบอร์ตาลานffy (Bertalanffy, 1997, pp. 26-48) นำเสนอทฤษฎีระบบและการประยุกต์ใช้ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ทฤษฎีระบบจะพิจารณาปัญหาที่ข้อเท็จจริงว่า สิ่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันและคุณค่าของการเปลี่ยนแปลงในบรรยากาศสร้างสรรค์ทางปัญญา (Intellectual Climate) คือการยอมรับในการมองปัญหาใหม่ ๆ ที่มีอยู่เดิม แต่ถูกมองข้ามมาก่อน เป็นการพิจารณาปัญหาในแนวทางใหม่ซึ่งเป็นวิถีทางสำคัญที่ช่วยอธิบายและคาดคะเนที่มีความตรงกับปัญหาที่อยู่รอบ ๆ ซึ่งได้รับการยอมรับในฐานะที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงโดยพื้นฐานของทฤษฎีระบบสำหรับสิ่งมีชีวิตที่ไม่หยุดนิ่ง แม้ภายใต้เงื่อนไขที่สภาพแวดล้อม ภายนอกคงที่แต่ระบบภายในยังคงมีปฏิกริยาที่จะส่งผลสัมพันธ์กันและทฤษฎีระบบสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544, หน้า 1) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับระบบไว้ว่า ระบบเป็นหน่วยบูรณาภาพ รูปธรรมหรือนามธรรม ประกอบด้วยหน่วยย่อย (องค์ประกอบหรือระบบย่อย) ที่เป็นอิสระแต่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยใหญ่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ระบบมีความสัมพันธ์ในการกำหนดสัดส่วนการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด และมีการควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบมีหลายขอบข่ายและหลายระดับแต่มี องค์ประกอบสำคัญคือส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า ส่วนที่เป็นกระบวนการ ส่วนที่เป็นผลลัพธ์และส่วน ที่เป็นผลย้อนกลับเพื่อควบคุมและปรับปรุง

จันทราณี สงวนนาม (2551, หน้า 93-94) ได้ให้หลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีระบบมีความเชื่อว่าระบบจะต้องเป็นระบบเปิด (Open System) กล่าวคือจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยได้รับอิทธิพลหรือผลกระทบตลอดเวลาจากสภาพแวดล้อม
2. มีรูปแบบของการจัดลำดับของระบบใหญ่และระบบย่อยที่สัมพันธ์กัน
3. มีรูปแบบของปัจจัยนำเข้าและผลผลิต (Input Output Model) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของปฏิสัมพันธ์ที่มีกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตตามลำดับเป็นองค์ประกอบของระบบ
4. แต่ละองค์ประกอบของระบบจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กัน หรือมีผลกระทบต่อกันและกัน หมายความว่า ถ้าองค์ประกอบของระบบตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปก็จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบตัวอื่นด้วย
5. ทฤษฎีระบบเชื่อในหลักการของความมีเหตุมีผลของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้และเชื่อว่าปัญหาทางการบริหารที่เกิดขึ้นมักจะมีสาเหตุที่มากกว่าหนึ่งสาเหตุ
6. ทฤษฎีระบบคำนึงถึงผลของการปฏิบัติที่เป็นผลผลิต (Output) หรือ มากกว่ากระบวนการ (Process) ซึ่งผลสุดท้ายของงานที่ได้รับอาจมีมากมายหลายสิ่ง ซึ่งก็คือผลกระทบ (Outcome) ที่เกิดขึ้นตามมาภายหลัง
7. ทฤษฎีระบบจะมีกระบวนการในการปรับเปลี่ยนและป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อบอกให้รู้ว่าระบบมีการเบี่ยงเบนอย่างไร ควรจะแก้ไขที่องค์ประกอบใดของระบบ นั่นคือการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

องค์ประกอบของระบบ

องค์ประกอบของระบบ ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน มีดังนี้

คาสต์และโรเซนซ์วิก (Kast and Rosenzweig, 1985, p. 112) ระบบประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ ประกอบด้วย

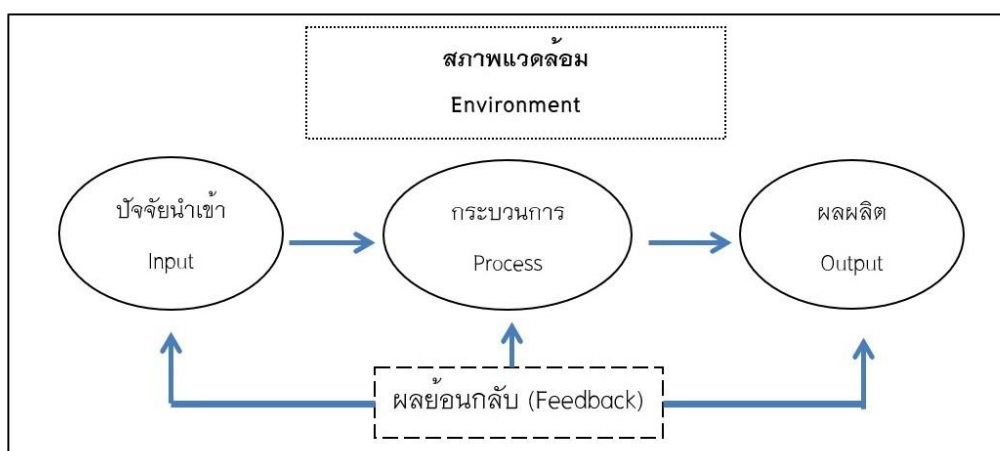
1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึงทรัพยากรหรือสิ่งที่จำเป็นที่ต้องนำเข้าสู่ระบบเพื่อก่อให้เกิดการทำงานทั้งนี้ทรัพยากรของและระบบจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นกับประเภทของระบบ สำหรับระบบของสถานศึกษา โดยปัจจัยนำเข้าเช่น นักเรียน หลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร เป็นต้น

2. กระบวนการ (Process) หมายถึง การแปรสภาพปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรให้เปลี่ยนเป็นผลผลิต ทั้งนี้กระบวนการจะมีลักษณะใดขึ้นอยู่กับประเภทของระบบเช่นกัน โดยกระบวนการสำหรับระบบของสถานศึกษาเช่น การบริหารจัดการศึกษา การเรียนการสอน การวัด และประเมินผลการเรียน เป็นต้น

3. ผลผลิต (Output) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของระบบ โดยผลผลิตสำหรับระบบของสถานศึกษา เช่น ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามหลักสูตร และความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและบุคลากร เป็นต้น

4. ผลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ส่วนที่ส่งผลกระทบต่อระบบ โดยสามารถใช้เป็นกลไกในการควบคุมการทำงานของระบบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อบกพร่องของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต และนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพได้

5. สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึงสภาพที่อยู่แวดล้อมระบบ โดยสภาพแวดล้อมสำหรับระบบของสถานศึกษา เช่น ที่ตั้ง ชุมชน และผู้ปกครอง เป็นต้น องค์ประกอบของระบบทั้ง 5 องค์ประกอบ ดังภาพ

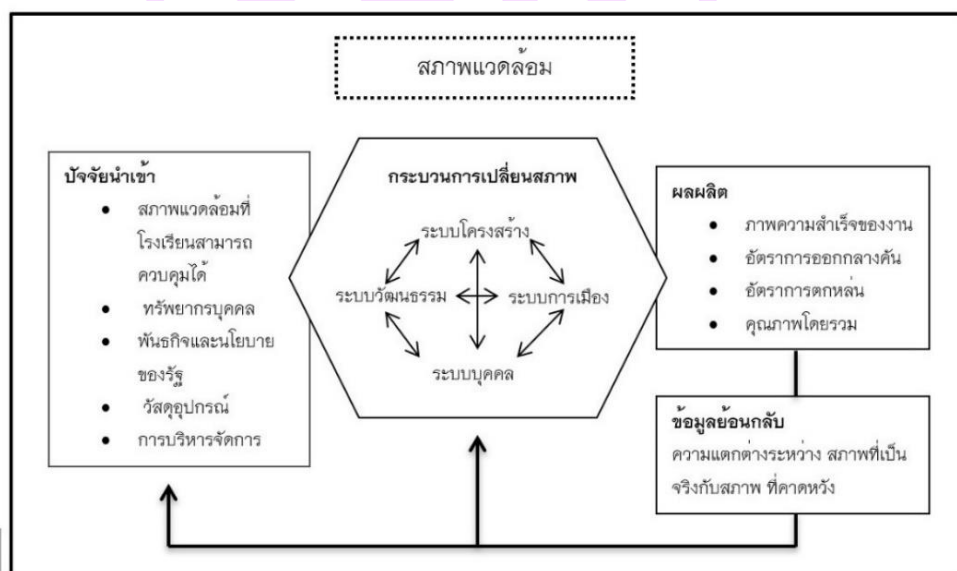
ภาพ 11 แสดงแสดงองค์ประกอบของระบบพื้นฐาน

ที่มา: คาสต์และโรเซนซ์วิก (Kast and Rosenzweig, 1985, p.112)

ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2008, pp. 292–293) ได้กล่าวถึงรูปแบบระบบสังคมของโรงเรียน (Social-System Model for Schools) ว่าระบบสังคมของโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนสามารถควบคุมได้ ทรัพยากรบุคคล พันธกิจและนโยบายของรัฐ วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการ
2. กระบวนการเปลี่ยนสภาพ (Transformation Process) ประกอบไปด้วย ระบบโครงสร้าง ระบบการเมือง ระบบบุคคลและระบบวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบทุกส่วนมีความสัมพันธ์กัน
3. ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย ภาพความสำเร็จของงาน อัตราการออกกลางคัน อัตราการตกหล่น และคุณภาพโดยรวม
4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวัง
5. สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่สถานศึกษาไม่สามารถควบคุมได้

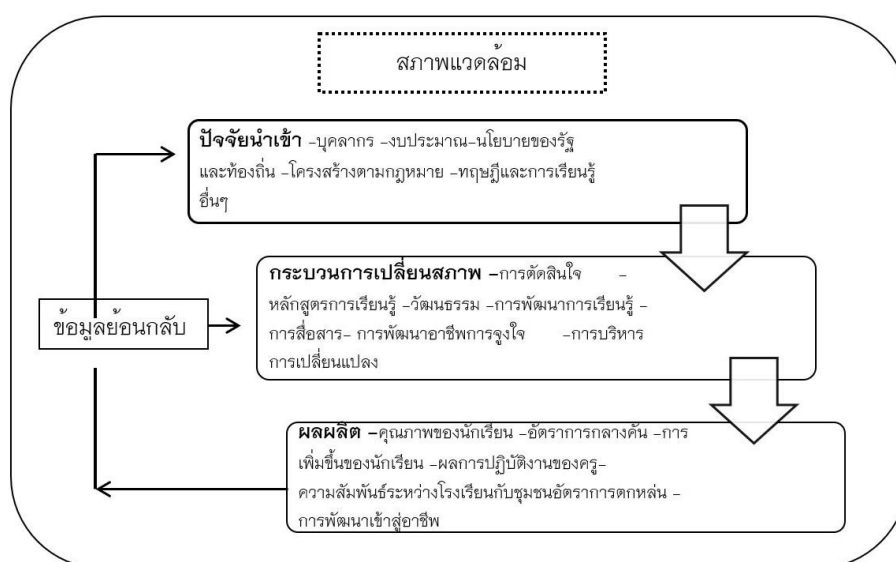
องค์ประกอบของระบบตามแนวคิดของฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel) ดังภาพ

ภาพ 12 แสดงรูปแบบระบบสังคมของโรงเรียน

ที่มา: ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2008, p. 292)

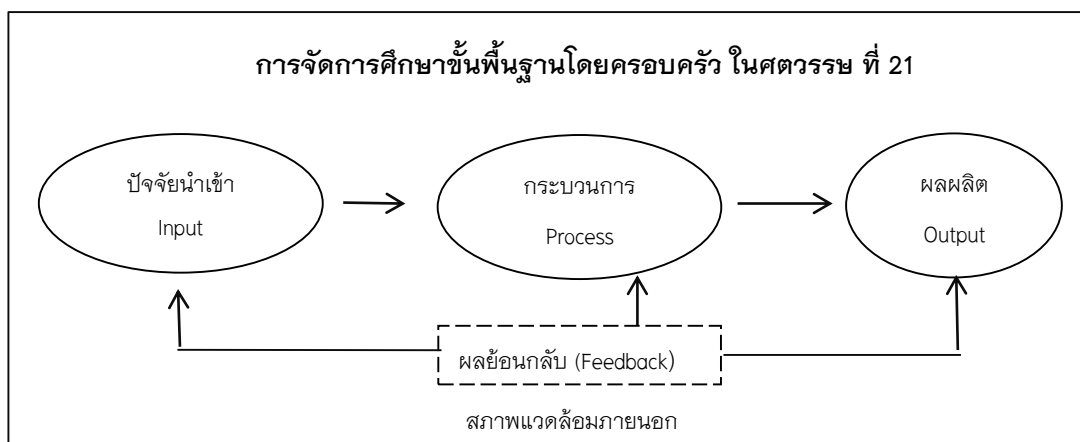
ลูนนเบิร์กและออสติน (Lunenburg and Ornstein, 2007, p. 17–20) ได้กล่าวถึงระบบการบริหารโรงเรียน (A System View of School Administration) ในฐานะเป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบสังคม มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการเปลี่ยนสภาพ (Transformation Process) ผลผลิต (Outputs) สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยนำเข้าและมีข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นกลไกที่สำคัญระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพความสำเร็จที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผลผลิต องค์ประกอบของระบบตามแนวคิดของลูนนเบิร์กและออสติน (Lunenburg and Ornstein) ดังภาพ

ภาพ 13 แสดงระบบของการบริหารโรงเรียน

ที่มา: ลูนนเบิร์กและออสติน (Lunenburg and ornstein, 2007, p 19)

จากความหมาย หลักการและแนวคิดของระบบ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดหลักในการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Outputs) และผลย้อนกลับ (Feedback) โดยในแต่ละองค์ประกอบหลักประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน มีการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 บรรลุผลสำเร็จตามเป้า ดังภาพ

**ภาพ 14 แสดงองค์ประกอบของระบบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21**

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

วิชาการได้กล่าวถึงรูปแบบ (Model) ไว้หลากหลาย เช่น “รูปแบบ” หรือ “โมเดล” หรือ “แคปแบบ” หรือ “แบบจำลอง” หรือ “ต้นแบบ” เป็นต้น สำหรับการวิจัยในครั้งนี้จะใช้คำว่า รูปแบบ ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

บลาคูดและฮาร์ดแมน (Bardo and Hartman, 1982, p. 70) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่าเป็นเขตของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจเพื่อใช้ในการนิยาม หรือบรรยายคุณลักษณะนั้น ๆ รูปแบบอาจเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมาเพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพงษ์ (2540, หน้า 21-23) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ยากได้กับความสมารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้น แตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ เป็นต้น

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547, หน้า 46) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบอาจเป็นเพียงของจริงหรือการจำลองของจริง หรืออาจจะมีลักษณะเป็นทฤษฎี หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมหรือการปฏิบัติได้

จากความหมายของคำว่ารูปแบบดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กันของชุดปัจจัยหรือตัวแปร ซึ่งอาจเป็นแนวคิดที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ รูปแบบหมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ในด้านการนำเข้ากระบวนการ ผลผลิต และสภาพแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขความสำเร็จ

องค์ประกอบของรูปแบบ

บลาคูดและฮาร์ดแมน (Bardo and Hartman, 1982, pp. 70-71) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะประกอบด้วยรายละเอียดใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนด ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ตัวอย่าง เช่น รูปแบบที่มีลักษณะบางประการของ รูปแบบที่แสดงองค์ประกอบย่อยของระบบซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ปัจจัยภายนอกเพียงใดจึงจะเหมาะสม และที่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการ ระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงองค์ประกอบ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลย้อนกลับจากสภาพแวดล้อม ซึ่งการพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ถือว่าผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการ ซึ่งจะจัดกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้ความสนใจกับข้อมูลย้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นลักษณะของระบบเปิด

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

คีฟส์ (Keeves, 1988, p. 560) กล่าวว่ารูปแบบที่ดีสามารถใช้ประโยชน์ได้ มีข้อกำหนด 4 ประการ ดังนี้

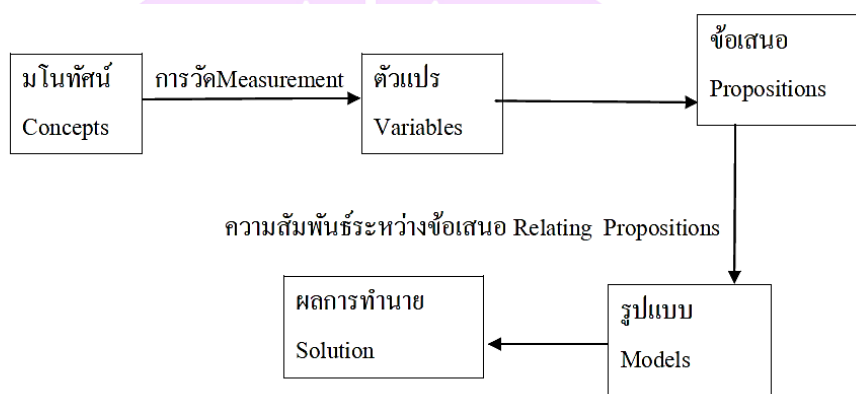
1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบหลวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

จากคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบจะต้องมีความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง สามารถตรวจสอบได้ด้วยการสังเกต อีกทั้งเป็นการชี้ให้เห็นถึง

กลไกเชิงเหตุผล ทำให้เกิดมโนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งองค์ประกอบของรูปแบบคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบในลำดับต่อไป

การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

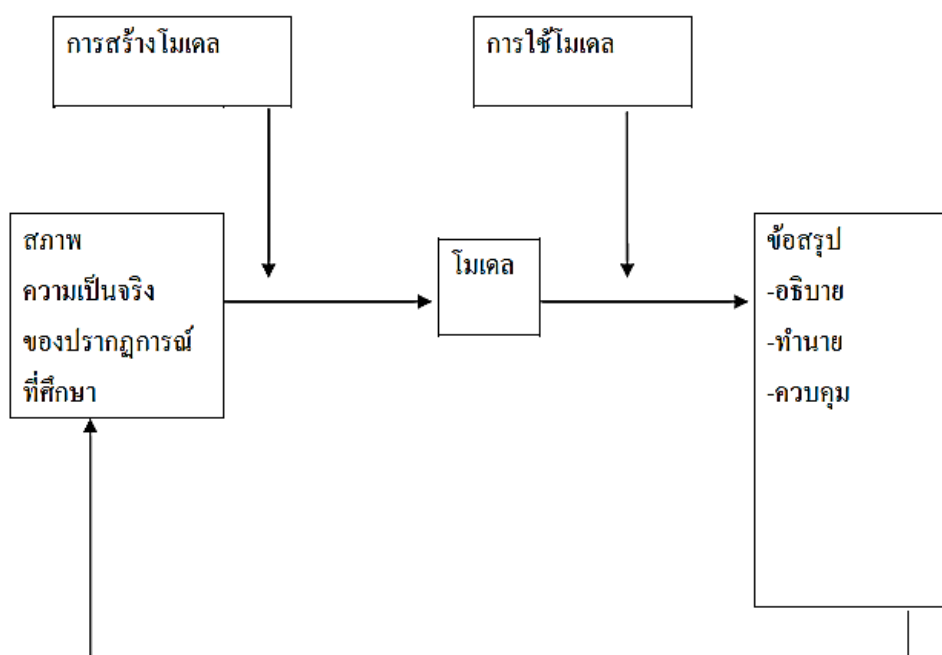
การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อชี้ให้เห็นชัดเจนว่ารูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ ๆ (Steiner, 1969; Keeve, 1988, p. 172) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบเขียนไว้ในแผนภาพ

ภาพ 15 แสดงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

กล่าวโดยสรุป รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้นและสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบนำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบกำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่ผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัย มีการทดสอบและปรับปรุงรูปแบบก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริงและมีการประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

มียากาเว ทาดาโอะ (2550) เสนอการสร้างโมเดลว่าเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราอาจไม่ศึกษาปรากฏการณ์เรื่องนั้นโดยตรงก็ได้ แต่เราศึกษาโดยวิธีการสร้างโมเดลเพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำไปอธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ที่ศึกษา ดังแผนภาพ

ภาพ 16 แสดงการสร้างโมเดล

โมเดลที่ใช้ศึกษาค้นคว้าปรากฏการณ์ทางสังคมต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ของเรื่อง ที่ศึกษาและอีกประการหนึ่งสามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบาย ทำนายหรือควบคุม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง คุณสมบัติของโมเดลทั้ง 2 ประการนี้ มีลักษณะขัดแย้งกันเองกล่าวคือ ถ้าเราสร้างโมเดลให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด โมเดลจะสลับซับซ้อนมากขึ้นทำให้การนำโมเดลไปใช้มีความยุ่งยากในทางตรงกันข้าม ถ้าเรา เน้นความสะดวกในการนำเอาโมเดลไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ ก็ต้องเขียนโมเดลให้ง่ายเข้าใจ โมเดลก็ไม่ค่อยสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ซึ่งทำให้การนำโมเดลไปใช้อธิบายทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ได้จากจุดมุ่งหมายที่สำคัญการสร้างโมเดลก็เพื่อ ทดสอบหรือตรวจสอบโมเดลนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังนั้นโมเดลที่สร้างขึ้นจึงมีความชัดเจนและเหมาะสมกับวิธีการทดสอบโดยปกติแล้ว การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มักจะทดสอบโมเดลด้วยวิธีการทางสถิติ การสร้างโมเดลการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทดสอบโมเดลเป็นกิจกรรมที่ต้องบูรณาการ เข้าด้วยกันเนื่องจากโครงสร้างของโมเดลจะเป็นตัวกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลที่ เก็บรวบรวมได้จะนำไปใช้ทดสอบโมเดล ผลของการทดสอบโมเดลย่อมนำไปสู่การยอมรับ หรือปฏิเสธโมเดลนั้น

คีฟ (Keeves, 1988, p. 67) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มิใช่ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น จากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่เราากำลังศึกษาด้วย

เมื่อรูปแบบมีหลายลักษณะ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ในการพัฒนาหรือสร้างรูปแบบก็ต้องขึ้นอยู่กับการตัดสินใจความเหมาะสมของรูปแบบที่เลือกใช้ อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมินกับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการประเมิน ในปัจจุบันนี้การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้งเมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่นั้นค่อนข้างล้าสมัยหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยทำการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2543) ได้กล่าวถึงการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบนั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบ โดยจะมีการสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการณ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่งซึ่งผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยสารสนเทศ

จากการศึกษาองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วจึงเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัว แต่สามารถ อธิบายผลได้มาก เป็นต้น ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้สร้างหรือพัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้วหรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นนี้บางครั้งใช้คำว่า การทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544 หน้า 33-43) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือ การพัฒนาระบบ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระบบ (System analysis) เป็นวิธีการระบุส่วนประกอบขององค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลาย ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในระบบกับองค์ประกอบภายนอก การจัดเรียงองค์ประกอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้กลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้ระบบ ภารกิจที่ต้องการดำเนินการ และผลผลิตหรือบริการที่จะเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายในการวิเคราะห์ระบบ ผู้วิเคราะห์มีกิจกรรมที่ต้องวิเคราะห์ ดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์ปณิธาน
- 1.2 วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย และจุดประสงค์
- 1.3 วิเคราะห์เจ้าหน้าที่
- 1.4 วิเคราะห์ภารกิจ
- 1.5 วิเคราะห์เครื่องมือ สื่อ หรือ ช่องทาง
- 1.6 วิเคราะห์วิธีการ
- 1.7 วิเคราะห์การตรวจสอบ ควบคุม และการประเมิน

2. การสังเคราะห์ระบบ (System Synthesis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างระบบใหม่ โดยการนำองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ ทิศทาง และลำดับขั้นตอนของระบบใหม่

3. การสร้างแบบจำลอง (System Modeling) เป็นขั้นการสื่อสารระบบที่สร้างใหม่ เพื่อถ่ายทอดการนำไปใช้ โดยการเขียนแบบจำลองแบบใดแบบหนึ่ง ดังนี้

3.1 แบบรูปภาพหรือหุ่นจำลองของจริง เช่น ภาพวาด หุ่นจำลองเครื่องบิน ฯลฯ

3.2 แบบจำลองเปรียบเทียบ เช่น นาฬิกา เป็นแบบจำลองของเวลาหรือ สีแดงขาว น้ำเงิน ของธงชาติไทย เป็นแบบจำลองอุปมาอุปมัยของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

3.3 แบบจำลองสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

3.4 แบบจำลองแนวคิด ได้แก่ แบบจำลองที่แทนด้วยภาพแผนภูมิ หรือแผนภาพ ในรูปแบบต่าง ๆ แบบจำลองจะช่วยอธิบายขั้นตอนสำคัญของระบบ ช่วยในการสื่อสารให้ทราบขั้นตอน และการควบคุม และทำนายไว้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อได้ดำเนินไปตามระบบ

4. การทดสอบระบบ (System Testing) เมื่อได้มีการพัฒนาระบบด้วยการกำหนดขั้นตอน และแสดงออกมาในรูปแบบจำลองแล้ว เรียกได้ว่าเราได้ระบบใหม่ขึ้นเป็นต้นแบบ แต่ยังไม่พร้อมกัน ไม่ได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นจะทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ นักจัดระบบจึงจำเป็นต้องนำ “ต้นแบบระบบ” (System Prototype) ไปทดสอบระบบในสถานการณ์จำลอง (Systems Simulation) กล่าวคือนำระบบไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริง แน่แน่นอน หากนำไปทดลองใน สถานการณ์จริงมีปัญหามากในด้านค่าใช้จ่าย เวลา และความเสถียร โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับ คนและทรัพย์สิน นักจัดระบบจึงทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองแทน

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยการศึกษา สำนวนวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างรูปแบบการตรวจสอบรูปแบบและการประเมินรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบนั้น เป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นมานั้น มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณภาพ อาจใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิค ทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 ประการ ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน, 2541)

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง และเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ประการ คือ 1) การสร้างรูปแบบใหม่ 2) การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

อิสเนอร์ (Eisner, 1976) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่า การรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดย ผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. จากการตรวจสอบโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based model) การตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือ กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making model) แต่อย่างไรก็ตามหนึ่ง แต่การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเสมอไปแต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตาม วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการตรวจสอบ

2. เป็นรูปแบบการตรวจสอบที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะตรวจสอบ โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลปะที่มีความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ไม่อาจ ประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นแบบที่ใช้ตัวบุคคล หรือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ โดยให้ความ เชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรม และมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์ พิจารณา ต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคนนับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการ

นำเสนอในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

การตรวจสอบรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้ตัวบุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นคำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สิ่งที่แสดง โครงสร้าง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับ แนวคิดทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 โดยการศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างรูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ และการประเมินรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบนั้นเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา นั้นมีความถูกต้องสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และการประเมินรูปแบบโดยกลุ่มผู้ใช้รูปแบบ โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 และประเมินรูปแบบโดยครอบครัวที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้

ภควดี แสนหาญชัย (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารการศึกษาทางเลือกและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบองค์รวมฐานวิชาหมอบ้าน ๆ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาโฮมสคูล วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารการศึกษาทางเลือกโฮมสคูล วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบองค์รวมฐานวิชาหมอบ้าน ๆ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิต 5 ด้าน คือ (3.1) ผู้เรียนรู้ประหยัด (3.2) ผู้เรียนมีความอดทน (3.3) ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติการ (3.4) ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์แก้ปัญหา และ (3.5) ผู้เรียนเป็นผู้มีจิตอาสา ขั้นตอนการวิจัยมี 3 ส่วน 8 ขั้นตอน โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมจำนวน 14 คน ทั้งชายและหญิง โฮมสคูลวัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) โฮมสคูลวัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม มีการบริหารการจัดการศึกษารูปแบบการศึกษาทางเลือกที่มีความยืดหยุ่น มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น ประเมินผลตามศักยภาพ

เป็นรายบุคคล มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนเองเลือกเรียนตามความถนัดความสนใจ พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จนถึงขีดสูงสุดที่ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้มีการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนหลายชนเผ่า คือ ม้ง ปกาเกอญอ ปะโอ ไทยพื้นเมือง มีเป้าหมายวิสัยทัศน์การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเชิงปฏิบัติการ เน้นทักษะชีวิต และสามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบองค์รวม ฐานวิชาหมอบ้าน ๆ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจากปัญหา และความ ต้องการของคนในชุมชน โดยเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ครอบครัว ชุมชนตามสถานการณ์หรือฤดูกาล มีกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม มีการเรียนรู้ปัญหาและการแก้ปัญหาของผู้เรียนผ่านตารางวิถีชีวิตกิจวัตรประจำวันและแผนการเรียนรู้ 6 กิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น 3) ผลของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต 5 ด้าน ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับจากการสังเกตและการประเมินเพื่อการพัฒนา ผลจากการบริหารและการพัฒนาหลักสูตรฯ ยังทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการช่วยเหลืองานชุมชน โดยได้รับผลสะท้อนตอบรับที่ดีจากชุมชน และชุมชนร้องขอให้เปิดระดับประถมศึกษาด้วย

ศุภฎี รังสีชัชวาล (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียน และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการจัดการศึกษาบ้านเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้เรียน ที่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนแบบบ้านเรียนแล้วในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้บริหารหรือบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรับผิดชอบดูแลเรื่องของการจัดการศึกษาบ้านเรียน เก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสารจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้จัดการศึกษาโดยตรง ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวผู้จัดการศึกษาและผู้เรียน แล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปผล โดยหาค่าความถี่และอธิบายด้วยวิธีการพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ผู้จัดการศึกษาแบบบ้านเรียนเป็นมารดามากกว่าบิดา ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ผู้จัดการศึกษามีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ มีอายุ 11-15 ปี และมีความสนใจด้านศิลปะมากที่สุด เหตุผลของครอบครัวที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบบ้านเรียน เนื่องจากเชื่อว่าการเรียนการสอนในระบบไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถศึกษา

ด้านที่ตนเองสนใจได้อย่างเต็มที่ รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ส่วนมากจะจัดแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรของโรงเรียน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเองร่วมกับศึกษาจากคู่มือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองลงมาคือ การศึกษาเองร่วมกับการประยุกต์. จากแผนของครอบครัวอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมากที่สุดคือ บุคคลภายในครอบครัว รองลงมาคือ ครูพิเศษที่จัดมาแบบบ้านเรียน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ ในขั้นตอนแรกมีการมอบคู่มือการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน การจัดหาแผนตัวอย่างในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน และการจัดบุคลากรให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน กระบวนการที่มีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของแผนการจัดการศึกษา พบว่า ครอบครัวผู้จัดการศึกษา มีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ อีกทั้ง มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้แทนครอบครัวให้ส่วนร่วมในการตรวจสอบและพิจารณา

น้ำผึ้ง มีคิล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ผ่านมุมมองของครอบครัวต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 9 ครอบครัวซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งพิจารณาจากผู้ปกครองที่ไม่เคยส่งบุตรเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เอกสารหลักฐาน เช่น แผนและแบบประเมินผลการจัดการศึกษา บักทึ๊กข้อความในเฟสบุ๊ค เป็นต้น ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมและความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุปและตีความจากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองต้นแบบมีวิธีการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 สามารถจำแนกได้เป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อมของครอบครัว ประกอบด้วย การสังเกตผู้เรียนและการสร้างข้อตกลงร่วมกันในครอบครัว 2) การวางแผนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนการจดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและการวางแผนทางการจัดการศึกษา 3) การค้นคว้าหาข้อมูลประกอบด้วย การค้นหาจากสื่อและการค้นหาจากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ 4) การดำเนินการ

จัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินภายในและการประเมินภายนอก และ

6) การปรับปรุงการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างข้อตกลงร่วมและการเชื่อมโยงต่อยอดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงาน มีความซับซ้อนในองค์ประกอบและเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว ชุมชนและบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่รายล้อมอยู่รอบครอบครัว ผู้ปกครองจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนความซับซ้อนให้กลายมาเป็นปัจจัยผลักดันให้สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนได้

พิมพ์ฉวี แก้วมหาวงศ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบัน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการ และ 3) ตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ขั้นตอนคือ

1) ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 6 ครอบครัว

2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการ คือ (2.1) สอบถามความคิดเห็นโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจำนวน 7 คน (2.2) สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถาม จำนวน 80 คน ได้แก่ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 46 คนศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 24 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คนและนักจิตวิทยา/นักบำบัด จำนวน 3 คน เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวบรวมข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา 3) ตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยการสนทนากลุ่มผลการวิจัยพบว่าสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษปัจจุบัน มีสาเหตุจากผู้เรียนมีปัญหาทางร่างกายที่ไม่สามารถสนองต่อการเรียนการสอนได้ในโรงเรียนปกติ ความสามารถทางสติปัญญาที่ไม่เท่าทันกับผู้เรียนปกติ สภาพอารมณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้และผู้เรียนมีปัญหาด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย และด้านความ

ผิดปกติทางสมองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ การจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาคือ 1) ผู้จัดการศึกษา ขาดความรู้ความสามารถในการออกแบบหลักสูตรและการประเมิน 2) หลักสูตรยังขาดตัวชี้วัดและระเบียบการวัดและการประเมินผลที่เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละด้าน 3) บุคลากรภาครัฐขาดความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเฉพาะด้าน ความต้องการเนื้อหาสาระในการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครอบครัววิชาการ 8 กลุ่มสาระวิชาโดยเน้นกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการส่งเสริมอาชีพ รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการประกอบด้วย 1) การดำเนินการ 2) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จได้แก่หน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องมีระบบการดำเนินการชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย 4.1) แผนการจัดการศึกษาของครอบครัวควรมีลักษณะเป็นแผนการศึกษาเฉพาะตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละช่วงที่ครอบครัวกำหนด 4.2) แผนการให้บริการการเปลี่ยนผ่านเพื่อรับบริการใหม่การจัดหาที่เรียนใหม่การเข้าสู่การประกอบอาชีพ 4.3) ตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นรูปแบบที่มีคุณภาพ ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่ม

รุจิณี เอ็งฉ้วน (2558) ได้ทำการวิจัยแบบผสมผสานวิธีหุระยะเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว: กรณีศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทของครอบครัว 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ 3) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และ 4) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากกรณีศึกษาในภาคใต้ของประเทศไทย ในงานวิจัยนี้แบ่งได้เป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 และ 2 เป็นการเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวระดับประถมศึกษา จำนวน 4 ครอบครัว ในภาคใต้ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ปกครอง ผู้เรียน และครูผู้สอน จำนวน 24 คน เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้วิจัยใช้เวลาร่วมกับครอบครัว กรณีศึกษาทั้ง 4 ครอบครัว เป็นเวลา 1 สัปดาห์ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ กับครอบครัวเป็นจำนวนอย่างน้อย ครอบครัวละ 2 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มประชากรที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาคใต้ทั้งหมด 25 ครอบครัวจาก 10 จังหวัด ในปีการศึกษา 2556 โดยใช้แบบสอบถาม และระยะที่ 4 เป็นการเก็บ

รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในเรื่องแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษา โดยครอบครัวจากกรณีศึกษาภาคใต้ โดยการประชุมกลุ่มย่อย มีผู้เข้าร่วมงานวิจัยทั้งหมด 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารประกอบการประชุมกลุ่มย่อย ผู้วิจัยสร้างความน่าเชื่อถือในงานวิจัยโดยการสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคย การใช้เวลาในพื้นที่ที่เพียงพอ และการเก็บข้อมูลยืนยันแบบสามเส้า ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ในบริบทของการจัดการศึกษาในครอบครัว ครอบครัวมีความพร้อมในการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี สาเหตุสำคัญในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว คือ แนวคิดพื้นฐานของพ่อแม่ที่ต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสุขในการเรียนรู้ในชีวิต แต่ละครอบครัวมีปรัชญาและแนวคิดแตกต่างกัน แต่แนวคิดร่วมพื้นฐาน คือ แนวการศึกษาแบบองค์รวม และรูปแบบการจัดการศึกษานั้นเป็นไปตามวิถีชีวิตและเป้าหมายการศึกษาของครอบครัวเป็นสำคัญ 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ครอบครัวปรับใช้ทั้งหลักสูตรในประเทศและต่างประเทศแบบบูรณาการ เป็นหลักสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน รวมถึงแนวคิดและวิถีชีวิตของครอบครัว ครอบครัวใช้การทัศนศึกษาเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และเน้นหลักศาสนาเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาตามบริบทของผู้เรียน ครอบครัวใช้ทั้งสื่อภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว และแหล่งเรียนรู้ อย่างให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด และครอบครัวใช้การประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เป็นการประเมินผลตามสภาพจริงที่ต้องสอดคล้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครอบครัวและเป็นการประเมินเพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 3) ผลการวิจัยจากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในภาคใต้ นั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านที่อยู่ในระดับมาก มี 3 ด้าน คือ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ปรากฏข้างต้น 4) แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจากกรณีศึกษาภาคใต้นั้น พบว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีหลักการสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวร่วมกันเสียก่อน ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ความเข้าใจเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และการตระหนักถึงการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ภายในครอบครัว ทุกฝ่ายควรมีการวิจัยและพัฒนาร่วมกันเกี่ยวกับหลักสูตรและควรจัดตั้งให้มีหน่วยงานอิสระในการดูแล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือครอบครัว ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ส่วนวิธีการจัดการเรียนการสอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละจังหวัดควรช่วยส่งเสริมสร้างช่องทาง

ในการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว และมีการนัดหมายเพื่อพบปะเสวนากันอยู่เรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องระหว่างครอบครัวผู้จัดการศึกษาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ควรร่วมกันจัดทำ Mapping เรื่องสื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรสนับสนุนให้ครอบครัวสามารถใช้สื่อร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน โดยอาจสร้างข้อตกลงที่จะร่วมมือระหว่างสองฝ่าย (Memorandum of Understanding: MOU) และการประเมินผลการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ควรทำความเข้าใจมุมมองของครอบครัว มองเห็นความแตกต่างระหว่างหลักคิดของการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือก ควรช่วยเหลือและปรับการใช้คำศัพท์เฉพาะทางการศึกษาให้เป็นภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

ศศิธร จารุสมบัติ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตามแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และสร้างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา สัมภาษณ์สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพจากบิดามารดา และผู้ปกครองที่จัดการศึกษาเองที่บ้านทั่วประเทศจำนวน 35 ครอบครัวโดยใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษาที่ทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหาหลังวิเคราะห์ผลและ 2) สร้างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาของครอบครัว โดยพัฒนาเป็นคู่มือการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ตรวจสอบคุณภาพคู่มือโดยผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ และด้านการจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐาน ผลการวิจัย 1) สภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัวพบว่าบิดามารดา ผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ จัดการศึกษาเพื่ออาชีพไม่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนมีความต้องการแนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพต้นแบบ และคู่มือการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพที่ใช้ได้จริง และ 2) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับการจัดการศึกษาดยครอบครัวประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้การจัดทำสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการประเมินผลในชั้น การสร้างความตระหนักในอาชีพขั้นการสำรวจตนเองและอาชีพ และขั้นการเตรียมความพร้อม และการตัดสินใจเลือกอาชีพข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้เรื่อง

จัดการศึกษาเพื่ออาชีพแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษา และควรนำคู่มือต้นแบบนี้ไปขยายผลเพื่อจัดทำแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้เรียนในช่วงวัยต่าง ๆ

นุรณี สีอริ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมุสลิมในประเทศไทย โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนของครอบครัวมุสลิมในประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 5 ครอบครัว โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผลการวิจัย พบว่า นอกเหนือจากปัจจัยเสริมจากปัญหาและความไม่ปลอดภัยในโรงเรียน ครอบครัวมุสลิมที่เลือกจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน มีความเคร่งครัดและยึดมั่นในหลักศรัทธา มีความต้องการให้บุตรหลานได้อยู่ในบรรยากาศที่สามารถขัดเกลาปลูกฝังบุตรหลานในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม มีแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการบูรณาการกับปรัชญาอิสลาม และมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในทุกกระบวนการเรียนรู้ มีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบครอบครัวเดี่ยวและแบบรวมศูนย์ และมีทั้งการดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนจัดการศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงและสมัครเรียนกับการศึกษา นอกโรงเรียน ปัญหาหลักที่พบ คือความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างครอบครัวมุสลิมกับหน่วยงานของรัฐในเรื่องการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งกระบวนการ ทำให้เกิดความล่าช้า แนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม การพัฒนาบุคลากรและจัดตั้งหน่วยงานดูแลบ้านเรียนของภาครัฐ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานบ้านเรียนมุสลิมส่วนกลางและการรวมกลุ่มบ้านเรียนมุสลิมในพื้นที่ต่าง ๆ การจัดทำคู่มือบ้านเรียนมุสลิมและการประเมินผลจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมุสลิมในภาพรวมร่วมกันของภาครัฐและครอบครัวบ้านเรียนมุสลิม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมุสลิมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Brian D. Ray (2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบ้านข้อเท็จจริงอย่างรวดเร็วจาก homeschool ผลการวิจัยคือ ข้อเท็จจริงทั่วไปสถิติและแนวโน้มมีเด็กนักเรียนเกรดโฮม 2.5 ล้านคนในเกรด K-12 ในสหรัฐอเมริกา นั่นคือมีประมาณ 2.5 ล้านในฤดูใบไม้ผลิ 2019 ดูเหมือนว่าประชากร homeschool ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง (ที่ประมาณ 2% ถึง 8% ต่อปีในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา) โฮมสกูล-นั่นคือการศึกษาดำเนินการที่บ้านของผู้ปกครอง การศึกษาที่บ้านเป็นการฝึกอบรมด้านการศึกษาแบบเก่าแก่ที่เมื่อสิบปีก่อนดูเหมือนว่าทันสมัยและ "ทางเลือก" แต่ตอนนี้อยู่ติดกับ "กระแสหลัก" ในสหรัฐอเมริกา มันอาจเป็นรูปแบบการศึกษาที่เติบโตเร็วที่สุดในสหรัฐอเมริกา การศึกษาตามบ้านยังมีการเติบโตไปทั่วโลกในหลาย ๆ ประเทศ เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส ฮังการี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไทย และสหราชอาณาจักร ผู้คนที่หลากหลายในด้านโฮมสกูลที่เกี่ยวข้องกับประชากร นี้คือพระเจ้าคริสเตียนและมอริมอน

อนุรักษนิยมเสรีนิยมและเสรีนิยม ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ปานกลาง และสูง ดำ สเปน และชาว ผู้ปกครองที่มีปริญญาเอก GEDs และไม่มีประกาศนียบัตรมัธยมปลาย การศึกษาหนึ่งแสดงให้เห็น ว่าร้อยละ 32 ของนักเรียน homeschool คือคนผิวดำคนเชื้อสายเอเชียชาวสเปนและคนอื่น ๆ (เช่นไม่ใช่คนผิวขาว/คนผิวขาว) (Noel, Stark, & Redford, 2013) ครอบครัวที่มีส่วนร่วมในการศึกษา ที่บ้านไม่ได้ขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลสาธารณะที่ได้รับเงินภาษีเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน การเงิน ที่เกี่ยวข้องกับภาระเรียนหนังสือจากที่บ้านมีแนวโน้มมากกว่า 27 พันล้านเหรียญสหรัฐที่ผู้เสียภาษี ชาวอเมริกันไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายเป็นประจำทุกปีเนื่องจากเด็กเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในโรงเรียนของรัฐ ผู้เสียภาษีใช้จ่ายเฉลี่ย \$11, 732 ต่อนักเรียนต่อปีในโรงเรียนของรัฐรวมถึงค่าใช้จ่ายด้านทุน ผู้เสีย ภาษีไม่ได้ใช้จ่ายอะไรกับนักเรียน homeschool ส่วนใหญ่และครอบครัว homeschool ใช้จ่ายเฉลี่ย \$600 ต่อนักเรียนต่อปีสำหรับการศึกษาของพวกเขาโฮมสกูลกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในความ นิยมในหมู่ชนกลุ่มน้อย ประมาณ 15% ของครอบครัวโฮมสกูลเป็นคนผิวขาว/ไม่ใช่คนผิว (เช่นไม่ใช่ คนผิวขาว/แองโกล) ผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาประมาณ 3.4 ล้านคนหรือมากกว่านั้นได้เรียนหนังสือ จากที่บ้านเป็นเวลาอย่างน้อยหนึ่งปีของ K-12 ปีของพวกเขาและพวกเขาอยู่ที่บ้านโดยเฉลี่ย 6 ถึง 8 ปี ถ้ามีคนเพิ่มจำนวนนี้ไปเป็นจำนวนโฮมสมาร์ท 2.3 ล้านคนในปัจจุบันชาวอเมริกัน ประมาณ 5.7 ล้านคนที่เคยเรียนแบบโฮมสกูล

Super User (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การทบทวนอย่างเป็นระบบของการวิจัย เชิงประจักษ์ในแง่มุมมองที่เลือกจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเพื่อเป็นทางเลือกของโรงเรียน ประชากรของประชากรโฮมสกูลในสหรัฐฯ และเหตุผลที่ผู้ปกครองเลือกที่จะเรียนหนังสือจากที่บ้าน โดยสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับผลการเรียนของผู้เรียนจาก homeschool ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การศึกษาตามบ้านโดยผู้ปกครอง การศึกษาแบบ peer-reviewed ส่วนใหญ่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเผยให้เห็นผลในเชิงบวกสำหรับนักเรียนโฮมสกูลเมื่อเทียบกับนักเรียนที่เรียนแบบ สถาบัน เกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์การศึกษาส่วนใหญ่แสดงผลลัพธ์ในเชิงบวก ที่ชัดเจนสำหรับ homeschooled เมื่อเทียบกับในโรงเรียนธรรมดา การศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับ ความสำเร็จที่สัมพันธ์กันของการศึกษาที่บ้านซึ่งต่อมากลายเป็นผู้ใหญ่แสดงผลลัพธ์เชิงบวก สำหรับ homeschooled เมื่อเทียบกับผู้ที่ได้รับในโรงเรียนธรรมดา ฉันขอแนะนำให้ปรับปรุง วรรณกรรมที่มีอยู่โดยการออกแบบที่ไม่ได้ควบคุมอย่างดีเพื่อตรวจสอบผู้ใหญ่ที่เรียนหนังสือ จากบ้านในแง่ของความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตอัตราการ การพึ่งพาสวัสดิการสาธารณะและระดับหน่วยงานส่วนตัวหรือตนเอง หลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับ ลักษณะทางประชากรของ homeschoolers หลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลในการกลับบ้าน หลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ homeschooled นักเรียน homeschool

มีประสิทธิภาพที่แย่กว่าเดิมหรือดีกว่าเพื่อนร่วมโรงเรียนของพวกเขาหรือไม่ บางคนอยากรู้คะแนนสอบของ homeschool กับโรงเรียนรัฐบาล (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) คืออะไร “ใน 11 จาก 14 (78%) การศึกษาแบบ peer-reviewed (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) มีผลในเชิงบวกที่ชัดเจนเกี่ยวกับความสำเร็จสำหรับนักเรียนโฮมสกูล หนึ่งใน 14 การศึกษาแสดงให้เห็นผลลัพธ์ที่หลากหลาย นั่นคือ ผลบวกและลบบางอย่างเกี่ยวข้องกับการเรียนหนังสือจากที่บ้าน การศึกษาหนึ่งพบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่าง homeschool และนักเรียนโรงเรียนธรรมดาและการศึกษาหนึ่งพบว่าผลลัพธ์เป็นกลางและเชิงลบสำหรับการเรียนหนังสือจากที่บ้านเมื่อเทียบกับการเรียนธรรมดา (นี่คือสำหรับนักเรียนเกรด K เท่านั้น Aram et al., 2016) ชุดข้อมูลทั้งสองชุดของรัฐแสดงให้เห็นว่าคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่าการศึกษาที่บ้าน”

Brian D. Ray and Carlos Valiente (2020) ได้ทำการวิจัย ประโยชน์ทางวิชาการและสังคมของโฮมสกูล พบว่า ฝ่ายตรงข้ามของโฮมสกูลไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับข้อโต้แย้งของพวกเขา ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ของรัฐถือเสมอว่าพ่อแม่มีสิทธิที่จะให้การศึกษาแก่บุตรหลานที่บ้านผู้ที่ได้เถียงเพื่อการปกครองของรัฐแพ้การต่อสู้ครั้งใหญ่ในการออกกฎหมายศาลและจิตสาธารณะในช่วงทศวรรษที่ 1980 และ 1990 ผู้สนับสนุนโฮมสกูลได้รับการสนับสนุนอย่างมากในการปกป้องเสรีภาพในการให้ความรู้นอกระบบที่รัฐดำเนินการบุคลากรในวิทยาลัย นายจ้างและผู้สนับสนุนธุรกิจอิสระควรยินดีที่จะเรียนแบบโฮมสกูล เป็นรูปแบบขององค์กรอิสระ ผู้เสียภาษีเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการเรียนในโรงเรียนของรัฐและผู้สำเร็จการศึกษา มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการผู้นำผู้ประกอบการผู้สร้างบ้านผู้สร้างและพลเมืองในยุคต่อไป โดยสรุปเราเห็นด้วยกับการวิเคราะห์ของรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ Mike Pompeo เกี่ยวกับปัญหานี้: “ความเสี่ยงต่อเด็กไม่ได้มาจากการเรียนแบบโฮมสกูล ความเสี่ยงมาจากนักวิชาการฝ่ายซ้ายหัวรุนแรงที่ต้องการกำหนดค่านิยมของพวกเขาต่อลูก ๆ ของเรา”

Angela R. Watson (2018) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โฮมสกูลเจ๋งมั๊ย? แนวโน้มปัจจุบันในการเรียนแบบโฮมสกูลของอเมริกัน ผลการวิจัยพบว่าโฮมสกูลในอเมริกามีการเติบโตอย่างมีนัยสำคัญและเชื่อถือได้มานานหลายทศวรรษ อย่างไรก็ตามการประมาณการของรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโฮมสกูลล้มเหลวในการแสดงการเติบโตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นครั้งแรกในปี 2555 หลายคนมองข้ามสิ่งนี้ว่าเป็นข้อผิดพลาดในการวัดผลและรอการประมาณการของรัฐบาลกลางในรอบถัดไป ในฤดูใบไม้ร่วงปี 2560 การประมาณการเหล่านี้ได้รับการเปิดเผยและการเรียนแบบโฮมสกูลอีกครั้งไม่เพียง แต่จะไม่เติบโตเท่านั้น ค่าใช้จ่ายลดลงอย่างมีนัยสำคัญ นี่เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์และมีความสำคัญสำหรับผู้บุกเบิกการเลือกโรงเรียนในอเมริกา อะไรทำให้โฮมสกูลเย็นลง หรือว่า

ร้อนเหมือนเดิม บทความนี้ใช้ข้อมูลจากหน่วยงานการศึกษาของรัฐ 22 แห่งเพื่อตรวจสอบรายงานอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโฮมสคูลแทนที่จะใช้การประมาณการแบบสำรวจที่มีให้ใช้งานง่ายและอ้างอิงกันทั่วไปและตัวเลขเหล่านี้บอกเล่าเรื่องราวที่แตกต่างกัน จากข้อมูลที่มีอยู่การเรียนรู้แบบโฮมสคูลดูเหมือนจะเติบโตอย่างต่อเนื่อง

Courtney Gann and Dan Carpenter (2018) ได้ทำการวิจัย เรื่องกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบ STEM ของผู้ปกครองระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับนักเรียนโฮมสคูล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การเรียนการสอนที่ผู้ปกครองโฮมสคูลใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการใช้กรณีศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งเริ่มต้นด้วยการบริหารแบบสอบถามปลายเปิดให้กับชุมชนโฮมสคูลทางตอนใต้ของสหรัฐอเมริกา ผู้ปกครองยี่สิบเก้าคนตอบแบบสอบถามและ 10 คนในจำนวนนี้อสาเข้าร่วมในขั้นตอนการติดตามผลซึ่งรวมถึงการสัมภาษณ์การสังเกตและการรวบรวมเอกสาร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองใช้กลยุทธ์การเรียนการสอนที่หลากหลายรวมถึงการสอนแบบรายบุคคลการเรียนรู้แบบเชี่ยวชาญ การศึกษาด้วยตนเองการทำงานร่วมกันกับเพื่อนและผู้ใหญ่การประยุกต์ใช้และการเชื่อมต่อกับข้อมูล

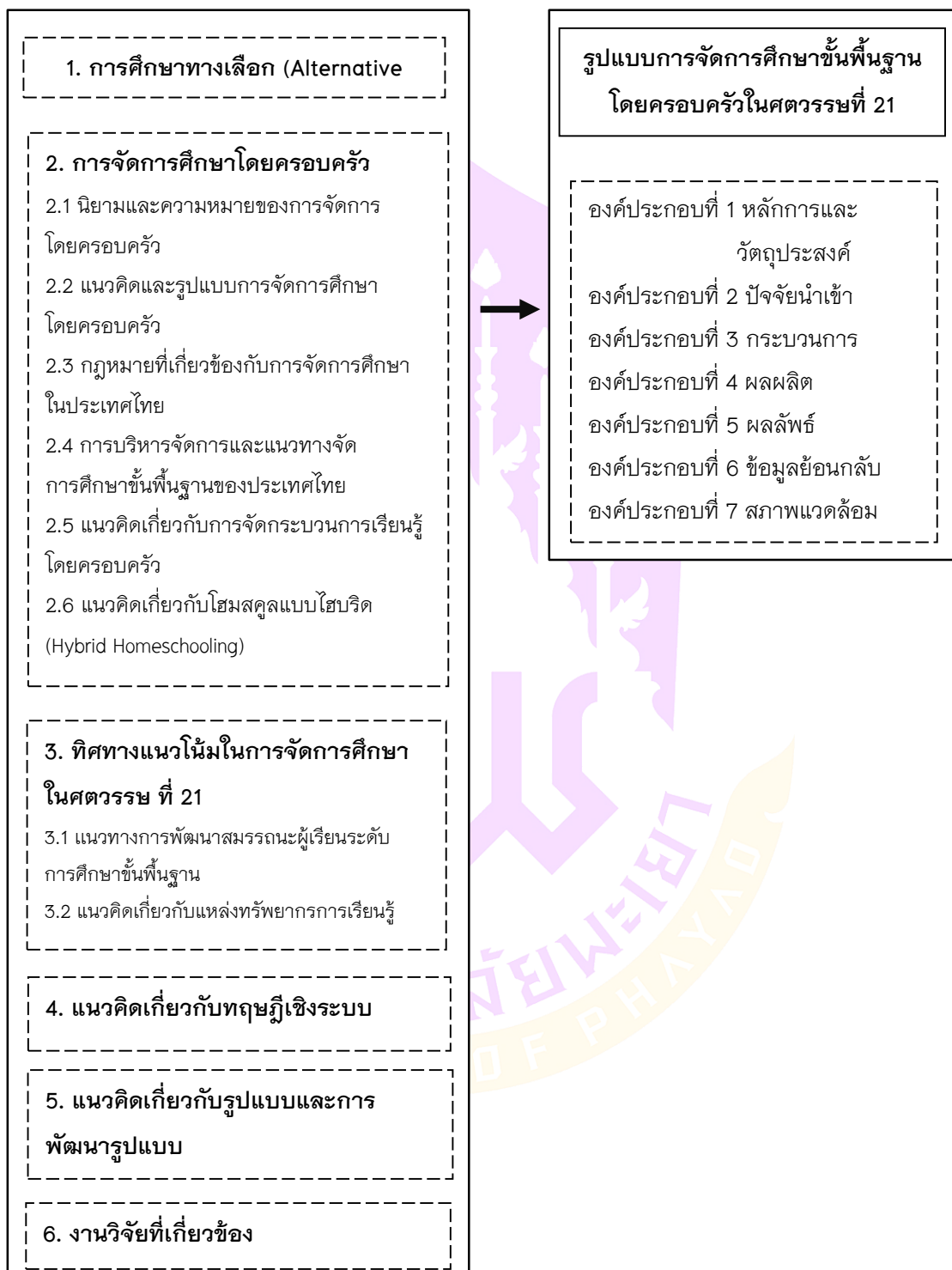
Brian Ray (2017) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับโฮมสคูลและสิ่งที่นักการศึกษาอาจเรียนรู้ วัตถุประสงค์เพื่อจะทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์ของผู้เรียนแบบโฮมสคูลจากนั้นจึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเดี่ยวและหนึ่งแนวคิดเชิงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทั้งการศึกษาที่บ้านและการเรียนในโรงเรียนโดยทั่วไป เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์ของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบโฮมสคูลในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พัฒนาการทางสังคมอารมณ์และจิตใจของเด็กและความสำเร็จของผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาที่บ้าน การสรุปพบโดยทั่วไปว่าผลลัพธ์เชิงบวกของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับโฮมสคูล สิ่งแรกที่มีแนวโน้มเป็นพิเศษคือการศึกษาเกี่ยวกับครอบครัวโฮมสคูลแอฟริกันอเมริกันที่สำรวจเหตุผลของผู้ปกครองในการเรียนโฮมสคูลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กผิวดำ ประเด็นสำคัญประการที่สองคือประเด็นที่ว่ากฎหมายการเข้าเรียนในโรงเรียนภาคบังคับมีความจำเป็นหรือไม่เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมและการรับรองครูในโรงเรียนของรัฐ/ของรัฐและการวิจัยสามทศวรรษเกี่ยวกับโฮมสคูลสมัยใหม่

Khairul Azhar Jamaludin, Norlidah Alias and Dorothy DeWitt (2015) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาแนวใหม่ในการศึกษาแนวปฏิบัติโฮมสคูล พบว่าการฝึกโฮมสคูลยังคงได้รับการตอบสนองที่แตกต่างกันในเรื่องความเกี่ยวข้องและประสิทธิผลการศึกษาในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแผนที่แนวใหม่ในการศึกษาสิบเอ็ดชิ้นที่เลือกจากวารสารการศึกษาต่าง ๆ

การวิเคราะห์มุ่งเน้นไปที่การทำแผนที่แนวโน้มบน a) การตั้งค่าการวิจัย b) ตัวอย่างเป้าหมาย c) วิธีการหรือเครื่องมือที่ใช้ d) จุดเน้นทั่วไปหรือประเด็นที่ครอบคลุม และ จ) รูปแบบในการค้นพบของการศึกษาที่เลือกทั้งหมด โดยพบว่าส่วนใหญ่ของการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การประเมินประสิทธิผลและความเกี่ยวข้องของการศึกษาแบบโฮมสคูลมากขึ้นทางเลือกในการเรียนแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสังคมที่ดีต่อสุขภาพ การพัฒนาแม้จะมีจุดแข็งของการฝึกโฮมสคูล แต่บทความนี้ยังค้นพบความคลาดเคลื่อนในการค้นพบของการศึกษาในปัจจุบันและให้คำแนะนำสำหรับการฝึกโฮมสคูลที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 17 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

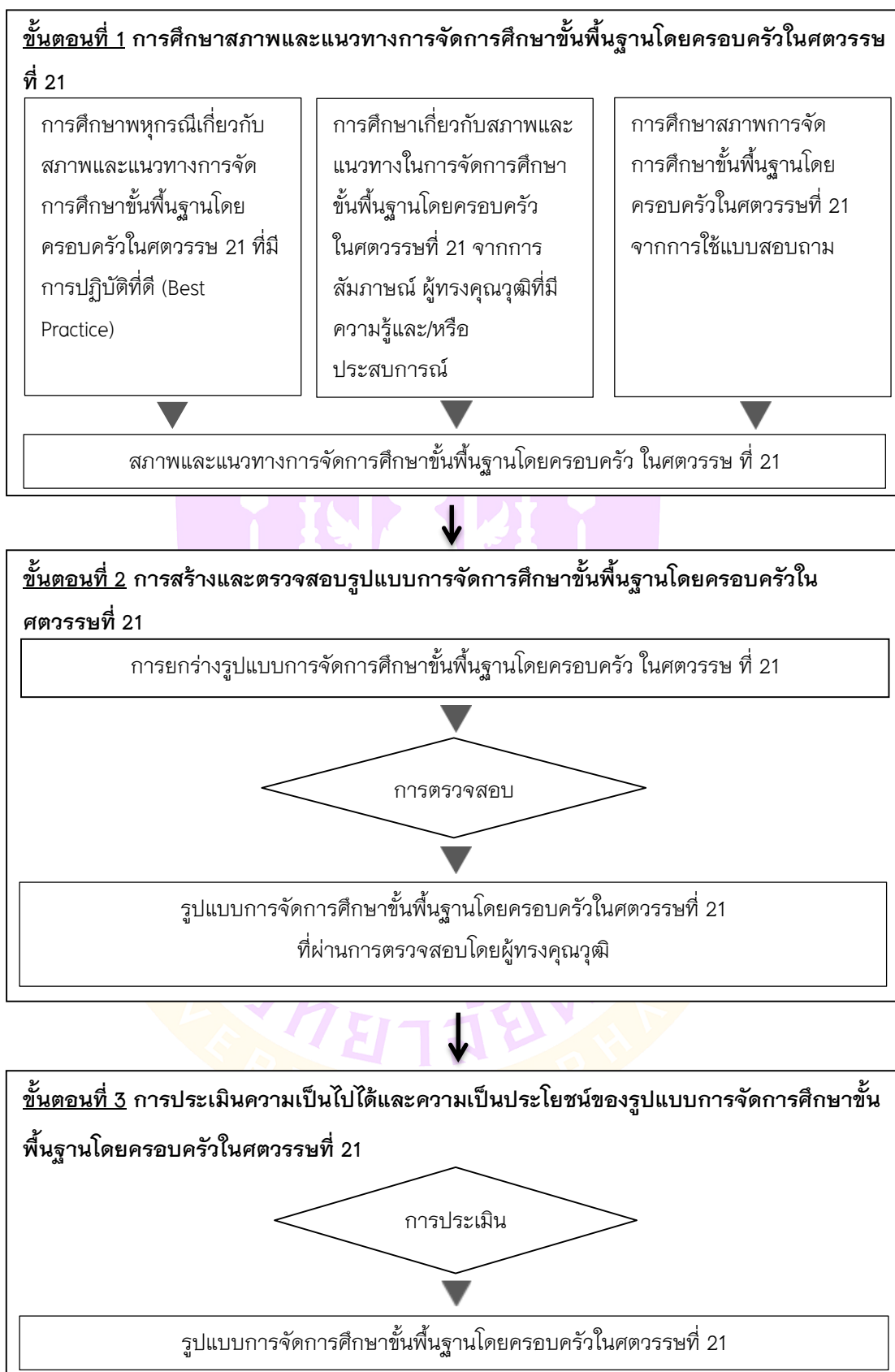
การวิจัย รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

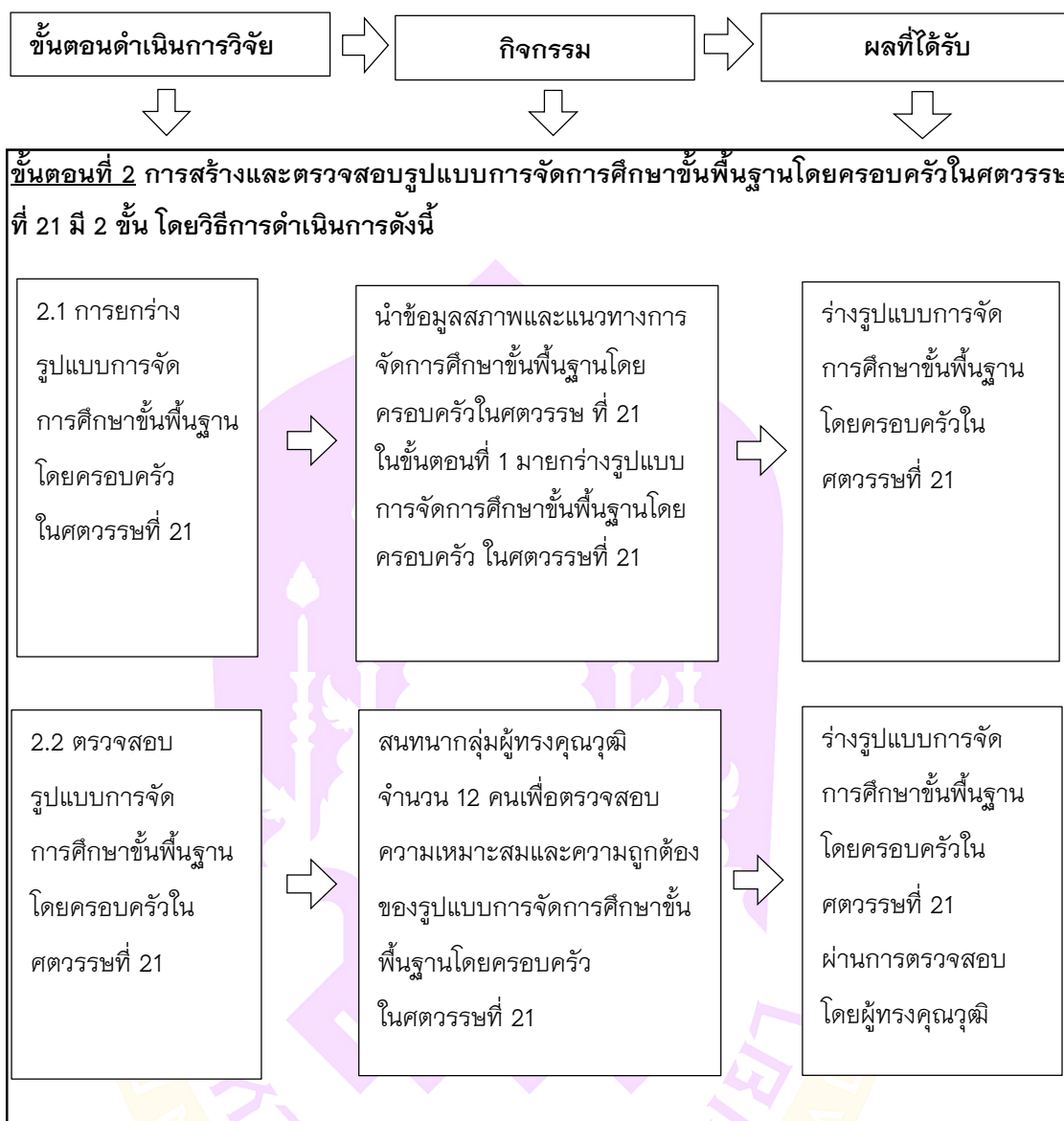
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

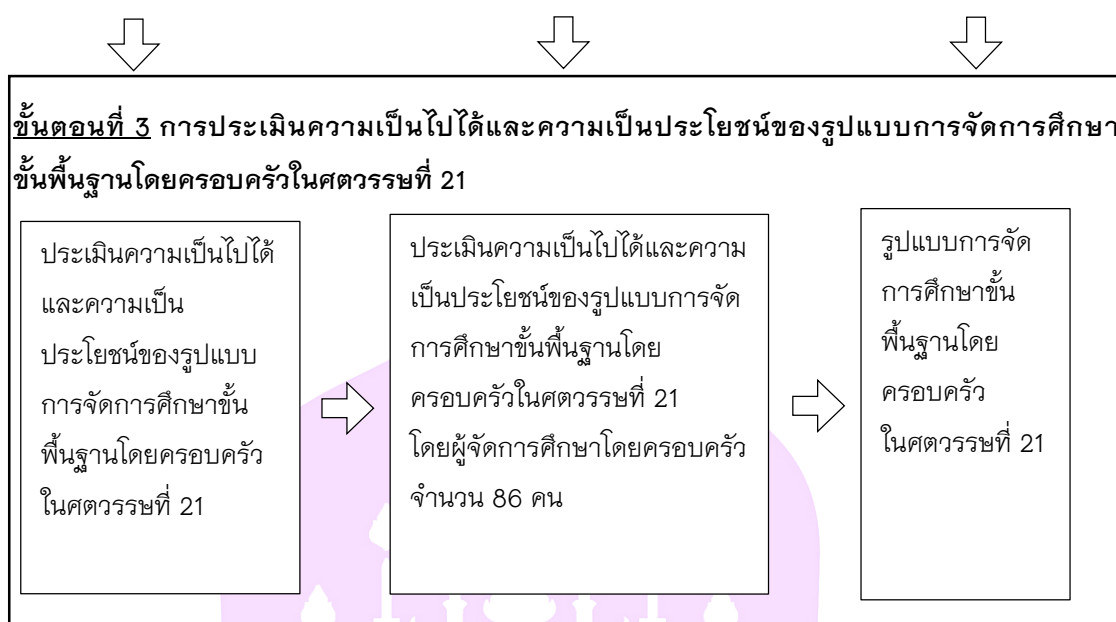
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ภาพ 18 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัย

จากภาพ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอเป็นขั้นตอนสำหรับการวิจัย ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

1. การศึกษาพหุกรณีเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่ดี

การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่ดี ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล

บ้านเรียนที่มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี วิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ในการคัดเลือกบ้านเรียนต้นแบบที่มีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

1.1.1 บ้านเรียนน้องแปลนปุ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงรายเขต 2 จากรายการทุ่งแสงตะวัน ตอน “เรียนแบบแปลน รามิล” โรงเรียนเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์เล่น

1.1.2 “ก้านทอง” HOME SCHOOL โมเดลการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวรายแรกในจังหวัดเชียงใหม่ โดย คุณวิคม กิตติรัตนชัย บ้านเรียน

นางสาวอรุณเรียม กิตติรัตนชัยผู้แปล/เรียบเรียง หนังสือ เรื่อง พ่อแม่วิเศษ เด็กมหัศจรรย์: ศิลปะการเลี้ยงดูลูกอย่างมีความสุข ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์

1.1.3 ครอบครัว “ชาญชุติวาณิช” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) กรุงเทพมหานคร ผู้จัดการศึกษา คุณณัฐพร ชาญชุติวาณิช และคุณแม่ราตรี ชาญชุติวาณิช จัดการศึกษาให้น้องเพน্থ์ฟ้า ชาญชุติวาณิช” ศิลปินรุ่นเยาว์ วัย 13 ปี 1 ใน 31 ศิลปิน ปัจจุบันน้องเพน্থ์ฟ้า ได้เปิด studio workshop ประจำอยู่ที่ ศูนย์การค้า ริเวอร์ ซิตี้ แบงค็อก

1.1.4 ครอบครัวนายธวัชชัย สุรัตน์ (บ้านดินภูเขาไฟ) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อาจารย์ธวัชชัย ชัยสวัสดิ์ อาสาสมัครวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ บ้านเรียนดินภูเขาไฟ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

1.1.5 บ้านเรียนทางช้างเผือก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 ผู้จัดการศึกษา พ่อไอ้ค-คทา กับ แม่โรส-วรสิรา มหาากายี ผู้ปกครอง ‘ช้างน้อย’ วัย 11 และ ‘ลิปตา’ วัย 8 ขวบ ผู้เขียนหลักสูตรการเรียนรู้ 3 เล่า: Health-Life Skill -Nature

1.2 ประเด็นที่ศึกษา

สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่ดี

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์และแบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Sem structure Interview) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยครอบครัว(บ้านเรียน) และทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดประเด็น

1.3.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

1.3.3 นำร่างแบบศึกษาเอกสารและแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพและ แนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

1.3.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ฉบับสมบูรณ์

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

1.4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือ ถึงบ้านเรียนเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์

1.4.2 ผู้วิจัยประสานทางครอบครัวบ้านเรียนแต่ละบ้าน เพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าศึกษาดูงานขอรับความรู้และสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้จัดการศึกษา

1.4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเข้าศึกษาดูงาน ขอรับความรู้ และสัมภาษณ์ พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 รายละเอียดดังนี้

1) บ้านเรียนน้องแปลนปุ่นได้ดำเนินการเข้าเก็บข้อมูลในวันที่ 27 ตุลาคม 2562 เวลา 09.00 น. – 12.00 น. ณ โรงเรียนเรีนรู้หรือพิพิธภัณฑ์เล่นเรีนรู้ ต.ป่าแดด อ.แม่สรวย จ.เชียงราย ผู้ทำหน้าที่บันทึกเสียงและถ่ายภาพและผู้จัดบันทึก คือ นายไกรศรี กันธิพันธ์

2) “ก้านทอง” HOME SCHOOL โมเดลการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินการเข้าเก็บข้อมูลในวันที่ 10 พฤษภาคม 2563 เวลา 13.00 น. – 16.00 น. ณ The bronco, D-Science ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ครูเล็ก ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ผู้ทำหน้าที่บันทึกเสียงและถ่ายภาพ คือ นายณัฐวัฒน์ วงประเสริฐ

3) ครอบครัว “ชาญชุติวาณิช” ได้ดำเนินการเข้าเก็บข้อมูลในวันที่ 7 กันยายน 2563 เวลา 14.00 น. – 18.00 น. ณ แกลเลอรีและสตูดิโอทำงานของ พันท์ฟ้า ชาญชุติวาณิช ศิลปินรุ่นเยาว์ ห้าง River City Bangkok 23 ซอยเจริญกรุง 24 แขวง ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ผู้หน้าที่ถ่ายภาพ คือ นายไกรศรี กันธิพันธ์

4) ครอบครัวนายธวัชชัย สุรัตน์ (บ้านดินภูเขาไฟ) ได้ดำเนินการเข้าเก็บข้อมูลในวันที่ 22 ตุลาคม 2563 โดยผู้วิจัยได้อาศัยค้าง ณ บ้านดินภูเขาไฟ บ้านใต้พัฒนา ต.ถนนหัก อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ เป็นเวลา 1 วัน ผู้ทำหน้าที่บันทึกเสียงและถ่ายภาพและผู้จัดบันทึก คือ นายไกรศรี กันธิพันธ์

5) บ้านเรียนทางช้างเผือก ได้ดำเนินการเข้าเก็บข้อมูลในวันเสาร์ที่ 13 ธันวาคม 2563 เวลา 09.00 น. – 15.00 น. ณ บ้านเรียนทางช้างเผือก อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ผู้ทำหน้าที่บันทึกเสียงและถ่ายภาพและผู้จัดบันทึก คือ นายไกรศรี กันธิพันธ์

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานเกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

1. ดร.วราภรณ์ อนุวรรรัตน์ ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษางานวิจัยเรื่อง อุดมการณ์และกระบวนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในจังหวัดเชียงใหม่

2. ดร.เกียรติคุณ จันแก่น ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ศึกษางานวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประชาชนในจังหวัดเชียงราย

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้กำกับดูแล มีบทบาทและ/หรือมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

1. นายเทวินภูริ อัครศิลาชัย เลขาธิการสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย (สกล.)

2. นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ ประธานมูลนิธิสืบสานล้านนา/เลขาธิการสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย

กลุ่มที่ 3 เป็นครอบครัวที่จัดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วย

1. นายวีรวัฒน์ กังวานนวกุล นักจัดประสบการณ์การเรียนรู้, ผู้ก่อตั้ง ‘โรงเรียนเรียนรู้’ หรือพิพิธภัณฑสถาน ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว บ้านแปลนปูน

2. อาจารย์ธวัชชัย ชัยสวัสดิ์ อสาสมัครวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม บ้านเรียน ดินภูเขาไฟ

1.2.2 ประเด็นที่ศึกษา

แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปฏิบัติที่ดี

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

2.3.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

2.3.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ

2.3.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ฉบับสมบูรณ์

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์

2.4.2 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อบันทึกหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

2.4.3 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยการใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยแบ่งออก ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครอบครัวที่จดทะเบียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสิ้น 433 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 205 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ตาราง 8 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

	บ้านเรียน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	ภาคเหนือ	117	55
2	ภาคกลาง	135	64
3	ภาคตะวันออก	29	14
4	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	36	17
5	ภาคตะวันตก	42	20
6	ภาคใต้	74	35
	รวม	433	205

3.2 ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา คือ สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาพหุกรณี และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามลงความคิดเห็น ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 65 ข้อ

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 และกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถาม

3.4.2 นำเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง (Index of consistency: IOC) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนภาษาที่ใช้

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนของเนื้อหา

ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนของเนื้อหา

ให้คะแนน 1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่เป็นตัวแทนของเนื้อหา

โดยกำหนดให้
$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อกำหนดให้

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดเห็นว่าวัดได้ตรง

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของเนื้อหา แต่ถ้าข้อคำถามนั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ลงมา ข้อคำถามนั้นต้องถูกตัดทิ้งไปหรือนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาต่อไป ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องภาพรวมเท่ากับ 1.00

3.4.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 30 คน

เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของคอนบราค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3.4.5 จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้วิธีรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดที่มีบ้านที่มีการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังบ้านเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.5.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามพร้อมแบบสอบถามไปยังแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดบ้านที่มีการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และด้วยตนเองในกลุ่มไลน์เครือข่ายบ้านเรียน ประเทศไทย เพื่อขอความอนุเคราะห์บ้านเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.5.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอความร่วมมือบ้านเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดย google form ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินกลับมาจำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

3.6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มี 2 ขั้น โดยวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การยกกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

การยกกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัย ดำเนินการดังนี้

1.1 นำข้อมูลสภาพและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไขเป็นร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

2. การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 การตรวจสอบร่างรูปแบบเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion: FGD) ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและด้านการวิจัย มีคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา หัวหน้าภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ดร.สมคิด แก้วทิพย์ อาจารย์วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

3. ดร.เกียรติคุณ จันแก่น ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

4. ดร.วราภรณ์ อนุวรรรัตน์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษาหรือผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 4 คน ได้แก่

1. ดร. ชนะ สุ่มมาตย์ ผู้เชี่ยวชาญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นายเทวินภูฏ อัครศิลาชัย เลขานุการสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย (สกล.)

3. ดร.ประจักษ์ สีหราช ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 35

4. ดร.จิรัญฐญารัตน์ มงคลธนาธิราช ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิจัยและพัฒนา การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสุขสำราญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชรเขต 2

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่จัดการจัดศึกษาทางเลือกหรือครอบครัว บ้านเรียน จำนวน 4 คน ได้แก่

1. นายวิวัฒน์ กังวานนวกุล ผู้จัดการศึกษา บ้านเรียนแปลนปูน จังหวัด เชียงราย

2. นางณัฐภัฏ เตที ผู้จัดการศึกษา บ้านเรียนภพภูมิ จังหวัดนครราชสีมา

3. นายณัฐพร ชาญชุติวาณิช ผู้จัดการศึกษา บ้านเรียนเพ็ญฟ้า จังหวัด กรุงเทพมหานคร

4. Mrs. Karen Shaben ผู้จัดการศึกษา ศูนย์การเรียนไร่ส้มวิทยา มูลนิธิ กระจกเงา

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.2.1 ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

2.2.2 ประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยมีวิธีการ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพของร่างรูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 เพื่อกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม

2) กำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.2.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขประเด็น ในการสนทนากลุ่ม เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่มต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

2.3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเชิญ เข้าร่วมสนทนากลุ่มถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ อีเมล Line โดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ 2) ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม

2.3.3 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มอีกครั้งทางโทรศัพท์ ผ่านระบบ Zoom Meeting เวลา 9.00 น.

2.3.4 ผู้วิจัยประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางโทรศัพท์อีกครั้ง

2.3.5 ดำเนินการสนทนากลุ่มใน วันเสาร์ ที่ 29 พฤษภาคม 2564 เวลา 09.00 น. – 12.00 น. โดยในการดำเนินการ กลุ่มในครั้งนี้ ผู้ทำหน้าที่ ดำเนินการสนทนา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชิต สุทธิพงษ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยเป็นผู้นำเสนอร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผู้ทำหน้าที่บันทึกเสียงและถ่ายภาพ และผู้จดบันทึก คือ ผู้วิจัย นางพรวิภา สมสะอาด และนายณัฐวัฒน์ วงประเสริฐ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) และปรับปรุง แก้ไขร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้วยแบบสอบถามความเป็นไปได้ของรูปแบบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่จดทะเบียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 433 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวจำนวน 86 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากร้อยละ 20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ของประชากรทั้งหมดและดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเพื่อการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 ไปใช้ ผู้วิจัยสร้างโดยนำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของไลเคิร์ต (Likert's five rating scale) มีความหมายและค่าน้ำหนัก ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 23-24)

5 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นผู้วิจัยได้นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ เก็บข้อมูลด้วยตัวเองและเก็บแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ แพลตฟอร์มต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินกลับมาจำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

3.3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 23-24)

4.51-5.00 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในแต่ละด้าน พิจารณาโดยมีเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพหุกรณีบ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21 จากแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ผลการยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 การตรวจสอบร่างรูปแบบเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion: FGD) ผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวใน ศตวรรษที่ 21

ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
ในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพหุกรณีบ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
ในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
ในศตวรรษที่ 21 จากแบบสอบถามโดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพหุกรณีบ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
ในศตวรรษที่ 21

1. ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พบว่า บ้านเรียน
ที่มีการปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้าน มีการสร้างเครือข่ายในการสนับสนุนการจัดการศึกษาในบ้านเรียน
ของตน ซึ่งมีการสร้างเครือข่ายรวมกัน สอดคล้องกันทุกบ้านคือ ระหว่างบ้านเรียน สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายบ้านเรียน โดยในใช้เครือข่ายทางสังคมในการติดต่อ
ประสานงานและเป็นตัวเชื่อมระหว่างเครือข่ายบ้านเรียนของแต่ละพื้นที่รวมถึงทั่วประเทศ
ซึ่งเครือข่ายหลักที่บ้านเรียนทุกบ้านมีคือ หน่วยงานต้นสังกัดที่จดทะเบียน ก็คือสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา ประกอบไปด้วย กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน
กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ที่เป็นคณะปฏิบัติงานรับผิดชอบเกี่ยวกับ
การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตั้งแต่การเริ่มจดทะเบียนจัดการศึกษาตลอดจนการวัดผล
ประเมินผลในทุก ๆ ปีการศึกษา ยังมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับทางสถาบันศาสนา โดย
บ้านเรียนน้องแปลนปูน บ้านเรียนก้านตองและบ้านเรียนภูเข้าไปที่มีการนำลูกเข้าไปทำกิจกรรม
เรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนของศาสนา ภายในสถาบันศาสนา เพื่อเป็นการปลูกฝัง
ด้านคุณธรรมจริยธรรมในตัวลูก นอกจากนั้นบ้านเรียนทางข้างเผือกและครอบครัว
น้องเพรท์ฟ้ามีการให้ลูกได้ไปทำงานเสมือนจริงในสถานประกอบการเพื่อเป็นการฝึกทักษะ
อาชีพอีกด้วย คล้าย ๆ กับบ้านเรียนแปลนปูลที่เน้นทักษะอาชีพ แต่จะเป็นการให้ลูกได้เข้าไป
เรียนร่วมกันกับเพื่อนในโรงเรียนชุมชนใกล้บ้านในบางกิจกรรม เช่น ค่ายกิจกรรมต่าง ๆ และ
การเข้าไปเรียนในชั่วโมงลูกเสือทุก ๆ สัปดาห์ ร่วมไปถึงการใช้พื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน
และศูนย์การเรียนรู้ ในการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ในลักษณะของบ้านเรียนเดี่ยวและ

กลุ่มบ้านเรียนที่มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายบ้านเรียนมาทำกิจกรรมรวมกัน ซึ่งในยุคนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นเช่น การ Live ถ่ายทอดสดของศูนย์การเรียนรู้หรือการจัดตารางเข้ากิจกรรมทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้ข้อสรุปว่าเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วยผู้จัดการศึกษา หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน เครือข่ายบ้านเรียน และเครือข่ายทางสังคม สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และศูนย์การเรียนรู้ โดยเกื้อกูล แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาาร่วมกัน ยกระดับการเรียนรู้ในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ให้สูงขึ้นได้

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พบว่า ผู้จัดการศึกษาที่เป็นพ่อแม่ เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ออกแบบการเรียนรู้ วางแผน ในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โดยมีเทคนิค วิธีการที่หลากหลาย ซึ่งเครือข่ายหลักที่บ้านเรียนทุกบ้านมีคือ หน่วยงานต้นสังกัดที่จดทะเบียนก็คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งก็จะประกอบไปด้วย กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่เป็นคณะปฏิบัติงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งอาจารย์รัชชัชชัยสวัสดิ์ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม บ้านเรียน ดินภูเขาไฟ กล่าวไว้ว่า “ผมรู้สึกโชคดีมากที่ทางหน่วยงาน สำนักงานเขตพื้นที่ ให้ความช่วยเหลือที่นี้ดีมากที่เขตของเรารักกัน มีความเข้าใจ คำแนะนำตลอดตั้งแต่การตัดสินใจจดทะเบียนกับทางสำนักงานเขต” อีกทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งคือ เครือข่ายบ้านเรียน เช่น ทางโซนภาคเหนือก็จะมีเครือข่ายบ้านเรียนล้านนา ภาคกลางก็จะมีเครือข่ายบ้านเรียนของโซนภาคกลาง ซึ่งเครือข่ายบ้านเรียนแต่ละกลุ่มเหล่านี้ก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวเชื่อมระหว่างกันและกัน เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงออกไปอย่างกว้างขวาง ที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการศึกษา ปรีक्षा หรือในด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการจัดการเรียนรู้ร่วมไปถึงการทำหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อออนไลน์ทางสังคมในการประสานและรวมไปถึงบ้านเรียนอื่น ๆ ที่กำลังตัดสินใจที่จะจดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยบ้านเรียนทั้ง 5 บ้านเรียนได้รวมกลุ่มกับเครือข่ายบ้านเรียนในการจัดนิทรรศการ ร่วมเสวนาเครือข่ายบ้านเรียน บ้างครั้งก็มีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของแต่ละบ้าน บางครั้งก็ได้ไปร่วมจัดนิทรรศการที่โซนภาคกลางกับเครือข่ายบ้านเรียนภาคกลางที่จะมีการจัดนิทรรศการปีละครั้งกับทางหน่วยงานต้นสังกัดและมหาวิทยาลัยการศึกษาทางเลือก ซึ่งคุณพ่อวิวัฒน์ กังวานนวกุล นักจัดประสบการณ์

การเรียนรู้ ผู้ก่อตั้ง ‘โรงเรียนเรียนรู้’ ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่เพียงแต่หน่วยงานต้นสังกัดและเครือข่ายบ้านเรียนเท่านั้น การจัดการศึกษาก็ควรมาจากฐานของครอบครัวและวิถีชีวิตชุมชนเป็นหลัก ชุมชน ท้องถิ่น ประเพณีศาสนา บ้าน วัด ครอบครัว” ทางบ้านเรียนจึงได้เข้าร่วมกับกลุ่มเยาวชนตำบลป่าแดดเพื่อให้ลูกได้มีสังคมหลากหลายมิติในด้านของการมีมนุษย์สัมพันธ์ สอดคล้องกับบ้านเรียน “ชาญชุติวาณิช” หรือบ้านเรียนของน้องเพ็ญฟ้า 1 ในศิลปินเด็กของไทยที่มีความสามารถและผลงานทางด้านศิลปะและได้เน้นการจัดฝึกประสบการณ์ทางด้านศิลปะ โดยมาจากทรัพยากรในชุมชนและสอดคล้องกับบ้านเรียนทางช้างเผือกที่มีการจัดการเรียนรู้ที่อิงสภาพแวดล้อมและใช้ธรรมชาติเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของอ.ธวัชชัย ชัยสวัสดิ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงขี้เหล็กและเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม บ้านเรียน ดินภูเขาไฟ ที่กล่าวว่า “เราจะใช้สภาพแวดล้อม บริบทของชุมชนเป็นฐานเป็นหลัก ทั้งวัดและศูนย์การเรียนรู้แถวชุมชนในวัด กลุ่มคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนของบ้านเรียน กล่าวได้ว่าแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ของครอบครัวนี้คือฐานของครอบครัว ตลอดระยะเวลา 1 ปี ต่างมีคนทั้งในและต่างประเทศมาเยี่ยมชมศึกษาดูงานอย่างไม่ขาดสาย จึงเป็นโอกาสที่จะเป็นแหล่งฝึกทักษะชีวิตทั้งในด้านของ การเกษตรเชิงนิเวศ การสร้างนวัตกรรมร่วมไปถึงการเรียนรู้ด้านภาษาอีกด้วย” นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเครือข่ายบ้านเรียน ศูนย์การเรียนรู้ สถาบันศาสนานั้น คุณพ่อวิวัฒน์ กังวานนวกุล นักจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ก่อตั้ง ‘โรงเรียนเรียนรู้’ ยังได้ส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้ โดยให้ลูกเข้าร่วมเรียนในโรงเรียนบ้านป่าแดด ซึ่งเป็นโรงเรียนใกล้บ้าน ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนวิชาลูกเสือ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากคุณครูในโรงเรียน เช่นเดียวกันกับคุณพ่อวิกรม ก้านทอง” HOME SCHOOL ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวรายแรกใน จ.เชียงใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่เขต 1 ที่ได้การจ้างครูพิเศษมาสอนที่บ้าน ในวิชาแกนหลักเช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคุณพ่อซึ่งเป็นติวเตอร์วิทยาศาสตร์ รวมถึงการไปเรียนในสถาบันกวดวิชาที่สนใจ อีกทั้ง บ้านเรียนทางช้างเผือก ครอบครัว “ชาญชุติวาณิช” และบ้านเรียนดินภูเขาไฟที่ใช้สถานประกอบการเป็นสถานที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้และฝึกทักษะวิชาชีพ

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า ในการสร้างเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษาของบ้านเรียนที่มีวิถีปฏิบัติที่ดีของบ้านแต่ละหลังมีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมแตกต่างกันของแต่ละบ้านในการจะพัฒนาลูกด้านต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การปรึกษาหารือร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่ในท้องถิ่นของตัวเอง และการเข้าร่วมเครือข่ายบ้านเรียนในเขตพื้นที่ของตัว รวมไปถึงการใช้เครือข่ายทางสังคม

เพื่อใช้ติดต่อ ปรีกษา แบ่งปันแนวคิด การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และยังรวมไปถึงการจัดทำหลักสูตรจัดทำแผนอีกด้วย โดยมีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เป็นพื้นที่ในการจัดฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ที่นอกเหนือจากศูนย์การเรียนรู้ที่ ผู้จัดการศึกษาจัดให้ลูกได้เรียนรู้ เช่น โรงเรียน สถานประกอบการ สถาบันศาสนา เป็นต้น

2. ด้านหลักสูตร

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวด้านหลักสูตรพบว่า บ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้าน มีการจัดทำหลักสูตรทุกบ้านซึ่งหลักสูตรแต่ละหลัง มีการจัดทำหลักสูตรที่มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ เดียวกัน คือ เป็นหลักสูตรเฉพาะทาง ที่ทำขึ้นเฉพาะตัวผู้เรียน ซึ่งก็จะมีการเขียนหลักสูตรที่ตรงตามความความสนใจ ความเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่เขียนขึ้นมาเพื่อบุคคลหรือที่พูดว่าหลักสูตรเฉพาะบุคคลก็ได้โดยมีจุดเน้นและความสนใจที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่ปรัชญาของแต่ละบ้านและความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้การเริ่มเขียนหลักสูตรของแต่ละบ้านจะเป็นการเริ่มเขียนขึ้นมาใหม่และมีการปรับหลักสูตรในทุกชั้นปีตามความสนใจและความถนัดของลูกที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้หลักสูตรที่เขียนขึ้นมาของแต่ละบ้านมีการอิงเกณฑ์ตามสาระหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 โดยมีการสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งบ้านเรียนแต่ละบ้านจะไม่มีกำหนดตารางที่เป็นแกนวิชาหลักแต่จะเป็นการสอนแบบบูรณาการการใช้หลักสูตรคุณพ่อวีรวัฒน์ กังวานนวกุล นักจัดประสบการณ์การเรียนรู้ , ผู้ก่อตั้ง ‘โรงเรียนเรียนรู้’ บ้านเรียนแปลนปูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ได้กล่าวว่า “ผมใช้หลักสูตรในหลาย ๆ บ้านเรียนแล้วมาปรับใช้ ให้เหมาะสมกับบ้านให้มากที่สุด ต้องบอกว่าคนทำโฮสคูลส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นนักการศึกษาแต่สนใจด้านการศึกษา เพราะฉะนั้นเราไม่ได้ยึดตัวอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เราอ่านทั้งหมดแล้วนำมาปรับใช้ แต่ต้องปรับให้ทันเพราะมันขยับล้ามากภายใต้บริบทที่เรามี มันต้องยืดหยุ่น เอาชีวิตมาเป็นตัวตั้ง แต่ก็ยังคงมีหลักสูตรแกนกลางอยู่เป็นฐาน ที่ต้องสอนให้ได้ครบตามกลุ่มสาระวิชาแกนหลัก โดยแกนของหลักสูตรแกนกลางมีหน้าที่ดึงศักยภาพ แต่เราต้องมีหลักสูตรเราที่เหมาะสม มันคือหัวใจของหลักสูตร” สอดคล้องกับทาง บ้านเรียนทางช้างเผือกที่ได้จัดทำหลักสูตรขึ้นมา ชื่อว่าหลักสูตร 3 เสา และให้ชื่อว่า ห้องเรียนรู้หลักสูตร โดยได้จัดหมวดการเรียนรู้ ไว้ 3 หมวด คือ ตัวเอง (Individual) สังคม (Social) และ โลก (Earth) โดยมี ‘ความรู้สึก’ เป็นสารตั้งต้น ประกอบไปด้วย 1) หลักสูตรวิชาขนมปัง โดยมีแม่คุณโรส วริสรา เป็นผู้ถ่ายทอด มาจากแนวคิดสำคัญคือ เพราะเป็นอาชีพของที่บ้าน เรียนรู้การทำ การชั่งตวง ออกแบบโลโก้และการคำนวณต้นทุน กำไรต่าง ๆ 2) กีฬายิงธนู 3) หินสี’ ธรณีวิทยายาวไปถึงประวัติศาสตร์สงครามโลก

4) ห้องเรียนสำรวจธรรมชาติ 5) การเลี้ยงไก่ ปลูกผัก รวมไปถึงการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาหลักของหลักสูตรแกนกลาง คล้ายกับหลักสูตรของทาง บ้านเรียนบ้านดินภูเขาไฟ ของคุณ ธิวัชชัย สุรัตน์ ที่ได้มีการจัดทำหลักสูตรที่ให้ค่าน้ำหนักกลุ่มสาระวิชาเป็น 8 กลุ่มสาระวิชา สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง แต่ก็เน้นไปทางวิถีชีวิตชุมชน และเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคุณพอได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการเรียนรู้ของบ้านผม ความเป็นวณเกษตร แปรรูปเพิ่มมูลค่า จะเน้นทักษะชีวิต มองหาความยั่งยืนและพึ่งตนเอง ปรับเปลี่ยนวิถีคิด พลิกชีวิตด้วยปัญญา เริ่มจากการค้นหาตัวเอง ให้รู้จักตัวเองก่อน เราสนใจอะไร มีจุดแข็งอะไร มีความสามารถอะไร มีความพิเศษอะไร ตื่นมาก็เริ่มสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันในทุก ๆ วัน เช่น ตื่นมา หุงข้าว ทำกับข้าว เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตโดยตรงไปเลยแทนที่จะไปท่องจำ” แต่ก็แตกต่างกับทาง 2 บ้านเรียน คือ บ้านเรียน “ชาญชุติวาณิช” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา กรุงเทพฯ เขต 2 และ บ้านเรียนก้านทอง” HOME SCHOOL ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวรายแรกใน จ.เชียงใหม่ ที่จะมีการจัดทำหลักสูตรที่เน้นเฉพาะไปทางใดทางหนึ่ง บ้านเรียน “ชาญชุติวาณิช” มีการจัดทำหลักสูตรและแผนไปทางวิชาศิลปะ ร้อยละ 80 ส่วนบ้านเรียนก้านทองเน้นไปทางสาระวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียว ซึ่งการจัดทำหลักสูตรครั้งนี้ผู้จัดล้วนเขียนขึ้นมาเพื่อสอดคล้องตามความสนใจของตัวผู้เรียนโดยตรง

จากการศึกษาสภาพด้านหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้ข้อสรุปว่า หลักสูตรบ้านเรียน คือหลักสูตรเอกัตบุคคลที่สอดคล้องกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ยึดหลักความแตกต่าง สนองความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ ความพร้อม ความถนัด และข้อจำกัดของผู้เรียน มีความยืดหยุ่นสูงมีจุดเน้นพิเศษเฉพาะบุคคล และสอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560

จากการศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ด้านหลักสูตร พบว่ามีขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งที่คาดหวังให้ลูกบรรลุตามจุดประสงค์

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ความต้องการ ความสนใจของลูก
2. การวิเคราะห์ศักยภาพของครอบครัว

บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ และสื่อต่าง ๆ พื้นที่ต่าง ๆ ในบ้าน เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม

3. การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง

ในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียนนั้น เป็นการเขียนยึดตามหลักสูตรแกนกลาง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งประกอบด้วย 1) สารและมาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละช่วงชั้น 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 4) กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน และ 5) กิจกรรมสาธิตประโยชน์

ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร

เป็นการกำหนดแผนการจัดประสบการณ์หรือการกำหนดแนวทางการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายกำหนดไว้ โดยการกำหนด 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร ที่เป็นเป้าหมายหรือสิ่งมุ่งหวังให้เกิดกับลูก ควรใช้ ภาษาที่เข้าใจง่ายและกระชับ และต้องสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง 2) จุดประสงค์ การเรียนรู้ คือเป้าหมายที่มุ่งหวังจำแนกเรื่องและหัวข้อ เช่น ให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาเรียน ให้นักเรียนบอกความหมายของวิชาที่เรียนได้ เป็นต้น 3) การกำหนดเนื้อหาสาระ 4) การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่าง ๆ ซึ่งควรเลือกวิธีที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการสอน หรือกระทั่งสื่อต่าง ๆ 5) การกำหนดวิธีและประเมินผลผู้เรียน

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จ ต้องมีการตรวจสอบก่อนนำไปใช้ สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) การจัด การเรียนการสอน 4) กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ 5) วิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน และขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

จากการศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านหลักสูตร ได้ข้อสรุปว่า ในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียนที่เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองของผู้เรียนนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน 2) การวิเคราะห์ศักยภาพของ ครอบครัว 3) การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร และ ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

3. ด้านทรัพยากรทางการศึกษา

จากการศึกษาสภาพด้านทรัพยากรทางการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า ทรัพยากรทางการศึกษาหลักที่ทุกบ้านเรียนมีคือ แผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษา รายละเอียดหัวข้อการจัดแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ดังนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว
- 2) ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน
- 3) ระดับการศึกษาที่จัด
- 4) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
- 5) รูปแบบการจัดการศึกษา
- 6) โครงสร้างเวลาเรียน
- 7) การจัดสาระการเรียนรู้
- 8) การจัดกระบวนการเรียนรู้
- 9) การวัด และประเมินผลการเรียนรู้

และ เกณฑ์การให้ระดับคุณภาพ 4 เกณฑ์ คือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือ กลุ่มประสบการณ์ 2) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) การอ่าน คิด วิเคราะห์ และการเขียน 5) แบบสรุปผลการเรียนในรอบปี บ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้าน มีการวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทเริ่มต้นของการใช้ทรัพยากรต้นทุนชีวิตที่มีคุณภาพของครอบครัวตามแนวทางครอบครัว และการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของลูกไปตามความถนัดและความสนใจ โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ใช้การเรียนในระบบออนไลน์ (Online schooling) รวมไปถึงการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะโดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้เอง รวมไปถึงการเรียนรู้ผ่านการเล่น อีกทั้งยังมีการลงเรียนคอร์สเสริมต่าง ๆ ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้น และยังรวมถึง พื้นที่สร้างสรรค์ที่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ คุณพ่อไอศ คชา บ้านเรียนทางช้างเผือก อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ จัดค่ายศึกษาเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ กล่าวว่า “การศึกษาที่ชัดแต่ทฤษฎี ให้แต่การท่องจำดึงความรู้สึกของผู้เรียนออกทั้งหมด แบบนี้มันไม่ได้สนใจความรู้สึกของเด็ก การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ นั่นก็คือธรรมชาติ กระบวนการเช่นนี้ได้ทำให้ตัวลูก ๆ ของเขาสามารถเชื่อมโยงเข้ากับโลกที่เขาอยู่ได้อย่างแนบชิด และรู้จักที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณค่าอย่างตระหนักในหน้าที่ด้วยตนเอง” ซึ่งก็สอดคล้องกับบ้านเรียนก้านตอง ที่อาศัยแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เช่น พาไป ศึกษาชีวิตและพฤติกรรมสัตว์ที่สวนสัตว์ หาความรู้เรื่องพืชที่สวนพฤกษศาสตร์ ดูนก ฝึกเลื้อย และแมลงต่าง ๆ ที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย พระตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศน์ พื้นที่สวนที่ อ.สันทราย และละแวกบ้าน รวมถึงแหล่งเรียนรู้จากอินเทอร์เน็ต ห้องสมุดต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุดประชาชน ลำ นักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และตั้งค้ำกล่าวของคุณพ่อณัฐพร ชาญชุติวาณิช บ้านเรียน “ชาญชุติวาณิช” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพ เขต 2 ที่รู้สึกว่าคุณพ่อเองโชคดี ที่ได้อยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจเมืองหลวงซึ่งรายล้อมไปด้วยงานศิลปะ ทั้งหอศิลป์แสดงผลงาน ในมหาวิทยาลัย และแกลอรี

ต่าง ๆ น้องมักจะไปดูงานที่สตูดิโอ จนตอนนี้ได้มีวาดภาพของตนเองอยู่ที่ River City แดงสี่พระยาที่เป็นพื้นที่แสดงงานศิลป์

จากการศึกษาสภาพการศึกษาโดยครอบครัวด้านทรัพยากรทาง ได้ข้อสรุปว่า ทรัพยากรการศึกษาถือว่าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญมาก ที่ช่วยขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ออกมาสู่สังคม โดยมีการจัดการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้จัดการศึกษาเปรียบเสมือนแผนที่นำทางที่ช่วยให้ผู้จัดการศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้เหมาะสม ตรงตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ และจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการจัดการศึกษาทั้งกับตัวผู้เรียนและตัวผู้จัดการศึกษาเอง โดยอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญของการออกแบบแผนการสอนนั้น จะต้องประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสื่อที่เหมาะสมเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ สื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอีกมิติหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้ ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนได้สังเกตและเรียนรู้จากสถานการณ์ที่หลากหลาย มีรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ที่สามารถเรียนรู้ได้จากแอปพลิเคชันต่าง ๆ อีกทั้งยังรวมไปถึงระบบเรียนออนไลน์และคอร์สออนไลน์ระยะสั้นต่าง ๆ อีกด้วย

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านทรัพยากรทาง พบว่าด้านทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา คอร์สเรียนออนไลน์ แพลตฟอร์ม แหล่งการเรียนรู้ โดยมีแนวทางในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ดังนี้

แผนการจัดการศึกษา

การจัดทำแผนการจัดการศึกษา พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาที่สำนักงานเขตพื้นที่มอบหมาย โดยแผนการจัดการศึกษาต้องมีรายละเอียดประกอบการขออนุญาตอย่างน้อย 9 รายการ ประกอบด้วย 1) ชื่อบ้านเรียน 2) วัตถุประสงค์ของบ้านเรียน 3) ที่ตั้งบ้านเรียน 4) รูปแบบการจัดการศึกษา 5) ระดับการศึกษาที่จัดในกรณีที่เป็นการจัดการศึกษานอกระบบ 6) หลักสูตรหรือลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอน 7) ระบบประกันคุณภาพภายใน 8) รายชื่อและคุณสมบัติของพ่อแม่ผู้จัดการศึกษา โดยในการจัดเขียนแผนการจัดการศึกษานั้นจะประกอบด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว คุณพ่อนัทได้กล่าวว่า “ตรงนี้เป็นส่วนที่สำคัญมาก การที่พ่อแม่เป็นใครทำอาชีพอะไร ตรงนี้ก็สำคัญ โดยส่วนคิดว่าการโฮมสคูลลูกต้องมี

ผู้ปกครองอย่างน้อยเป็นหลักสักคนหนึ่งดูแลเด็กและเก็บร่องรอยการเรียนรู้ของลูกค่ะ และมีคนสนับสนุนช่วยกัน

2. ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งจะประกอบไปด้วยพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน พัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นต้น

3. ระดับที่จัดการศึกษา ซึ่งต้องมีการระบุเหตุผลของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวไว้ด้วย

4. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา คุณพ่อปู้ บ้านเรียนน้องแปลนปุ่น กล่าวว่า “อันนี้ก็เขียนจากความตั้งใจของเราเลยครับ เราอยากให้ลูกเรียนรู้แบบไหน ส่วนบ้านเราอยากให้ลูกเรียนรู้จากความสุข เราไม่ค่อยให้ความสำคัญเรื่องเกรดเท่าไร และไม่ออกไปอยู่ในวังวนการแข่งขันเกินไป แม้เราทั้งคู่จะเรียนในระบบมา เห็นข้อดีของระบบ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าข้อเสียก็มีเช่นกัน เมื่อมีช่องทางให้ลูกได้เรียนแบบแฮปปี้ ก็ไม่รีรอครับ” ซึ่งก็สอดคล้องกับทางคุณพ่อวิกรม บ้านเรียนก้านตอง และบ้านเรียนทางช้างเผือก ที่มีเป้าหมายอยากให้ลูกได้ค้นหาความลับของความสามารถตนเองได้ตามวัย คุณพ่อวิกรมกล่าวว่า “ทุกคนมีความเป็นอัจฉริยะที่เค้ารออยู่และรอวันฉายออกมา เหมือนที่ศาสตราจารย์การ์ดเนอร์ได้เขียนไว้ในทฤษฎีพหุปัญญาเลยคะ หรือถ้าลูกไม่มีอัจฉริยะโดดเด่นใด ๆ เป็นเพียงเด็กธรรมดา ๆ ที่มีความสุข ก็แฮปปี้แล้วครับ”

5. รูปแบบการจัดการศึกษา คุณพ่อปู้ กล่าวว่า “ในส่วนนี้เราอยากให้ลูกเรียนรู้แบบไหน อยู่บ้าน เป็นกลุ่ม ไปตามกลุ่มการศึกษาของปราชญ์ หรือศูนย์การเรียนรู้อะไร ใส่วิวในข้อ 5 นี้ได้เลย เช่น

5.1 จัดการศึกษาแบบครอบครัวเดียว เนื่องจากไม่สามารถร่วมกิจกรรมกับกลุ่มบ้านเรียน หรือครอบครัวอื่น และมีความสนใจเฉพาะด้านแตกต่างกัน

5.2 จัดการศึกษาแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรในโรงเรียนหรือเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกัน เนื่องจากต้องการให้บุตรได้มีความรู้ประสบการณ์ที่สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่ระบบโรงเรียน

5.3 จัดการศึกษาแบบกลุ่มครอบครัวที่มีแนวคิดคล้าย ๆ กันเป็นการจำลองสังคมเล็ก ๆ เชื่อว่าการ เชื่อมโยงกับกลุ่มเป็นการช่วยเสริมพัฒนาการของบุตรได้

5.4 จัดการศึกษาแบบรวมศูนย์ จัดการแบบศูนย์การเรียนรู้ เนื่องจากต้องการให้บุตรมีสังคมพ่อแม่ทำงานนอกบ้านทั้งคู่จึงมอบหมายให้ผู้ที่เห็นว่ามีเหมาะสมมาทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้

6. การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้หลักสูตรบ้านเรียนและการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ โดยจะแบ่งขั้นตอนการเขียนแผนดังนี้ การเลือกเขียนแผนมี 3 แบบคือ 1) เขียนแยกรายวิชาตามกลุ่มสาระ 2) เขียนแบบหลอมรวมตามกลุ่มประสบการณ์ หรือข้อ 3) เอาทั้ง 2 แบบมารวมกัน ซึ่งบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้าน เขียนแบบที่ 3 ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ออนไลน์แบบผสมผสานทั้งด้านรายวิชาตามกลุ่มสาระต่าง ๆ และการหลอมรวมตามกลุ่มประสบการณ์ที่เฉพาะทางตามความถนัดและสนใจของผู้เรียน

คอร์สเรียนออนไลน์

สำหรับการเรียนคอร์สออนไลน์ บ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้าน นั้นมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในลักษณะของคอร์สออนไลน์ระยะสั้นเหมือนกันทั้ง 5 บ้านซึ่งคอร์สเรียนของแต่ละบ้านก็จะแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความสนใจเฉพาะของลูกแต่ละคน โดยจะมีการลงเรียนคอร์สออนไลน์ทั้งที่เสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่ายที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นไม่เกิน 1 เดือนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและฝึกได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความหลากหลายทางด้านของประเภทด้วย จากการศึกษาถึงแนวทางจะเห็นได้ว่าผู้เรียนของบ้านเรียนทั้ง 5 หลังสามารถเรียนรู้ออนไลน์ได้ด้วยตนเองในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา 5-6 คอร์สด้วยกันแล้วแต่เวลาของแต่ละบ้านเรียน อาทิเช่น คอร์สการทำขนมปัง คอร์สการเรียนศิลปะ ด้านการเรียนรู้ออนไลน์เกี่ยวกับพีชศาสตร์ต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้นไม่เพียงแต่เป็นคอร์สที่เป็นจุดเน้นเฉพาะของผู้เรียนตามหลักสูตรของแต่ละบ้านยังรวมไปถึง คอร์สออนไลน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในหลักสูตร เช่น ด้านกีฬา ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ด้านสัตว์ ด้านการปฐมพยาบาล และ ด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและมีบ้านเรียน 1 หลังคือบ้านเรียนทางช้างเผือก ที่จะมีการจัดคอร์สออนไลน์ ในลักษณะของพ่อแม่ผู้จัดเป็นผู้เปิดคอร์สออนไลน์เองแล้วให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกับเพื่อนที่มาเข้าเรียนด้วย และยังได้ลงเรียนคอร์สของต่างประเทศอีกด้วย

แพลตฟอร์ม

สำหรับครอบครัวบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้าน นั้นถือว่าแพลตฟอร์มเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และประสบการณ์เป็นอย่างมาก คุณพ่อนท์ได้กล่าวว่า “แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Platform) เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้คนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งผมคิดว่าการส่งเสริมให้ลูกมีความสามารถในการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะเขาจะสามารถเรียนรู้และค้นพบอะไรหลาย ๆ ได้ด้วยตนเองตามความถนัดผ่านสิ่งที่เขาสนใจ”

สอดคล้องกับทางบ้านเรียนอีก 4 บ้าน ที่ถึงจะเน้นเฉพาะทางหรือเน้นทางเกษตรก็ยังใช้แพลตฟอร์มเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ เช่น Website, Fan page Facebook, Line Open Chat, LINE Official Account, Google Sites, Instagram, Twitter, YouTube และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เฉพาะทางในการเพิ่มพูนทักษะของผู้เรียน

แหล่งการเรียนรู้

บ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีทั้ง 5 บ้านมีการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อเสริมประสบการณ์และเสริมทักษะของผู้เรียน ซึ่งความถี่ในการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นั้น ก็แตกต่างกันออกไปตามความสนใจผู้เรียนและเวลาของแต่ละบ้าน โดยจำแนกแหล่งเรียนรู้ในลักษณะที่สอดคล้องกัน ส่วนของแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เช่น นักปราชญ์ในหมู่บ้านที่ทางคุณพ่อปู่บ้านเรียนแปลนปูน ที่น้องแปลน กับน้องปูน มักจะไปเรียนรู้และฝึกทักษะด้วยบ่อย ๆ ครูสอนพิเศษหรือแม้กระทั่งผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ เช่นบ้านของคุณพ่อวิกรม บ้านเรียนก้านทอง ที่ได้มีการให้ลูกได้เรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาวิทยาศาสตร์และฟิสิกส์ โดยการเอาไปเข้าคอร์สเรียน ซึ่งก็สอดคล้องกับทางคุณพ่อนัด ที่ได้ให้น้องเพ็ญที่ฟ้าได้เรียนศิลปะกับผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญโดยตรงในสายศิลปะ ที่เป็นศิลปินแห่งชาติแขนงต่าง ๆ อีกทั้งยังรวมไปถึงการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสิ่งก่อสร้างทั้งในส่วนของ ห้างสมุด พิพิธภัณฑ์ สนามกีฬา สวนสาธารณะ โบราณสถาน อีกด้วย ทั้งนี้การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ทุกบ้านมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอโดยไม่มีตารางการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน แต่จะสอดแทรกในวิถีชีวิตประจำวัน ในการออกเดินทาง ท่องเที่ยวของครอบครัวไปในที่ต่าง ๆ เช่น เที่ยวเดินป่า เที่ยวภูเขา เที่ยวทะเล แม่น้ำ รวมไปถึงการท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อเรียนรู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละประเทศอีกด้วย

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านทรัพยากร ได้ข้อสรุปว่าในการดำเนินจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและก็ยังมีทรัพยากรอื่น ๆ ที่มาช่วยส่งเสริมประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ คอร์สเรียนออนไลน์ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในหลักสูตรระยะสั้นทั้งที่เสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่ายโดยเป็นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามความสนใจของผู้เรียนในแต่ละช่วงว่าช่วงไหนสนใจอยากเรียนเรื่องอะไร โดยมีแพลตฟอร์ม และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการฝึกทักษะและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวันโดยไม่มีตารางที่ชัดเจน รวมถึงแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในวิถีชีวิตประจำวันทั้งในด้านของตัวบุคคลที่เป็นผู้ถ่ายทอดสถานที่โบราณวัตถุสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่ธรรมชาติต่าง ๆ

4. ด้านการดำเนินการ

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านการดำเนินการ พบว่าบ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทุกบ้านดำเนินการสอดคล้องกันในทุกขั้นตอน ซึ่งยึดแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ทั้งในช่วงของการตัดสินใจจดทะเบียน และในช่วงที่จัดการเรียนรู้ โดยผู้จัดการศึกษาแต่ละบ้านมีการศึกษา เอกสารแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ก็มีแนวทางในการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดของแต่ละที่จะท้องที่ การดำเนินการก็จะมี 4 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 1) ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา 2) ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้ 4) ขั้นตอนวัดผลประเมินผล ในช่วงของขั้นตอนการเตรียมการจัดการศึกษานั้นแต่ละบ้านเรียนก็จะมีจุดเริ่มต้นและแนวทางที่แตกต่างกันออกไปสำหรับบ้านเรียนก้านตองนั้น เป็นบ้านเรียนแห่งแรกที่จดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว จึงเริ่มศึกษาเรื่องการเรียนการสอนแบบ Home School ด้วยความเชื่อมั่นในรูปแบบการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาตัวเอง รู้จักตนเอง อันจะนำไปสู่ “ความตระหนักรู้ในตัวตนเอง” มากกว่าการมุ่งแข่งขันสู่ความเป็นเลิศ คุณพ่อเล็ก วิคม กิตติรัตนชัยจึงได้ตัดสินใจขออนุญาตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 โดยครอบครัวมีความพร้อมทั้งในด้านปัจจัยและเวลาที่จะจัดการศึกษาให้ลูก จึงได้เขียนแผนการจัดการศึกษาเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ซึ่ง ณ ตอนนั้นก็เป็นเรื่องที่ใหม่มากสำหรับทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 คุณพ่อธนัฐพร ชาญชุติวาณิช บ้านเรียนชาญชุติวาณิช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพฯ เขต 2 กล่าววว่า “ตั้งแต่น้องเข้าเรียนอนุบาลก็เริ่มเห็นแล้วว่าน้องไม่ค่อยมีความสุข ไม่สนุกกับกิจกรรมที่ต้องทำ จุดเปลี่ยนสำคัญ คือช่วงที่ครูสอนจับดินสอ ซึ่งน้องถนัดจับอีกแบบมากกว่าแบบที่ครูสอน แต่ก็พยายามจะทำให้ได้ ที่สุดคือน้องสับสน เครียด จึงได้ปรึกษากับครูและผู้อำนวยการโรงเรียนว่าจะทำอย่างไร พุดคุยกันแบบเปิดใจ ได้รับแนะนำว่ามีการจัดการศึกษา บ้านเรียน หรือ โฮมสคูลที่พ่อแม่เป็นคนสอนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับลูกตามศักยภาพของเด็ก ” สอดคล้องกับบ้านเรียนทางช้างเผือกและบ้านดินภูเขาไฟที่ใช้เครือข่ายบ้านเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในส่วน of ขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษาและขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้ นั้น แต่ละบ้านเรียนก็มีการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตามจุดเน้นซึ่งสอดคล้องกับการจัดทำหลักสูตรของแต่ละบ้านและขั้นตอนสุดท้ายที่ทุกบ้านเรียนต้องการรับการประเมินจากสำนักงานเขตพื้นที่ในทุก ๆ ปี คือขั้นวัดผลประเมินผล แต่ละบ้านเรียนก็จะมีประเมิน

ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับพื้นที่ ทั้งในด้านของการประเมินที่บ้าน การประเมินตามสภาพจริง การรายงาน การสังเกต และการสัมภาษณ์ เป็นต้น

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในด้านการดำเนินการจัดการศึกษาได้ข้อสรุปว่า บ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทุกบ้านดำเนินการสอดคล้องกันในทุกขั้นตอนซึ่งยึดแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในช่วงของการตัดสินใจจดทะเบียนและในช่วงที่จัดการเรียนรู้ โดยผู้จัดการศึกษาแต่ละบ้านมีการศึกษาเอกสารแนวทางในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบไปด้วยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา 2) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ และ 4) ขั้นวัดผลประเมินผล

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านการดำเนิน พบว่าบ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทุกบ้านดำเนินการที่สอดคล้องกันในทุกขั้นตอนซึ่งยึดแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวโดยมีแนวปฏิบัติหลัก ๆ ดังนี้

1. การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในการเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผู้รับผิดชอบหรือคณะทำงานการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกันกับครอบครัวที่มีความพร้อม ความสนใจ และตัดสินใจที่จะจัดการศึกษา ซึ่งอาจจัดในลักษณะการพูดคุย การประชุมปรึกษาหารือ

2. การยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในการยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้จัดการศึกษา/ครอบครัว ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา แสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์ขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่

- 2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/คณะนิเทศ ติดตาม วัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษาคู ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายการศึกษาทางเลือก เพื่อร่วมเป็นคณะทำงานวิชาการ

3. การยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในการยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

4. การพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

การพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ในการพิจารณาคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา ดำเนินการได้ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดการประชุมคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และ แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาแก่ครอบครัวที่ยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาภายใน กำหนดสามสิบวันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547

2. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ขออนุญาตหรือไม่อนุญาตจัดการศึกษา ในกรณีที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาไม่อนุญาตให้จัดการศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาต้องแจ้งเหตุผล และแนะนำให้ผู้อยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวทราบ ภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในกรณีผู้อยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณา ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน อาจทำหนังสือขอทบทวนมติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้อยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา ซึ่งหลังจากนั้นถ้าได้รับการอนุมัติให้จัดการศึกษาได้แล้ว ผู้จัดการศึกษาจึงดำเนินการจัดได้ และก็จะเป็นส่วนต้นวัดผลประเมินผลโดยทำร่วมกับพ่อแม่ผู้จัดการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่ที่จะมีการเข้ามาประเมินในทุก ๆ ปีการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในด้านการดำเนินการจัดการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามกฎกระทรวง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บ้านเรียนทุกหลักจึงมีแนวทาง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมการเพื่อขออนุญาต จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 2) การยื่นแบบแสดงความประสงค์จะขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว 3) การยื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาโดยครอบครัว 4) การพิจารณาของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งการดำเนินงานตาม 4 ขั้นตอนดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพิจารณาและดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เช่นภายใน 30-45 วัน ซึ่งหลังจากนั้นถ้าได้รับการอนุมัติให้จัดการศึกษาได้แล้ว ผู้จัดการศึกษาจึงดำเนินการจัดได้ และก็จะเป็นส่วนต้นวัดผลประเมินผลโดยทำ

ร่วมกับพ่อแม่ผู้จัดการศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่ที่จะมีการเข้ามาประเมินในทุก ๆ ปีการศึกษา

5. ด้านผลลัพธ์

จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาโดยครอบครัวด้านผลลัพธ์ พบว่า บ้านเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) บ้านเรียนแต่ละบ้านล้วนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้และเป้าหมายที่ต่างต่างกันออกไปตามความสนใจ ความสามารถและจุดเน้นเฉพาะของผู้เรียน อีกทั้งยังรวมไปถึงปรัชญาการศึกษาของแต่ละบ้านที่มีจุดเน้นเฉพาะที่แตกต่างกัน อาทิ บ้านเรียนชาญชุติวาณิช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เน้นไปทางงานศิลปะ ผลงานศิลปะ และการต่อยอดอาชีพทางสายศิลป์ ซึ่งบ้านนี้ก็ยังมีเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะเป็นศิลปินระดับนานาชาติ เช่นเดียวกับบ้านเรียนก้านทองที่ผู้เรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือการเป็นนักวิทยาศาสตร์ เป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ จึงเป็นทักษะการคิดขั้นสูง นวัตกรรม และวิทยาศาสตร์ แตกต่างจากบ้านเรียนอีก 3 แห่ง ได้แก่ ที่มีเป้าหมายคือ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิตและการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ธรรมชาติชีวิตเป็นฐาน คุณธรรม จริยธรรม แต่ก็ยังไม่ลืมที่จะพัฒนาทักษะทางด้านอื่น ๆ ในการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศและดิจิทัล ทั้งนี้เป้าหมายที่แตกต่างกันของแต่ละบ้านเรียน ก็มีจุดประสงค์ที่เหมือนกัน คือความสุข ของลูกโดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้จากพ่อแม่ ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้หลายครอบครัว เอาจุฬอกออกจากระบบการศึกษา แล้วมาจัดการศึกษาเอง

จากการศึกษาสภาพด้านผลลัพธ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้ข้อสรุปว่า ผลลัพธ์หรือเป้าหมายของแต่ละบ้านเรียนที่ต้องการเกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น จะยึดความสนใจ ความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก โดยที่คำนึงมากที่สุดคือ ความสุขของผู้เรียนในการเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้คือการสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้เรียน ในการดำรงชีพในด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ทักษะในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรมที่ดี

จากการศึกษาแนวทางด้านผลลัพธ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า แต่ละบ้านเรียนมีเป้าหมายที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพที่แตกต่างกันออกไป แต่บ้านเรียนทั้ง 5 บ้าน มีความสอดคล้องกันในด้านของการมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการปลูกจิตสำนึกที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม และที่สำคัญคือการอยู่ในยุคเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการเป็นนักคิด นักประดิษฐ์ ซึ่งทาง 5 บ้านจะมีการตั้งเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนในแต่ละปีการศึกษาโดยเขียนลงไปเป็นหลักสูตรของบ้านเรียนและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดไว้ให้ผู้เรียนซึ่งจะมีความยืดหยุ่น

ค่อนข้างสูงในด้านของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทั้งนี้เป้าหมายที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าแล้วแต่ตัวผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ซึ่งถ้าในช่วงวัยไหนสนใจเรื่องอะไรหรือมีความถนัดทางด้านไหนเป็นพิเศษก็จะมี การจัดประสบการณ์และส่งเสริมทักษะทางด้านนั้นโดยเฉพาะทั้งในด้านของกระบวนการจัดการและทรัพยากรที่ใช้มาเป็นตัวสนับสนุนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เช่นบ้านของน้องเพชรฟ้าพี่น้องอยากที่จะเป็นศิลปินและมีเป้าหมายที่จะไปถึงระดับโลกโดยที่ไม่ได้มุ่งที่จะเอาเกรดหรือผลการเรียนก็จะมี การจัดประสบการณ์ที่แตกต่างจากบ้านอื่นในการเขียนหลักสูตรเรียนภาษาศิลปะทัศนศิลป์และด้านประติมากรรม 90% ที่เป็นแกนวิชาหลักโดยจะมีวิชาอื่นเป็นแค่วิชาเสริมเช่นเดียวกับที่บ้านเรียนกำหนดที่น้องมุ่งจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ก็จะมุ่งไปทางฟิสิกส์เคมีชีวะโดยตรงแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็สอดคล้องกับอีก 3 บ้านในด้านของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนให้อยู่ภายใต้สังคมที่มีบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีให้มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีเป็นนวัตกรรมที่สามารถคิดค้นและมีทักษะทางด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยเฉพาะการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ทั้งในวัยเดียวกันช่วงวัยที่ห่างกันและวัยที่มากกว่าเพื่อส่งเสริมการเข้าสังคม

จากการศึกษาแนวทางด้านผลลัพธ์ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้ข้อสรุปว่าเป้าหมายในด้านของผลลัพธ์ของแต่ละบ้านเรียนทั้ง 5 หลังจะมุ่งเน้นไปที่ตัวผู้เรียนโดยตรงที่สำคัญคือจะคำนึงถึงความสุขของผู้เรียนในการดำรงชีวิตในยุคที่เปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วทั้งในด้านของด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัยรวมไปถึงทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมในด้านของคุณธรรมจริยธรรม การเข้าใจซึ่งกันและกันการเห็นอกเห็นใจซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน ถึงแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สรุปได้ดังนี้

1. ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา

ด้านเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย ผู้จัดการศึกษา หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบอยู่ 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เครือข่ายบ้านเรียน และเครือข่ายทางสังคม โดยมีบทบาท ดังนี้

1.1 ผู้จัดการศึกษา

1.1.1 จัดการศึกษา วางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการ อย่างเป็นระบบ ตรงตามศักยภาพ ความถนัดของผู้เรียน ผ่านประสบการณ์ที่ครอบครัวจัดให้ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และความต้องการ

1.1.2 สนับสนุน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัดประจําการ การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.1.3 ให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.1.4 ให้เวลาคุณภาพกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เน้นการมีเน้นปฏิสัมพันธ์กับ ผู้เรียน ในการอบรมป้มนิสัย สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้ชีวิตประจำวัน

1.1.5 ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

1.2.1 เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยครอบครัวระหว่างครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.2 สร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกัน เริ่มจากเหตุผลที่ครอบครัวสนใจหรือตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว นำไปสู่เรื่องปรัชญา ทศนะ แนวคิด ความคาดหวัง เป้าหมายคุณภาพ แนวทางการจัดการศึกษาแก่บุตรหรือผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับครอบครัวที่จะจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย) หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.3 จัดทำเอกสารต่าง ๆ เช่น ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียนรู้ ประกาศนียบัตรแบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เอกสารในการเทียบโอนผลการเรียน และเอกสารทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.2.4 ดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ร่วมกันกับครอบครัวที่มีความพร้อม ความสนใจ และตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาซึ่งอาจจัดในลักษณะการพูดคุย การประชุมปรึกษาหารือ

1.2.5 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

1.2.6 แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/คณะนิเทศ ติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้

1.2.7 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร ความรู้ในวงที่สาธารณะ เครือข่ายภาคสังคมข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

กลุ่มนโยบายและแผน

1.2.8 จัดทำข้อมูลจำนวนผู้เรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.9 จัดสรรงบประมาณและแจ้งให้ผู้จัดการศึกษา/ครอบครัวทราบ

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

1.2.10 ให้คำปรึกษาแนะนำนิเทศ ดูแล ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาตามบริบทที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของครอบครัว รวมทั้งการติดตาม การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

1.2.11 ติดตาม ประเมินการจัดการเรียนรู้ของบ้านเรียน

1.3 เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม

1.3.1 เสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

1.3.2 ใช้เครือข่ายทางสังคมในการแชร์ประสบการณ์การจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้

1.3.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น

1.3.4 ร่วมจัดนิทรรศการและกิจกรรมต่าง ๆ กับเครือข่ายบ้านเรียน ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิถีการเรียนรู้ของเด็กบ้านเรียนแต่ละครอบครัว เพื่อการ

เรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และมุมมอง สร้างเสริมความเข้าใจ ทั้งในระหว่างครอบครัว บ้านเรียน

2. ด้านหลักสูตร

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในด้านหลักสูตร ได้ข้อสรุปว่าหลักสูตรการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ควรเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเฉพาะบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูงมีจุดเน้นพิเศษเฉพาะบุคคล ซึ่งต้องสอดคล้องหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 ด้วยโดยมีแนวทางในปฏิบัติ ดังนี้

2.1 จัดทำ สร้างสรรค์หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพ ครอบครัว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

2.2 ปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรัชญาธรรม เป็นต้น

2.3 หลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ มีความเป็นสากล เทียบเคียงกับต่างประเทศได้

2.4 หลักสูตรสนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิสำเนา ที่มีความสามารถพิเศษ มีความถนัดเฉพาะทาง เด็กพิการเด็กในภาวะยากลำบาก เด็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร เด็กไร้สัญชาติ เป็นต้น

2.5 ผสมผสานหลักสูตรดึงเอาหลักสูตรจากต่างประเทศที่เห็นว่าเหมาะสม มาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสม

3. ด้านทรัพยากรทางการศึกษา

ด้านทรัพยากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา สื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชัน แหล่งการเรียนรู้ โดยมีแนวทางในปฏิบัติดังนี้

3.1 แผนการจัดการศึกษา

จัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษา ของบ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ ตามเอกัตภาพ

3.2 สื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชัน

ใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และใช้เป็นสื่อการจัดการเรียน และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง

3.3 แหล่งการเรียนรู้

เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษช่วยสอน หรือประชาชนชาวบ้านในท้องถิ่น

4. ด้านการดำเนินการ

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2) ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ 4) ขั้นตอนวัดผลประเมินผล 5) ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้อยู่โดยมีแนวทางในปฏิบัติดังนี้

4.1 ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา

การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตจัด

4.1.1 ศึกษากฎหมาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560

4.1.2 สัมรวจความพร้อมทางด้านร่างกายและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน ในระดับพัฒนาการของผู้เรียน และค้นหาความสนใจพิเศษ

4.1.3 ศึกษาการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดทำหลักสูตรและแผนการ จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนมี 2 หลักการคือ การจดทะเบียนแบบ กลุ่ม ประสบการณ์และแบบกลุ่มสาระวิชา

4.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและครอบครัว สร้างความรู้ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

การยื่นแบบแสดงความประสงค์

4.1.5 ยื่นแบบแสดงความประสงค์ขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนา อยู่ตามเอกสารคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งต้องมีรายละเอียด

ตามกฎกระทรวง ว่าด้วย สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ประกอบด้วย 1) ชื่อสกุลของครอบครัวและผู้เรียน 2) สำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน 3) ที่ตั้งและแผนผังของสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา 4) สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา 5) ระดับและประเภทการจัดการศึกษา 6) แผนการจัดการศึกษาที่

4.1.6 ประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของผู้ยื่นขอจัดการศึกษา โดย การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต หรืออาจใช้แบบทดสอบ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการประเมิน

4.2 ชั้นการวางแผนการจัดการศึกษา

4.2.1 ผู้จัดการศึกษาวิเคราะห์ตัวผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน

4.2.2 ผู้จัดการศึกษากำหนดเป้าหมายระยะสั้นระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน

4.2.3 ผู้จัดการศึกษาจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้

4.2.4 ผู้จัดการศึกษากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน

4.2.5 ผู้จัดการศึกษาจัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน

4.2.6 ผู้จัดการศึกษาสำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.2.7 ผู้จัดการศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

4.3 ขั้นตอนจัดการเรียนรู้ มีแนวทางในการปฏิบัติ

4.3.1 ผู้จัดการศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน สอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน

4.3.2 ผู้จัดการศึกษาจัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด

4.3.3 ผู้จัดการศึกษาเน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4.3.4 ผู้จัดการศึกษามีพื้นที่ที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรม ต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา

4.3.5 ผู้จัดการศึกษาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

4. ชิ้นวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลมี 2 หลักการคือการประเมินเพื่อพัฒนาและประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่าง ครอบครัวยุติการจัดการศึกษาและ โดยมีแนวทาง ดังนี้

- 1) ประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์
- 2) ประเมินโดยการนำเสนอผลงาน รายงาน
- 3) ประเมินตามสภาพจริงตามหลักสูตรจุดเน้นและแผนการจัดการเรียนรู้
- 4) สอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบาย สิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด
- 5) ประเมินความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาในบทเรียน โดยการซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ
- 6) ประเมินผลผู้เรียนโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและร่องรอยการเรียนรู้
- 7) ประเมินผลโดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ และบันทึกพัฒนาการ

5. ชิ้นปรับปรุงการเรียนรู้

5.1 ผู้จัดการศึกษาการปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปี

5.2 ผู้จัดการศึกษาการปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา

5.3 ผู้จัดการศึกษาการนำผลการประเมินที่ครอบครัวประเมินมาวิเคราะห์และ ออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่

5.4 ผู้จัดการศึกษาการนำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้

5.5 ผู้จัดการศึกษาผลิตสื่อ ใบบาง การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

5. ผลลัพธ์

จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน ถึงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ได้ข้อสรุปว่า แทนที่จะเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นแกนวิชาหลัก

เรียนเป็น 8 กลุ่มสาระวิชาแต่ควรเป็นความสามารถต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า สมรรถนะของผู้เรียน ซึ่งปัญหาของนักเรียนไทยที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ปัญหาในเรื่องของการประยุกต์ใช้ เพราะระบบการศึกษาของโรงเรียนยังคงยึดติดกับวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ทำให้ผู้เรียน ถูกปลูกฝังด้วยการเรียนรู้แบบท่องจำเพื่อนำไปสอบ มากกว่าที่จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ และมุ่งสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนเรียนรู้มา ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองและสังคมได้ กล่าวคือ เด็กไทยนั้นมีสมรรถนะที่ต่ำกว่า ที่ควรจะเป็น อันเป็นเรื่องที่เสียเปรียบอย่างมากในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ ซึ่งปีใน 2563 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว จึงได้ ร่วมกับคณะทำงานและคณะวิจัย จากคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ดำเนิน โครงการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ไปปรับใช้ ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ทางภาครัฐปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนรู้ใหม่ โดยเปลี่ยน จุดเน้นจากที่เคยเป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหา (content-based) คือเน้นเนื้อหาวิชา และมีมาตรฐาน และตัวชี้วัดจำนวนมาก ไปเป็นหลักสูตรที่เป็นฐานสมรรถนะ (competency-based) คือมุ่งไปยัง พฤติกรรมที่ผู้เรียนโดยตรง ยึดความสามารถที่ผู้เรียนพึงปฏิบัติได้เป็นหลัก เพื่อเป็น หลักประกันว่าผู้เรียนจะมีทักษะและความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อมุ่งให้เกิด การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะหลัก ที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต สำหรับจุดเด่นของหลักสูตรฐาน สมรรถนะนั้น มีด้วยกันอยู่หลายประการ อันได้แก่ 1) ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะ หลักที่สำคัญต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ 2) ช่วยให้เกิดการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่ง พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ 3) ช่วยลดภาระการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็น อันส่งผลให้ สถานศึกษามีพื้นที่และเวลาในการจัดการเรียนรู้อื่นที่เหมาะสมกับผู้เรียน วิธีชีวิตและชุมชน ได้มากขึ้น 4) ช่วยลดภาระและเวลาในการสอบตามตัวชี้วัดจำนวนมาก เพราะสามารถวัดและ ประเมินผลผู้เรียนด้วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะหลัก โดยใน หลักสูตรฐานสมรรถนะได้กำหนดสมรรถนะหลักเบื้องต้นไว้ 10 สมรรถนะ 1) ภาษาไทยเพื่อการ สื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) การสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ทักษะอาชีพและการ เป็นผู้ประกอบการ 7) ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและ ดิจิทัล 9) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและภาวะผู้นำ 10) การเป็นพลเมืองดีนรู้ และสำนึกสากล ซึ่งการปรับใช้หลักสูตร การเรียนรู้สมรรถนะ จะมีการปรับใช้อย่างเป็น

ทางการในปีการศึกษา 2565 ซึ่งก็เหมาะสมที่เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 จากแบบสอบถาม

ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 9-19

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Check List)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 205)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	102	49.80
2) หญิง	103	50.20
2. อายุ		
1) น้อยกว่า 30 ปี	45	36.59
2) 31-40 ปี	38	18.51
3) 41 ปีขึ้นไป	92	44.90
3. วุฒิการศึกษา		
1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	142	69.27
2) ปริญญาตรี	39	19.02
3) ปริญญาโทหรือสูงกว่า	24	11.71

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4. อาชีพ		
1) ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	38	18.50
2) พนักงานลูกจ้างเอกชน	43	21.00
3) เกษตรกร	39	19.00
4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	51	24.90
5) แม่บ้าน	18	8.80
6) อาชีพอิสระ Freelance	16	7.80

จากตาราง 9 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 44.90 มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.27 และส่วนใหญ่อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 24.80

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (n = 205)

สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. ด้านเครือข่ายสนับสนุน	4.17	0.80	มาก	1
2. ด้านหลักสูตร	4.13	0.79	มาก	4
3. ด้านทรัพยากรทางการศึกษา	4.16	0.80	มาก	3
4. ด้านการดำเนินการ	4.16	0.62	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.15	0.75	มาก	

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.62) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.80) และด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา

ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา	(n = 205)		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำข้อมูลและจัดทำเอกสารต่าง ๆ เช่น บัตรประจำตัวผู้เรียน ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียน และเอกสารหลักฐานทางการศึกษาอื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด	4.13	0.85	มาก	11
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอน และการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.33	0.76	มาก	1
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด	4.16	0.81	มาก	6
4. ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน เช่น ชมรม หรือกลุ่มที่เยาวชนได้ทำร่วมกัน	4.16	0.82	มาก	7
5. มีการใช้เครือข่ายทางสังคมในการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.23	0.79	มาก	2
6. มีการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นแหล่ง พบปะ หรือเพื่อสร้างองค์ความรู้ไว้สหาย เช่น เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ ฯลฯ	4.20	0.78	มาก	4

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา	(n = 205)		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
7. มีการใช้สถานประกอบการ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ	4.10	0.78	มาก	13
8. สถาบันศาสนาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชา แกนที่เกี่ยวกับศาสนาฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน	4.15	0.78	มาก	9
9. เครือข่ายบ้านเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการ จัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น	4.10	0.80	มาก	14
10. เครือข่ายบ้านเรียนเสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	4.15	0.80	มาก	10
11. เครือข่ายบ้านเรียนร่วมจัดนิทรรศการและ กิจกรรมต่าง ๆ ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิถี การเรียนรู้ของเด็กบ้านเรียนแต่ละครอบครัว เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และมุมมอง สร้างเสริมความเข้าใจ ทั้งในระหว่างครอบครัว บ้านเรียน	4.11	0.79	มาก	12
12. มีการสอนโดยการใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นเทคนิค การสอนที่เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน	4.16	0.83	มาก	8
13. มีการใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโอกาส ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่วถึง ทำให้ผู้ มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงาน กับเพื่อน ๆ	4.22	0.77	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.17	0.80	มาก	

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือ มีการจัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูงและโยงเข้ากับมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อรองรับการวัดผลประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.78) ถัดมาคือ มีการใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่วถึง ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เครือข่ายบ้านเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.80)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านหลักสูตร

ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา	(n = 205)		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะทางที่สอดคล้อง มาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2551	3.98	0.82	มาก	6
2. มีการจัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูงและโยงเข้า กับมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อรองรับการวัดผลประเมินผลจาก หน่วยงานต้นสังกัด	4.24	0.78	มาก	1
3. มีการปรับใช้หลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียน ในแต่ละชั้นปี	4.11	0.80	มาก	5
4. มีการนำหลักสูตรของบ้านเรียนอื่น ๆ มาปรับใช้ให้ สอดคล้องกับผู้เรียน	4.17	0.76	มาก	2

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา	(n = 205)		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
5. มีการใช้หลักสูตรของต่างประเทศร่วมกับหลักสูตรของสาระแกนกลางการเรียนรู้ของไทย	4.15	0.80	มาก	4
6. มีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายกำหนดไว้	4.15	0.79	มาก	3
7. มีการกำหนดการประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของแผนการพัฒนาหลักสูตรอันจำเป็นต่อการพัฒนาในครั้งต่อไป	4.11	0.80	มาก	5
เฉลี่ยรวม	4.13	0.79	มาก	

จากตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูงและโยงเข้ากับมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อรองรับการวัดผลประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือมีการนำหลักสูตรของบ้านเรียนอื่น ๆ มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.75) ถัดมาคือ มีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายกำหนดไว้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะทางที่สอดคล้องมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.82)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านทรัพยากรทางการศึกษา

ด้านทรัพยากรทางการศึกษา	(n = 205)		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการความสนใจและระดับของผู้เรียน	4.04	0.84	มาก	14
2. มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย	4.20	0.78	มาก	2
3. มีเทคนิควิธีการเรียนตามเอกัตภาพเน้นกิจกรรมเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้	4.19	0.81	มาก	3
4. มีการใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้	4.15	0.80	มาก	7
5. มีการใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้	4.15	0.80	มาก	7
6. มีการใช้แอปพลิเคชันช่วยสอนเพื่อเป็นการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง	4.12	0.80	มาก	12
7. มีการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนคอร์สออนไลน์ เฉพาะทางที่ผู้เรียนสนใจการศึกษาต่าง ๆ	4.14	0.81	มาก	10
8. มีครูพิเศษ มาช่วยสอนในวิชาหลักหรือวิชาเสริมอื่น ๆ	4.11	0.84	มาก	13
9. มีปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น ชุมชน ให้ความรู้เฉพาะทาง ที่ผู้เรียนสนใจ	4.15	0.83	มาก	9
10. มีการสร้างสื่อจำลอง หรือสื่อของจริง ในการนำมาจัดประสบการณ์เรียนรู้	4.13	0.78	มาก	11
11. พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ผู้เรียน	4.17	0.79	มาก	5

ตาราง 13 (ต่อ)

ด้านทรัพยากรทางการศึกษา	(n = 205)		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
12. มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล น้ำพุร้อน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง	4.15	0.84	มาก	8
13. มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู พระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ในอาชีพแขนง	4.32	0.76	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.16	0.80	มาก	

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านทรัพยากรทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู พระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพแขนง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือ มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.78) ถัดมาคือ มีเทคนิควิธีการเรียนตามเอกัตภาพเน้นกิจกรรมเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.84)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

ด้านการดำเนินการ	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา	4.16	0.58	มาก	2
2. ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา	4.14	0.62	มาก	5
3. ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้	4.18	0.62	มาก	1
4. ขั้นตอนวัดผลประเมินผล	4.16	0.62	มาก	3
5. ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้	4.16	0.65	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.16	0.62	มาก	

จากตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้น พบว่า ขั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.58) ถัดมาคือ ขั้นตอนวัดผลประเมินผล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.62) ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.65) และขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21
ด้านการดำเนินการ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตจัด

ด้านการดำเนินการ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตจัด	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. มีการศึกษากฎหมาย พรบ.การศึกษา กฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน 2551	4.05	0.77	มาก	6
2. มีการศึกษา หาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการหรือขั้นตอน ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	4.33	0.75	มาก	1
3. มีการศึกษา การจัดทำหลักสูตร ทั้งในประเทศ หรือ ต่างประเทศ สำนักรวจความสนใจของผู้เรียน ในแต่ละปีกว่าผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้อะไร รวมไปถึง การศึกษาหลักสูตรการเรียนรู้อื่นๆ	4.06	0.80	มาก	7
4. มีการสำรวจความพร้อมของผู้เรียน เข้าใจ พัฒนาการตามวัยของผู้เรียนระดับพัฒนาการ ของผู้เรียน และค้นหาความสนใจพิเศษ	4.12	0.78	มาก	5
5. มีการจัดเตรียมสถานที่ จัดสภาพแวดล้อมภายใน บ้านและนอกบ้าน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อรับการประเมินการจดทะเบียนการจัดการศึกษา โดยครอบครัว	4.13	0.82	มาก	4
6. ผู้จัดการศึกษาแสดงความประสงค์ตามแบบแจ้ง ความประสงค์จะขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่	4.05	0.85	มาก	8
7. ผู้จัดการศึกษารับการประเมินความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา จากคณะกรรมการประเมินความรู้ เช่น การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต อาจใช้แบบทดสอบ หรือวิธีการอื่น ๆ	4.32	0.72	มาก	2

ตาราง 15 (ต่อ)

ด้านการดำเนินการ	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
8. ผู้จัดการศึกษา ยืนยันแสดง หลักสูตรการจัด การศึกษา แผนการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการ ประเมินความรู้	4.12	0.78	มาก	5
9. คณะกรรมการประเมินความรู้และผู้จัดการศึกษา ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม ในการส่งเสริม คุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัด ประเมินผล	4.26	0.88	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.16	0.79	มาก	

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตจัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการหรือขั้นตอนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ ผู้จัดการศึกษารับการประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษาจากคณะกรรมการประเมินความรู้ เช่น การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต อาจใช้แบบทดสอบ หรือวิธีการอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.72) ถัดมาคือ คณะกรรมการประเมินความรู้และผู้จัดการศึกษา ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม ในการส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.78) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้จัดการศึกษาแสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์จะขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.85)

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา

ด้านการดำเนินการ ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. มีการวิเคราะห์ตัวผู้เรียน ให้มีการพัฒนาได้อย่าง เหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและ มีความสุขในการเรียน	4.02	0.83	มาก	6
2. มีการศึกษาแนวการสอน เทคนิคการจัดการ เรียนรู้จากเอกสารสื่อออนไลน์ต่าง ๆ	4.26	0.78	มาก	1
3. มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละ รายวิชาและจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน	4.09	0.83	มาก	5
4. มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทาง สมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย	4.18	0.77	มาก	2
5. มีการสำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.12	0.80	มาก	4
6. มีการจัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลา ที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน	4.17	0.77	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.14	0.80	มาก	

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็น
สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ
ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.80)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการศึกษาแนวการสอน เทคนิค
การจัดการเรียนรู้จากเอกสารสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง
ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่
เป้าหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.77) ถัดมาคือ
มีการจัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้จัดการศึกษาแสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์จะขอจัดการศึกษาเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.83)

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้

ด้านการดำเนินการ ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. มีวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดแบบพหุปัญญา จัดการศึกษาเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรัชญา คณิตศาสตร์ ธรรมชาติ เกษตร ทฤษฎี ฯลฯ	4.02	0.84	มาก	6
2. มีการจัดการเรียนรู้เป็นตามไปแผนการจัดการ การศึกษา ที่ได้ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน	4.33	0.74	มาก	1
3. มีการพาผู้เรียนออกไปทำกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดการ สร้างทักษะทางสังคม	4.08	0.80	มาก	5
4. มีการให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน, ชิ้นงาน ที่ต่อยอด หรือการคิดค้นชิ้นงานใหม่ ๆ โดยการเรียนรู้แบบใช้ โครงการเป็นฐาน	4.27	0.77	มาก	3
5. มีการให้ผู้เรียนใช้คอมพิวเตอร์อย่างเป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจน การออกแบบและผลิตเชิงนวัตกรรม	4.10	0.80	มาก	4
6. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ ร่วมกับผู้อื่นในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม	4.28	0.77	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.18	0.79	มาก	

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดการเรียนรู้เป็นตามไปแผนการจัดการศึกษา ที่ได้ตั้งไว้ อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.77) ถัดมาคือ มีการให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน, ชิ้นงาน ที่ต่อยอดหรือการคิดค้นชิ้นงานใหม่ ๆ โดยการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดแบบพหุปัญญา จัดการศึกษาเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรียัตติธรรม ศิลปะ ธรรมชาติ เกษตรทฤษฎี ฯลฯ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.84)

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ขั้นวัดผลประเมินผล

ด้านการดำเนินการ ขั้นวัดผลประเมินผล	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. มีการวัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตผู้เรียน อย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ และบันทึกพัฒนาการ	3.96	0.84	มาก	5
2. มีการประเมินความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหา ในบทเรียน โดยการซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ	4.27	0.78	มาก	1
3. มีการสอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียน อธิบายสิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวม ไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ ภาษา ตลอดจนระบบการคิด	4.13	0.82	มาก	4
4. มีการประเมินผลในรูปแบบโครงงาน หรือการทำ สิ่งประดิษฐ์	4.26	0.75	มาก	2

ตาราง 18 (ต่อ)

ด้านการดำเนินการ ชั้นวัดผลประเมินผล	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
5. มีการประเมินผลผู้เรียนโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและ ร่องรอยการเรียนรู้	4.16	0.80	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.16	0.80	มาก	

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ชั้นวัดผลประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประเมินความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาในบทเรียนโดยการซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.78) รองลงมาคือ มีการประเมินผลในรูปแบบโครงการ หรือการทำสิ่งประดิษฐ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.75) ถัดมาคือ มีการประเมินผลผู้เรียนโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและร่องรอยการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.80) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการวัดและประเมินผลโดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมพัทธ์ของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ และบันทึกพัฒนาการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.84)

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้

ด้านการดำเนินการ ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. มีการปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการ เรียนรู้ในทุกชั้นปี	4.01	0.85	มาก	4
2. มีการนำผลการประเมินที่ครอบครัวประเมิน มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่	4.21	0.80	มาก	2

ตาราง 19 (ต่อ)

ด้านการดำเนินการ ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
3. มีการนำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อ สังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้	4.08	0.83	มาก	3
4. มีการผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	4.33	0.75	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.16	0.81	มาก	

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ มีการนำผลการประเมินที่ครอบครัวประเมินมาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.80) ถัดมาคือ มีการนำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.58)

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ผลการยกกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มายกกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) องค์ประกอบที่ 4

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ตามภาพ 9 โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบตามแหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

- * หมายถึง ข้อมูลการจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ** หมายถึง ข้อมูลจากพหุกรณีศึกษาการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21
- *** หมายถึง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)

1. เครือข่ายที่สนับสนุน *,**,***

- 1.1 ผู้จัดการศึกษา *,**,***
- 1.2 หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา *,**,***
 - 1.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา *,**,***
 - 1) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา *,***
 - 2) กลุ่มนโยบายและแผน *,***
 - 3) กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา *,***
- 1.3 โรงเรียน *,**
- 1.4 เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม **,***
- 1.5 สถานประกอบการ **
- 1.6 สถาบันศาสนา **
- 1.7 ศูนย์การเรียนรู้ *,**

2. หลักสูตร *,**,***

เป็นหลักสูตรการศึกษาเฉพาะบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูงมีจุดเน้นพิเศษเฉพาะบุคคล และสอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

3. ทรัพยากรการศึกษา

- 3.1 แผนการจัดการศึกษา *,**,***
- 3.2 Application **, ***
- 3.3 คอร์สออนไลน์ *, **
- 3.4 แหล่งการเรียนรู้ *, **, ***

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

การดำเนินการ *, **, ***

การดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา *, **, ***
 - 1.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต *, **, ***
 - 1.2 การยื่นแบบแสดงความประสงค์ *, **, ***
2. ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา *, **, ***
3. ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ *, **, ***
4. ขั้นวัดผลประเมินผล *, **, ***
5. ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ *, **, ***

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) *, **, ***

สมรรถนะในศตวรรษที่ 21

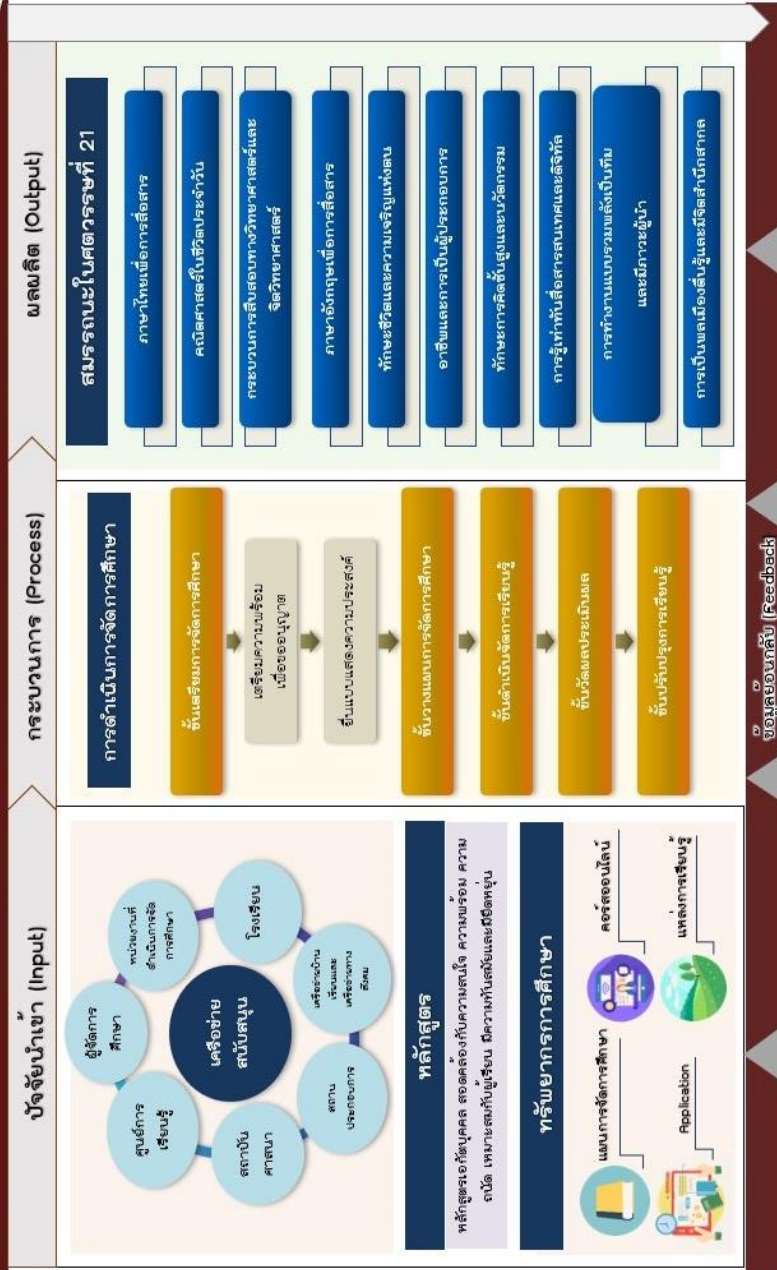
1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน
3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์
4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน
6. อาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ
7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม
8. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล
9. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ
10. การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล

องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) *, **, ***

ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ร่าง

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ภาพ 19 แสดง (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

จากภาพ 9 มีรายละเอียดของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)

เครือข่ายสนับสนุน

ด้านเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบ อยู่ 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้ โดยมีบทบาทและแนวทางดังนี้

1. ผู้จัดการศึกษา

1.1 จัดการศึกษา วางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการ ตรงตามศักยภาพความถนัดของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่จัดให้ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความต้องการ

1.2 สนับสนุน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.3 ให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.4 ให้เวลาคุณภาพกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เน้นการมีเน้นปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ในการอบรมปมนิสัย สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้ชีวิตประจำวัน

1.5 ผลិតสื่อ ใบบาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

บทบาทของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

1. เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวระหว่างครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกับผู้จัดการศึกษา เริ่มจากเหตุผลที่ครอบครัวสนใจหรือตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว นำไปสู่เรื่องปรัชญา ทัศนคติ แนวคิด

ความคาดหวัง เป้าหมายคุณภาพ แนวทางการจัดการศึกษาแก่บุตรหรือผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้แก่

- 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
- 2) หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
- 3) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับครอบครัวที่จะจัดการศึกษาระดับปฐมวัย)
- 4) หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. จัดทำเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียนรู้ ประกาศนียบัตรแบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เอกสารในการเทียบโอนผลการเรียน และเอกสารทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

5. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/คณะนิเทศ ติดตามวัดและประเมินผล การจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้

6. ให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้งร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว

7. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร ความรู้ในเวทีสาธารณะ เครือข่ายภาคสังคมข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวมและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการศึกษา

กลุ่มนโยบายและแผน

บทบาทของของกลุ่มนโยบายและแผน

จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ของบ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เสนอไปยัง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุน ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรงบประมาณและแจ้งให้ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวทราบ

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

บทบาทของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศ คู่มือ ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับตามบริบทการจัดการศึกษาของครอบครัวรวมทั้งการติดตาม การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

3. โรงเรียน

ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิชาลูกเสือ ชุมนุม ค่ายภาษาอังกฤษ ค่ายฝึกทักษะ และกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับโรงเรียนในภูมิภาคหรือโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่ได้จดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

4. เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม

มีบทบาทและแนวทาง ดังนี้

4.1 เสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2 ใช้เครือข่ายทางสังคมในการแชร์ประสบการณ์การจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้

4.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น

4.4 จัดนิทรรศการและกิจกรรม ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิถีการเรียนรู้ของแต่ละบ้านเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

4.5 สถานประกอบการ

ฝึกทักษะทางอาชีพโดยการสังเกตการณ์ หรือปฏิบัติงานจริง ในสถานประกอบการ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ร้านของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ ในกรณี que ผู้เรียนเรียนในระดับที่สูงก็สามารถทำงานพาร์ทไทม์

4.6 สถาบันศาสนา

4.6.1 บูรณาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาแกนที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ร่วมกับสถาบันศาสนา

4.6.2 เข้าไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ภายในวัด ช่วงวันสำคัญปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ในช่วงวันสำคัญ

4.7 ศูนย์การเรียนรู้

4.7.1 จัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือผู้เรียนในกลุ่มเล็ก

4.7.2 ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมผ่านบทเรียน ผ่านสื่อ หรือวิธีการฝึก ฝึกและปฏิบัติผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้

4.7.3 เปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อิสระ ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ ร่วมไปถึง การพัฒนาทักษะทางอาชีพ

หลักสูตร

หลักสูตรบ้านเรียนควรเป็นหลักสูตรเอกัตบุคคล ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียนมีความทันสมัย ยืดหยุ่น อิงตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งมีหลักการและขั้นตอนดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพ ครอบครัว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน
2. ปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน
3. เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ มีความเป็นสากล เทียบเคียงกับต่างประเทศได้
4. เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่าง ทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิลำเนา และปัจจัยอื่น ๆ

ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน

การจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ

ผู้จัดการศึกษาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตในการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งที่คาดหวังให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนและครอบครัว โดยมีข้อมูลที่สำคัญมีดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของบ้านเรียน เช่น ปรัชญาการสอน ความสนใจของผู้เรียน ความสามารถของผู้เรียน ข้อจำกัดของผู้เรียน
 - 1.2 ข้อมูลด้านการศึกษา ระดับชั้นของผู้เรียน
 - 1.3 ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม เช่น ภาษาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ
 - 1.4 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ อาชีพ

1.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพของบ้านเรียน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง งบประมาณ อุปกรณ์ และสื่อต่าง ๆ ห้องต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม

1.3 การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้จัดการศึกษาปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เช่น สาระและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งบ้านเรียนนำควรนำข้อมูลทั้งสามอย่างนี้มาศึกษาและวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนและครอบครัว, ศักยภาพของบ้านเรียน และหลักสูตรแกนกลาง

ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร

ผู้จัดการศึกษากำหนดแผนการจัดประสบการณ์หรือการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายกำหนดไว้โดย

1. การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ควรกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งมุ่งหวังให้กับผู้เรียน ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและกระชับ และต้องสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง
2. การกำหนดเนื้อหาสาระ ควรกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่าง ๆ ควรเลือกวิธีที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการสอน หรือกระทั่งสื่อต่าง ๆ
4. การกำหนดวิธีและประเมินผลผู้เรียน ควรมีการประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของแผนการพัฒนาหลักสูตรอันจำเป็นต่อการพัฒนาในครั้งต่อไป

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จ ต้องมีการตรวจสอบก่อนนำไปใช้ สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาโดยปรึกษาและรับฟังข้อเสนอแนะร่วมกับหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวถึงความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ 5) วิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

ผู้จัดการศึกษาแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้ทันลูก โดยกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละวัน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ประสานงาน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

ทรัพยากรการศึกษา

ด้านทรัพยากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย

1) แผนการจัดการศึกษา 2) แอปพลิเคชัน 3) คอร์สออนไลน์และ 4) แหล่งเรียนรู้โดยมีแนวทางในปฏิบัติดังนี้

1. แผนการจัดการศึกษา

ผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรของบ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ ตามเอกัตภาพของผู้เรียน มีการจัดทำแผนบ้านเรียน 3 แบบ คือ 1) แบบ 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ 2) แบบกลุ่มประสบการณ์ 3) แบบผสมผสาน ตามแบบฟอร์มเขียนแผนบ้านเรียน (เครือข่ายบ้านเรียนไทย, 2563)

1. แอปพลิเคชัน (Application)

จัดให้ลูกเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกทักษะ ด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองทุกที่และทุกเวลาตามความสนใจ คอร์สออนไลน์

ผู้จัดการศึกษา ลงทะเบียนเรียนระบบหลักสูตรออนไลน์กับสถาบันที่เปิดหลักสูตร โห้มนศคูล และยังรวมไปถึงคอร์สออนไลน์ต่าง ๆ ที่เป็นหลักสูตรคอร์สระยะสั้น โดยให้ผู้เรียนรู้ ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ทำขนม กีฬา การเขียนเกม เขียนโปรแกรมในประเทศและต่างประเทศ เช่น Coursera เว็บไซต์เรียนออนไลน์ที่เชื่อมต่อกับมหาวิทยาลัยและพิพิธภัณฑร์ระดับโลก Khan Academy เว็บไซต์สำหรับแยกเรียนรายวิชา ส่วนมากเป็นเนื้อหาในระดับมัธยมศึกษา Open Culture Online Courses เป็นคอร์สที่ช่วยให้ผู้เรียนค้นหาคอร์สต่าง ๆ ที่ต้องการเรียน ได้อย่างง่ายดาย เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้

ใช้แหล่งเรียนรู้ในบ้าน ภายนอกบ้าน ในชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้าง ทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่จะสนับสนุนส่งเสริม ให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและ ต่อเนื่อง และรวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษช่วยสอนหรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

การดำเนินการ

การดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์
- 2) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา
- 3) ขั้นดำเนินการจัดการการเรียนรู้
- 4) ขั้นวัดผลประเมินผล
- 5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้

1. ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา

ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตและการยื่นแบบแสดงความประสงค์

1.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1.1.1 ผู้จัดการศึกษา ศึกษากฎหมาย พรบ.การศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

1.1.2 ผู้จัดการศึกษาสำรวจความพร้อมทางด้านร่างกายและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนในระดับพัฒนาการของผู้เรียน และค้นหาความสนใจพิเศษ

1.1.3 ผู้จัดการศึกษาศึกษาการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดทำหลักสูตรและแผนการ จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนโดยในการจดเทียบกับเขตพื้นที่การศึกษานั้น จะประกอบไปด้วย 2 หลักการคือ การจดทะเบียนแบบกลุ่มประสบการณ์และการจดทะเบียนแบบกลุ่มสาระวิชา

1.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้จัดการศึกษาที่จะขอจัดการศึกษาโดยครอบครัว สร้างความรู้ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวร่วมกัน ในประเด็นของ 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 2) หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ 3) หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 การยื่นแบบแสดงความประสงค์ มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1.2.1 ผู้จัดการศึกษาศึกษาแบบแสดงความประสงค์จะขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ ตามเอกสารคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ซึ่งต้องมีรายละเอียดตามกฎหมายกระทรวง ว่าด้วย สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ดังนี้

- 1) ชื่อสกุลของครอบครัวและผู้เรียน
- 2) สำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน
- 3) ที่ตั้งและแผนผังของสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา
- 4) สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา
- 5) ระดับและประเภทการจัดการศึกษา
- 6) แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกันกำหนด ตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

1.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของผู้ยื่นขอจัดการศึกษา โดยการตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต หรืออาจใช้แบบทดสอบ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการประเมิน

2. ขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษา

ในการวางแผนการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ผู้จัดการศึกษามีบทบาท ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน

2.2 กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้ วิเคราะห์ที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน

2.3 จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน

2.4 จัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่จะกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน

2.5 สำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.6 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

3. ขั้นตอนจัดการเรียนรู้

ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน ผู้จัดการศึกษามีบทบาท ดังนี้

3.1 จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียนสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุ โดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน

3.2 เรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ และผู้เรียนค้นคว้าเรียนรู้ด้วย ตัวเองเป็นหลัก

3.3 จัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด โดยใช้สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ

3.4 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ คือการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจผู้เรียน

3.5 เน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.6 มีพื้นที่ที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรมต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา

3.7 เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

3.8 ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และและมีความรัก ความหวงแหน ต่อคุณค่าของภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมไทย

3.9 ส่งเสริมการเรียนรู้การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ คือ การเรียนรู้ในทักษะชีวิตที่สำคัญ ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่นการสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น

3.10 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน คือการที่ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

4. ขั้นตอนวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการพิจารณาผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ซึ่งมีอยู่ 2 หลักการคือการประเมินเพื่อพัฒนาและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ครอบครัวผู้จัดการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีแนวทาง ดังนี้

4.1 การประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์

4.2 วัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ มีการบันทึกพัฒนาการ และมีร่องรอยการเรียนรู้

4.3 ประเมินตามสภาพจริงตามหลักสูตรจุดเน้นและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเสนอผลงาน ผลงาน รายงาน แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ

4.4 การสอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบายสิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด

5. ปรับปรุงการเรียนรู้อีก

5.1 ปรับหลักสูตรการเรียนรู้อีกและแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปี

5.2 ปรับหลักสูตรการเรียนรู้อีกและแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา

5.3 นำผลการประเมินที่ครอบคลุมประเมินได้รับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและครอบครัว มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้อีกในรูปแบบใหม่ อย่างสม่ำเสมอ

5.4 นำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือ เทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้อีก

5.5 หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้อีก สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้อีกต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output)

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย สมรรถนะ 10 ประการ ดังนี้

1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร

ผู้เรียน ฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อสื่อสาร ข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกนึกคิด โดยใช้ประสบการณ์ความรู้ทางหลักภาษา และกลวิธีการใช้ภาษาที่ช่วยให้สามารถ รับสารได้ถูกต้อง เข้าใจ เปิดกว้างไตร่ตรอง ประเมินและนำไปใช้ในชีวิตสามารถถ่ายทอดและผลิตผลงานผ่านกระบวนการ พูดและเขียนได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงผู้รับสารเหมาะสมกับกาลเทศะ เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม รวมทั้งใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เข้าใจสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย และถ่ายทอดสร้างผลงานต่อยอด สร้างสรรค์ จากความรู้ความคิดที่ได้รับ

2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ผู้เรียนมีทักษะด้านการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม นำความรู้ความสามารถ เจตคติ ทักษะ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่หรือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์

ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รักในควมมีเหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออก รับฟังความคิดเห็นและทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้กระบวนการสืบสอบ ทางวิทยาศาสตร์ ในการแสวงหาความรู้ สร้างและใช้แบบจำ ลองทางความคิดและ แบบจำ ลอง 3 มิติ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติและปรากฏการณ์ที่เป็น ผลจากการกระทำ ของมนุษย์ รวมทั้ง ใช้การโต้แย้งเพื่อตัดสินใจในประเด็น ทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศ และโลก สามารถใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม เพื่อสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นผลงาน สิ่งประดิษฐ์ หรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหา ในชีวิตประจำวัน ด้วยความตระหนัก และความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และโลก

4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะทางภาษา ภาษาอังกฤษรวมทั้งเจตคติและคุณลักษณะ ส่วนบุคคล ในการสื่อสารฟังพูดอ่าน เขียนทั้งในด้านการรับสาร การส่งสาร การมีปฏิสัมพันธ์ มีกลยุทธ์ในการ ติดต่อสื่อสาร สามารถสื่อสารได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เหมาะสมกับบริบททาง สังคมและวัฒนธรรม และสามารถ แลกเปลี่ยนถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลก ได้อย่างสร้างสรรค์มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ภาษา ใช้ภาษาอย่างมั่นใจโดยสามารถ ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร

5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน

ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และดำเนิน ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเรื่อง ของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนดี มีวินัย มีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงามรอบตัว มีความมั่นคงทางอารมณ์มีบุคลิกภาพ เป็นไทยพสกนิกรความเป็นสากล ทะนุบำรุง

รักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และธำรง เอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้างและ รักษา ความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนที่มี ต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการ เปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืน สภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็วรวมทั้ง สามารถนำ ตนเองในการเรียนรู้ พัฒนา ตนเองและ พัฒนาชีวิตให้มีความสุข ความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

6. อาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ

ผู้เรียนมีเป้าหมายและการวางแผนอาชีพ ตามความสนใจและความถนัด มีความรู้ และทักษะพื้นฐานสู่อาชีพที่เหมาะสม มีทักษะและคุณลักษณะนิสัยที่ดี ในการทำงานมีทักษะ ในการทำงาน และพัฒนางาน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้และทักษะ พื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี สามารถคิดสร้างงาน สร้างนวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ ต่อตน ครอบครัว หรือสังคม

7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม

ผู้เรียนสามารถใช้การคิดเป็นเครื่องมือ ในการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตมีการคิด ให้ รอบคอบก่อนที่จะกระทำ หรือไม่กระทำการใด ๆ บนฐานของข้อมูลที่เพียงพอ รวมทั้งมีการ วิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมิน ข้อมูล เหตุผลและหลักฐานต่าง ๆ มีวิจารณญาณในการคิด ตัดสินใจ โดยยึดหลักเหตุผล และการพิจารณา อย่างรอบด้าน ทั้งในด้านคุณ โทษ และความ เหมาะสมตามหลักกฎหมาย ศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม รวมทั้งความเชื่อ และบรรทัดฐานของ สังคมและวัฒนธรรม สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง และหา วิธีการแก้ปัญหาหรือทางออกที่เหมาะสมกับบุคคล สถานการณ์ และบริบท รวมทั้ง สามารถริเริ่มความคิดใหม่ ๆ แปลงความคิด นั้นให้เป็นรูปธรรม และบริหารจัดการ จนเกิดผล ผลิตเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น แนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตน ผู้อื่น สังคม ประเทศและโลก

8. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล

ผู้เรียนเข้าถึง เข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ ประเมินคุณค่า ความน่าเชื่อถือของ สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเลือกรับและใช้ประโยชน์ รวมทั้งสร้างสรรค์สื่อ ข่าวสาร และสื่อสารอย่างเป็นผู้รู้เท่าทันตนเอง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่นและ สังคม โดยรวม รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์ จากสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนา ตนเองชุมชน และสังคมโดยคำนึงถึงคุณโทษ และผลกระทบ ที่จะเกิดต่อผู้อื่นและสังคม

9. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมทำงานแบบรวมพลัง โดยการสนับสนุนช่วยเหลือขจัดปัญหาแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และความคิด เห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกัน และปฏิบัติตามบทบาทเพื่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดมีความเป็นผู้นำ และใช้ภาวะผู้นำ อย่างเหมาะสม กับสถานการณ์ สามารถแก้ปัญหาและ นำ กลุ่มให้ไปสู่เป้าหมาย สร้างแรงบันดาลใจ ให้ผู้อื่นได้พัฒนาตนเอง นำจุดเด่นของสมาชิกมาใช้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ร่วมกัน ปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกกลุ่มที่ดี ทำงานร่วมกันด้วยความไว้วางใจ เปิดใจ รับฟัง และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถประสานความคิดและใช้สันติวิธี ในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวกกับสมาชิก

10. การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล

ผู้เรียนปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความ รับผิดชอบ ด้วยการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพ กฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มี ส่วนร่วมด้วยการเรียนรู้เพื่อให้ตนเอง มีความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการทำงานจิตอาสา รับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยร่วมมือกับ ผู้อื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการ การอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง หลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมือง ในระดับต่าง ๆ แก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธีมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเท่าเทียม และเป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และโลก ทั้งในความเป็นจริงและโลกดิจิทัล เพื่อให้เกิดสันติภาพและความยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 การตรวจสอบร่างรูปแบบเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion: FGD) ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ องค์ประกอบของ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของปัจจัยนำเข้า (Input) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ประเด็นที่ 2 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของกระบวนการ (Process) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ประเด็นที่ 3 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผลผลิต (Output) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ด้านการดำเนินการ ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ
	เพื่อการปรับปรุง	
ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)	✓	
เครือข่ายสนับสนุน	✓	
1. ผู้จัดการศึกษา	✓	
1.1 จัดการศึกษา วางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการตรงตามศักยภาพ ความถนัดของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่จัดให้ซึ่งสอดคล้อง กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความต้องการ	✓	
1.2 สนับสนุนส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓	
1.3 ให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน และสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓	
1.4 ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เน้นการมีเน้นปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ในการอบรมปมนิสัย สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้ชีวิตประจำวัน	✓	

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
1.5 ผลិតสื่อใบงานการออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	✓	
2. หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	✓	
2.1 เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวระหว่างครอบครัว สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาและและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓	
2.2 สร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกับผู้จัดการศึกษา เริ่มจากเหตุผลที่ครอบครัวสนใจหรือตัดสินใจที่จะจัด การศึกษาโดยครอบครัว นำไปสู่เรื่องปรัชญา ทัศนะ แนวคิด ความคาดหวัง เป้าหมายคุณภาพ แนวทางการจัดการศึกษา แก่บุตรหรือผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว	✓	
2.3 จัดทำเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตรแบบรายงาน ผู้สำเร็จการศึกษา เอกสารในการเทียบโอนผลการเรียน และเอกสารทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด	✓	
2.4 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียน การสอนและการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	✓	
2.5 แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/ คณะนิเทศ ติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้	✓	

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
2.6 ให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้งร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว	✓	
2.7 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารความรู้ในเวทีสาธารณะ เครือข่ายภาคสังคมข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา แผนการจัดการศึกษาของครอบครัว	✓	
กลุ่มนโยบายและแผน	✓	
จัดทำข้อมูลสารสนเทศของบ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวเสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา		✓
ขั้นพื้นฐานเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุน		✓
ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรงบประมาณ		✓
และแจ้งให้ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวทราบ		✓
กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา		✓
ให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศ ดูแล ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วม		✓
ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับตามบริบท		✓
การจัดการศึกษาของครอบครัวรวมทั้งการติดตาม การวัด		✓
และประเมินผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้		✓
3. โรงเรียน		✓
ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมพัฒนา		✓
ผู้เรียน วิชาลูกเสือ ชุมนุม ค่ายภาษาอังกฤษ ค่ายฝึกทักษะ		✓
และกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับโรงเรียนในภูมิภาคหรือโรงเรียน		✓
ในเขตพื้นที่ที่ได้จดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว		✓

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
4. เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม	✓	
4.1 เสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	✓	
4.2 ใช้เครือข่ายทางสังคมในการשרפרסהการณการจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้	✓	
4.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น	✓	
4.4 จัดนิทรรศการและกิจกรรม ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบ้านเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	✓	
4.5 สถานประกอบการ ฝึกทักษะทางอาชีพโดยการสังเกตการณ์ หรือปฏิบัติงานจริง ในสถานประกอบการ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ร้านของ ทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ ในกรณีที่ผู้เรียน เรียนในระดับที่สูง ก็สามารถทำงานพาร์ทไทม์	✓	
6. สถาบันศาสนา	✓	
6.1 บูรณาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาแกนที่ เกี่ยวกับศาสนาร่วมกับสถาบันศาสนา	✓	
6.2 เข้าไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ภายในสถาบันศาสนา ช่วง วันสำคัญปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ในช่วงวันสำคัญ	✓	
7. ศูนย์การเรียนรู้	✓	

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
7.1 จัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือผู้เรียนในกลุ่มเล็ก	✓	
7.2 ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมผ่านบทเรียน ผ่านสื่อหรือวิธีการฝึก ฟีกและปฏิบัติผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้	✓	
7.3 เปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อิสระ ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อนๆ รวมไปถึงการพัฒนาทักษะทางอาชีพ	✓	
หลักสูตร หลักสูตรเอกัตบุคคล ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย ยืดหยุ่น อิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551	✓	
หลักการ	✓	
1. จัดทำโครงสร้างหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพ ครอบคลุมทั่ว ทิศนะความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน	✓	
2. ปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน	✓	
3. เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้	✓	
4. เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ	✓	
ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิสำเนา และปัจจัยอื่น ๆ		

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน	✓	
ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ	✓	
ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร	✓	
ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร	✓	
ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้	✓	
ทรัพยากรการศึกษา	✓	
1. แผนการจัดการศึกษา		
จัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรของ บ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ ตามเอกัตภาพของ ผู้เรียนมีการจัดทำแผนบ้านเรียน 3 แบบ คือ 1) แบบ 8 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ 2) แบบกลุ่มประสบการณ์ 3) แบบผสมผสาน ตามแบบฟอร์มเขียนแผนบ้านเรียน	✓	
2. แอปพลิเคชัน (Application)		
เรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ และใช้เป็นสื่อการจัด การเรียนรู้ และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยตัวเองทุกที่และทุกเวลาตามความสนใจ	✓	
3. คอร์สออนไลน์		
ลงทะเบียนเรียนระบบหลักสูตรออนไลน์กับสถาบันที่เปิด หลักสูตรโฮมสคูล และยังรวมไปถึงคอร์สออนไลน์ต่าง ๆ ที่เป็นหลักสูตรคอร์สระยะสั้น โดยให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียน สนใจ เช่น ทำขนม กีฬา การเขียนเกม เขียนโปรแกรม ในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น	✓	

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	คงเดิม
	ข้อเสนอแนะ	
	เพื่อการปรับปรุง	
4. แหล่งการเรียนรู้		
ใช้แหล่งเรียนรู้ในบ้าน ภายนอกบ้าน ในชุมชน และสถานที่ ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ ตรงที่จะสนับสนุนส่งเสริม ให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้แสวงหา ความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องและรวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษช่วยสอน หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น	✓	

ตาราง 21 แสดงประเด็นที่ 2 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของกระบวนการ (Process) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process)	✓	
การดำเนินการ	✓	
1. ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์	✓	
2. ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา	✓	
2.1 วิเคราะห์ตัวผู้เรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล และมีความสุขในการเรียน	✓	
2.2 กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน	✓	
2.3 จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน	✓	
2.4 จัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน	✓	
2.5 สํารวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	✓	

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
2.6 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย	✓	
3. ขั้นตอนจัดการเรียนรู้	✓	
3.1 จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน สอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน	✓	
3.2 เรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ และผู้เรียนค้นคว้าเรียนรู้ด้วย ตัวเองเป็นหลัก	✓	
3.3 จัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด โดยใช้สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ	✓	
3.4 ผสมผสานความรู้ คือการเรียนความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจผู้เรียน	✓	
3.5 เน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง	✓	
3.6 มีพื้นที่ที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรม ต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา	✓	
3.7 เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	✓	
3.8 ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และและมีความรัก ความหวงแหน ต่อคุณค่าของภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมไทย	✓	

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
3.9 ส่งเสริมการเรียนรู้การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ คือ การเรียนรู้ในทักษะชีวิตที่สำคัญ ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่นการสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น	✓	
3.10 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน คือการที่ครอบครัว, ชุมชน, และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน	✓	
4. ชั้วัดผลประเมินผล		
4.1 การประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์	✓	
4.2 วัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ มีการบันทึกพัฒนาการ และมีร่องรอยการเรียนรู้	✓	
4.3 นำผลการประเมินที่ครอบครัวประเมินได้รับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและครอบครัว มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่อย่างสม่ำเสมอ	✓	
4.4 นำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้	✓	
4.5 หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	✓	

ตาราง 21 (ต่อ)

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของ	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
5. ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้	✓	
5.1 ปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ในทุกชั้นปี	✓	
5.2 ปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา	✓	
5.3 นำผลการประเมินที่ครอบคลุมประเมินได้รับ การประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและครอบคลุม มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ อย่างสม่ำเสมอ	✓	
5.4 นำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคม ออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้	✓	
5.5 หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	✓	

ประเด็นที่ 3 ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผลผลิต (Output) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

รายการตรวจสอบ	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ	
	คงเดิม	ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
ผลผลิต (Output)	✓	
สมรรถนะในศตวรรษที่ 21	✓	
1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	✓	ปรับเป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากภาษา มีความหลากหลาย ไม่ใช่แค่ ไทย หรือ อังกฤษ ยังรวมไปถึงภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ภาษาพื้นบ้าน ภาษาท้องถิ่น
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	✓	
3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์	✓	
4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร		ตัดออกรวมกับภาษาเพื่อการสื่อสาร
5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน	✓	
6. อาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ	✓	
7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม	✓	
8. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล	✓	
9. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ	✓	
10. การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล	✓	

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า

1. ในส่วนของเครือข่ายการจัดการศึกษา เพิ่มผู้เรียนมาไว้ตรงกลางและให้ตัวแปรของเครือข่ายอื่นล้อมรอบอยู่ข้างนอก

2. ในด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ควรมีงบประมาณเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ด้วย

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)

3. รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ในขั้นกระบวนการ (Process) ควรเพิ่มสัญลักษณ์ลูกศรจากขั้นตอนสุดท้ายย้อนกลับขึ้นไปในขั้นตอนแรก เพื่อความสมบูรณ์เป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output)

4. ผู้วิจัยควรปรับเป็นภาษาเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากภาษามีความหลากหลาย ไม่ใช่แค่ไทย หรือ อังกฤษ ยังรวมไปถึงภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ภาษาพื้นบ้าน ภาษาท้องถิ่น ภาพรวมและส่วนเพิ่มเติมอื่น ๆ

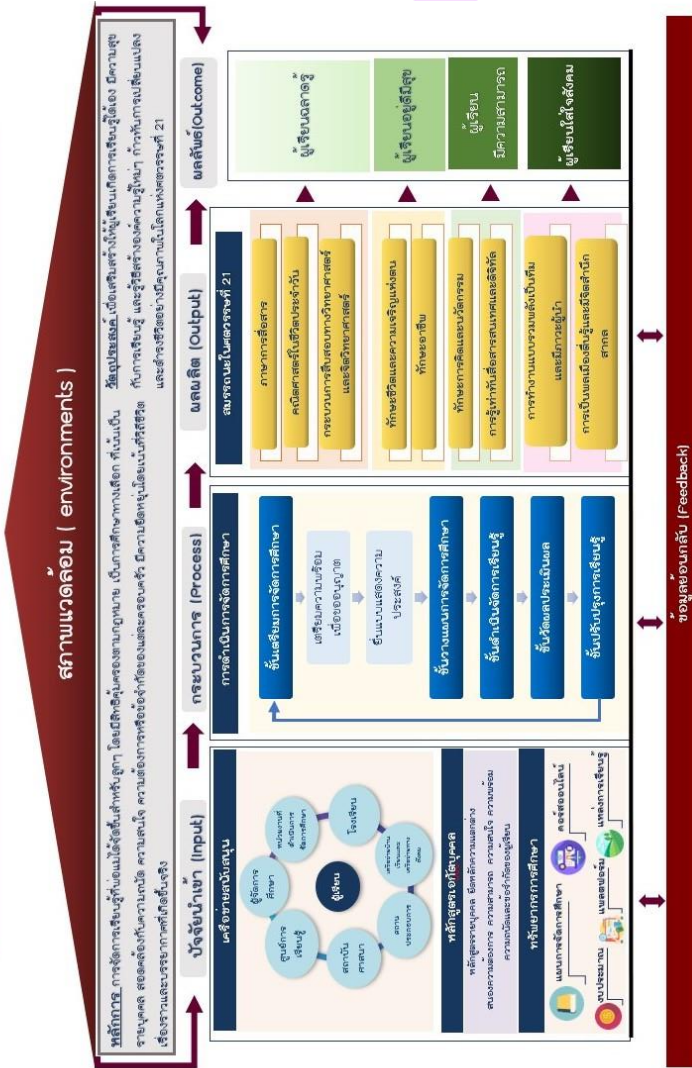
5. ควรมีหลักการและวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

6. ผู้วิจัยมีการใช้ทฤษฎีระบบ ควรจะเพิ่มเติมส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ระบบสมบูรณ์มากขึ้น ในส่วนของสภาพแวดล้อม (environments) และผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งผู้วิจัยได้หยิบยกเอากรอบสมรรถนะ สฟฐ. มาใช้ในส่วนผลผลิตก็ควรเอามาทั้งหมดทั้งในส่วนของผลลัพธ์ด้วย

7. ปรับการใช้ลูกศรองค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เนื่องจากรูปเดิมไม่มีความชัดเจน

ผู้วิจัยได้นำ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD) แล้วปรับ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ดังภาพ

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ภาพ 20 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

จากภาพรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

1. หลักการ

การจัดการเรียนรู้ที่พ่อแม่ได้จัดขึ้นสำหรับลูก ๆ โดยมีสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นการศึกษาทงเลือก ที่เน้นเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการหรือข้อจำกัดของแต่ละครอบครัว มีความยืดหยุ่นโดยเน้นที่วิถีชีวิต เรื่องราวและบรรยากาศที่เกิดขึ้นจริง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เอง มีความสุขกับการเรียนรู้ และรู้วิธีสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)

เครือข่ายสนับสนุน

ด้านเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบอยู่กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มการเงินแลพัทรัพย์สิน 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้ โดยมีบทบาทและแนวทางดังนี้

1. ผู้จัดการศึกษา

1.1 ผู้จัดการศึกษาจัดการศึกษา วางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการ ตรงตามศักยภาพความถนัดของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่จัดให้ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความต้องการ

1.2 ผู้จัดการศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.3 ผู้จัดการศึกษาให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.4 ผู้จัดการศึกษาให้เวลาคุณภาพกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เน้นการมี
เน้นปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ในการอบรมปณิธาน สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้
ชีวิตประจำวัน

1.5 ผลผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวคือ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศ
ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

บทบาทของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

1. เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา
โดยครอบครัวระหว่างครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและและสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกับผู้จัดการศึกษา เริ่มจากเหตุผลที่ครอบครัวสนใจ
หรือตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว นำไปสู่เรื่องปรัชญา ทัศนะ แนวคิด
ความคาดหวัง เป้าหมายคุณภาพ แนวทางการจัดการศึกษาแก่บุตรหรือผู้เรียน และการ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ได้แก่
1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 2) หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
3) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับครอบครัวที่จะจัดการศึกษา ระดับ
ปฐมวัย) 4) หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. จัดทำเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียนรู้
ประกาศนียบัตรแบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา เอกสารในการเทียบโอนผลการเรียน
และเอกสารทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำ
โครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

5. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/คณะนิเทศ ติดตามวัดและประเมินผล
การจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้

6. ให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้
และการวัดประเมินผล รวมทั้งร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว

7. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร ความรู้ในเวทีสาธารณะ เครือข่ายภาคสังคมข่าวสารเพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

กลุ่มนโยบายและแผน

บทบาทของของกลุ่มนโยบายและแผน

จัดทำข้อมูลสารสนเทศ ของบ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว เสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุน ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรงบประมาณและแจ้งให้ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวทราบ

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

บทบาทของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศ ดูแล ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับตามบริบทการจัดการศึกษาของครอบครัวรวมทั้งการติดตามการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

กลุ่มการเงินและทรัพย์สิน

บทบาทของกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน

ดำเนินงานเกี่ยวกับงานบริหารการเงิน เบิกจ่ายเงินอุดหนุนรายหัวสำหรับผู้เรียน และค่าจัดการเรียนการสอน สำหรับผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

3. โรงเรียน

ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิชาลูกเสือ ชุมนุม คำยภาษาอังกฤษ คำยฝึกทักษะ และกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับโรงเรียนในภูมิภาคหรือโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่ได้จดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

4. เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม

มีบทบาทและแนวทางดังนี้

1. เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม เสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ใช้เครือข่ายทางสังคมในการแชร์ประสบการณ์การจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลัก ในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น

4. จัดนิทรรศการและกิจกรรม ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบ้านเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5. สถานประกอบการ

ฝึกทักษะทางอาชีพโดยการสังเกตการณ์ หรือปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ร้านของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ ในกรณีที่ผู้เรียน เรียนในระดับที่สูงก็สามารถทำงานพาร์ทไทม์

6. สถาบันศาสนา

6.1 บูรณาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาแกนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาร่วมกับ สถาบันศาสนา

6.2 เข้าไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ภายในวัด ช่วงวันสำคัญปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ในช่วงวันสำคัญ

7. ศูนย์การเรียนรู้

7.1 จัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือผู้เรียนในกลุ่มเล็ก

7.2 ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมผ่านบทเรียน ผ่านสื่อ หรือวิธีการฝึก ฝึกและปฏิบัติ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้

7.3 เปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อิสระ ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถ ร่วมงานกับเพื่อน ๆ รวมไปถึงการพัฒนาทักษะทางอาชีพ

หลักสูตร

หลักสูตรบ้านเรียนควรเป็นหลักสูตรเอกัตบุคคล ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อมความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียนมีความทันสมัย ยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยหลักการ ของหลักสูตรและขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพ ครอบครั้ว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน

2. ปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน

3. เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ มีความเป็นสากล เทียบเคียงกับต่างประเทศได้

4. เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่าง ทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิลำเนา และปัจจัยอื่น ๆ

ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน

การจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาและ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพ ของหลักสูตร ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ

ผู้จัดการศึกษาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตในการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งที่คาดหวังให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนและครอบครัว โดยมีข้อมูล ที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของบ้านเรียน เช่น ปรัชญาการสอน ความสนใจของผู้เรียน ความสามารถของผู้เรียน ข้อจำกัดของผู้เรียน

1.2 ข้อมูลด้านการศึกษา ระดับชั้นของผู้เรียน

1.3 ข้อมูลศิลปวัฒนธรรม เช่นภาษาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ

1.4 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่นรายได้ อาชีพ

1.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การวิเคราะห์ศักยภาพของบ้านเรียน

พ่อแม่ ผู้ปกครอง งบประมาณ อุปกรณ์ และสื่อต่าง ๆ ห้องต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจ เลือกลงแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม

3. การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้จัดการศึกษาปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เช่น สารและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น การจัดการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งบ้านเรียนนำควรนำข้อมูลทั้งสามอย่างนี้มาศึกษาและวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพและความต้องการของผู้เรียนและครอบครัว, ศักยภาพของบ้านเรียน และหลักสูตรแกนกลาง

ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร

ผู้จัดการศึกษากำหนดแผนการจัดประสบการณ์หรือการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดย

1. การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ควรกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งมุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและกระชับ และต้องสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง
2. การกำหนดเนื้อหาสาระ ควรกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่าง ๆ ควรเลือกวิธีที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคการสอน หรือกระทั่งสื่อต่าง ๆ
4. การกำหนดวิธีและประเมินผลผู้เรียน ควรมีการประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของแผนการพัฒนาหลักสูตรอันจำเป็นต่อการพัฒนาในครั้งต่อไป

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จ ต้องมีการตรวจสอบก่อนนำไปใช้ สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาโดยปรึกษาและรับฟังข้อเสนอแนะร่วมกับหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบคลุมถึงความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ 5) วิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

ผู้จัดการศึกษาแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้กันลูก โดยกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละวัน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ประสานงาน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

ทรัพยากรการศึกษา

ด้านทรัพยากรทางการศึกษาในการจัดการศึกษาโดยครอบคลุม ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการศึกษา 2) แพลตฟอร์ม 3) คอร์สออนไลน์ 4) แหล่งเรียนรู้ และ 5) งบประมาณ โดยมีแนวทางในปฏิบัติ ดังนี้

1. แผนการจัดการศึกษา

ผู้จัดการศึกษาจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรของบ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ ตามเอกัตภาพของผู้เรียน มีการจัดทำแผนบ้านเรียน 3 แบบ คือ 1) แบบ 8 กลุ่มสาระ

การเรียนรู้ 2) แบบกลุ่มประสบการณ์ 3) แบบผสมผสาน ตามแบบฟอร์มเขียนแผนบ้านเรียน (เครือข่ายบ้านเรียนไทย, 2563)

ในแผนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีตัวอย่างหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของครอบครัว
 - 1.1 ข้อมูลบิดา
 - 1.2 ข้อมูลมารดา
 - 1.3 ผู้จัดการศึกษา
2. ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน
 - 2.1 ข้อมูลของผู้เรียน
 - 2.2 พัฒนาการของผู้เรียน
3. ระดับการศึกษาที่จัด
 - 3.1 ระดับการศึกษา
 - 3.2 เหตุผลในการจัดการศึกษาของครอบครัว
4. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
5. รูปแบบการจัดการศึกษา
6. โครงสร้างเวลาเรียน
7. การจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้/กลุ่มประสบการณ์
8. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
9. การจัดกระบวนการเรียนรู้
 - 9.1 กระบวนการเรียนรู้
 - 9.2 การจัดตารางการเรียนรู้
10. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
 - 10.1 วิธีการวัดผลการประเมินผลการเรียนรู้
 - 10.2 การเลื่อนชั้น
 - 10.3 การให้ระดับผลการเรียน
 - 10.4 เกณฑ์การจบการศึกษา
11. อื่น ๆ

2. แพลตฟอร์ม (platform)

จัดให้ลูกเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองทุกที่และทุกเวลาตามความสนใจ เช่น

2.1 Learn English Grammar เป็นแอปพลิเคชันที่จะช่วยให้เรามีความแม่นยำในภาษาอังกฤษมากขึ้นเพราะจะมีคำถามถึง 1000 ข้อ เพื่อให้เรานั้นสามารถฝึกฝนและพัฒนาภาษาอังกฤษ เหมาะมากสำหรับคนที่ชื่นชอบการเรียนรู้ภาษาและสนใจในการเรียนอยากจะเรียนภาษาเพิ่ม

1.2 Abby Animal Preschool เป็น Apps สำหรับเด็ก ช่วงก่อนวัยเรียน 4-5 ปี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากรูปภาพสัตว์และเสียงด้วยเกมส์ประเภท puzzle การต่อชิ้นส่วนต่าง ๆ ของสัตว์เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนเข้าสู่วัยเรียน

2.3 Kahoot แอปพลิเคชันประกอบการสอนยอคนนิยมที่มีรูปแบบคล้ายแบบฝึกหัดผู้ปกครองหรือลูก ๆ สามารถใช้งานแอปฯเพื่อสร้างโจทย์คำถามได้ด้วยตัวเอง ด้วยฟังก์ชันที่หลากหลายของแอปฯทำให้ผู้ใช้สร้างสรรค์รูปแบบโจทย์ได้อย่างอิสระ ปรับเปลี่ยนได้ตามจุดประสงค์

2.4 Scratch Jr. แอปพลิเคชันสอน โค้ดตั้งขั้นพื้นฐานด้วยโปรแกรม Scratch เหมาะสำหรับน้อง ๆ วัย 5-7 ปี ให้ได้สนุกกับการเรียนรู้การเขียนโค้ดด้วย Scratch

2.5 Google Arts & Culture เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ของ Google เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงผลงานที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ได้ด้วยปลายนิ้ว ภายในแอปพลิเคชันจะพาน้อง ๆ ไปเยี่ยมชมงานพิพิธภัณฑ์ นิทรรศการต่าง ๆ และสถานที่สำคัญทั่วโลกได้แบบ 360 องศา!

2.6 Duolingo แอปพลิเคชันสอนภาษาขั้นพื้นฐานที่ให้น้อง ๆ ฝึกได้ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ภายในแอปฯ เดียว และมีให้เลือกเรียนได้หลากหลายภาษา

2.7 YouTube Kids คือแหล่งรวมวิดีโอคอนเทนต์สำหรับเด็กที่ผ่านการคัดสรรมาอย่างเข้มงวดแล้วว่าปลอดภัยสำหรับเด็กและแอปพลิเคชันอื่น ๆ อีกมากมาย

3. คอร์สออนไลน์

ผู้จัดการศึกษา ลงทะเบียนเรียนระบบหลักสูตรออนไลน์กับสถาบันที่เปิดหลักสูตรไฮมสคูล และยังรวมไปถึงคอร์สออนไลน์ต่าง ๆ ที่เป็นหลักสูตรคอร์สระยะสั้น โดยให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ทำขนม กีฬา การเขียนเกม เขียนโปรแกรมในประเทศและต่างประเทศ เช่น Coursera เว็บไซต์เรียนออนไลน์ที่เชื่อมต่อกับมหาวิทยาลัยและพิพิธภัณฑ์ระดับโลก Khan Academy เว็บไซต์สำหรับแยกเรียนรายวิชา ส่วนมากเป็นเนื้อหาในระดับมัธยมศึกษา Open Culture Online Courses เป็นคอร์สที่ช่วยให้ผู้เรียนค้นหาคอร์สต่าง ๆ ที่ต้องการเรียนได้อย่างง่ายดาย เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้

ใช้แหล่งเรียนรู้ในบ้าน ภายนอกบ้าน ในชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้แสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องและรวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษช่วยสอน หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น

5. งบประมาณ

ใช้งบประมาณทั้งจากงบประมาณภายในของผู้จัดการศึกษาและงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดในการขับเคลื่อนการจัดเรียนรู้ จัดสรรซื้อสื่อประกอบการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงการทำกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณ และใช้ในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลแก่ตัวผู้เรียน

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process)

การดำเนินการ

การดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และ การยื่นแบบแสดงความประสงค์
- 2) ขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษา
- 3) ขั้นตอนดำเนินการจัดการการเรียนรู้
- 4) ขั้นตอนวัดผลประเมินผล
- 5) ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้

1. ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา

ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์

การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. ผู้จัดการศึกษา ศึกษากฎหมาย พรบ.การศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

2. ผู้จัดการศึกษาลำรวจความพร้อมทางด้านร่างกายและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนในระดับพัฒนาการของผู้เรียน และค้นหาความสนใจพิเศษ

3. ผู้จัดการศึกษาศึกษาการจัดทำหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดทำหลักสูตรและแผนการ จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนโดยในการจัด

เทียบกับเขตพื้นที่การศึกษานั้น จะประกอบไปด้วย 2 หลักการคือ การจดทะเบียนแบบกลุ่มประสบการณ์และการจดทะเบียนแบบกลุ่มสาระวิชา

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้จัดการศึกษาที่จะขอจัดการศึกษาโดยครอบครัว สร้างความรู้ ความเข้าใจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวร่วมกัน ในประเด็นของ 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 2) หลักเกณฑ์และวิธีการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ 3) หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การยื่นแบบแสดงความประสงค์ มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1. ผู้จัดการศึกษาศึกษายื่นแบบแสดงความประสงค์จะขอจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ ตามเอกสารคำขออนุญาตจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ซึ่งต้องมีรายละเอียดตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ. 2547 ดังนี้

1.1 ชื่อสกุลของครอบครัวและผู้เรียน

1.2 สำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน

1.3 ที่ตั้งและแผนผังของสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา

1.4 สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษาของผู้จัดการศึกษา ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า เว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

1.5 ระดับและประเภทการจัดการศึกษา

1.6 แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร่วมกันกำหนด ตามความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของผู้ยื่นขอจัดการศึกษาโดยการตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต หรืออาจใช้แบบทดสอบ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการประเมิน

2. ขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษา

ในการวางแผนการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ผู้จัดการศึกษามีบทบาท ดังนี้

2.1 ผู้จัดการศึกษาวิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน

2.2 ผู้จัดการศึกษากำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน

2.3 ผู้จัดการศึกษาจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน

2.4 ผู้จัดการศึกษาจัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน

2.5 ผู้จัดการศึกษาสำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.6 ผู้จัดการศึกษาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

3. ขั้นตอนจัดการเรียนรู้

3.1 ผู้จัดการศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียนสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน

3.2 ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ และผู้เรียนค้นคว้าเรียนรู้ด้วย ตัวเองเป็นหลัก

3.3 ผู้จัดการศึกษาจัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด โดยใช้สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ

3.4 ผู้จัดการศึกษาผสมผสานความรู้ คือการเรียนรู้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจผู้เรียน

3.5 ผู้จัดการศึกษา จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.6 ผู้จัดการศึกษา มีพื้นที่ที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรมต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา

3.7 ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ผู้เรียน

3.8 ผู้จัดการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และละแ่มีความรัก ความหวงแหน ต่อคุณค่าของภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมไทย

3.9 ผู้จัดการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ คือ การเรียนรู้ในทักษะชีวิตที่สำคัญ ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น

3.10 ผู้จัดการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน คือการที่ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

4. ชั้นวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผลเป็นกระบวนการพิจารณาผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ หรือไม่มีซึ่งมีอยู่ 2 หลักการคือการประเมินเพื่อพัฒนาและประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ครอบครัวผู้จัดการศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ โดยมีแนวทาง ดังนี้

4.1 สำนักงานเขตพื้นที่มีการประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์

4.2 ผู้จัดการศึกษาใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ มีการบันทึกพัฒนาการ และมีร่องรอยการเรียนรู้

4.3 สำนักงานเขตพื้นที่ประเมินตามสภาพจริงตามหลักสูตรจุดเน้นและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเสนองาน ผลงาน รายงาน แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การซักถาม และสรุปประเด็นต่าง ๆ

4.4 สำนักงานเขตพื้นที่และผู้จัดการศึกษา มีทดสอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบาย สิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนกระบวนการคิด

4.5 สำนักงานเขตพื้นที่ มีการแต่งตั้งผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาเฉพาะทางในการประเมินผู้เรียนตามจุดเน้นพิเศษของผู้เรียน

5. ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้

5.1 ผู้จัดการศึกษาปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปี

5.2 ผู้จัดการศึกษาปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา

5.3 สำนักงานเขตพื้นที่และครอบครัว นำผลการประเมินของผู้เรียน มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ อย่างสม่ำเสมอ

5.4 ผู้จัดการศึกษานำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้

5.5 สำนักงานเขตพื้นที่สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึง ผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output)

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมีเป้าหมายสำคัญคือคุณภาพของผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงาน หรือใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ประการ ดังนี้

1. ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ผู้เรียน ฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อสื่อสาร ข้อมูล ความรู้ ความรู้สึกนึกคิด โดยใช้ประสบการณ์ความรู้ทางหลักภาษา และกลวิธีการใช้ภาษาที่ช่วยให้สามารถ รับสารได้ ถูกต้องเข้าใจเปิดกว้างไตร่ตรอง ประเมินและนำไปใช้ในชีวิตสามารถถ่ายทอดและผลิตผลงาน ผ่านกระบวนการ พูดและเขียนได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงผู้รับสารเหมาะสมกับกาลเทศะ เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม รวมทั้งใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เข้าใจสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญา และถ่ายทอดสร้างผลงานต่อยอด สร้างสรรค์จากความรู้ ความคิด ที่ได้รับ

2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ผู้เรียนมีทักษะด้านการแก้ปัญหา การให้เหตุผลการสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยง ทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม นำ ความรู้ความสามารถ เจตคติ ทักษะ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และในสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรู้ใหม่หรือการ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์

ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ มุ่งมั่น อดทนในการศึกษาหาความรู้ โดยใช้กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ รักในความมีเหตุผล กล้าพูดกล้าแสดงออก รับฟังความคิดเห็นและทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์ในการ แสวงหาความรู้ สร้างและใช้แบบจำลองทางความคิดและแบบจำลอง 3 มิติ เพื่ออธิบาย ปรัชญาการณทางธรรมชาติและปรากฏการณ์ที่เป็นผลจากการกระทำของมนุษย์ รวมทั้งใช้ การโต้แย้งเพื่อตัดสินใจประเด็นทางวิทยาศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน

สังคม ประเทศ และโลกสามารถใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม เพื่อสร้างนวัตกรรมซึ่งเป็นผลงานสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันด้วยความตระหนักและความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และโลก

4. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน

ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองและดำเนิน ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการเรื่องของตนเองได้อย่างสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนดี มีวินัย มีสุนทรียภาพ ชื่นชมในความงามรอบตัว มีความมั่นคงทางอารมณ์มีบุคลิกความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล ทะนุบำรุง รักษา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และดำรงเอกลักษณ์ความเป็นไทย สร้าง และรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัวและสังคม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สามารถเผชิญปัญหา แก้ปัญหา ยอมรับผลที่เกิดขึ้น และฟื้นคืนสภาพจากปัญหาได้อย่างรวดเร็วรวมทั้ง สามารถนำตนเองในการเรียนรู้พัฒนา ตนเองและพัฒนาชีวิตให้มีความสุข ความเจริญ ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

5. ทักษะอาชีพ

ผู้เรียนมีเป้าหมายและการวางแผนอาชีพ ตามความสนใจและความถนัด มีความรู้ และทักษะพื้นฐานสู่อาชีพที่เหมาะสม มีทักษะและคุณลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน มีทักษะในการทำงาน และพัฒนางาน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้และทักษะพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี สามารถคิดสร้างงาน สร้างนวัตกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อตน ครอบครัว หรือสังคม

6. ทักษะการคิดและนวัตกรรม

ผู้เรียนสามารถใช้การคิดเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และการใช้ชีวิตมีการคิดให้รอบคอบก่อนที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ บนฐานของข้อมูลที่เพียงพอ รวมทั้งมีการวิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมินข้อมูล เหตุผลและหลักฐานต่าง ๆ มีวิจารณญาณในการคิดตัดสินใจ โดยยึดหลักเหตุผล และการพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านคุณ โทษ และความเหมาะสมตามหลักกฎหมาย ศีลธรรม คุณธรรม ค่านิยม รวมทั้งความเชื่อ และบรรทัดฐานของสังคมและวัฒนธรรม สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง และหาวิธีการแก้ปัญหาหรือทางออกที่เหมาะสม กับบุคคล สถานการณ์ และบริบท รวมทั้งสามารถริเริ่มความคิดใหม่ ๆ แปลงความคิดนั้นให้เป็นรูปธรรม และบริหารจัดการจนเกิดผลผลิตเป็นผลงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น แนวคิดใหม่ กระบวนการใหม่ สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตน ผู้อื่น สังคม ประเทศและโลก

7. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล

ผู้เรียนเข้าถึง เข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ ประเมินคุณค่า ความน่าเชื่อถือของ สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเลือกรับและใช้ประโยชน์ รวมทั้งสร้างสรรค์สื่อ ข่าวสาร และสื่อสารอย่างเป็นผู้รู้เท่าทัน ตนเองโดยคำนึงผลกระทบต่อผู้อื่นและ สังคมโดยรวม รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์ จากสื่อสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาตนเองชุมชน และสังคมโดยคำนึงถึงคุณ โทษ และผลกระทบ ที่จะเกิดต่อผู้อื่นและสังคม

8. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วม ทำงานแบบรวมพลัง โดยการสนับสนุน ช่วยเหลือขจัดปัญหา แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิด เห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและปฏิบัติตามบทบาทเพื่อการทำงานให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนด มีความเป็นผู้นำ และใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์สามารถ แก้ปัญหาและนำกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมาย สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้พัฒนาตนเอง นำจุดเด่น ของสมาชิกมาใช้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน ปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกกลุ่มที่ดีทำงานร่วมกัน ด้วยความไว้วางใจเปิดใจรับฟังและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถประสานความคิด และใช้สันติวิธีในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวก กับสมาชิก

9. การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล

ผู้เรียนปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ด้วยการปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ขนบธรรมเนียมประเพณี เคารพ กฎ กติกา ข้อตกลง และกฎหมาย ปฏิบัติตนในฐานะ พลเมืองที่มีส่วนร่วมด้วยการเรียนรู้เพื่อให้ตนเอง มีความรู้พื้นฐานด้านการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการทำงานจิตอาสา รับผิดชอบต่อ ส่วนรวมโดยร่วมมือกับ ผู้อื่นในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองที่ มุ่งเน้น ความเป็นธรรมของสังคม เคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ เชื่อมมั่นในหลักการ การอยู่ ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่าง ๆ แก้ไขความ ขัดแย้งอย่าง สันติวิธีมีส่วนร่วมในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความเท่าเทียมและ เป็นธรรมในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติและโลก ทั้งในความเป็นจริงและโลกดิจิทัล เพื่อให้เกิด สันติภาพและความยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) 2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) 3) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) 4) ผู้เรียน ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษารับสาร และส่งสาร แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความคิด มีปฏิสัมพันธ์ มีกลยุทธ์ในการติดต่อสื่อสาร สามารถนำความรู้ด้านคณิตศาสตร์ไปเชื่อมกับปัญหาสถานการณ์ และสร้างนวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน ด้วยการเป็นผู้สนใจใฝ่รู้มีเหตุผลอย่างมีจินตนาการ

2. ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) คือ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานการทำงาน ด้วยการพึ่งพาตนเอง เป็นผู้ประกอบอาชีพที่เกื้อกูลสังคม โดยรู้จักความถนัด ความสนใจ ของตนเองและนำสู่การเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และทักษะชีวิต ปฏิสัมพันธ์ที่ดีพร้อม เกื้อกูล ช่วยเหลือเพื่อน ครอบครัวและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อความสุขในการอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติหน้าที่ ต่อสังคมได้เหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่มีการพัฒนาตนเองให้มีชีวิตอย่างสมดุลทุกด้าน

3. ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) คือ ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์และ สังเคราะห์เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ดีกว่า มีประโยชน์มีคุณค่ามากกว่าเดิม ความสามารถในการปรับหรือประยุกต์ของเดิมให้อยู่ในรูปแบบใหม่ หรืออาจเป็นการต่อยอดจากของเดิม มีทักษะในการเข้าถึงสื่อ วิเคราะห์สื่อ ดีความเนื้อหาของสื่อ ประเมินคุณค่า และเข้าใจผลกระทบของสื่อรวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องมือสื่อสาร สื่อออนไลน์ ต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อมูล ประมวลผล และสร้างสรรค์ข้อมูลได้หลากหลายรูปแบบ

4. ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness) คือ ผู้เรียนมี ตระหนักในศักยภาพของตนเอง ศรัทธา และเชื่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การอยู่ร่วมกัน ท่ามกลางความหลากหลาย มีการแบ่งปัน เกื้อกูล สร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางบวกกับ บุคคลอื่น ๆ รวมไปถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ การนำผลการจัดการศึกษา ในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบมาพิจารณาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษา และจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) คือ สภาพแวดล้อม ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนบ้านเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในบ้าน นอกบ้าน รวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ และสถานที่ท่องเที่ยวและ สถานที่ทางธรรมชาติ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่ม แล้วจึงส่งรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 22-46

ตาราง 22 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (n = 12)

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	4.63	0.50	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)	4.74	0.45	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process)	4.81	0.36	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output)	4.86	0.35	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome)	4.80	0.41	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	4.58	0.51	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.75	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 22 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่วนที่ 4 ผลผลิต (Output) ($\bar{X} = 4.86$) รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) ($\bar{X} = 4.83$) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ($\bar{X} = 4.81$) องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) ($\bar{X} = 4.80$) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ($\bar{X} = 4.74$) องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.63$) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ($\bar{X} = 4.58$)

ตาราง 23 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ (n = 12)

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.58	0.51	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.67	0.49	มากที่สุด
รวม	4.63	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 23 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.67$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักการ ($\bar{X} = 4.58$)

ตาราง 24 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) (n = 12)

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เครือข่ายสนับสนุน	4.73	0.47	มากที่สุด
2. หลักสูตร	4.67	0.49	มากที่สุด
3. ทรัพยากรการศึกษา	4.82	0.38	มากที่สุด
รวม	4.74	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 24 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทรัพยากรการศึกษา ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมา คือ เครือข่ายสนับสนุน ($\bar{X} = 4.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตร ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 25 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (n = 12)

เครือข่ายสนับสนุน	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้จัดการศึกษา	4.73	0.45	มากที่สุด
2. หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	4.55	0.51	มากที่สุด
3. โรงเรียน	4.67	0.65	มากที่สุด
4. เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม	4.79	0.41	มากที่สุด
5. สถานประกอบการ	4.75	0.45	มากที่สุด
6. สถาบันศาสนา	4.75	0.44	มากที่สุด
7. ศูนย์การเรียนรู้	4.84	0.36	มากที่สุด
รวม	4.73	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 25 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.84$) รองลงมา คือ เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม ($\bar{X} = 4.79$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ($\bar{X} = 4.55$)

ตาราง 26 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน ผู้จัดการศึกษา (n = 12)

เครือข่ายสนับสนุน	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จัดการศึกษา วางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการ ตรงตาม ศักยภาพความถนัดของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่จัด ให้ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความ ต้องการ	4.75	0.45	มากที่สุด
2. สนับสนุน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.83	0.39	มากที่สุด
3. ให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนและ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.75	0.45	มากที่สุด
4. ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เน้นการมีเน้นปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ในการอบรม บ่มนิสัย สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้ ชีวิตประจำวัน	4.75	0.45	มากที่สุด
5. ผลิตสื่อ ใบบาง การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	4.58	0.51	มากที่สุด
รวม	4.73	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 26 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน ผู้จัดการศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุน ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผลิตสื่อ ใบบาง การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.58$)

ตาราง 27 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (n = 12)

หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	4.61	0.51	มากที่สุด
2. กลุ่มนโยบายและแผน	4.42	0.51	มากที่สุด
3. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา	4.58	0.51	มากที่สุด
4. กลุ่มการเงินและทรัพย์สิน	4.58	0.51	มากที่สุด
รวม	4.55	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 27 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.58$) และกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 4.58$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือกลุ่มนโยบายและแผน ($\bar{X} = 4.42$)

ตาราง 28 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (โรงเรียน) (n = 12)

เครือข่ายสนับสนุน (โรงเรียน)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิชาลูกเสือ ชุมนุม ค่ายภาษาอังกฤษ ค่ายฝึกทักษะ และกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับโรงเรียนในภูมิภาคหรือโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่ได้จดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว	4.67	0.65	มากที่สุด
รวม	4.67	0.65	มากที่สุด

จากตาราง 28 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (โรงเรียน) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 29 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม) (n = 12)

เครือข่ายสนับสนุน (เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	4.75	0.45	มากที่สุด
2. ใช้เครือข่ายทางสังคมในการแชร์ประสบการณ์การจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.92	0.29	มากที่สุด

ตาราง 29 (ต่อ)

เครือข่ายสนับสนุน (เครือข่ายบ้านเรียนและ เครือข่ายทางสังคม)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้ว ชักชวนครอบครัวอื่น	4.75	0.45	มากที่สุด
4. จัดนิทรรศการและกิจกรรม ในการสะท้อนแนวคิด และจำลองวิธีการเรียนรู้ของแต่ละบ้านเรียน เพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.75	0.45	มากที่สุด
รวม	4.79	0.41	มากที่สุด

จากตาราง 29 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่าย
สนับสนุน (เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพ
รวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่
ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้เครือข่ายทางสังคมในการשרפרפרการศึกษา
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.92$) และมีข้อที่มีค่าเฉลี่ย
เท่ากัน คือจัดนิทรรศการและกิจกรรม ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิธีการเรียนรู้ของแต่ละ
บ้านเรียน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.75$) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็น
ครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น ($\bar{X} =$
4.75) และเสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้
และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.75$)

ตาราง 30 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (สถานประกอบการ) ($n = 12$)

เครือข่ายสนับสนุน (สถานประกอบการ)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ฝึกทักษะทางอาชีพโดยการสังเกตการณ์ หรือปฏิบัติงานจริง ในสถานประกอบการ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ร้านของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ ในกรณีที่ผู้เรียน เรียนในระดับที่สูง ก็สามารถทำงานพาร์ทไทม์	4.75	0.45	มากที่สุด
รวม	4.75	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 30 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (สถานประกอบการ) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$)

ตาราง 31 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่ายสนับสนุน (สถาบันศาสนา) ($n = 12$)

เครือข่ายสนับสนุน (สถาบันศาสนา)	ความเหมาะสม		
	μ	S.D.	แปลผล
1. บุคลากรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาแกนที่เกี่ยวกับศาสนาร่วมกับสถาบันศาสนา	4.67	0.49	มากที่สุด
2. เข้าไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ภายในวัด ช่วงวันสำคัญปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรมในช่วงวันสำคัญ	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.75	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 31 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่าย

สนับสนุน (สถาบันศาสนา) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เข้าไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ภายในวัด ช่วงวันสำคัญปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ในช่วงวันสำคัญ ($\bar{X} = 4.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บูรณาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ในวิชาแกนที่เกี่ยวกับศาสนาร่วมกับสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 32 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่าย สนับสนุน (ศูนย์การเรียนรู้) (n = 12)

เครือข่ายสนับสนุน (ศูนย์การเรียนรู้)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือผู้เรียนในกลุ่มเล็ก	4.67	0.49	มากที่สุด
2. ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมผ่านบทเรียน ผ่านสื่อหรือวิธีการฝึก ฝึกและปฏิบัติผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้	4.92	0.29	มากที่สุด
3. เปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อิสระ ทำให้ผู้มีโอกาสหา คำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ ร่วมไปถึงการพัฒนาทักษะทางอาชีพ	4.92	0.29	มากที่สุด
รวม	4.84	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 32 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) เครือข่าย สนับสนุน (ศูนย์การเรียนรู้) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมผ่านบทเรียน ผ่านสื่อ หรือวิธีการฝึกและปฏิบัติผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.92$) และเปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อิสระ ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ ร่วมไปถึงการพัฒนา

ทักษะทางอาชีพ ($\bar{X} = 4.92$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือจัดพื้นที่การเรียนทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือผู้เรียนในกลุ่มเล็ก ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 33 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (n = 12)

หลักสูตร	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.86	0.36	มากที่สุด
2. ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.85	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 33 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตรพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือหลักการ ($\bar{X} = 4.86$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน ($\bar{X} = 4.83$)

ตาราง 34 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (หลักการของหลักสูตร) (n = 12)

หลักการของหลักสูตร	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพ ครอบครัว ทัศนคติ ความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน	4.75	0.45	มากที่สุด
2. ปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน	4.92	0.29	มากที่สุด

ตาราง 34 (ต่อ)

หลักการของหลักสูตร	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และ มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้	4.83	0.39	มากที่สุด
4. เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิลำเนา และปัจจัยอื่น ๆ	4.92	0.29	มากที่สุด
รวม	4.86	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 34 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (หลักการของหลักสูตร) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิลำเนา และปัจจัยอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.92$) และปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือ เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาชาติและ มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้ ($\bar{X} = 4.83$) และข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพ ครอบครัว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.75$)

ตาราง 35 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน) ($n = 12$)

ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ในด้านต่าง ๆ	4.92	0.29	มากที่สุด

ตาราง 35 (ต่อ)

ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
2. ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร	4.83	0.39	มากที่สุด
3. ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร	4.75	0.45	มากที่สุด
4. ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.83	0.38	มากที่สุด

จากตาราง 35 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หลักสูตร (ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือ ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร ($\bar{X} = 4.83$) และขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 4.83$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.75$)

ตาราง 36 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ทรัพยากรการศึกษา (n = 12)

ทรัพยากรการศึกษา	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. แผนการจัดการศึกษา	4.92	0.29	มากที่สุด
2. แพลตฟอร์ม	4.83	0.39	มากที่สุด
3. คอร์สออนไลน์	4.67	0.49	มากที่สุด
4. แหล่งการเรียนรู้	4.92	0.29	มากที่สุด
5. งบประมาณ	4.75	0.45	มากที่สุด
รวม	4.82	0.38	มากที่สุด

จากตาราง 36 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ทรัพยากร
 การศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$)
 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
 สูงสุด คือแผนการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.92$) และแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา
 คือ แพลตฟอร์ม ($\bar{X} = 4.83$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือคอร์สออนไลน์ ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 37 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้น
 พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) (n = 12)

กระบวนการ (Process)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา	4.96	0.15	มากที่สุด
2. ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา	4.75	0.42	มากที่สุด
3. ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้	4.77	0.42	มากที่สุด
4. ขั้นตอนวัดผลประเมินผล	4.82	0.37	มากที่สุด
5. ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้	4.77	0.42	มากที่สุด
รวม	4.81	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 37 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) พบว่า
 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$) เมื่อพิจารณารายข้อ
 พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนเตรียมการ
 การศึกษา ($\bar{X} = 4.96$) รองลงมา คือ ขั้นตอนวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 4.82$) ขั้นตอนจัดการ
 เรียนรู้ ($\bar{X} = 4.77$) และ ($\bar{X} = 4.77$) ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
 คือขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.75$)

ตาราง 38 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา (n = 12)

ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การยื่นแบบแสดงความประสงค์	4.92	0.29	มากที่สุด
รวม	4.96	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 38 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต ($\bar{X} = 5.00$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การยื่นแบบแสดงความประสงค์ ($\bar{X} = 4.92$)

ตาราง 39 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา (n = 12)

ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. วิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน	4.83	0.39	มากที่สุด
2. กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน	4.92	0.29	มากที่สุด

ตาราง 39 (ต่อ)

ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน	4.58	0.51	มากที่สุด
4. จัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจน ในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน	4.75	0.45	มากที่สุด
5. สำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.58	0.51	มากที่สุด
6. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.75	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 39 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือกำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือวิเคราะห์ตัวผู้เรียน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน ($\bar{X} = 4.83$) และออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย ($\bar{X} = 4.83$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$) และสำรวจทรัพยากรและ

สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$)

ตาราง 40 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ (N = 12)

ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน สอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน	4.50	0.52	มากที่สุด
2. เรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ และผู้เรียนค้นคว้าเรียนรู้ด้วย ตัวเองเป็นหลัก	4.75	0.45	มากที่สุด
3. จัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด โดยใช้สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ	4.75	0.45	มากที่สุด
4. พสมผสานความรู้ คือการเรียนความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจผู้เรียน	4.83	0.39	มากที่สุด
5. เน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเอง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง	4.75	0.45	มากที่สุด
6. มีพื้นที่ที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรม ต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา	4.92	0.29	มากที่สุด
7. เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ผู้เรียน	4.75	0.45	มากที่สุด
8. ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และมี ความรัก ความหวงแหน ต่อคุณค่าของภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรมไทย	4.83	0.39	มากที่สุด

ตาราง 40 (ต่อ)

ขั้นตอนจัดการเรียนรู้	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
9. ส่งเสริมการเรียนรู้การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ คือ การเรียนรู้ในทักษะชีวิตที่สำคัญ ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น	4.83	0.39	มากที่สุด
10. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน คือการที่ครอบครัว, ชุมชน, และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.77	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 40 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นตอนจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรมต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา ($\bar{X} = 4.92$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียนสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$)

ตาราง 41 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นวัดผลประเมินผล (n = 12)

ขั้นวัดผลประเมินผล	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สำนักงานเขตพื้นที่ มีการประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์	4.83	0.39	มากที่สุด
2. ผู้จัดการศึกษาใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ มีการบันทึกพัฒนาการ และมีร่องรอยการเรียนรู้	4.83	0.39	มากที่สุด
3. สำนักงานเขตพื้นที่ ประเมินตามสภาพจริงตามหลักสูตร จุดเน้นและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเสนอผลงาน รายงาน แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การซักถาม และสรุปประเด็นต่าง ๆ	4.92	0.29	มากที่สุด
4. สำนักงานเขตพื้นที่ และผู้จัดการศึกษา มีการทดสอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบายสิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด	4.58	0.51	มากที่สุด
5. สำนักงานเขตพื้นที่ มีการแต่งตั้งผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา เฉพาะทางในการประเมินผู้เรียนตามจุดเน้นพิเศษของผู้เรียน	4.92	0.29	มากที่สุด
รวม	4.82	0.37	มากที่สุด

จากตาราง 41 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นวัดผลประเมินผล พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสำนักงานเขตพื้นที่ ประเมินตามสภาพจริงตามหลักสูตรจุดเน้นและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการนำเสนอผลงาน ผลงาน รายงาน แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การซักถามและสรุปประเด็น

ต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.92$) และ สำนักงานเขตพื้นที่ที่มีการแต่งตั้งผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ สาขาวิชา เฉพาะทาง ในการประเมินผู้เรียนตามจุดเน้นพิเศษของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือ สำนักงานเขตพื้นที่ มีการประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์ ($\bar{X} = 4.83$) และผู้จัดการศึกษาใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ มีการบันทึกพัฒนาการ และมีร่องรอยการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสำนักงานเขตพื้นที่และผู้จัดการศึกษา มีทดสอบแบบอ้อม โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบายสิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำ จากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด ($\bar{X} = 4.58$)

ตาราง 42 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ชั้น ปรับปรุงการเรียนรู้ (n = 12)

ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้จัดการศึกษาปรับหลักสูตรการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปี	4.67	0.49	มากที่สุด
2. ผู้จัดการศึกษาปรับหลักสูตรการเรียนรู้และ แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ ของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา	4.92	0.29	มากที่สุด
3. สำนักงานเขตพื้นที่และครอบครัว นำผลการ ประเมินของผู้เรียน มาวิเคราะห์และออกแบบ การเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ อย่างสม่ำเสมอ	4.83	0.39	มากที่สุด
4. ผู้จัดการศึกษานำเทคนิคการสอนจากแหล่ง ต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิค การสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับ การจัดการเรียนรู้	4.75	0.45	มากที่สุด

ตาราง 42 (ต่อ)

ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
5. สำนักงานเขตพื้นที่สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	4.67	0.49	มากที่สุด
รวม	4.77	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 42 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ขั้นปรับปรุง
การเรียนรู้ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$)
เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ ผู้จัดการศึกษาปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ
ของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือ สำนักงานเขตพื้นที่และครอบครัว
นำผลการประเมินของผู้เรียน มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ อย่าง
สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.83$) และผู้จัดการศึกษานำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคม
ออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้
($\bar{X} = 4.75$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้จัดการศึกษาปรับหลักสูตรการเรียนรู้
และแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปี ($\bar{X} = 4.67$) และ สำนักงานเขตพื้นที่สนับสนุนสื่อ
การจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้
ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 43 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้น
พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) (n = 12)

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ภาษาเพื่อการสื่อสาร	4.92	0.29	มากที่สุด
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	4.83	0.39	มากที่สุด

ตาราง 43 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์	4.92	0.29	มากที่สุด
4. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน	4.92	0.29	มากที่สุด
5. ทักษะอาชีพ	4.92	0.29	มากที่สุด
6. ทักษะการคิดและนวัตกรรม	4.75	0.45	มากที่สุด
7. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล	4.83	0.39	มากที่สุด
8. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ	4.83	0.39	มากที่สุด
9. การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.86	0.35	มากที่สุด

จากตาราง 43 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกรายการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือภาษาเพื่อการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.92$) กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 4.92$) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน ($\bar{X} = 4.92$) และทักษะอาชีพ ($\bar{X} = 4.92$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือทักษะการคิดและนวัตกรรม $\bar{X} =$ ทักษะการคิดและนวัตกรรม)

ตาราง 44 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) (n = 12)

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais)	4.75	0.45	มากที่สุด
2. ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais)	4.83	0.39	มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais)	4.83	0.39	มากที่สุด

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness)	4.67	0.49	มากที่สุด
รวม	4.80	0.41	มากที่สุด

จากตาราง 44 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) ($\bar{X} = 4.83$) และผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา คือ ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) ($\bar{X} = 4.75$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness) ($\bar{X} = 4.67$)

ตาราง 45 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) (n = 12)

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ข้อมูลย้อนกลับจากผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัวให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษา และจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	4.58	0.51	มากที่สุด
รวม	4.58	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 45 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)

ตาราง 46 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาชั้น
พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)
(n = 12)

องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
สภาวะแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ผู้เรียน ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียนบ้านเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งสภาพแวดล้อม ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) และ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)	4.83	0.39	มากที่สุด
รวม	4.83	0.39	มากที่สุด

จากตาราง 46 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษา
ชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)
พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจั
ดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่
39-47

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบ
รายการ (Check List)

ตาราง 47 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 86)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	37	43.02
2) หญิง	49	56.98
	86	100.00

ตาราง 47 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
1) น้อยกว่า 30 ปี	29	33.72
2) 31-40 ปี	34	39.53
3) 41 ปีขึ้นไป	23	26.74
	86	100.00
3. วุฒิการศึกษา		
1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	19	22.09
2) ปริญญาตรี	38	44.19
3) ปริญญาโทหรือสูงกว่า	29	33.75
	86	100.00

จากตาราง 47 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 56.98 มี 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.53 และมีวุฒิการศึกษา อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.19

2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตาราง 48 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 หลักการและ วัตถุประสงค์	4.61	0.59	มากที่สุด	4.63	0.51	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)	4.51	0.58	มากที่สุด	4.63	0.55	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process)	4.51	0.56	มากที่สุด	4.55	0.52	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output)	4.46	0.63	มาก	4.55	0.55	มากที่สุด

ตาราง 48 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome)	4.56	0.57	มากที่สุด	4.60	0.56	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)	4.56	0.57	มากที่สุด	4.56	0.57	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)	4.42	0.59	มาก	4.79	0.44	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.52	0.58	มากที่สุด	4.62	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 48 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.53) ผลการประเมินองค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.51) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มีความเป็นไปได้ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.55) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.52) องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) มีความเป็นไปได้มาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.63) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.55) องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) มีความเป็นไปได้มาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.44)

ตาราง 49 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
หลักการ	4.59	0.62	มากที่สุด	4.61	0.54	มากที่สุด
วัตถุประสงค์	4.62	0.56	มากที่สุด	4.64	0.48	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.61	0.59	มากที่สุด	4.63	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 49 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.51) ผลการประเมิน มีดังนี้ หลักการ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.62) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.54) วัตถุประสงค์ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.48)

ตาราง 50 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
เครือข่ายสนับสนุน	4.47	0.61	มาก	4.60	0.56	มากที่สุด
หลักสูตร	4.60	0.56	มากที่สุด	4.60	0.56	มากที่สุด
ทรัพยากรการศึกษา	4.46	0.57	มาก	4.68	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.51	0.58	มากที่สุด	4.63	0.55	มากที่สุด

จากตาราง 50 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.58) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.55) ผลการประเมินองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มีดังนี้ เครือข่ายสนับสนุน มีความเป็นไปได้มาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.61) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) หลักสูตร มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) ทรัพยากรการศึกษามีความเป็นไปได้มาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52)

ตาราง 51 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S. D.	แปลผล
1.ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา	4.59	0.50	มากที่สุด	4.36	0.55	มาก
2.ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา	4.62	0.56	มากที่สุด	4.58	0.56	มากที่สุด
3.ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้	4.47	0.57	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด
4.ขั้นวัดผลประเมินผล	4.56	0.57	มากที่สุด	4.54	0.52	มากที่สุด
5. ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้	4.29	0.59	มาก	4.52	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.51	0.56	มากที่สุด	4.55	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 51 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ภาพรวมมีความเป็นไปไ้มากที่สุด (\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด (\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.52) ผลการประเมินองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) มีดังนี้ ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษามีความเป็นไปไ้มากที่สุด (\bar{X} = 4.59, S.D. = 0.50) มีความเป็นประโยชน์มาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.55) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษามีความเป็นไปไ้มากที่สุด (\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด (\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.56) ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้มีความเป็นไปไ้มาก (\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด (\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.43) ขั้นวัดผลประเมินผลมีความเป็นไปไ้มากที่สุด (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.57)

มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.52) ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้ มีความเป็นไปได้อย่างมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.55)

ตาราง 52 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัว ใน ศตวรรษ ที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ภาษาเพื่อการสื่อสาร	4.51	0.61	มากที่สุด	4.55	0.50	มากที่สุด
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	4.29	0.59	มากที่สุด	4.64	0.48	มากที่สุด
3. กระบวนการสืบสอบทาง วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์	4.60	0.56	มากที่สุด	4.46	0.52	มากที่สุด
4. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน	4.33	0.70	มากที่สุด	4.46	0.57	มากที่สุด
5. ทักษะอาชีพ	4.55	0.65	มากที่สุด	4.60	0.56	มากที่สุด
6. ทักษะการคิดและนวัตกรรม	4.47	0.72	มากที่สุด	4.53	0.63	มากที่สุด
7. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและ ดิจิทัล	4.59	0.64	มากที่สุด	4.62	0.60	มากที่สุด
8. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีม และมีภาวะผู้นำ	4.33	0.59	มากที่สุด	4.54	0.50	มากที่สุด
9. การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมี จิตสำนึกสากล	4.51	0.65	มากที่สุด	4.55	0.57	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.46	0.63	มากที่สุด	4.55	0.55	มากที่สุด

จากตาราง 52 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) ภาพรวมมีความเป็นไปได้มาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.63)

มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.55) ผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) มีดังนี้ ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.61) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.50) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.48) กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.57) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.70) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.57) ทักษะอาชีพ มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.65) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) ทักษะการคิดและนวัตกรรม มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.72) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.63) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.64) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.60) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.50) การเป็นพลเมืองดีมีจิตสำนึกสากล มีความเป็นไปได้อย่างมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.65) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.57)

ตาราง 53 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais)	4.68	0.54	มากที่สุด	4.71	0.51	มากที่สุด
2. ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais)	4.45	0.61	มากที่สุด	4.59	0.60	มากที่สุด
3. ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais)	4.64	0.55	มากที่สุด	4.64	0.55	มากที่สุด

ตาราง 53 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness)	4.47	0.57	มากที่สุด	4.47	0.57	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.56	0.57	มากที่สุด	4.60	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 53 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) ผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) มีดังนี้ ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) มีความเป็นไปไ้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.54) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.51) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) มีความเป็นไปไ้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.60) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) มีความเป็นไปไ้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.55) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.55) ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness) มีความเป็นไปไ้ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.57)

ตาราง 54 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 และคู่มือการใช้ รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผลที่ได้จะเป็น ข้อมูลย้อนกลับไปยัง องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) และส่วนที่ 3 กระบวนการ (Process) หากประสบความสำเร็จ ก็จะนำไปเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่หากปัญหาหรือ อุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษา ข้อมูลย้อนกลับจะไปเป็นตัวช่วยให้การปรับ รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพผล ยิ่งขึ้น	4.56	0.57	มาก	4.56	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย	4.56	0.57	มากที่สุด	4.56	0.57	มากที่สุด

จากตาราง 54 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีความเป็นไปได้มากที่สุด (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.57) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.57)

ตาราง 55 แสดงผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments) (n = 86)

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนบ้านเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)	4.42	0.59	มาก	4.79	0.44	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.42	0.59	มาก	4.79	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 55 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 7 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีความเป็นไปได้มาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.59) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.44)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 2) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 3) ประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 2 โดยสรุปผลการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 1 การศึกษาพหุกรณีเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จากบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 2 การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิถึงแนวปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 3 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยการใช้แบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 205 คน ได้มาโดยใช้ตารางเครื่องและมอร์แกน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลให้ได้ตามจำนวนที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร

ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาพหุกรณี และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เสนอ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ วิวิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะ (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้ง และวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 กับผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 86 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 20 จากนั้นจึงทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินกลับมา จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

1.1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านเครือข่ายที่สนับสนุน ด้านหลักสูตร ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นการวางแผนการ

จัดการศึกษา ขึ้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ ขึ้นวัดผลประเมินผลและขึ้นปรับปรุงการเรียนรู้ และจากการศึกษาสภาพจากแบบสอบถาม พบว่า สภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเครือข่ายสนับสนุน รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านหลักสูตร ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า แนวทางการศึกษาสภาพจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง และจากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ/หรือประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

1.2.1 ด้านเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบอยู่ 3 กลุ่มงาน คือ 1) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 2) กลุ่มนโยบายและแผน 3) กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา 3) โรงเรียน 4) สถานประกอบการ 5) เครือข่ายบ้านเรียน 6) สถาบันศาสนา และ 7) ศูนย์การเรียนรู้

1.2.2 ด้านหลักสูตร เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเฉพาะบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูง มีจุดเน้นพิเศษเฉพาะบุคคล ซึ่งต้องสอดคล้องหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ด้วย โดยมีแนวทางในปฏิบัติดังนี้ 1) จัดทำ สร้างสรรค์หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพครอบครัว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน 2) ปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรัชญาธรรม เป็นต้น 3) หลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้

1.2.3 ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการศึกษา 2) ครอสส์ออนไลน์ 3) แพลตฟอร์ม 4) งบประมาณและ 5) แหล่งการเรียนรู้

1.2.4 ด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอน 1 การเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์

ขั้นตอน 2 การวางแผนการจัดการศึกษา มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ตัวผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน 2) กำหนดเป้าหมายระยะสั้นระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยน

รายละเอียดในวิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน 3) จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ 4) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน 5) จัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน 6) สํารวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อ และ 7) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

ขั้นตอน 3 ขั้นตอนจัดการการเรียนรู้ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1) จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียนสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรงหรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน 2) จัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด 3) เน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูลและเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเองให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) มีพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรมต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา และ 5) เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ผู้เรียน

ขั้นตอน 4 ขั้นตอนวัดผลประเมินผล มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1) ประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์ 2) ประเมินโดยการนำเสนองาน ผลงาน รายงาน 3) ประเมินตามสภาพจริงตามหลักสูตรจุดเน้นและแผนการจัดการเรียนรู้ 4) สอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบายสิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพเพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด 5) ประเมินความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาในบทเรียนโดยการซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ 6) ประเมินผลผู้เรียนโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและร่องรอยการเรียนรู้ และ 7) ประเมินผล โดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติและบันทึกพัฒนาการ

ขั้นตอน 5 ปรับปรุงการเรียนรู้ มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1) การปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกชั้นปี 2) การปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา 3) การนำผลการประเมินที่ครอบคลุมประเมินมาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ 4) การนำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน

ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้ และ 5) มีการผลิตสื่อ ใบบาง การออกแบบ การเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาและกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและ เครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้ 2) หลักสูตร บ้านเรียน 3) ทรัพยากรการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แพลตฟอร์ม คอร์สออนไลน์ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) คือ ด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้ ขั้นตอนวัดผลประเมินผลและขั้นปรับปรุง การเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

หลักการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พ่อแม่ได้จัดขึ้นสำหรับลูก ๆ โดยมีสิทธิคุ้มครอง ตามกฎหมาย เป็นการศึกษาทางเลือก ที่เน้นเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการหรือข้อจำกัดของแต่ละครอบครัว มีความยืดหยุ่นโดยเน้นที่วิถีชีวิต เรื่องราวและบรรยากาศที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เอง มีความสุขกับการเรียนรู้ และรู้วิธีสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมี คุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสนับสนุน ได้แก่ 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบอยู่ 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้ 2) หลักสูตร หลักสูตรบ้านเรียน

ควรเป็นหลักสูตรเอกัตบุคคล ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย ยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยหลักการของหลักสูตรและขั้นตอน ในการจัดทำหลักสูตร 3) ทรัพยากรการศึกษา ได้แก่ 1) แผนการจัดการศึกษา 2) แพลตฟอร์ม 3) คอร์สออนไลน์ 4) แหล่งเรียนรู้ และ 5) งบประมาณ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) คือการดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวมี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และ การยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2) ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้อื่นๆ 4) ขั้นตอนวัดผลประเมินผล 5) ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้อื่นๆ

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) คือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงานหรือใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย สมรรถนะ 9 ประการ ได้แก่ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) กระบวนการสืบสอบทาง วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 5) ทักษะอาชีพ 6) ทักษะการคิดและนวัตกรรม 7) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 8) การทำงานแบบ รวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ 9) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล

องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) 2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) 3) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) 4) ผู้เรียน ใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness)

องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ การจัดการศึกษาของผู้จัดการ การศึกษาโดยครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการจัดการ การศึกษาโดยครอบครัวให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษา และจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) คือ สภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อ การเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนบ้านเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม สภาพแวดล้อมที่เป็น รูปธรรม (Concrete Environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สภาพต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตาม ธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ

ผลการประเมินความเหมาะสมรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 มีผลการวิจัยดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกรายการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือองค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) ($\bar{X} = 4.86$) รองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) ($\bar{X} = 4.83$) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) ($\bar{X} = 4.81$) องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outcome) ($\bar{X} = 4.80$) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ($\bar{X} = 4.74$) องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.63$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือองค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ($\bar{X} = 4.58$)

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภาพรวม มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ผลการประเมิน องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.63) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้มีประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

1.1 จากศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า สภาพการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัด การศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา 4) ด้านการดำเนินการ ในภาพรวมอยู่ในระดับระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมากที่สุด คือ ด้านเครือข่ายสนับสนุน

การจัดการศึกษาด้าน การดำเนินการ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านหลักสูตร ตามลำดับ ดังนี้

ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา มีการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะบ้านเรียนแต่ละบ้านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรึกษาหารือ สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นของการจัดการศึกษาให้แก่บุตรของตน ซึ่งก็ประกอบด้วย ผู้จัดการศึกษา หน่วยงานที่ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน โรงเรียน สถานประกอบการ เครือข่ายบ้านเรียน สถาบันศาสนาและศูนย์การเรียนรู้ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการจัดการศึกษาของบ้านเรียนแต่ละบ้านนั้น ได้มีการความร่วมมือกันหลายฝ่ายในการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับลูกอย่างสูงสุด โดยเครือข่ายก็มีหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ คุชฎี รังสิขชวาล, ชัชชญา ชูดิษฐ์ภูวดล น้ำเพชร เตปินสาย, (2561, สื่อออนไลน์) ทำการรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ส่วนมากจะจัดแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรของโรงเรียนหรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเองร่วมกับศึกษาจากคู่มือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองลงมาคือ การศึกษาเองร่วมกับการประยุกต์จากแผนของครอบครัวอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมากที่สุดคือ บุคคลภายในครอบครัว รองลงมาคือ ครูพิเศษที่จัดมาแบบบ้านเรียน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐในขั้นตอนแรกมีการมอบคู่มือการจัดแผนการศึกษาแบบบ้านเรียน การจัดหาแผนตัวอย่างในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน และการจัดบุคลากรให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน กระบวนการที่มีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของแผนการจัดการศึกษา พบว่า ครอบครัวผู้จัดการศึกษา มีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ อีกทั้ง มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้แทนครอบครัวให้ส่วนร่วมในการตรวจสอบและพิจารณา

ด้านการดำเนินการมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นวัดผลประเมินผล และขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงการเรียนรู้ มีการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบ้านเรียนแต่ละหลัง ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว มีการบริการจัดการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนโดยก่อนที่จะมีการตัดสินใจจดทะเบียนกับหน่วยงานต้นสังกัด มีการศึกษาถึงแนวทางในการจัดการศึกษา ซึ่งบ้านเรียนทุกหลังที่มีการจดทะเบียนกับทางสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องยึดหลักปฏิบัติเกี่ยวกับ ตามแนวทางการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สอดคล้องกับ น้ำผึ้ง มีศีล (2560, หน้า 208) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงาน ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้ปกครองต้นแบบมีวิธีการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 สามารถจำแนกได้เป็น 6 ขั้นตอน และมีขั้นตอนที่สอดคล้องคือขั้นตอนที่ 1) ศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อมของครอบครัว ประกอบด้วย การสังเกตผู้เรียนและการสร้างข้อตกลงร่วมกันในครอบครัว ขั้นตอนที่ 2) การวางแผนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนการจดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและการวางแผนทางการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 4) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินภายในและการประเมินภายนอกและ ขั้นตอนที่ 6) การปรับปรุงการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างข้อตกลงร่วมและการเชื่อมโยงต่อยอดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานมีความซับซ้อนใน องค์ประกอบและเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว ชุมชนและบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่รายล้อมอยู่รอบครอบครัว ผู้ปกครองจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนความซับซ้อนให้กลายมาเป็นปัจจัยผลักดันให้สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร จารุสมบัติ (2557, หน้า 136) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดทำสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผลในขั้นการสร้างความรู้ความตระหนักในอาชีพขั้นการสำรวจตนเองและอาชีพ และขั้นการเตรียมความพร้อมและการตัดสินใจเลือกอาชีพข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้เรื่องการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพแก่

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษา และควรนำคู่มือต้นแบบนี้ไปขยายผลเพื่อจัดทำแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้เรียนในช่วงวัยต่าง ๆ

ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา สื่อการเรียนรู้ แอปพลิเคชัน คอร์สเรียนออนไลน์ งบประมาณ และแหล่งการเรียนรู้ มีการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้จัดการศึกษา เป็นผู้ที่มีความคิดที่กว้างขวาง มีการศึกษาศาสตร์ทางการจัดการเรียนการสอน กระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งก็มีแนวทางคือ 1) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษา ของบ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ ตามเอกัตภาพ 2) สื่อการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และใช้เป็นสื่อการจัดการเรียน และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง 3) แหล่งการเรียนรู้ ในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้างทักษะประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษช่วยสอน หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ รุจณี เอ็งฉ้วน (2558, หน้า 104) ทำการวิจัยแบบผสมผสานวิธีพหุระยะเรื่อง พบว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษา โดยครอบครัว กรณีศึกษาภาคใต้ของประเทศไทย มีการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับมากมี 3 ด้าน คือ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ปรากฏข้างต้น และ 4) แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษา โดยครอบครัวจากกรณีศึกษาภาคใต้นั้น พบว่า ควรสนับสนุนให้ครอบครัวสามารถใช้สื่อร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน โดยอาจสร้างข้อตกลงที่จะร่วมมือระหว่างสองฝ่าย (Memorandum of Understanding: MOU) และการประเมินผลการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจมุมมองของครอบครัว มองเห็นความแตกต่างระหว่างหลักคิดของการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือก ควรช่วยเหลือและปรับการใช้คำศัพท์เฉพาะทางการศึกษาให้เป็นภาษา ที่เข้าใจได้ง่าย เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและสอดคล้องกับพรพล พอนอ่วม (2562, หน้า 311) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบซึ่งเรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบุคคล ด้านทั่วไป ด้านการเงิน และด้านวิชาการ สิ่งที่ต้องปรับปรุงด้านโครงสร้างและเนื้อหาของต้นแบบทรัพยากรการเรียนรู้ คือ การจัดเรียง

เนื้อหาต้องให้มีความเหมาะสม แบ่งหมวดหมู่และมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และสิ่งสำคัญของการสร้างทรัพยากรการเรียนรู้นั้นจะต้องสร้างให้ตรงกับกลุ่มผู้ใช้งานจริงให้ได้มากที่สุด สำหรับงานวิจัยนี้สามารถแบ่งเบาภาระของรัฐได้ส่วนหนึ่ง และมีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวของประเทศไทยได้

ด้านหลักสูตร มีการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบ้านเรียนหรือผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรรวมไปถึงความรู้ทางการการศึกษา ศาสตร์การศึกษา ปรัชญาต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาเฉพาะบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูงมีจุดเน้นพิเศษเฉพาะบุคคลและสอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจณี เอ็งฉ้วน (2558, หน้า 104) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบโฮมสคูล กรณีศึกษาครอบครัวในภาคใต้ พบว่าหลักสูตรที่ครอบครัวเลือกใช้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโฮมสคูลของต่างประเทศ เป็นการปรับใช้แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน รวมถึงแนวคิดและวิถีชีวิตของครอบครัว ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสามารถแบ่งออกได้ 2 แบบ ได้แก่ การจัดการศึกษาตามกลุ่มสาระร่วมกับแบบกลุ่มประสบการณ์และการจัดการศึกษาแบบกลุ่มประสบการณ์ ทุกครอบครัวมีการจัดการศึกษาแบบกลุ่มประสบการณ์ร่วมด้วย ต่างกันที่เทคนิคและสัดส่วนในการจัดการศึกษาของ แต่ละครอบครัว รวมถึงการที่ครอบครัวต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน อยู่เสมอ และแต่ละชั้นตอนสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างยืดหยุ่น นอกจากนี้ครอบครัวใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกบ้านอย่างคุ้มค่า เหมาะ กับวัยและความต้องการของผู้เรียน โดยพ่อและ แม่ถือเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในทุกครอบครัว ส่วนการประเมินผลการ เรียนรู้ ครอบครัวเน้นการประเมิน ตามสภาพจริงบนพื้นฐานความเข้าใจที่ตรงกันของครอบครัว

1.2 จากการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้จัดการศึกษา หน่วยงานที่ดำเนินการ ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มงานนิเทศ โรงเรียน สถานประกอบการ เครือข่ายบ้านเรียน สถาบันศาสนาและศูนย์การเรียนรู้ 2) ด้านหลักสูตร ควรจัดทำหลักสูตรเฉพาะบุคคลที่มีความยืดหยุ่นสูง มีจุดเน้นพิเศษและสอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษา 3) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แอปพลิเคชัน คอร์สออนไลน์

และแหล่งเรียนรู้ และ 4) ด้านการดำเนินการ ได้แก่ ชั้นเตรียมการจัดการศึกษา ชั้นวางแผนการจัดการศึกษา ชั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ ชั้นวัดผลประเมินผลและชั้นปรับปรุงการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสิ่งที่จะเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนและเป็นปัจจัยหลักของการจัดการเรียนรู้คือ เครือข่ายการศึกษา ที่จะประกอบไปด้วยพ่อแม่ที่จัดการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดในการจดทะเบียนเพื่อจัดการศึกษา โดยในการออกแบบการเรียนรู้นั้นก็จะมีเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมด้วย ทั้งสถาบันศาสนา สถานประกอบการต่าง ๆ และมีเครือข่ายบ้านเรียนในการร่วมในคำปรึกษาและจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในแต่ละบ้านเรียนจะมี หลักสูตรบ้านเรียนที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของแต่ละบ้าน โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เข้ามานับสนุนและจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับลูก อย่างเป็นระบบ มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์มณี แก้วมหวางศ์ (2558, หน้า 238) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษา โดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษา โดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการประกอบด้วย 1) การดำเนินการ 2) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องมีระบบการดำเนินการชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการศึกษาของครอบครัวควรมีลักษณะเป็นแผนการศึกษาเฉพาะตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละช่วงที่ครอบครัวกำหนด 2) แผนการให้บริการการเปลี่ยนผ่านเพื่อรับบริการใหม่การจัดการศึกษาที่เรียนใหม่การเข้าสู่การประกอบอาชีพ

2. จากการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาและกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้ 2) หลักสูตรบ้านเรียน 3) ทรัพยากรการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แพลตฟอร์ม คอร์สออนไลน์ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) คือ ด้านการดำเนินการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นการวางแผน

แผนการจัดการศึกษา ขึ้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ ขึ้นวัดผลประเมินผลและขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) องค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) องค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ หลักการรูปแบบการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 คือ การจัดการเรียนรู้ที่พ่อแม่ได้จัดขึ้นสำหรับลูก ๆ โดยมีสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นการศึกษาทางเลือก ที่เน้นเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการหรือข้อจำกัดของแต่ละครอบครัว มีความยืดหยุ่นโดยเน้นที่วิถีชีวิต เรื่องราวและบรรยากาศที่เกิดขึ้นจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้เอง มีความสุขกับการเรียนรู้ และรู้วิธีสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้จัดการศึกษา 2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามี 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาและกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน 3) โรงเรียน 4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม 5) สถานประกอบการ 6) สถาบันศาสนา 7) ศูนย์การเรียนรู้โดยเป็นการสร้างเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ในการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนในทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้น ค่อนข้างเป็นอิสระและยืดหยุ่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายในการแลกเปลี่ยนและการระดมและประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จัดประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกันจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษฎี รังสีชัชวาล (2561) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนและการมีส่วนร่วม ของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน ส่วนมากจะจัดแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรของโรงเรียน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเองร่วมกับศึกษาจากคู่มือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองลงมาคือ การศึกษาเองร่วมกับการประยุกต์จากแผนของครอบครัวอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมากที่สุดคือ บุคคลภายในครอบครัว รองลงมาคือ ครูพิเศษที่จัดมาแบบบ้านเรียน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ ในขั้นตอนแรกมีการมอบคู่มือการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน การจัดหาแผนตัวอย่างในการจัดการศึกษา

แบบบ้านเรียน และการจัดบุคลากรให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียน กระบวนการที่มีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องของแผนการจัดการศึกษา พบว่า ครอบครัวยุคใหม่ผู้จัดการศึกษา มีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ อีกทั้ง มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาแผนและแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้แทนครอบครัวให้ส่วนร่วมในการตรวจสอบและพิจารณา และพิมพ์มติ แก้วมหายงค์ (2558) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการประกอบด้วย 1) การดำเนินการ 2) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา กล่าวว่าการสนับสนุนของเครือข่ายในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้จัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการศึกษาที่เป็นปัจเจกบุคคล และผู้จัด การศึกษาที่จัดตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กร หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แพทย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนที่จัดการศึกษา สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ชุมชนและเครือข่ายทางสังคม และสมาคมบ้านเรียนไทย และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2545) ที่ให้ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร และความร่วมมือ ซึ่งเป็นรูปแบบการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ที่มีทรัพยากร ของตัวเอง ซึ่งเข้ามาประสานงานกันเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใด อย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีกิจกรรมร่วมกัน มีการวางรากฐานเอาไว้เพื่อให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด สามารถติดต่อกันขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายและ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ของไทยยังไม่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

หลักสูตรบ้านเรียน เป็นหลักสูตรเอกัตบุคคล ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย ยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยหลักการของหลักสูตรและขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร โดยมีหลักการดังนี้ 1) เป็นหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพ ครอบครัว ทัศนคติความเชื่อความถนัด ความสนใจของผู้เรียน 2) ปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน 3) เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติและ มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้ 4) เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สนองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิสำเนา และปัจจัยอื่น ๆ และประกอบ

ไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นหนึ่งในการศึกษาทางเลือก ที่พ่อแม่ ผู้จัดการศึกษา ได้ออกแบบหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของผู้เรียน ทั้งในด้านของ ความสนใจ ความถนัดและข้อจำกัดอื่น ๆ โดยผ่านกระบวนการ ในการจัดทำออกแบบหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ รุจณี เอ่งฉ้วน (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบโฮมสคูล กรณีศึกษาครอบครัวในภาคใต้ พบว่าหลักสูตรที่ ครอบครัวเลือกใช้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรโฮมสคูลของต่างประเทศ เป็นการปรับใช้แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับ ความสนใจของผู้เรียน รวมถึงแนวคิดและวิถีชีวิตของครอบครัว ส่วนรูปแบบการจัดการเรียน การสอนสามารถแบ่งออกได้ 2 แบบ ได้แก่ การจัดการศึกษาตามกลุ่มสาระร่วมกับแบบกลุ่ม ประสพการณ์และการจัดการศึกษาแบบกลุ่มประสพการณ์ทุกครอบครัวมีการจัดการศึกษา แบบกลุ่มประสพการณ์ร่วมด้วย ต่างกันที่เทคนิคและสัดส่วนในการจัดการศึกษาของ แต่ละครอบครัว

ทรัพยากรการศึกษา ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสม กับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษา ของบ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ตามเอกัตภาพ เพราะในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องมีการวางแผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติการสอนการจัดการเรียนรู้เป็นการเตรียมการจัดการศึกษาอย่างมีระบบและ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้จัดการศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์ การเรียนรู้และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพิมพ์มณี แก้วมหารงค์ (2558) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มี ความต้องการพิเศษ กล่าวว่าแผนการจัดการศึกษาของครอบครัวควรมีลักษณะเป็นแผนการ ศึกษาเฉพาะตัวผู้เรียน เป็นรายบุคคลในแต่ละช่วงบุคคลที่ครอบครัวกำหนด หลักการ กรอบแนวทางในประเด็นที่มีความจำเป็นและสำคัญในแต่ละช่วงระยะของระดับการศึกษาที่ จัดให้ผู้เรียนแต่สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผ่านการประเมิน ตาม จุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan: IEP) ของผู้เรียนซึ่งมาจากการประเมินที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนอยู่ในส่วนและขั้นตอนใดของหลักสูตร ที่จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จำเป็นต้องรู้ว่าทักษะความคิดรวบยอดและ ความรู้ที่ผู้เรียนมีแล้ว ทีมต้องช่วยกันพิจารณาว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและ

บริการอะไร เพื่อช่วยให้ เรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ของหลักสูตรปกติได้ 2) สื่อการเรียนรู้ แอปพลิเคชัน แพลตฟอร์ม โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และใช้เป็นสื่อการจัดการเรียน และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง (3) คอร์สออนไลน์ 4) แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้างทักษะประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษช่วยสอน หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น และ 5) งบประมาณ เพื่อใช้ในการสนับสนุนและขับเคลื่อนการจัดการศึกษา โดยครอบครัว สอดคล้องกับ รุจณี เอ็งฉ้วน (2557) ทำการวิจัยแบบผสมผสานวิธีพหุระยะเรื่อง พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดการศึกษาโดยครอบครัว กรณีศึกษาภาคใต้ ของประเทศไทยที่ได้มีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ วิธีการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ ตามธรรมชาติ

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ (Process) การดำเนินการจัดการศึกษา โดยครอบครัวมี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้อ 4) ขั้นวัดผลประเมินผล 5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ น้ำผึ้ง มีคิล (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้ปกครองต้นแบบมีวิธีการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 สามารถจำแนกได้เป็น 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อมของครอบครัว ประกอบด้วย การสังเกตผู้เรียนและการสร้างข้อตกลงร่วมกันในครอบครัว 2) การวางแผนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนการจดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและการวางแผนทางการจัดการศึกษา 3) การค้นคว้าหาข้อมูล ประกอบด้วย การค้นหาจากสื่อและการค้นหาจากผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญ 4) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินภายในและการประเมินภายนอกและ 6) การปรับปรุงการเรียนรู้ ประกอบด้วยการสร้างข้อตกลงร่วมและการเชื่อมโยงต่อยอดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงาน มีความซับซ้อนใน องค์ประกอบและเงื่อนไขที่แตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว ให้แก่ผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับ ศศิธร จารุสมบัติ (2557) ทำการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ตามแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ พบว่า กระบวนการในการจัดการศึกษา เพื่ออาชีพ

สำหรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดทำสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการประเมินผลในชั้นการสร้าง ความตระหนักในอาชีพชั้นการสำรวจตนเองและอาชีพ และชั้นการเตรียมความพร้อมและ การตัดสินใจเลือกอาชีพข้อเสนอนั้นในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดฝึกอบรม ให้ความรู้เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ดูแลการศึกษา และควรนำคู่มือ ต้นแบบนี้ไปขยายผลเพื่อจัดทำแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้เรียนในช่วงวัยต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต (Output) คือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถ ในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงาน หรือใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย สมรรถนะ 9 ประการ ดังนี้ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) กระบวนการสืบสอบทาง วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 5) ทักษะอาชีพ 6) ทักษะการคิดและนวัตกรรม 7) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 8) การทำงานแบบ รวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ 9) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล ซึ่งจำนำไปสู่ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) 2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) 3) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) 4) ผู้เรียนใส่ใจ สังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness) สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2563จ) กล่าวว่า สมรรถนะมีความสำคัญและประโยชน์ต่อชีวิต การศึกษาจึงต้อง ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็น สมรรถนะทั้ง 10 ประการ ดังนี้ สมรรถนะ ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ทักษะกระบวนการสืบสอบทาง วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสมรรถนะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สมรรถนะทั้งสี่นี้ เป็นสมรรถนะที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนไทย เป็นคนไทยฉลาดรู้ (Literate Thais) คือ มีความรู้และเครื่องมือพื้นฐานที่จะใช้ในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนสมรรถนะทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน และทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนไทยมีชีวิตที่อยู่ดีมีสุข (Happy Thais) สำหรับทักษะการคิดขั้นสูงและ นวัตกรรม รวมทั้งการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถ ความเก่ง ให้เด็กและเยาวชนไทยคิดเก่ง และรู้ทันโลก ทำให้เด็กและเยาวชนไทย เก่งขึ้น มีความสามารถ สูงขึ้น (Smart Thais) ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลกด้วย ส่วนสองสมรรถนะสุดท้าย คือ สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ และสมรรถนะการเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีสำนึกสังคม จะช่วยให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นผู้ที่

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำที่ดีและเป็นพลเมืองไทยที่ใส่ใจสังคมและมีสำนึกสากล (Active Thais Citizen with Global Mindedness) มีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจการของสังคมและผลุงความเป็นธรรมในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตลอดไป

ซึ่งผลการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ในองค์ประกอบที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เป็นการจัดการศึกษาของผู้จัดการศึกษา โดยครอบครัวและสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการจัดการศึกษา โดยครอบครัวให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานการศึกษา และจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่หากปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษา ข้อมูลย้อนกลับจะไปเป็นตัวช่วยให้การปรับรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนบ้านเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ในองค์ประกอบที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments) ที่จะเป็นการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ในการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี ความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบ้านเรียนเกิดแรงบันดาลใจ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรู้สึกที่ดี จนนำไปสู่การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ชานา อับดุลเลาะ (2563) ได้กล่าวว่า เนื่องด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น บทบาทของผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้สอน ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ฉะนั้นการสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทางด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ น้ำผึ้ง มีคิด (2560) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 พบว่า สภาพแวดล้อมชุมชนและบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่รายล้อมอยู่รอบครอบครัว ผู้ปกครองเป็นปัจจัยผลักดันให้สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21

3. จากการศึกษาผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพปัจจุบันโลกของเราเปลี่ยนแปลงและได้รับผลกระทบในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ค่านิยมการเรียนรู้สมัยใหม่ในการเน้นการเรียนรู้เฉพาะทาง รวมไปถึงค่านิยมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป เกิดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น มีการจัดการศึกษาด้านของการศึกษาทางเลือกมากขึ้น อีกทั้งยังรวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส

covid-19 มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบตามสถานการณ์ พ่อแม่ผู้ปกครองหลายท่านต้องมาจัดการเรียนการสอนให้ลูกที่บ้าน รวมไปถึงผู้ปกครองหลาย ๆ เริ่มหันมาศึกษาการจัดการศึกษารูปแบบใหม่มากขึ้น จึงทำให้มีความเป็นไปได้ในการนำการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ในการจัดการศึกษา และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นพร้อมเล่มคู่มือการใช้รูปแบบ เข้าใจง่ายและสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและกระบวนการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองที่สนใจจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไปที่ต้องการทราบถึงกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดทำหลักสูตรโฮมสคูลที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ตรงกับเอกัตภาพของผู้เรียนสามารถนำหลักสูตรต่างประเทศมาใช้จัดการเรียนรู้ และเทียบโอนในประเทศไทยได้
2. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาและครอบครัวบ้านเรียน ในด้านของการวางแผนจัดการศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา โดยครอบครัวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. ควรจัดทำโครงการหรือมีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกันระหว่างบ้านเรียนแต่ละบ้านในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา
ควรมีการสร้างเครือข่ายที่จะเข้ามาช่วยในการสนับสนุนการจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละบ้านเรียนและความสะดวกในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ลูกรวมไปถึงการคำนึงถึงข้อจำกัดของแต่ละบ้านเรียนด้วย
2. ด้านหลักสูตร
ก่อนการจัดทำหลักสูตรควรมีการสำรวจความสนใจ ความถนัด ความสามารถ พิเศษรวมไปถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของลูก เช่น ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องทางการเรียนรู้ แล้วหลังจากนั้นจึงค่อยมาออกแบบจัดทำหลักสูตรโดยปรับใช้หลักสูตรที่เหมาะสมกับลูก
3. ด้านทรัพยากรการศึกษา

ควรมีการสำรวจทางด้านทรัพยากรการศึกษาของแต่ละบ้านก่อน เช่น งบประมาณ หรือแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

4. การดำเนินการ

ผู้จัดการศึกษาควรศึกษาขั้นตอนในการดำเนินการให้ละเอียด ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการนั้น อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมและบริบทของหน่วยงานต้นสังกัด ที่ครอบครัวจัดทะเบียนเพื่อจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในบริบทของไทยและต่างประเทศ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
กาญจนา คุณารักษ์. (2535). **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์.
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). **ทำโฮมสคูลครบคู่ระบบโรงเรียน**. สืบค้นเมื่อ
1 พฤษภาคม 2562, จาก <https://www.homeschoolnetwork.org/blog/8>
ชนิษฐา บุญภักดี. (2552). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**. วิทยานิพนธ์ คอ.ม.,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพฯ.
เครือข่ายโรงเรียนไทยไท. (2558). **เจตนารมณ์เครือข่ายโรงเรียนไทยไท**.
สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.homeschoolnetwork.org/>
จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
จำนง สันตจิต. (2558). **แนวคิด ทฤษฎี การจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาในอนาคต**.
สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2562, จาก <http://kurdakata.blogspot.com/2015/01/addie.html>
ใจทิพย์ ฐ่อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ:
อสิเนเพรส.
ชนิดา ทาระเนตร์. (2560). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
เรื่องความน่าจะเป็นโดยการจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสา จังหวัดน่าน**. วิทยานิพนธ์
วท.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2544). **เอกสารการสอนชุดวิชา พื้นฐานการศึกษา หน่วยที่ 8-15**.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2544). **คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: จูนพับลิชชิ่ง.
ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2543). **ระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากร**. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). **การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชานา อับดุลลาห์. (2563). การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ศตวรรษที่ 21 ทฤษฎีแนวคิดและการปฏิบัติ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**, 7(2), 227–246.
- ไซ อัจฉนา. (2563). **โฮมสคูลในไทยและต่างประเทศ**. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2564, จาก <https://www.twinkl.co.th/blog/homeschool-thailand>
- ดุขฎิ รังสีชัชวาล, ชัชชญา ชูดิษฐ์ภูวดล และน้ำเพชร เตปินสาย. (2561). **การศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาบ้านเรียนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน**. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2564, จาก <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1257>
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. (2540). **แนวความคิด กระบวนการ และโครงสร้างการตัดสินใจ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทีศนา แหมมณี. (2547). **ศาสตร์การสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนา ประมุขกุล. (2547). **มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ฐิระ รุณเจริญ. (2550). **ความเปนมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ชาวฟาง.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นรรีชต์ ฝันเชียร. (2563). **หลักสูตรฐานสมรรถนะสู่การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2564, จาก <https://www.truelookpanya.com/blog/content/79321>
- นุรณี ลีอริ. (2557). **สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมุสลิมในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- น้ำผึ้ง มีศีล. (2559). **การจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21**. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พัฒน์พงษ์ สีกา. (2551). **การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นผลจากการทดสอบ คุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2548 ของจังหวัดอุตรดิตถ์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- พัชรพรพิณ. (2558). **การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน**. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2564, จาก <https://patcharapornphin.wordpress.com/2015/10/22>
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). **การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการ การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พิมพ์มณี แก้วมหวงศ์. (2558). รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว สำหรับบุคคลที่มีความ ต้องการพิเศษ. **วารสารสุทธิปริทัศน์**, 29(92), 236–253.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพ็ญวิภา ยินดีสุ. (2548). **วิธีวิทยาการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พิมพ์ประภา อรัญมิตร์. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 3 โดยการวิเคราะห์หุระดับ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- พรพล พอนอ่วม. (2562). การจัดการศึกษาโดยครอบครัวโดยใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์. **วารสารสหวิทยาการวิจัย**, 8(2), 311–320.
- ไพโรจน์ คะเซนทร์. (2556). **การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2562, จาก [www.wattoongpel.com Sarawichakarn/wichakarn/1-10 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน10.pdf](http://www.wattoongpel.com/Sarawichakarn/wichakarn/1-10%20การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน10.pdf)
- ภควดี แสนหาญชัย. (2563). การศึกษาการบริหารการศึกษาทางเลือกและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบองค์รวมฐานวิชาหมอบ้าน ๆ โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาไฮมสคูล วัดพระบรมธาตุคอกยผาส้ม จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 16(75), 36–47.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2546). **การจัดระบบการศึกษา หนวยที่ 7-10**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มียากาวะ ทาดาโอะ. (2550). **เศรษฐมิติเบื้องต้น**. (คงศักดิ์ สันติพิฤกษ์วงศ์, ผู้แปล).

- กรุงเทพฯ: ฐ้งแ้ง. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ ค.ศ. 1986)
- ยุทธชัย เฉลิมชัย. (2543). **รูปแบบและพัฒนาการจัดการการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546ก). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุคคสพัลลเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545ข). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รุจณี เอ่งฉ้วน. (2558). การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบโฮมสคูล: กรณีศึกษาครอบครัวในภาคใต้. **วารสารหาดใหญ่วิชาการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่**, 13(2), 103-116.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). **ประกันคุณภาพการศึกษา ทุกคนทำได้ไม่ยาก**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สุวีริสาส์น.
- วุฒิชัย ดานะ. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, เลย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2546). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพฯ: เท็กซ แอนดเจอรนัล พับลเคชั่น.
- ศศิธร จารุสมบัติ. (2557). **การจัดการศึกษาโดยครอบครัวตามแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศศิธร ศรีวิเชียร. (2539). **ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประมุขจังหวัดเพชรบูรณ์**. ปริญญาโท กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สังต์ อุทรานันท์. (2538). **พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: วงเดือนการพิมพ์.

- สมจิตร์ ยิ่งยงดำรงฤทธิ์. (2551). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้จัดการศึกษา โดยครอบครัว ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542**. ปริญญาโท กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2538). **ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย**. นครปฐม: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมพร พึ่งอุดม. (2544). **ทำไมต้อง Homeschool (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: แพลน บุ๊คเน็ต.
- สุชาดา จักรพิสูทธิ์ และคณะ (2548). **การศึกษาทางเลือก: โลกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544ก). **ปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546ข). **การบริหารแบบกระจายอำนาจ: โรงเรียนพรอมหรือยัง**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547ก). **สภาพการณ์และฐานข้อมูลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552ข). **การติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551ค). **การติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาโดยครอบครัว**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562ง). **กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563จ). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). **เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน.: คัมภีร์ กศน.** กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2562). **แนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว**. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2562, จาก
<http://203.159.154.241/innogoth/?p=1195>
- อมรวิษณุ นาครทรรพ. (2543). **การจัดการศึกษาโดยครอบครัว Home School
ประสบการณ์จากนานาชาติ**. กรุงเทพฯ: เซเว่น พรินติ้งกรุ๊ป.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). โมเดล. **วารสารวิชาการ**, 1(2), 22–26.
- อำนวยการ ชัยปิ่น. (2550). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการระดมทรัพยากร
ทางการศึกษา กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านด้ายเทพกาญจนอุปถัมภ์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3**. การศึกษานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- Adam Curle. (1916) Adam Curle: Radical Peacemaker and Pioneer of Peace Studies. **Journal
of conflict ology, the Campus for Peace, Universitat Oberta de Catalunya**,
1(1), 1–8.
- Alexanders S. Neill. (1883). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago:
University of Chicago Press.
- Angela R. Watson. (2018). Is homeschool cool? Current trends in American homeschooling.
Journal of School Choice International Research and Reform, 12(3),
401–425.
- Atlanta Parent Editorial. (2020). **Essential Resources for Homeschooling and Hybrid
Schooling in Atlanta**. Retrieved December 5, 2019, From
https://www.atlantaparent.com/hybrid_homeschooling
- Bardo, J.W., and Hartman, J.J. (1982). **Urban sociology: A systematic introduction**. New
York: F.E. Peacock.
- Beane and others. (1986). **Curriculum Planning and Development**. Massachusetts: Allyn
and Bacon.
- Bertalanffy, L.V. (1997). **General system theory: Foundations, Development,
Applications**. New York: George Braziller.
- Brian D. Ray. (2017). A Review of research on Homeschooling and what might educators
learn. **Pro-Posições of University of Delhi**, 28(20), 85–103.

- Brian D. Ray. (2020). **The Academic and Social Benefits of Homeschooling**. Retrieved December 5, 2019, from <https://www.jamesgmartin.center/2020/05/the-academic-and-social-benefits-of-homeschooling/>
- Brookfield, S.D. (1984). Understanding and Facilitating Adult Learning. **Quarterly**, 35(1), 59–71.
- Courtney Gann and Dan Carpenter. (2018). STEM Teaching and Learning Strategies of High School Parents with Homeschool Students. **SAGE Journals**, 50(5), 461–482.
- Chulka, AIS, Van Saen, and Fitman. (2017). **Homeschooling in Japan**. Retrieved June 2, 2019, from <https://japandaily.jp/homeschooling-in-japan-4182/>
- Dedeaux, R. J. (2012). **An exploratory study on mental health and attitude towards psychotherapy among grown homeschoolers and homeschooling parents**. Retrieved December 5, 2019, from <https://www.worldcat.org/title/exploratory-study-on-mental-health-and-attitude-towards-psychotherapy-among-grown-homeschoolers-and-homeschooling-parents/oclc/1090643767>
- E. Mark Hanson. (2003). **Education Administration and Organizational Behavior** (3th ed). Boston: Allyn & Bacon.
- Eisner. E. (1976). Educational connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. **The Journal of Aesthetic Education**, 10(3), 135.
- Economic Forum March. (2016). **Framework for 21st Century Learning, Partnership for 21st Century Learning (P21)**. Retrieved December 5, 2019, from <https://www.weforum.org/agenda/authors/borge-brende/>
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education** (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gardner, H. (1993). **Multiple intelligences: The theory in practice**. New York: Basic Books.
- Griffin, C. (1983). **Curriculum Theory in Adult Lifelong Education**. London: Croon Helm.
- Hoy, K. W., and Miskel, C. G. (1979). **Educational Administration: Theory, Research a Practice** (3rd ed.). New York: Random House.
- John Holt. (1923). **Teach Your Own: A Hopeful Path for Education**. New York: Delacorte.

- Kast, F. E., and Rosenzweig, J. E. (1985). **Organization and management** (4th ed.). New York: McGraw–Hill.
- Khairul Azhar Jamaludin, Norlidah Alias and Dorothy DeWitt. (2015). Research and Trends in the Studies of Homeschooling Practices: A Review on Selected Journals. **The Turkish Online Journal of Educational Technology**, 14(3), 111–119.
- Keeves, J.P. (1988). **Educational research, Methodology, and measurement: An international Handbook**. Oxford: Pergamon.
- Knowles, M.S. (1975). **Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers**. Chicago: Follett Publishing Company.
- Lunenburg, Fred C., and Ornstein, Allan C. (2007). **Educational Administration: Concept and Practices** (5th ed.). Wadsworth: Cengage Learning.
- Ivan Illich. (1926). **In a consumer society there are inevitably two kinds of slaves: the prisoners of addiction and the prisoners of envy**. Oxford Essential Quotations. Oxford Essential Quotations
- Maria Montessori. (1870). **Biography, Work with Disabled Children, Links to IZARD and Séguin, The Orth phrenic School**. New York: Schocken.
- Noel, A., Stark, P., & Redford, J. (2013). **Parent and family involvement in education, from the National Household Education Surveys Program of 2012 (NCES 2013–028)**. Washington, DC: National Center for Education Statistics, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education. Retrieved August 31, 2013, from <http://nces.ed.gov/pubs2013/2013028.pdf>
- Paueo Freire. (1921). Paulo Freire 1921–1997. **the quarterly review of comparative education (Paris, UNESCO: International Bureau of Education)**, 3(4), 439–58.
- Paul DiPerna, Michael Shaw, and Andrew D. Catt. (2017). **2019 schooling in America**. Retrieved June 2, 2019, from <https://resources.finalsite.net/images/v1571923126/fcis/c8yorguu62yjx35c3wxg/2019-9-Schooling-in-America-by-Paul-Diperna-Andrew-Catt-and-Michael-Shaw.pdf>

- Rinsaberg, RL, P. March. (1947). **Hybrid Homeschooling**. Retrieved December 5, 2019, from <https://becommon.co/world/hybrid-homeschooling>
- Rudolf Steiner. (1861). **Rudolf Steiner: An introduction to his life and work**. London: Jeremy P. Tarcher.
- Saylor, J.G., W. Alexander and A. J. Lewis. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Skager, Rodney, Dave, R.H. (1978). **Lifelong Education and Evaluation Practice**. New York: Hamburg and Pergamon Press.
- Spark, E. Queensland Legal Information. (2018). **Unschooling lets kids learn naturally based on what they are interested in, but it can be hard work for parents**. Breaking News.
- Steiner, E. (1969). **Methodology of Theory Building**. Sydney: Educology Research Associates.
- Sowell. Evelys, J. (1996). **Curriculum an Integrative Introduction**. New Jersey: Prentice Hall.
- Super User. (2019). **21st Century Skills Leadership and Learning in the 21st Century**. Retrieved December 18, 2020, from <http://classroom21.ncdpi.wikispaces.net/file/view/21st+c+for+Northwest+RESA+3.pdf>
- Taba, Hida. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace and World Nic.
- Tyler, Ralph W. (1949). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: University of Chicago Press.
- Wikipedia. (2012). **Homeschooling in the United States**. Retrieved June 2, 2019, from https://en.wikipedia.org/wiki/Homeschooling_in_the_United_States
- Wheatley, M. J. (1999). **Leadership and the new science: Discovering order in a chaotic world** (2nd ed.). San Francisco: Berrett-Koehler.

ภาคผนวก

ภาพผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตุนท์ ชมชื่น
ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายงานวิจัย วิทยาลัยเชียงราย
2. ดร.นรินทร์ ชมชื่น
ตำแหน่ง คีษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
3. ดร.บุญยืน ทูบแป้น
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าเมี่ยงแม่พริก
4. ดร.สุทัต จันทะสินธุ์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไคร้
5. ดร. สมคิด แก้วพิพย์
ตำแหน่ง อาจารย์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

1. รศ.ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
ตำแหน่ง หัวหน้าภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.สมคิด แก้วพิพย์
ตำแหน่ง อาจารย์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. ดร.เกียรติคุณ จันแก่น
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย
4. ดร.วราภรณ์ อนุวรรรัตน์
ตำแหน่ง คีษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34
5. ดร. ชนะ สุ่มมาตย์
ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. นายเทวินภูริ อัครศิลาชัย
ตำแหน่ง เลขาธิการสมาคมสภาการศึกษาทางเลือกไทย (สกล.)

7. ดร.ประจักษ์ สีหราช

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35

8. ดร.จิรัฏฐญารัตน์ มงคลธณารัฐ

ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิจัยและพัฒนาการศึกษา

9. นายวีรวัฒน์ กังวานนวกุล

ผู้จัดการศึกษา บ้านเรียนแปลนปูน จ.เชียงราย

10. นางณณัฐ เต้ที

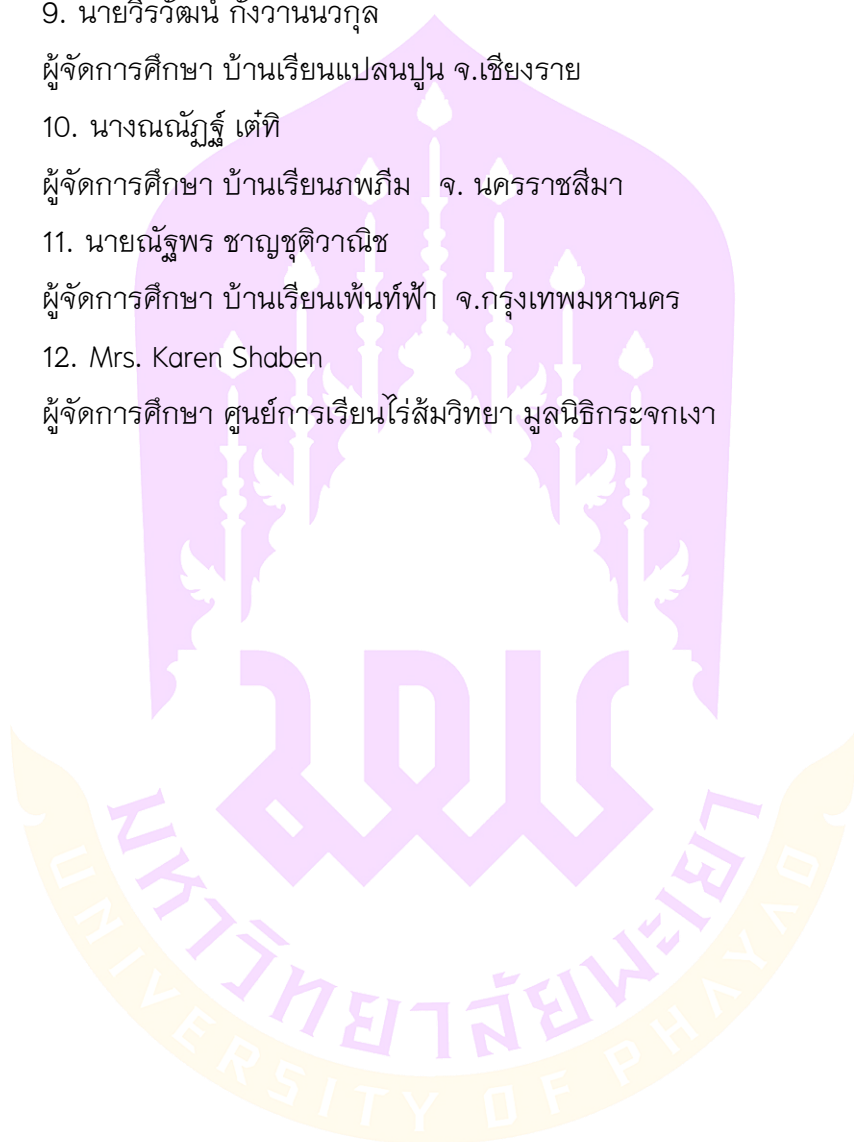
ผู้จัดการศึกษา บ้านเรียนภพภิรม จ. นครราชสีมา

11. นายณัฐพร ชัญชุติวาณิช

ผู้จัดการศึกษา บ้านเรียนเพ็ญฟ้า จ.กรุงเทพมหานคร

12. Mrs. Karen Shaben

ผู้จัดการศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ไร่ส้มวิทยา มูลนิธิกระจกเงา

ภาพผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบสอบถามชุดนี้สำหรับผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จดทะเบียนจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ครอบครัวละ 1 คน เป็นผู้ตอบ

2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย
ครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ
เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์ในการวิจัยให้เกิดประโยชน์
สูงสุดในทางวิชาการ

4. แบบสอบถามนี้ส่งผลไปวิเคราะห์เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้นจะไม่มี
การเผยแพร่ความคิดเห็นของท่านและจะไม่วิเคราะห์ความคิดเห็นเป็นรายบุคคล ฉะนั้น
การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใดๆต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่าน
แต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณ
ท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

หากท่านไม่สะดวกส่งเอกสารกลับทางไปรษณีย์
สามารถตอบแบบสอบถามได้ที่คิวอาร์โค้ดที่ระบุไว้

นางสาวสุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดที่เกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ น้อยกว่า 30 ปี	☐ 31-40 ปี
	☐ 41 ปีขึ้นไป	
3. วุฒิการศึกษา	☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ ปริญญาตรี
	☐ ปริญญาโทหรือสูงกว่า	
4. อาชีพ	☐ 1. ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ	☐ 2. พนักงานเอกชน
	☐ 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐ 4. เกษตรกร
	☐ 5. แม่บ้าน	☐ 6. อาชีพอิสระ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดโดย
 พิจารณา จากเกณฑ์ดังนี้

5	หมายถึง	มีการดำเนินการมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการดำเนินการมาก
3	หมายถึง	มีการดำเนินการปานกลาง
2	หมายถึง	มีการดำเนินการน้อย
1	หมายถึง	มีการดำเนินการน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
1. ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา						
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำข้อมูลและจัดทำเอกสารต่าง ๆ เช่น บัตรประจำตัวผู้เรียน ทะเบียนผู้เรียน ระเบียนแสดงผลการเรียน และเอกสารหลักฐานทางการศึกษา อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด					
2	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้					
3	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด					
4	ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน เช่น ชมรม หรือกลุ่มที่เยาวชนได้ทำร่วมกัน					
5	มีการใช้เครือข่ายทางสังคมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้					
6	มีการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นแหล่งพบปะ หรือเพื่อสร้างองค์ความรู้หลาย เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ ฯลฯ					

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
7	มีการใช้สถานประกอบการ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดองค์ความรู้ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้าของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ					
8	มีการใช้สถานประกอบการในการพัฒนาทักษะทางอาชีพ โดยให้ผู้เรียนไปปฏิบัติงานจริง					
9	สถาบันศาสนาจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาแกนที่เกี่ยวกับศาสนาฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน					
10	เครือข่ายบ้านเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมีครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น					
11	เครือข่ายบ้านเรียนเสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน					
12	เครือข่ายบ้านเรียนร่วมจัดนิทรรศการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการสะท้อนแนวคิดและจำลองวิธีการเรียนรู้ของเด็กบ้านเรียนแต่ละครอบครัว เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และมุมมอง สร้างเสริมความเข้าใจ ทั้งในระหว่างครอบครัวบ้านเรียน					
13	มีการสอนโดยการใช้ศูนย์การเรียนรู้เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน					
14	มีการใช้พื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่วถึง ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ					
2. ด้านหลักสูตร						
15	มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะทางที่สอดคล้องมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551					

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
16	มีการจัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูงและโยงเข้ากับมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อรองรับการวัดผลประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัด					
17	มีการปรับใช้หลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียนในแต่ละชั้นปี					
18	มีการนำหลักสูตรของบ้านเรียนอื่น ๆ มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน					
19	มีการใช้หลักสูตรของต่างประเทศร่วมกับหลักสูตรของสาระแกนกลางการเรียนรู้ของไทย					
20	มีการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้					
21	มีการกำหนดการประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของแผนการพัฒนาหลักสูตรอันจำเป็นต่อการพัฒนาในครั้งต่อไป					
3. ด้านทรัพยากรการศึกษา						
22	มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียน					
23	มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรของบ้านเรียน					
24	มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน เนื้อหา จุดประสงค์ และหลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย					
25	มีเทคนิควิธีการเรียนตามเอกัตภาพเน้นกิจกรรมเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดการเรียนรู้					
26	มีการใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้					
27	มีการใช้แอปพลิเคชันช่วยสอนเพื่อเป็นการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง					

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
28	มีการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนคอร์สออนไลน์ เฉพาะทางที่ผู้เรียนสนใจการศึกษาต่าง ๆ					
29	มีครูพิเศษ มาช่วยสอนในวิชาหลักหรือวิชาเสริมอื่น ๆ					
30	มีปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น ชุมชน ให้ความรู้เฉพาะทางที่ผู้เรียนสนใจ					
31	มีการสร้างสื่อจำลอง หรือสื่อของจริงในการนำมาจัดประสบการณ์เรียนรู้					
32	มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ผู้เรียน					
33	มีการสอดแทรกประสบการณ์การเรียนรู้เป็นธรรมชาติในวิถีประจำวันมากที่สุด					
34	มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล น้ำพุร้อน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง					
35	มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ พระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในอาชีพแขนง					
4. ด้านการดำเนินการ						
4.1 ชั้นการเตรียมการจัดการศึกษา						
4.1.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาตจัด						
36	มีการศึกษากฎหมาย พรบ.การศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551					
37	มีการศึกษา หาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการหรือขั้นตอนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว					

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
38	มีการศึกษา การจัดทำหลักสูตร ทั้งในประเทศ หรือต่างประเทศ สํารวจความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีว่า ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้อะไร รวมไปถึงการศึกษาหลักสูตร การเรียนรู้ใหม่ ๆ					
39	มีการสำรวจความพร้อมของผู้เรียน เข้าใจพัฒนาการตามวัย ของผู้เรียนระดับพัฒนาการของผู้เรียน และค้นหาความสนใจ พิเศษ					
40	มีการจัดเตรียมสถานที่ จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านและนอกบ้าน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อรับการประเมินการ จัดทะเบียนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว					
4.1.2 การยื่นแบบแสดงความประสงค์						
41	ผู้จัดการศึกษาแสดงความประสงค์ตามแบบแจ้งความประสงค์ จะขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่					
42	ผู้จัดการศึกษารับการประเมินความรู้ความสามารถหรือ ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาจากคณะกรรมการประเมิน ความรู้ เช่น การตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต อาจใช้แบบทดสอบ หรือวิธีการอื่น ๆ					
43	ผู้จัดการศึกษา ยื่นแสดง หลักสูตรการจัดการศึกษา แผนการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการประเมินความรู้					
44	คณะกรรมการประเมินความรู้และผู้จัดการศึกษา ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม ในการส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล					
4.2 ชั้นการวางแผนการจัดการศึกษา						
45	มีการวิเคราะห์ตัวผู้เรียน ให้มีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็ม ศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน					
46	มีการศึกษาแนวการสอน เทคนิคการจัดการเรียนรู้ จากเอกสารสื่อออนไลน์ต่าง ๆ					

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
47	มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา และจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรมของผู้เรียน					
48	มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย					
49	มีการสำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
50	มีการจัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละ กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน					
4.3 ชั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้						
51	มีวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดแบบพหุปัญญา จัดการศึกษาเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬา นาฏศิลป์ ปรัชญา ศิลปะ ธรรมชาติ เกษตรทฤษฎี ฯลฯ					
52	มีการจัดการเรียนรู้เป็นตามไปแผนการจัดการศึกษา ที่ได้ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน					
53	มีการพาผู้เรียนออกไปทำกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มี ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดการสร้างทักษะ ทางสังคม					
54	มีการให้ผู้เรียนได้สร้างผลงาน, ชิ้นงาน ที่ต่อยอดหรือ การคิดค้นชิ้นงานใหม่ ๆ โดยการเรียนรู้แบบใช้โครงการ เป็นฐาน					
55	มีการให้ผู้เรียนใช้คอมพิวเตอร์อย่างเป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจนการออกแบบและ ผลิตเชิงนวัตกรรม					
56	มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม					

ข้อที่	รายการ	ระดับการดำเนินการ				
		5	4	3	2	1
4.4 ชั้นวัดผลประเมินผล						
57	มีการวัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และมีสัมพัทธ์ของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ และบันทึกพัฒนาการ					
58	มีการประเมินความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาในบทเรียน โดยการซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ					
59	มีการสอบแบบอัตนัย โดยการให้ผู้เรียนเขียนอธิบาย สิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในกรณีระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด					
60	มีการประเมินผลในรูปแบบโครงงาน หรือการทำสิ่งประดิษฐ์					
61	มีการประเมินผลผู้เรียนโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและร่องรอยการเรียนรู้					
4.5 ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้						
62	มีการปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ในทุกชั้นปี					
63	มีการนำผลการประเมินที่ครอบคลุมประเมินมาวิเคราะห์และ ออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่					
64	มีการนำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้					
65	มีการผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ					

ภาพผนวก ค ตารางแสดงสรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อมูลตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตารางแสดงสรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อมูล
ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจงทั่วไป

1. แบบสอบถามชุดนี้สำหรับผู้ปกครองผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่จดทะเบียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบครัวละ 1 คน เป็นผู้ตอบ

2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบปลายเปิด (Open Form)

3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความจริง และตอบให้ครบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์ในการวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางวิชาการ

4. แบบสอบถามนี้ผลไปวิเคราะห์เพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้นจะไม่มีการเผยแพร่ความคิดเห็นของท่านและไม่วิเคราะห์ความคิดเห็นเป็นรายบุคคล ฉะนั้นการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์
นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดที่เกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย หน้าข้อความตามความเป็นจริง

5. เพศ ชาย หญิง
6. อายุ น้อยกว่า 30 ปี 31-40 ปี 41 ปี ขึ้นไป
7. วุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก
8. อาชีพ 1. ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ 2. พนักงานลูกจ้าง
 เอกชน
 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 4. เกษตรกร
 5. รับจ้างทั่วไป 6. แม่บ้าน
 7. อาชีพอิสระ Freelance 8. อื่น ๆ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		คนที่							
		1	2	3	4	5			
1. เครื่องช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษา									
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำ ข้อมูลและจัดทำเอกสารต่าง ๆ เช่น บัตรประจำตัวผู้เรียน ทะเบียน ผู้เรียน ระเบียนแสดงผลการเรียน และเอกสารหลักฐานทางการศึกษา อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุน ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ ในการจัดการศึกษาตามที่กฎหมาย กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3.	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียนการสอน และการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4	ลูกได้เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน เช่น ชมรม หรือกลุ่มที่เยาวชนได้ทำ ร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
5	การใช้เครือข่ายทางสังคมในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6	การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นแหล่งพบปะ หรือเพื่อสร้าง องค์กรไร้สายเช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		คนที่							
		1	2	3	4	5			
7	การใช้สถานประกอบการ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ลูกได้เกิดองค์ความรู้ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้าของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
8	การเรียนรู้โดยให้ลูกไปปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการที่ให้ ความร่วมมือเพื่อให้ได้มาซึ่ง การเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ ทางอาชีพ	0	-1	+1	+1	+1	4	0.8	ใช้ได้
9	เข้าร่วมไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ ภายในวัด ช่วงวันสำคัญทางศาสนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
10	สถาบันศาสนามีส่วนในการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ในวิชาแกน ที่เกี่ยวกับศาสนาละฝึกปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน	-1	-1	+1	0	-1	-2	-4	ใช้ไม่ได้
11	การรวมตัวของเครือข่ายบ้านเรียน เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมี ครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัด กิจกรรมแล้วชักชวนครอบครัวอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
12	การเสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้และออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
13	การจัดนิทรรศการและกิจกรรม ต่างๆ ในการสะท้อนแนวคิดและ จำลองวิถีการเรียนรู้ของเด็กบ้าน เรียนแต่ละครอบครัว เพื่อการเรียนรู้ ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และ มุมมอง สร้างเสริมความเข้าใจ ทั้งในระหว่างครอบครัวบ้านเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		1	2	3	4	5			
2. หลักสูตร									
14	จัดทำหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
15	มีการปรับใช้หลักสูตรตามความสนใจของลูกในแต่ละชั้นปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
16	จัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูงและโยงเข้ากับมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางด้วยเพื่อรองรับการวัดผลประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
17	นำหลักสูตรของบ้านเรียนอื่น ๆ มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับลูก	0	+1	+1	+1	+1	4	.80	ใช้ได้
18	ใช้หลักสูตรของต่างประเทศร่วมกับหลักสูตรของสาระแกนกลางการเรียนรู้ของไทย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
3. ทรัพยากรการศึกษา									
19	มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของลูก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
20	ผู้ปกครองได้ใช้บทเรียนสำเร็จรูป โปรแกรมช่วยสอน แอปพลิเคชัน ต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
21	ผู้ปกครองได้จัดให้ลูกได้เรียนคอร์สออนไลน์ ของหน่วยงานการศึกษา ต่าง ๆ	-1	-1	0	+1	+1	2	0	ใช้ไม่ได้
22	ผู้ปกครองได้จัดให้ลูกลงอบรม หลักสูตรออนไลน์เฉพาะทางที่ลูกสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
23	ลูกใช้แอปพลิเคชันช่วยสอนเพื่อเป็นการศึกษาทักษะด้านต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		คนที่							
		1	2	3	4	5			
24	ผู้ปกครองจัดการเรียนรู้จาก ประสบการณ์การเรียนรู้เป็น ธรรมชาติอยู่ในวิถีประจำวันมาก ที่สุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
25	มีครูพิเศษ มาช่วยสอนในวิชาหลัก หรือวิชาเสริมอื่น ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
26	ลูกได้เข้าไปเรียนรู้กับปราชญ์ ชาวบ้านในท้องถิ่น ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
27	ลูกสามารถใช้สื่อออนไลน์ในการสืบ ค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อ ออนไลน์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
28	พ่อแม่ผู้จัดการศึกษา มีการสร้างสื่อ จำลอง หรือสื่อของจริงในการนำมา จัดประสบการณ์เรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
29	พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาได้ใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทาง ธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้าง ทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ลูก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4. การดำเนินการ									
1. ชั้นการศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อม									
1.1 การเตรียมการเพื่อขออนุญาตจัด									
30	ผู้จัดการศึกษามีการศึกษากฎหมาย พรบ.การศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วย ลิขสิทธิ์ในการจัดการการศึกษาชั้น พื้นฐานโดยครอบครัวและการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้น พื้นฐาน 2551	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		คนที่							
		1	2	3	4	5			
31	การสำรวจความพร้อมของลูก เข้าใจพัฒนาการตามวัยของลูก ในระดับพัฒนาการของลูก และค้นหาความสนใจพิเศษ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
32	มีการเตรียมความพร้อมทางด้าน ร่างกาย ส่งเสริมและปลูกฝัง ลักษณะนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการรักษา สุขภาพอนามัย	-1	+1	0	-1	0	-1	-	ใช้ ไม่ได้
33	ศึกษาการจัดทำหลักสูตร สํารวจ ความสนใจของลูกในแต่ละปีกว่าลูก สนใจที่จะเรียนรู้อะไร ร่วมไปถึง การศึกษาหลักสูตรการเรียนรู้อื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
34	ผู้จัดการศึกษาจัดเตรียมสถานที่ จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน และนอกบ้าน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ของลูก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
1.2 การยื่นแบบแสดงความประสงค์									
35	ครอบครัวหรือผู้จัดการศึกษา แสดงความประสงค์ตามแบบแจ้ง ความประสงค์จะขอจัดการศึกษา เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่ครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
36	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้ง คณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/ คณะนิเทศ ติดตามวัดและ ประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		1	2	3	4	5			
37	คณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/ คณะนิเทศ ร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้ง ร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการจัด การศึกษาของครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
38	ผู้ขอจดทะเบียนรับการจัดการศึกษา โดยครอบครัวรับการประเมินความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาจาก คณะกรรมการประเมินความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
39	การประเมินความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ในการจัด การศึกษา เช่น การตรวจสอบ ร่องรอยหลักฐาน สัมภาษณ์ สังเกต อาจใช้แบบทดสอบ หรือวิธีการอื่น ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2. ขั้นตอนการวางแผนการจัดการศึกษา									
40	มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรม ของลูก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
41	มีการวิเคราะห์ตัวลูก สนับสนุนให้ ลูกมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล และมีความสุขในการเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
42	ศึกษาแนวการสอน เทคนิคการ จัดการเรียนรู้จากเอกสารสื่อ ออนไลน์ ต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		1	2	3	4	5			
43	สำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของลูก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
44	ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำลูกไปสู่เป้าหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการ									
46	มีวิธีการเรียนการสอนตามแนวคิดแบบพหุปัญญา จัดการศึกษาเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ เช่น กีฬานาฏศิลป์ ปรัชญาธรรม ศิลปะ ธรรมชาติ เกษตรทฤษฎี ฯลฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
47	ได้จัดการเรียนรู้เป็นไปตามไปแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับลูก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
48	มีจัดกิจกรรมให้ลูกมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นในเวลาและโอกาสที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
49	จัดการเรียนรู้ และมีเวลาที่จะพาลูกออกไปทำกิจกรรมที่เอื้อให้ลูกได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ ด้วย เพื่อมีสร้างทักษะทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
50	มีจัดการเรียนรู้ให้ลูกได้สร้างผลงาน, ชิ้นงาน ที่ต่อยอดหรือการคิดค้น ชิ้นงานใหม่ ๆ โดยการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		คนที่							
		1	2	3	4	5			
51	ให้ลูกใช้คอมพิวเตอร์อย่างเป็นประโยชน์ ใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ ตลอดจนการออกแบบและผลิตเชิงนวัตกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
25	พ่อและแม่สามารถจัดการเวลาที่มีในการวางแผนการเรียนรู้ และมีเวลาที่จะพาลูกออกไปทำกิจกรรมที่เอื้อให้ลูกได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ๆ ด้วย เพื่อมีสร้างทักษะทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4. ชั้นวัดผลประเมินผล									
52	มีการวัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตการสังเกตลูกอย่างใกล้ชิด และมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ และบันทึกพัฒนาการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
53	มีการประเมินผลในรูปโครงการหรือการทำสิ่งประดิษฐ์	-1	+1	+1	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
54	มีการประเมินผลลูกโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการบันทึกหลักฐานการสอนและร่องรอยการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
55	การสอบแบบอัตนัย โดยการให้ลูกเขียนอธิบาย สิ่งต่าง ๆ นั้น หรือในระดับชั้นเล็กรวมไปถึงการเขียนคำจากรูปภาพ เพื่อการวัดถึงการใช้ภาษา ตลอดจนระบบการคิด	-1	+1	+1	+1	+1	3	0.6	ใช้ได้
56	ประเมินความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาในบทเรียน โดยการซักถามและสรุปประเด็นต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ที่	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปร ผล
		คนที่							
		1	2	3	4	5			
5. ชั้นปรับปรุงการเรียนรู									
57	มีการปรับหลักสูตรการเรียนรูและแผนการจัดการเรียนรูในทุกชั้นปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
58	นำผลการประเมินที่ครอบคลุมประเมินมาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรูในรูปแบบใหม่	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
59	นำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
60	ผู้ปกครองผลิตสื่อ ใบงาน ออกแบบการเรียนรูต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ภาพผนวก ง แบบสัมภาษณ์รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวใน
ศตวรรษที่ 21

แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง: รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์ นางสาวสุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์ วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์: _____

เวลา: _____ สถานที่: _____

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ _____

สถานะของผู้ให้สัมภาษณ์: _____ เพศ: _____ อายุ: _____ ระดับการศึกษา: _____

ประเด็นในการสัมภาษณ์

1. ระบบสนับสนุนในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวควรมีอะไรบ้าง
2. ควรมีหน่วยงาน/ฝ่ายไหนบ้าง ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
3. ทรัพยากรการศึกษาและแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้จากที่ใดบ้าง ที่ท่านคิดว่าที่สำคัญต่อเด็กบ้านเรียน
4. ในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวควรมีขั้นตอนอย่างไร
5. ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ควรมีแนวทาง
อย่างไรบ้าง

ภาพผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการทำ
วิทยานิพนธ์

1. ดร.นรินทร์ ชมชื่น
2. ดร.บุญยืน ทูปแป้น
3. ดร.สุทัต จันทะสินธุ์
4. ดร.ดุลย์ ชมชื่น
5. ดร.สมคิด แก้วทิพย์

ภาพผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์และศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

1. นายเทวินภูฏ์ อัครศิลาชัย
2. ดร.เกียรติคุณ จันแก่น
3. ดร.วราภรณ์ อนุวรรรัตน์
4. นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ
5. อาจารย์ธวัชชัย ชัยสวัสดิ์ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม บ้านเรียนดินภูเขาไฟ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาวีรัมย์ เขต 3
6. บ้านเรียน “ชาญชุติวาณิช” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ภาพผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
2. ดร.สมคิด แก้วทิพย์
3. ดร.เกียรติคุณ จันแก่น
4. ดร.วราภรณ์ อุนวรรัตน์
5. ดร.ชนะ สุ่มมาตย์
6. นายเทวินภูส์ อัครศิลาชัย
7. ดร.ประจักษ์ สีหราช
8. นายวีรวัฒน์ กังวานนวกุล
9. นางณณัฐ เต้ที
10. นายณัฐพร ชาญชุติวาณิช

ภาพผนวก ซ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย
ครอบครัวในศตวรรษที่ 21

แบบประเมินความเหมาะสม
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
ในศตวรรษที่ 21

The basic education home school models in the 21st century

ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สันติ บุรณชาติ

ชื่อผู้วิจัย นางสาวสุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์

นิสิตปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

โทรศัพท์ : 093-3358546

ผู้ทรงคุณวุฒิ.....

ตำแหน่ง.....

วันที่.....

แบบสอบถามความเหมาะสม

(ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจง

โปรดอ่านแบบสอบถามแต่ละข้อและพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็น (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือ ซึ่งมีความหมาย ดังต่อไปนี้

5	หมายถึง	(ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	(ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ มาก
3	หมายถึง	(ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	(ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ น้อย
1	หมายถึง	(ร่าง) รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับ น้อยที่สุด

ประเด็นที่ 1 การพิจารณาความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า (Input) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)					
เครือข่ายสนับสนุน					
1. ผู้จัดการศึกษา					
(1) จัดการศึกษา วางแผน กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และทำหน้าที่เป็นผู้สอนหรือผู้อำนวยการตรงตามศักยภาพ ความถนัดของผู้เรียนผ่านประสบการณ์ที่จัดให้ซึ่งสอดคล้อง กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความต้องการ					
(2) สนับสนุนส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนและจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
(3) ให้ความรัก ความอบอุ่นและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน และสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
(4) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มที่ เน้นการมีสัมพันธ์กับผู้เรียน ในการอบรมปมนิสัย สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเรียนรู้หรือการใช้ชีวิตประจำวัน					
(5) ผลិតสื่อใบงานการออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ					
2. หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว					
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา					
(1) เป็นหน่วยงานหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวระหว่างครอบครัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
(2) สร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกับผู้จัดการศึกษา เริ่มจาก เหตุผลที่ครอบครัวสนใจหรือตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดย ครอบครั้ว นำไปสู่เรื่องปรัชญา ทศนะ แนวคิด ความคาดหวัง เป้าหมายคุณภาพ แนวทางการจัดการ ศึกษาแก่บุตรหรือผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว					

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
(3) จัดทำเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วย ทะเบียนผู้เรียน ทะเบียนแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตรแบบรายงาน ผู้สำเร็จการศึกษา เอกสารในการเทียบโอนผลการเรียน และเอกสารทางการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด					
(4) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านของสื่อการเรียน การสอนและการจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้					
(5) แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานวิชาการ/คณะนิเทศ ติดตามวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการ เรียนรู้					
(6) ให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้ง ร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว					
(6) ให้คำปรึกษาแนะนำที่เหมาะสม การส่งเสริมคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล รวมทั้ง ร่วมกับครอบครัวจัดทำแผนการจัดการศึกษาของครอบครัว					
(7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสาร ความรู้ในเวทีสาธารณะ เครือข่ายภาคสังคมข่าวสาร เพื่อความรู้ความเข้าใจของสังคมโดยรวมและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการศึกษา แผนการจัดการศึกษา ของครอบครัว					
กลุ่มนโยบายและแผน					
จัดทำข้อมูลสารสนเทศของบ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดย ครอบครัวเสนอไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานเพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณเงินอุดหนุน ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดสรรงบประมาณ และแจ้งให้ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวทราบ					
กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา					
ให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศ ดูแล ช่วยเหลือ และมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ ตามบริบทการจัดการศึกษาของครอบครัวรวมทั้ง การติดตาม การวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา และการจัดการเรียนรู้					

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
3. โรงเรียน					
ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เช่น กิจกรรม พัฒนาผู้เรียน วิชาลูกเสือ ชุมนุม คำภาษาอังกฤษ คำยืม ทักษะ และกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับโรงเรียนในภูมิภาคหรือ โรงเรียนในเขตพื้นที่ที่ได้จดทะเบียนการจัดการศึกษาโดย ครอบครัว					
4. เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม					
(1) เสวนาทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และออกแบบ กิจกรรมเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน					
(2) ใช้เครือข่ายทางสังคมในการשרפרסבการณจัดการ การศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการ การศึกษา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมิน และการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้					
(3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นครั้งคราว โดยมี ครอบครัวที่เป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมแล้วชักชวน ครอบครัวอื่น					
(4) จัดนิทรรศการและกิจกรรม ในการสะท้อนแนวคิด และจำลองวิถีการเรียนรู้ของแต่ละบ้านเรียน เพื่อการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					
5. สถานประกอบการ					
ฝึกทักษะทางอาชีพโดยการสังเกตการณ์ หรือปฏิบัติงานจริง ในสถานประกอบการ เช่น ร้านกาแฟ ร้านเสื้อผ้า ร้านของทำมือ ร้านเบเกอรี่ ร้านดอกไม้ ฯลฯ ในกรณีที่ ผู้เรียน เรียนในระดับที่สูง ก็สามารถทำงานพาร์ทไทม์					
6. สถาบันศาสนา					
(1) บูรณาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาแกนที่ เกี่ยวกับศาสนาร่วมกับสถาบันศาสนา					
(2) เข้าไปทำกิจกรรมและเรียนรู้ภายในสถาบันศาสนา ช่วงวันสำคัญปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ในช่วง วันสำคัญ					

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
7. ศูนย์การเรียนรู้					
(1) จัดพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือผู้เรียนในกลุ่มเล็ก					
(2) ใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมผ่านบทเรียน ผ่านสื่อหรือวิธีการฝึก ฝึกและปฏิบัติผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้					
(3) เปิดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่อิสระ ทำให้ผู้มีโอกาสหาคำตอบโดยตนเองและสามารถร่วมงานกับเพื่อน ๆ ร่วมไปถึงการพัฒนาทักษะทางอาชีพ					
หลักสูตร หลักสูตรเอกัตบุคคล ที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย ยืดหยุ่น อิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551					
หลักการ					
(1) จัดทำโครงสร้างหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับสภาพ ครอบคลุมทั่ว ทั้คณะความเชื่อ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน					
(2) ปรับใช้ผสมผสานหลักสูตรทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ใช้โดยมีการปรับให้เหมาะสมสำหรับเรียน					
(3) เป็นหลักสูตรมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ และ มีความเป็นสากลเทียบเคียงกับต่างประเทศได้					
(4) เป็นหลักสูตรมีความเฉพาะทางที่มีจุดเน้นพิเศษ สมองต่อผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางธรรมชาติ ศักยภาพ ฐานะความเป็นอยู่ ภูมิสำเนา และปัจจัยอื่น ๆ					
ขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรบ้านเรียน					
ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ					
ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร					
ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร					
ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้					

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ทรัพยากรการศึกษา					
<p>(1) แผนการจัดการศึกษา จัดทำแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและระดับของผู้เรียนสอดคล้องกับหลักสูตรของ บ้านเรียน โดยมีเนื้อหา จุดประสงค์ ตามเอกัตภาพของ ผู้เรียนมีการจัดทำแผนบ้านเรียน 3 แบบ คือ (1) แบบ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (2) แบบกลุ่มประสบการณ์ (3) แบบผสมผสาน ตามแบบฟอร์มเขียนแผนบ้านเรียน</p>					
<p>(2) แอปพลิเคชัน (Application) เรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ และใช้เป็นสื่อการจัด การเรียน และฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ด้วยตัวเองทุกที่และทุกเวลาตามความสนใจ</p>					
<p>(3) คอร์สออนไลน์ ลงทะเบียนเรียนระบบหลักสูตรออนไลน์กับสถาบันที่เปิด หลักสูตรโฮมสคูล และยังรวมไปถึงคอร์สออนไลน์ต่าง ๆ ที่เป็นหลักสูตรคอร์สระยะสั้น โดยให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียน สนใจ เช่น ทำขนม กีฬา การเขียนเกม เขียนโปรแกรม ในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น</p>					
<p>(4) แหล่งการเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ในบ้าน ภายนอกบ้าน ในชุมชน และสถานที่ ท้องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เมืองประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล เพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ ตรงที่จะสนับสนุนส่งเสริม ให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้แสวงหา ความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่าง กว้างขวางและต่อเนื่องและรวมไปถึงการเรียนรู้จากครูพิเศษ ช่วยสอน หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น</p>					

ประเด็นที่ 2 การพิจารณาความเหมาะสมของกระบวนการ (Process) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 2 กระบวนการ (Process)					
การดำเนินการ					
1. ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา					
ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์					
2. ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา					
(1) วิเคราะห์ตัวผู้เรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและมีความสุขในการเรียน					
(2) กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้วิชาไหนที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษก็เรียนมากกว่าวิชาอื่น เน้นความรู้ที่จะช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบัน					
(3) จัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเชิงพฤติกรรมของผู้เรียน					
(4) จัดทำตารางสอน กำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน					
(5) สำรวจทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน สถานที่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
(6) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย					
3. ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้					
(1) จัดกระบวนการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียนสอดแทรกไว้ในรูปของวัสดุโดยตรง หรืออาจจะใช้ร่วมกับการใช้วัสดุในการเรียนการสอน					

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
(2) เรียนรู้จากประสบการณ์แวดล้อมที่พ่อแม่จัดให้ และผู้เรียนค้นคว้าเรียนรู้ด้วย ตัวเองเป็นหลัก					
(3) จัดการเรียนรู้ยืดหยุ่นไปตามความถนัดความสนใจของผู้เรียนมากที่สุด โดยใช้สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ					
(4) ผสมผสานความรู้ คือการเรียนรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจผู้เรียน					
(5) เน้นการปฏิบัติ สื่อออนไลน์ในการสืบค้นหาข้อมูล และเรียนผ่านทางสื่อออนไลน์ ค้นคว้าด้วยตัวเองเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
(6) มีพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ลงปฏิบัติและคิดค้นนวัตกรรมต่อยอดความรู้ที่เราได้เรียนรู้และสะสมมา					
(7) เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยว เมืองประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะประสบการณ์เรียนรู้ในแก่ผู้เรียน					
(8) ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และมีความรัก ความหวงแหน ต่อบุคคลของภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมไทย					
(9) ส่งเสริมการเรียนรู้การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ คือ การเรียนรู้ในทักษะชีวิตที่สำคัญ ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เช่นการสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การเห็นใจผู้อื่น เป็นต้น					
(10) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน คือการที่ครอบครัว, ชุมชน, และสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน					
4.ชั้นวัดผลประเมินผล					
(1) การประเมินร่องรอยการเรียนรู้แบบออนไลน์					
(2) วัดและประเมินผล โดยใช้การสังเกตผู้เรียนอย่างใกล้ชิด และมีสัมผัสของความเป็นพ่อแม่ โดยวิธีการที่เป็นธรรมชาติ มีการบันทึกพัฒนาการ และมีร่องรอยการเรียนรู้					

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
(3) นำผลการประเมินที่ครอบครัวประเมินได้รับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและครอบครัว มาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ อย่างสม่ำเสมอ					
(4) นำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้					
(5) หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ					
5. ชั้นปรับปรุงการเรียนรู้					
(1) ปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ในทุกชั้นปี					
(2) ปรับหลักสูตรการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละปีการศึกษา					
(3) นำผลการประเมินที่ครอบครัวประเมินได้รับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัดและครอบครัวมาวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ อย่างสม่ำเสมอ					
(4) นำเทคนิคการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ งานวิจัย หนังสือเทคนิคการสอน ศาสตร์การสอน ฯลฯ มาปรับการจัดการเรียนรู้					
(5) หน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนสื่อการจัดการเรียนรู้ สื่อใบงาน รวมไปถึงผู้จัดการศึกษา ผลิตสื่อ ใบงาน การออกแบบการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ					

ประเด็นที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของผลผลิต (Output) ใน (ร่าง) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ผลผลิต (Output)					
สมรรถนะในศตวรรษที่ 21					
1. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร					
2. คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน					
3. กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์					
4. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร					
5. ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน					
6. อาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ					
7. ทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม					
8. การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล					
9. การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ					
10. การเป็นพลเมืองดีมีจิตสำนึกสากล					

ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

รายการตรวจสอบ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21					

ภาพผนวก ฅ แบบสอบถามความเป็นไปได้อและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัด
การศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

แบบประเมินความเป็นไปได้อและความเป็นประโยชน์ของ
รูปแบบการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21
The basic education home school models in the 21st century

ชื่อผู้วิจัย	นางสาวสุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์
นิติตปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา
หลักสูตร	ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาวัลย์ คุ้มทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา

แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

ของ

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

The basic education home school models in the 21st century

คำชี้แจง

แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ว่ามีความเหมาะสมเพียงใด ประกอบด้วย 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

5	หมายถึง	รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างเช่น

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาว่ารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 แต่ละรายการมีความครอบคลุมและความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

รายการ ตรวจสอบ	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
0. ด้านปัจจัย		✓					✓			

คำอธิบาย คำตอบ ✓ ในช่องหมายเลข 4 แสดงว่า **ผู้ตอบมีความเห็นว่า** หลักการของรูปแบบมีความครอบคลุมและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

รายการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 1 หลักการและ วัตถุประสงค์										
ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)										
ส่วนที่ 3 กระบวนการ (Process)										
ส่วนที่ 4 ผลผลิต (Output)										
ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์(Outcome)										
ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)										
ส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม (environments)										
ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์										
หลักการ										
วัตถุประสงค์										
ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input)										
เครือข่ายสนับสนุน										
1. ผู้จัดการศึกษา										
2. หน่วยงานที่ดำเนินการจัด การศึกษาโดยครอบครัว										
3. โรงเรียน										
4. เครือข่ายบ้านเรียนและ เครือข่ายทางสังคม										
5. สถานประกอบการ										
6. สถาบันศาสนา										
7. ศูนย์การเรียนรู้										
หลักสูตร										
หลักการ										

รายการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ข้อมูลย้อนกลับจะไปเป็นตัวช่วย ให้การปรับรูปแบบการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น										
ส่วนที่ 7 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)										
สภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนบ้านเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) และสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ (Physical Environment)										

ภาพผนวก ๑ ภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง
บ้านเรียนน้องแปลนปูน

ภาพ 21 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีบ้านเรียนน้องแปลนปูน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พิพิธภัณฑน์โรงเรียนเรียนรู้

บ้านตอง” HOME SCHOOL โมเดลการศึกษา...ตามอัชฌาศัย

ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวรายแรกใน จ.เชียงใหม่ โดย คุณวิคม กิตติรัตนชัย

บ้านเรียน น.ส.อรุณเร่ม กิตติรัตนชัย

ภาพ 22 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี

บ้านตอง” HOME SCHOOL โมเดลการศึกษาตามอัชฌาศัย

ครอบครัวที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวรายแรกใน จ.เชียงใหม่

ครอบครัว “ชาญชุติวาณิช”

จดทะเบียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) กรุงเทพมหานคร

ผู้จัดการศึกษา คุณณัฐพร ชาญชุติวาณิช และคุณแม่ราตรี ชาญชุติวาณิช

น้องเพนซ์ฟ้า ชาญชุติวาณิช” ศิลปินรุ่นเยาว์ วัย 13 ปี 1 ใน 31 ศิลปิน ที่ได้มาร่วมงาน 31 ARTISTS’ POP-UP GALLERIES From Legendary to Contemporary Arts ปัจจุบันน้องเพนซ์ฟ้า ได้เปิด studio workshop ประจำอยู่ที่ ศูนย์การค้า ริเวอร์ ซิตี้ แบงค็อก

ภาพ 23 แสดงภาพประกอบการศึกษที่บ้านเรียนที่มีวิถีปฏิบัติที่ดี ครอบครัว “ชาญชุดิ
วาทนิช” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ครอบครัวนายธวัชชัย สุรัตน์ (บ้านดินภูเขาไฟ)

อ.ธวัชชัย ชัยสวัสดิ์ อาสาสมัครวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บุรีรัมย์ บ้านเรียนดินภูเขาไฟ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

ภาพ 24 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี ครอบครัวนายวัชชัย สุรัตน์ (บ้านดินภูเขาไฟ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

บ้านเรียนทางช้างเผือก

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผู้จัดการศึกษา พอไอศ-คชา กับ แมโรส-วริศรา มหาภาณี

ภาพ 25 แสดงภาพประกอบการศึกษาบ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี บ้านเรียนทางช้างเผือก
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

เครือข่ายบ้านเรียนล้านนา

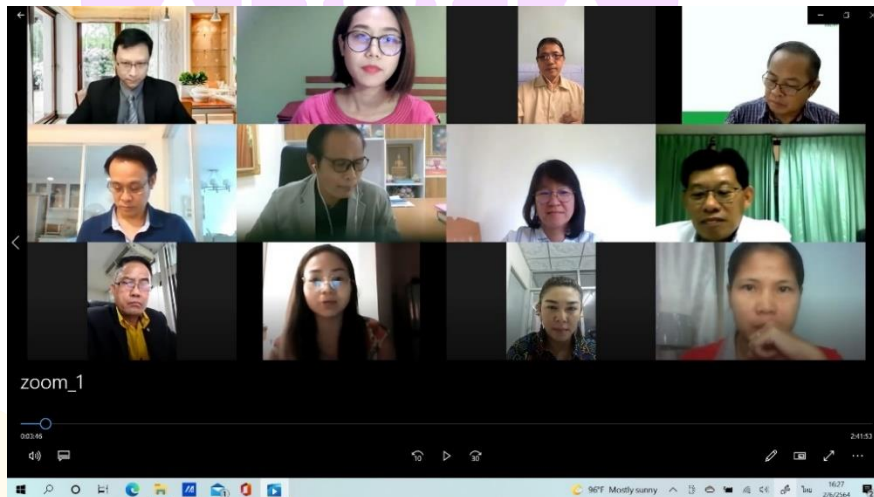

ภาพ 26 แสดงภาพประกอบการเข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายบ้านเรียนล้านนา

ภาพผนวก ฎ ภาพประกอบการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

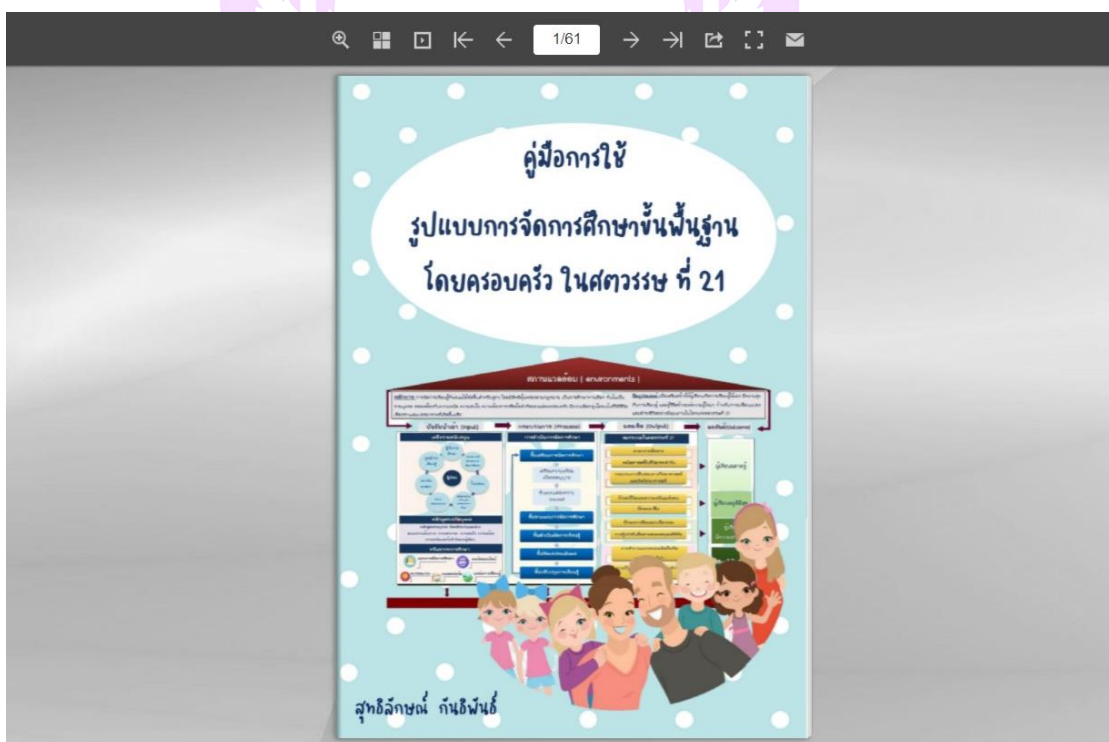

ภาพ 27 แสดงภาพประกอบการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพผนวก ฎ คู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ
ที่ 21

<https://anyflip.com/xrylj/utce/>

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์
วัน เดือน ปี เกิด	17 มีนาคม 2535
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2560 ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, จังหวัดพะเยา พ.ศ. 2558 ค.บ. (ภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	113 หมู่ 8 ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	สุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21. วารสารพิกุล, 20(1). สุทธิลักษณ์ กัณธิพันธ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21. วารสารรัชต์ภาคย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 15(42), 175-188.

